Reinking, Dietrich

THEODORI REINKINGK,

Hereditarii in Wellingsbüttel &c. Regiæ Majest. Daniæ nunc Consiliarii & Cancellarii in Ducatibus Sleswici & Holsatiæ &c.

48

RESPONSUM JURIS,

IN ARDUA ET GRAVI QUADAM CAUSA,

Concernente processum quendam, contra Sagam, nulliter institutum, & inde exortam diffamationem.

UBI QUÆSTIONES QUÆDAM, DE NOCTURNIS SAGARUM CONventiculis, saltationibus, usurpatione suppellectilium piorum in illis, transmutationibus personarum in alia animalia, confessionibus, assertionibus & denunciationibus, exactè examinantur, & requisita totius Processus Criminalis proponuntur,

Annexis aliis quibusdam, ad præsentem facti speciem, pertinentibus Quæstionibus, solidè enucleatis,

GISSÆ HASSORUM
Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT.
Typis FRIDERICI KARGERI.

ANNO M. DC. LXX.

SVMMARIA.

Omnia quæ bene & dextrè geruntur divino Nomini aſcribenda.

2. Ratio inſtituti Dominorum Conſulentium.

3. Neceſſitas reſpondendi de jure.

4. Veritas & juſtitiæ favor, rebus omnibus antiquior & in nullius hominis gratiam negligendus.

5. Maximè ubi de Fama bonorum & præſertim Nobilium agitur.

6. Quod flores illibati in pratis, id Nobilium familia in repub.

7. I. Quæſtionis Cap. I. de Nocturnis Lamiarum & Dæmonum ſaltationibus, &c. Et quare quæſtio illa, ob Diaboli aſtutias difficilis.

8. Sententia affirmantium veros & perſonales conventus, ejusq; auctores recenſentur.

9. I. Ratio ab innumeris ipſarum Lamiarum confeſſionibus.

10. Confeſſionis vis & efficacia.

11. Pluralitas & conformitas plurium unanimiter confitentium, rem facit certam & indubiam.

12. Concors depoſitio, non ſolùm in ipſo facto, ſed etiam in circumſtantiis multum operatur.

13. Experientia rerum omnium Magiſtra

14. Exempla rem declarant & quaſi digito oſtendunt & tactui ſubjiciunt.

15. Legitimum quandoque ab exemplis ſumitur argumentum.

16. Rei judicatæ quæ ſit auctoritas, & n. 17 uſque ad 23.

24. Diabolo poſſibile eſt, homines, maximè ſibi addictos, de loco in locum transferre, idq; exemplis illuſtratur.

25. Diabolus ipſum ſalvatorem aſſumpſit, & ſupra templi pinnaculum ſtatuit.

26. Dæmones in naturalibus nudis, non infirmiores bonis angelis.

27. Angeli boni poſſunt hominem portare & vehere per aëra.

28. Diabolus ſe adorari deſiderat ut Deus.

29. Sagarum confeſſiones de adoratione Diaboli in forma hirci.

30 Argumentum à veriſimili, quid in jure operetur, & n. 31. 32. 33.

34. Diabolus Simia Dei, non ſolum quoad affectum cultum, ſed etiam quoad modum colendi.

35. In omni actu realitas & veritas potius quam fictio præſumitur.

36. Duæ fictiones circa eandem rem & perſonam non tolerantur.

37. Sagæ plerumque perſonaliter paciſcuntur cum Dæmone, cum abjuratione SS. Trinitatis, certis quibusdam adhibitis ſolennibus.

38. Ex primordio negotii poſterior formatur ſucceſſus.

39. Perſonæ quæ in nocturnis ſaltationibus Lamiarum conſpiciuntur cum verè adſint, conſequens eſt eas quæ in tali conventu conſpiciuntur, Sagas & Magicis artibus adductas eſſe.

40. Auctores corporalem Lamiarum evolationem regulariter ſtatuentes recenſentur.

41. *Sanior & verior sententia contraria.*
42. *In opinionum conflictu, securus navigat qui cum textu navigat.*
43. *Quorundam Theologorum & ICtorum distorta responsio ad cap. Episcopi 26.q.5.*
44. *Intellectus illius cap.*
45. *Diabolus multos & infinitos habet fallendi homines, modos.*
46. *Lamiæ Divinitatis aliquid tribuunt Satanæ.*
47. *Ratio legis eam extendit, & n.*48.49
50. *Et sicut genus complectitur omnes species, ita ratio in lege expressa, omnes casus, n.*51.
52. *In claris standum textui, nec adhærendum glossis.*
53. *Interpretatio in claris redolet calumniam, n.*54.55.
56. *Bodinus & alii d. cap. Episcopi referunt inter paleas.*
57. *Impugnant Concilii Anquirensis auctoritatem.*
58. *Negatur hoc cap. referri inter Paleas.*
59. *Concilium Anquirense defenditur.*
60. *Pontificis Romani primatus quando cœperit?*
61. *Aliter impugnatur dictum Conciliũ.*
62. *Iuris Canon. Capitula auctoritatem habent à Pontifice, undecunque desumpta sint.*
63. *Iuris Canonici auctoritas in terris Imperii recepta, maximè in causis concernentibus conscientiam & res spirituales.*
64. *n.* 65. *Ubi limitatur & declaratur.*
66. *Status Augustanæ Confessionis certo modo observant Ius Canonicum.*
67. *Improbatur eorum sententia, qui omnes Sagarum conventus & actiones imaginarias esse defendunt & propterea non adeò severè in eas animadvertendum.*
68. *Congregationes nocturnas Sagarum ut plurimum fieri illusoriè.*
69. *Defenditur hac sententia à ration[e] naturali.*
70. *Natura principiis non convenit, u[t] corpus penetret per spacium impro[...]portionatum.*
71. *Experimenta verorum sermonu[m] debent concordare cum rebus sensati[...]*
72. *Aptitudinis actus præsupponendu[s] quolibet supposito, & termini habile[s]*
73. *Sagarum confessiones, de transmuta[...]tione corporũ in feles & alia animali[a]*
74. *Essentiæ rerum immutabiles.*
75. *Virtutem transformandi unam crea[...]turam in aliam unius & solius D[ei] virtus est.*
76. *Augustini ea de re sententia.*
77. *Verius est Sagas plerumque post i[...] unctionem Satanicam, phantasti[...] quàm verè transferri ad conventus.*
78 *Cardani de singulari unguento tra[...]ditio.*
79. *Keckerm. de Phantastica Sagaru[m] illusione.*
80. *Exempla observata, mulierum co[n]spectarum in choreis, quæ tamen r[e] vera domi & apud maritos fuerun[t]*
81. *Puella de qua in hoc responso agit[ur] inepta & stolida confessiones.*
82. *De mortui non verè comparent [in] conventibus Sagarum, cum virtus r[e]suscitandi mortuos soli Deo co[m]petat. Hæreticum est illud Diabolo [tri]buere eod. num.*
83. *Exemplum Samuelis demortui app[a]rentis Sauli, adfertur.*

84. N[...]

124. *Res judicata non facit jus inter omnes, sed tantùm inter illos, inter quos judicatum.*
125. *Rerum judicatarum auctoritas & exempla probant, non verò inducunt consuetudinem, & n. 126.*
127. *Diabolus Dei permissu potest homines, maximè sibi deditos, in altum tollere.*
128. *Non negatur Lamias quandoque corporaliter posse deferri à Diabolo ad loca chorearum.*
129. *Exemplum refertur ex Bodin.*
130. *Verum corpus disparere & evanescere nullo modo potest.*
131. *Diabolus à suis affectat cultum adorationis, sed eo quo potest & sibi commodum est, modo.*
132. *Diabolus simia Dei affectu, non effectu deceptor & mendax, n. 133.*
134. *Dispositioni & præsumptioni Juris, & de Jure, reliquas fasces submittere oportet.*
135. *Diabolus non semper personaliter, sed quandoque per internunctos paciscitur cum Sagis, unde nata distinctio in tacitam & expressam professionem, num. 136.*
137. *Ex præcedentibus infertur, nihil fidendum nudis Lamiarum assertionibus.*

II. Caput I. Quæstionis.

138. *Omnia quæ sub cœlo sunt, sua esse Diabolus jactat, & num. 139. Dicitur Princeps mundi, nu. 140. Privat S. Jobum omnibus fortunis, n. 141. Exemplum refertur Scyphorum aureorum à Diabolo sublatorum, n. 142. tribuit suis divitias, exemplum refertur memorabile, n. 143.*
144. *Diabolum sine singulari permissione divina, non posse res & suppellectilia fidelium pro lubitu auferre, & iis in choreis suis & conventibus abuti.*
145. *Deus cur distincta voluerit esse rerum dominia.*
146. *Distinguitur inter opera Diaboli, quæ ex generali, & quæ non nisi ex speciali Dei permissione facit.*
147. *Explicantur verba Jobi, cap. 41.*
148. *Terra & plenitudo ejus Domini est.*
149. *Satanas quo sensu Princeps mundi, n. 150 & 151.*
152. *Diabolus sine permissione Dei, ne quidem pediculos producere potest, & nec in porcos potestatem habet, n. 153. & 154.*
155. *Diabolus suis quandoque plerumque tamen falsas tribuit divitias, & unde eas accipiat, n. 156. & 157.*

SECUNDA QUÆSTIO.

158. *Fama quid, n. 159. Quomodo læditur, n. 160 & 161.*
162. *Saga & Veneficæ infamibus annumerantur, junct. n. 163. & 164.*
165. *Testis de auditu, licet non plenam probationem, præsumptionem tamen facit. Et in delictis occultis & exceptis velut veneficii plenam probationem, nu. 166.*
167. *Diabolus præteritorum optimè recordatur.*
168. *Plena notitia habetur per visum & auditum, & n. 169.*
170. *Lamiæ asserenti se vidisse aliquem in nocturnis conventibus, non solùm ad effectum inquirendi, sed etiam torquendi non creditur.*
171. *Diabolum non posse præsentare personas honestas in suis conventibus, nec*

famam

famam nostram in ejus esse potestate, n.172. & 173.

174. Confessiones spontaneæ, mediante tortura repetita, probant contra tertium.

175. Confessiones per terrorem elicitæ illis æquiparantur.

176. Geminatio errorem excludit, magna ejus vis, n.177. Maximè in Lamiarum confessione, n.178.

179. Confessiones ad banchum juris factæ & morte confirmatæ, multum probant. Et n.180.

181. Probatio sufficiens quæ inducit Judicem ad credulitatem.

182. Diffamatio unde oriatur spectandū.

183. Judex vir bonus.

184. Fama non ex rumore sed delicto læditur.

185. Delicta maximè gravia non præsumuntur, n.186.187.188.

189. Pro Nobilibus major præsumptio, & n.190.191.192.193.

194. Principi & majoris lucis dignitate præfulgenti magis creditur.

195. Vitæ integritas & honestas, sinistram famam expurgat, & Indicia tollunt, n.196.

197. Bona vita, bona mors, wol gelebet/ wol gestorben.

198. Timenti Dn. bene erit in extremis.

199. De nostra salute judicamus ex Canone fidei, de proximi, ex canone charitatis, tanquam ex fructibus de arbore.

200. Rarò in fine conversio seria.

201. Diffamatio quæ Judici viam inquisitionis aperit, non à levibus, sed fide dignis fieri debet.

202. Perditorum hominum vox bonorum famam non lædit.

203. Fœmineus sexus, fragilis, varius, fallax.

204. Fœmina de Jure Can. in criminalibus veri fidem non facit, maximè malè & perditè educata, n.205.

206. Minor 20. annis, in criminalibus non est testis. Et datur ei contra propriam confessionem sine curatore in criminali Judicio factam restitutio, n.207.

208. Testis inhabilis assertio, perinde habetur ac si facta non esset.

209. Obsessorum indicia, & n.210.

211. In dubio præsumptiones secundum communiter accidentia formantur, n.212.

213. Argumentum à solitis validum & usitatum, num.214 215.

216. Facti quæ sunt, non præsumuntur. Neque mutatio velut accidens, num. 217.218.

219. De præteritis in præsens præsumitur.

220. Juris præsumptiones instar documenti.

221. In dubiis in benigniorem sententiam propendendum.

222. Benigniùs pro obsessa, quam pro Saga præsumere.

223. Obsessio etiam fidelibus actu accidere potest, in quos Magia non cadit.

224. Obsessio potest esse delicti in foro soli exclusiva: Magia verò non item.

225. Præsumptiones delicti exclusivæ præferuntur inclusivis. Et n.226. Et testibus pro exclusione delicti deponentibus magis creditur, n.227.

228. Conditionalis actus non nisi conditione deficiente perficitur, quæ nihil ponit in esse, n.229. Et si deficiat, actus habetur pro non facto, nu.230.231.232.233.

Et si ad præteritum referatur, non suspendit actum, per rerum naturam, n.234.

235. Fieri potest, ut obsessus etiam pactum cum Diabolo habeat.

236. Melancholicus quandoque quasi per traducem propagatur.

237. Cor Melancholicum paratissimum Diaboli balneum.

238. Falsitas detegitur, veritate in lucem emergente.

239. Notorium seipsum ostendit, & tergiversatione celari non potest.

240. Ex notorio indubitata rei certitudo oritur.

241. Tandem triumphat, nescia vinci, veritas.

242. Falsus in uno, falsus in omnibus, n. 243.

244. Testis deponens se cognovisse aliquem de nocte, non est integer. Non obstante quòd Luna luceret. n. 245. maximè in criminalibus, n.246.

247. Variatio & contradictio circa eandem facti narrationem, non est sine calumnia & mendacio. Et arguit suspicionem falsi, n.248.

249. Variantes se ipsos onerant suspicione, & non merentur fidem.

250. Testis varia & contraria circa idem deponens falsi tis convincitur.

251. Iudex debet recto ramite procedere ad indagandam veritatem, neq; reum specialibus suis interrogationibus inducere. Nec debet de hoc vel illo individuo interrogare, num.252.353.254. 255.

256 Diffamationi, quæ initium sumit ab inimicis eorumq; delatione, non est fidendum.

257. Inimici dictum non debet esse nocivum.

258. Eandem artem exercentes sibi invicem invident.

259. Inimicitia præsumpta sufficit, ad repellendum effectum diffamationis.

260. Dubiorum solutio, veritatis inquisitio.

261. Fama non diffamatione & falsa delatione, sed solo crimine læditur.

262. Propter calumniam solam nemo bonus esse desinit.

263. Salvator ipse non fuit immunis à calumniis.

264. Diabolus calumniator & homicida.

265. Testi ex relatione alterius deponenti non plus creditur, quàm ipsi referenti. Nec plus creditur copia quàm originali, n.266.267.

268. Testis unus non supplet defectum alterius, quando nullus eorum est integer.

269. Diabolus licet optimè recordetur præteritorum, verum tamen de illis rarò dicit.

270. In nocturnis Sagarum conventibus, ut plurimum spectra, non veras comparere personas.

171. Auctoritas sine juris fundamento non multum operatur.

272. Sigismundi Scacc. de Lamiarũ conventu & illusionibus memorabile dictũ

273. Assertiones Lamiarum in crimine veneficii contra honestos viros & fœminas parum attendenda.

274. Ipse Bodin. & Binsfeld. non audent affirmare, omnes Lamiarum comparitiones veras & reales esse.

275. Non probat adesse quod contingit abesse.

276. In

325. *Su-*

TERTIA QUÆSTIO.

De Nullitatibus Processus illius.

370. R

370. Reo dandus defensor ex officio, si per ignorantiam non petat, etiam in processu Sagarum, n.371.372. Idque in tota Hassia ita servatur, n.373.

374. Contra minorem inquisitio sine curatore dato, non est legitima.

375. Minor neque in criminalibus in Iudicio legitimè stat sine curatore, n.376. Et tanquam de præjudiciali quæstione prius dispiciendum, an quis major vel minor sit, n.377.

378. Confessio minoris in Judicio sine curatore non nocet.

379. Malè servari in quibusdam locis contrarium.

380. Consuetudo exorbitans de loco ad locum, non est extendenda.

381. Dd. de ea attestantibus, parum creditur. Ejus ratio, n.382.

383. Facti quæstio incerta & plena circumstantiarum.

384. Multi credunt consuetudinem & aberrant. Et in ea asserenda ICtos facilè decipi, n.385.386.387.

388. Reo etiam de delicto confesso, antequam condemnetur, dandus terminus, n.389. Etiam in gravissimis criminibus, n.390. Etsi non petatur. num.391.

392. Ejus ratio, 393.

394. Festus Paul. noluit condemnare ante concessum defensionis terminum.

395. Confessiones erroneæ revocabiles, & aliæ revocationis causa, n.396. & seqq. usque ad num. 400.

401. Terminus defensionis denegari non potest à judice, quodcunque liberum arbitrium habente. Nec contrarium statuto aut consuetudine induci posse, num.402.403.

404. Suggestio & interrogatio in individuis, non præcedente diffamatione & indiciis, prohibita.

405. Talis interrogandi modus leno suggestionis.

406. Agitato ad finem processu, submittendum, num.407.408.409.

410. Sententia ex processu nullo publicata ipso jure nulla est. Et talis censetur si ex actis non justificetur, num.411.

412. Saga quando ultimo supplicio afficienda, n.413. usque ad 417.

418. Quoties ordinaria pœna judicis arbitrio mitiganda à lege permittitur, capitalis regulariter non imponenda, num.419.

420. Dictio Sonst/quid importet.

421. Pater si offerat filium criminosum is mitius puniendus, etiam in atrocissimo crimine Majestatis, nu. 422. 423. 424.

425. Nullus affectus vincit paternum, etiam in liberis immorigeris, n.426.

427. Pater & filius eadem persona. Eadem caro, num. 428.429. Nec meliorem liberi habere possunt amicum, nu. 430.

431. Nemo carnem suam ita odit, ut eam laniena offerat.

432. Patri novercalibus delenimentis inducto & corrupto non consentiendum, n.433.434. & 435.

436. Noverca privignis inimica præsumitur, ejus notatio, n. 437.438. Odiũ novercale. n. 439.440.

441. Liberos apud novercas non educandos, Jura suadent.

442. Mitigationem pœnæ cæteris paribus suadere solet sexus qualitas.

443. Mulier unde dicta, ad lapsum proclivior esse, ex historia creationis refertur,

fertur, n. 444. *vas fragile, n.* 445. *ei pœna mitiganda, n.* 446. & 447.

448. *Ætas minor etiam in pœnis mitigandis consideratur, n.* 449. 450. 451. *ubi ratio Tyraquelli.*

452. *Multi in prima ætate turpes, viri evadunt laudabiles.*

453. *Minori quidem in delictis non succurritur, quoad remissionem, sed quoad mitigationem pœnæ.*

454. *Educationis ratio habenda.*

455. *Ætas quinquennis doli expers, & n.* 456.

457. *Saga propter abjurationem in infantia quinquennali commissam, postea adultior facta ex hoc solum capitaliter puniri non potest.*

458. *In delictis vel maximè initium & occasio inspicienda.*

459. *Infans quinque annorum, cum efficaciter consentire non possit, nec pactum cum Diabolo ictum in ea ætate dici poterit, n.* 460. *nisi major factus renovet illam pactionem, n. seq.*

461. *Diabolus homines obsessos & in solitudine existentes maximè tentare nititur, &* 462. *referuntur exempla Lothi, n.* 463. *Filiorum Jacob. n.* 464. *salvatoris, n.* 465.

466. *Solitudo homini perniciosa.*

467. *Obsessorum calamitati condolendũ.*

468. *Sagæ non facilè illachrymantur.*

469. *Duæ abnegationis sive Apostasiæ recensentur species.*

470. *Illa quæ fit sine rebaptizatione & addictione in pœnitentibus corporales pœnas non subit.*

471. *Stellas & astra abjurans, non propriè dicitur Deum abjurare.*

472. *Milites & mercatores sæpè in una hora aliquoties Deum abjurant, nu* 473.

474. *De Cypriano refertur, ipsum pri mis annis fuisse magicis artibus ad dictum.*

475. *Seipsum deferens mitius punitur, n* 476. *& spes est in illis residua bonæ in dolis, n.* 477.

478. *Pœnæ, interpretatione molliendæ Quamvis earum non crudelitas se pietas sit, n.* 479.

480. *Severitas cum temperamento acci pienda. Maximè suadentib, id cir cumstantiis, n.* 481.

482. *Iudex non debet affectare, severi tatis gloriam, sed cum lenitate puniri n.* 483. *& melius misericordia quam severitatis ratio redditur, num.* 484 485.

486. *Imp. Rudolphi I. dictum de cle mentia.*

487. *Nero in primis Imperii annis à sen tentiis capitalibus abhorruit.*

488. *Indecens reorum custodia, nullita tem parit, n.* 489.

490 *Variationes & contrarietates qu dam ex actis referuntur.*

491. *Grave & indecens est super re in certa & dubia capitalem ferre senten tiam, n.* 492. 493.

494. *Variatio contraria certitudini, n* 495. 496. 497.

498. *Plus uno verum esse non potest.*

499. *Sagarum per aquam frigidam pro batio irrationalis. Cum peccato mo tali conjuncta, n.* 500. *Diabolo fabri cante introducta, n.* 501. *mutat judici in Scholam Magiæ. n.* 502. *est specu idololatriæ, n.* 503. *tentatio Dei, num* 504. *Doctore Satana ejusq; ministr intro*

introducta, n. 505. abominatio in oculis Dei, n. 506. Furiosum probationis genus, n. 507. Nulla ne probabili ratione nitens, n. 508. Judex eam probationem decernens injuriarum tenetur, n. 509. Ethnica & tyrannica, n. 510. ex errore & superstitione introducta, n. 511. inhonesta & perniciosa, n. 512. Consuetudine veterata non excusatur, nu. 513.

514. *Mala consuetudo tanquam perniciosa corruptela non attendenda, nu. 515 516 517. 518. 519.*

520 *In Carolinis Constitutionibus de probatione per frigidam aquam altum silentium.*

521. *Si qua sibi manus violentas in carcere inferat, non tamen exinde probatur venefica, n. 522.*

523. *Melancholici sibi ipsis quandoq; manus inferunt.*

524. *Sententia nulla non est executioni mandanda.*

525. *Propter nudam confessionem, nisi de corpore delicti constet, nemo condemnandus.*

526. *Provocationes in criminalibus quatenus sublata. Limitatur, n. 527.*

528. *Ubi agitur de vita hominis cunctatio nulla longa.*

529. *Satius est nocentem dimittere, quàm innocentem perdere.*

530. *Non solùm reo damnato, sed etiam cuivis pro eo provocandi facultatem jura concedunt. n. 531.*

532. *Appellationes in criminalibus in Germania non ubivis locorum sublatas evincitur, n. 533. 534. 535. 536.*

537. *Allegans de consuetudine loci appellationem in criminalibus sublatã eam probare tenetur. Et quid in ea probandum, n. 538.*

539. *Constitutiones appellationem in criminalibus denegant. n. 540.*

541. *Respondetur constitutiones illas pertinere propriè ad supremum Imperii tribunal.*

542. *Lex juris communis correctoria, restrictè accipienda maximè in tollendis appellationibus criminalium causarũ, n. 543.*

544. *Secunda responsio ad d. constitut. Imperii.*

545. *Verba Legis narrativa jus non faciunt, maximè in correctoriis, num. 546. Etsi dubitetur de præsupposito, n. 547.*

548. *Una instantia data nervus consequentiæ inciditur.*

549. *Lex se referens ad consuetudinem eatenus stringit, quatenus relatum sive ista consuetudo probatur.*

550. *Si aliud insit referenti quam reperitur expressum in relato, id erroneum præsumi.*

551. *Veritas quomodocunque apparens præfertur opinioni.*

552. *Per assertionem etiam summi Principis non probantur consuetudines speciales locorum, & num. 553. Secus in assertionibus juris. n. 554.*

555. *Quævis ferè ditio & locus habent suas peculiares consuetudines.*

556. *Nullitatis querela sine controversia in Camera admittitur.*

557. *Si ex actis constet de nullitate appellatio & querela aliàs prohibita admittuntur, & n. 558.*

559. *Specialis inquisitio contra certas & honoratas personas regulariter prohibita*

hibita & nonnisi in casibus jure expressis admissa, n.560. non nisi præcedentibus indiciis & diffamatione. nu. 561. Diffamatio qualis esse debeat, nu. 562.563.

564. Iudex sine diffamatione procedens ad quid teneatur. Neque ad levissimi hominis delationem, n.565. nisi diffamatione accedente, n.566.

567. Iudex taliter procedens injuria afficit inquisitum, & punibilis est, & n. 568.

569. Leviorum hominum diffamationes honoratos non gravant.

570. Nullitas inquisitionis ex defectu indiciorum proveniens omnia acta inficit.

571. Diffamatio à majori populi parte procedere debet.

572. Minor de jure non est denunciator idoneus.

573. Non plus creditur delatori, quam ei à quo delator aliquid audivit.

574. Ex causa prima influxu operatur secunda nec plus est in causato, quam in causa.

575. Causa prima infecta, inficitur etiam secunda.

576. Solum socii criminis dictum contra honoratos ad inquirendum non sufficit, nisi præcedat fama & alia indicia.

577. Fama debet procedere à fide dignis, qualis socius criminis non est.

578. Fœminarum narrationes in genere non censentur fide digna.

579. Dictum socii criminis quatenus indicium ad inquirendum faciat sufficiens, & n.580 581.

582. Iudex quando non potest inquirere, nec potest publicare falso delata, n.583.

584. Quoties aliquis ex actu lædi & contradicere potest, semper vocandus est. Etiam à summo Principe, n.585. Ejus ratio fundatur in jure divino, n.586.

587. Citatio species defensionis, quæ nemini ne quidem Diabolo deneganda, nu. 588 589 Nec contrarium consuetudine inanci posset, n.590. Et nullitas inde proveniens omnium potentissima n.591.

592. Judex delatum super capitulis delationis prius audire debet, antequam ea publicet.

593. Illi quos principaliter negotium tangit vocandi. Fallit si agatur de præjudicio & damno tertii irreparabili, nu. 594. & 595.

596. Famæ jactura omnium maxima, ejusque inæstimabile pretium, nu. 597 & seqq. usque ad n. 603.

604. Confingens aliquid pro læsione famæ alicujus, furi & latrori haut absimilis, n.605.

606. Judex in criminalibus debet quidem fugere ambages, sed ita ne innocens lædatur, aut veritat & Justitia opprimatur, n. 607. ne viduæ & pupilli graventur, n. 608. & seqq. usque ad n.618.

619. Leges & jura probibent, quicquam contra inauditos statuere, unde honor lædi & gravari possint.

620. Juris ordo propter crudum & indigestum motum judicis non est negligendus.

621. Ex ficta æquitate procedere temerarium & periculosum est.

622. Ficta æquitas duplex iniquitas juncta n.623.

624. Quantum à jure scripto receditur tantum

 675. Ad

751. In-

751. Injuriarum actionem per intentatum remedium, l. diffamari non excludi verior & communior est sententia, & quamob rationem.

752. L. diffamari remedium modis, quibus de jure injuriarum actio tollitur, non annumeratur.

753. Obligatio non quovis sed legibus constituto modo ut inducitur sic etiam tollitur.

754. Actionibus duab. alicui competentibus, judicis est, illi, quod in alterâ plus, est, adjudicare.

755. Reum conventum unius præstatio ab altero non liberat etiam in pœnalibus.

756. Iniquum est, propter minus auferri uberius.

757. Actio injuriarum pinguior est remedio, l. diffamari.

758. Remedium l. diffamari, extraordinarium esse plerique opinantur.

760. Remedia ordinaria cumulari possunt si alterum altero sit pinguius & se compatiantur.

761. L. diffamari actio ad quam finem instituatur.

762. Non sequitur: Titius petit sibi decerni processus ex l. diffamari: Ergò actioni renunciavit injuriarum.

763. Renunciatio non præsumitur sed evidenter probanda est.

764. Renunciatio ne quidem ex actu proximo inducenda.

765. Remissio juris sui non præsumitur, quando alia conjectura capi potest.

766. Remissio juris est quasi donatio.

767. Iactare suum nemo præsumitur.

768. L. diffamari, remedium quasi actionis injuriarum præparatorium est.

QUINTA QUÆSTIO.

769 Injuriam facere quocunque mod & naturali & civili jure vetitum.

770. Magistratus etiam vel judex ab i juriâ non excusatur.

771. Etiamsi magistratus non esset singul ris persona, sed universitas, collegiu capitulum, &c.

772. Dolus, delictum & sic etiam pœn in Universitatem cadit.

773. Delictum gravius æstimatur ob d gnitatem delinquentis.

774. Quanto quis est sublimior, tanto & perfectior.

775. Vitium tantò conspectius, quan major est, qui peccat.

776. Clerici vita integritate exemplo alijs prælucere debent.

777. Cominæi dictum.

778. Magistratus quando censeatur a cui facere injuriam.

779. Injuriosum verbum vel fact quodvis animo injuriandi fieri præs mitur.

780. Injuriandi animo dicenti se non f cisse incumbit probatio.

781. Occasione exprabitâ jure quis co veniri & puniri potest.

782. Rei illicitæ operam danti imputa eventus.

783. Damni occasionem dans damn fecisse videtur.

784. Occidat quis an mortis causam p beat, nihil refert.

785. Imperitia culpæ annumeratur.

786. Iudex qui damnavit innocentem iam capite plecti potest, vel saltem poni, si id per negligentiam faciat.

787. Injuriarum quis tenetur, etsi n nominârit eum, quem infamat.

788.

788. *Injuriosa verba impersonaliter prolata obligant actione injuriarum.*

789. *Dicere: Non putaram, prudentis non est.*

790. *Judex providere debet, quod verisimiliter contingere potest.*

791. *Abortionis vel amatorio poculo occidens, de homicidio tenetur.*

792. *Vim inferens, de vi omnibus inde secutis damnis tenetur.*

793. *Judex non debet cum discrimine animæ existimationis iniquè vagari.*

794. *Culpa non excusat, quæ casum præcessit.*

795. *Causa justa instituti ubi reddi nequit, calumnia præsumitur.*

796. *Ratificatio etiam in delictis mandato æquiparatur.*

798. *Ratificatio vel tacita sufficit.*

799. *Universitas per tacitam ratihabitionem delicti particeps redditur etsi communicato nullo consilio patratum sit.*

800. *Consensus capituli colligitur ex conjecturis, ad hoc ut omnes tentantur & puniantur.*

801. *Capitulum dicitur collegium parvum.*

802. *Omnes de capitulo præsumuntur habuisse notitiam actus, eumque ratificasse.*

803. *Universitas vel capitulum ut actione pœnali pulsetur, necesse est, communicato consilio & habito tractatu factum illicitum insecutum fuisse.*

804. *Bartholus dicitur Juris nostri speculum & lucerna, item pater juris.*

805. *Universitas ex delicto quorundam conveniri nequit.*

806. *Licet illi sint præcipui & primores capituli.*

807. *Universitati delictum particulariū personarum haut nocet.*

808. *Universitas factum singulorum ut præstet, statuto effici nequit.*

809. *Capitulum diversum est à singulis in eo hominibus.*

810. *Judex ob processum injustum injuriarum non tenetur, nisi evidenter appareat de malitia & injuriandi animo.*

811. *Remedia ob inordinatum processum quæ competant.*

812. *Judex temerè & indebitè inquirens, tenetur in Syndicatu.*

813. *Eadem solennitas requiritur in ratificatione, quæ in perfectione actus.*

814. *Ratificatio actus præcedentis ex subsequenti, tunc demum præsumitur, quando factum tale est, ut fieri non possit absque ratificatione.*

815. *Qualibet ratio & causa sufficit ad exclusionem ratificationis.*

816. *Suspecti de injuria tenentur se purgare Juramento.*

817. *Injuria quid?*

818. *Deferens falsum crimen apud Judicem, injuriarum tenetur.*

819. *Delatores tenentur probare crimina delata.*

820. *Injustè deferentes fustigatione puniri possunt, & n. 827.*

821. *Mendacia summam fraudē & dolū deliberatum arguunt.*

822. *Injusta causa quando non excuset à dolo, juncto n. 825. 826.*

823. *Credens facilè hominibus levibus & maximè fœminis, non excusatur à dolo. Ubi nec rumor incertus & vagus, n. 824.*

828. *Atroces injuria qua? Et n.829. usq. ad 833.*

834. *Injuria qua dicatur in scriptis fieri.*

835. *Falsa delationes ad album Iudicis sive vel Protocollum dictata, pro scriptis habentur.*

836. *Actio super injuriis in scriptis factis competens, non annalis sed perpetua est.*

837. *Scriptum semper loquitur.*

838. *Decisiones Camera instar legis.*

839. *Et praferuntur communi* Dd. *opinioni.*

840. *Maximè controversis exstantibus Dd. opinionibus.*

841. *Injuriarum actio morte extinguitur, nec heredibus datur. Quod tamen fallit in actione criminaliter intentanda, n.842. maximè in injuriis scripto n.844.*

843. *Heres accusat tanquam persona conjuncta. Etiamsi defunctus injuriam remisisset, n.845.*

846. *Moriturus justè & piè, liberis & heredibus mandare potest injuriarum sibi illatarum vidicationem exemplo Davidis & Simei probatur.*

847. *Semel judicata ex eodem fonte & capite non resuscitantur.*

848. *Sententia & rei judicata auctoritas per Apologias & extra judicialia scripta non eligitur.*

849. *In propria sua causa nemo sibi j[...] dicit. Ne quidem summus princep[...] n.850.*

851. *Omnis via facti sive armis, sive sc[...] ptis fiat in novissimis imperii constitu[...] tionibus prohibita.*

852. *Beneficium L. diffamari datur eti[...] contra clericos & Pralatos. Imò Electores & Principes Ecclesiastic[...] n.853.*

854. *Gravatus per processum nulli[...] institutum, potest agere ad cassati[...] nem.*

855. *In optione gravati est an coram [...] dem, an superiore de nullitate ag[...] velit.*

856. *Ea qua infamandi alicujus causa [...] monumenta publica relata sunt, t[...] lenda sunt.*

857. *Iudex potius debet admittere sca[...] dalum, quàm veritatem relinquere.*

858. *Abutens jurisdictione sua maxi[...] in criminalibus privari ea potest.*

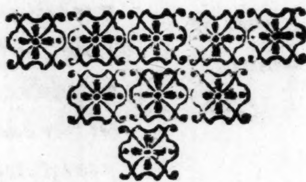
859. *Iurisdictio & universitati & col[...] gio competens, propter abusum qu[...] rundam non privatur.*

860. *Ad privationem jurisdictionis r[...] quiritur, ut prius moneatur a [...] periore.*

861. *Propter excessum & abusum juri[...] diction. potest agi etiam ad mulcta[...] Item ad damna & expensas, n.862.*

INDEX QUÆSTIONUM.

IN-

DEO DIRIGENTE NIHIL EST QUOD ARCEAT.

IN cujus Sacrosancto nomine (cui omnia quæ bene & dextrè expedimus, meritò accepta ferimus, † *Esaiæ* 1
26. v.12.) propositam facti speciem eique annexas quæstiones considerando non desunt rationes, quæ nos in ardua hac & difficili causa ne responderemus, deterrere & retrahere possent, maximè verò quod Dn. Consulentes præcipuas quæstiones, concernentes quendam processum Criminalem in facti specie enarratum Reverendi Capituli N. proposuerint, in quibus necessariò de ejusdem Processus Nullitati[illegible] dispiciendum, unde facilè malevolentia & odium conciliari posset. Verum [illegible]m verò cùm tam ex proposita facti specie, quàm inserta eidem expressâ pro[illegible]tatione Dnn. Consulentium mens & intentio satis appareat, † quod hoc suo 2
[illegible]tato, neque prædictum Reverend. Capitulum, nec quemcunque alium im[illegible]ritum cujuscunq; status & conditionis is sit, perstringere, diffamare, vel con[illegible]jus fasq; gravare velint, sed potius matris suæ nobilissimæ & honestissimæ [illegible]ndam matronæ, jam prædefunctæ, & sororis virginis pudicissimæ adhuc vi[illegible]tis, injustè contra divina & humana jura occasione prædicti Processus dif[illegible]tarum innocentiam defendere, adeoq; toti familiæ Nobilissimæ quodammodò aspersam maculam abluere, & per legitimos juris tramites, calumniantium iniquitates expellere, sibimet impetrarint, impetrare à nobis non potuimus, [illegible]n hoc quod & nostræ professionis officium, veritas, justitia, & proximi cha[illegible] à nobis postulat, Dnn. Consulentibus pro viribus & talento nobis concre[illegible] præstaremus, nostramq; sententiam ex fide & religione aperiremus, idq; in [illegible]lius hominis favorem vel odium, sed sine omni affectu: Etsi enim mallemus [illegible]gotium hoc arduum & difficile peritiori & magis exercitato commissum fuis[illegible]d deducendum; cum tamen non incognitum nobis sit, jurisperitos † qui ho- 3
nores ex jure adepti sint, eo ipso adstrictos esse, ut de jure consulti respondeant: *l.1. in princ. ff. de Just. & jur. cap. ex tenore de for. compet. cap. nemo petitorium, [illegible] 3. gl. in l.2. & ibi* Bart. *C. de proxim. sacror. scrin.* Pelin. *cap. si pro debilitate ex[illegible] de offic. de leg.* Dn. Herman. Vult. *consil. Marp. 35. n.1, vol.3.* Tum etiam quod

veritas

4 veritatis & justitiæ favor † rebus omnibus antiquior esse debeat. Syacidæ. 4. v. 33. & seqq. l. cum ita legatum, ff. de condit. & demonstr. l. 1. in fin. C. de Lat. libert. toll. Joh. Dilect. Durant. de art. testand. tit. 11. caut. fin. n. fin. Et præcipuum sit in rebus humanis de veritate testimonium reddere. Thom. de Aquin. lib. 1. de regim. princip. ca. 7. quem ad hoc adducit, Matth. de Afflict. in præfat. ante Decis. Neapol. n. 7. Proditor enim veritatis est, qui vel non pronunciat, vel non liberè defendit eam. Chrysost. cap. nolite timere, 11. q. 3. Quia is prodesse non vult. Augustin. in cap. quisquis metu, 11. d. q. 3. adeoq; pro aucupanda cujusdam hominis, etiam summi Principis gratia non est negligenda veritatis atq; justitiæ majestas, ut ait Alexand. Imol. consil. 9. lib. 1. Nicol. Reusner. consil. 1. procem. lib. 1. Fac. text. in d. cap. quisquis metu. Hæc enim vincit omnia & vivit in æternum. Roland à Vall. consil. 32. n. 41. vol. 4. Idq; vel maximè ubi agitur de redimenda hominum innocuorum
5 fama † & existimatione: cum cordati omnes in odore bonæ famæ delectari debemus, cap. licet in beato Petro extra de accusat. Ludolph. Schrad. de feud. part. 9. c. 4. n. 105. præsertim Nobilium, quorum familiâs vetustas, sine labe & macula conservari, reipub. interest, l. 1. § 13. ff. de ventr. inspic. l. 9. C. de quæst. Valent. Forst.
6 de success. ab intestat. lib. 3. c. 4. n. 20. Quod enim flores illibati in pratis, † id nobilium familiæ splendidæ in republica, Obrect. in disput. de Regal. th. 115. Ideoque meritò omnes boni Nobilitati favemus, M. T. Cicerone teste. Quamobrem sine ulteriori prologo, & circuitu, non conterendo tempus in multiloquio quod prudentissimos stomachari solet, ut dicit Aretin. consil. 11. Hieron. Grachar. consil. de Syndicat. n. 1. propositas ordine quæstiones aggrediemur.

QUÆSTIO I.

De Nocturnis Lamiarum & Dæmonum Saltationibus, & num Personaliter semper conveniant? &c.

PRIMAM quod attinet quæstionem, illa duo continet capita. Prius est quid de nocturnis Lamiarum & Dæmonum saltationibus in genere, & in specie, de confessione istius dementatæ seu obsessæ, in facti specie denominatæ puellæ, assertione quoad istas Lamiarum seu Dæmonum saltationes sentien-
7 dum. † Difficilis sanè, intricata & propter varias Diaboli astutias, & difformes virorum Doctissimorum observationes, exempla, diversasque opiniones, hæc est quæstio. Et cum etiam veneranda Facultas Theologica almæ hujus Academiæ Giessensis desuper sit consulta, illorum sententia hac in re potissimum erit inspicienda. Interim & nostram brevibus explicabimus, salvo semper rectiori aliorum judicio.

Sunt & quidem non postremi Nominis Theologi, JCti, Politici, & Phy-
8 sici, † qui multis rationibus, ipsaque experientiâ teste, argutè defendere conantur,

nantur, mulieres istas cum Diabolo pactum habentes, & ab eo dementatas, quas Lamias seu Strigas vulgò Zauberin/ Hexen/ Unhold vocamus, certis & statis anni temporibus diebus & horis verè & corporaliter ad destinatum locum, à Diabolo, brevissimo temporis spatio deferri, furcâ, baculo, vel scopis vehi, & ita revera convenire, commessari, choreis & saltationibus, aliisq; jocis & ludis delectari, &c. idque I. probant ex inumeris ipsarum Lamiarum confessionibus, † 9
tam sponte quam torturâ mediante factis.

Francisc. Spin. *de Strigib. c. 2. in fin.* Joh. Bodin. *de Magor. Dæmonom. lib. 2. c. 4.* Petr. Binsfeld. *de Confess. malef. membr. 2. conclus. 12. & alii.* quibus omninò standum videtur, cùm nullum certius dari possit testimonium, quàm proprii oris confessio, † *l. un. C. de confess. tot. tit. ff. eod.* Menoch. *præsumpt. 61. n. 8.* Wes. *cons.* 10
72 n. 29. illudq; de quo constat per confessionẽ, dicitur sciri pro certo *gl. in c si sacerdos extr. de offic. ordin.* & verè apparere. Immol. *in c. cum contingat extr. eod. tit.* Hyppolit. de Marsil. *ad rubr. n. 81. C. de probat.* Est enim confessio ad instar rei judicatæ, quæ habetur pro veritate, *l. 1. l. 3. l. 4. l. 6. ff. de confess.* Mascard. *de probat. concl. 334. & 349.* Joh. Gœdd *consil. Marp. 28. n. 60. vol. 2.* rem faciens notoriam & manifestam. Menoch. *remed. 1. recuper. possess. n. 218. & 222.* Wesenb. *consil. 2. n. 61. & seqq.* Johan. Meichsner. *Decis. Cameral. 9. fol. 187. tom. 3.*

Secundò non parùm juvat hanc opinionem & præcedentem rationem, quod hoc non una vel altera lamia, sed innumeræ, † diversis separatis ac remo- 11
tissimè distantibus locis ita examinatæ, concorditer & quasi uno ore fassæ sint. Sicut autem difformitas & variatio confitentium rem facit dubiam & incertam, ita conformitas concorditer asserentium rem facit certam & indubiam.

l. qui sententiam, ibi: aut certè omnium, qui tormentis vel interrogationibus fuerint dediti, in unum conspirante concordanteq; confessione convictus fuerit, *C. de pœn.* Cui adstipulatur, quod non solum in principali negotio, sed 12
etiam in enarratione circumstantiarum concordent, † in descriptione loci, in confessione unguenti, in unctione, & ex ea secuta avolatione præmissis quibusdam verbis: Oben auß und nirgend an/ per caminos & foramina fenestrarum & parietum Diaboli ope confestim facta, &c. Franc. Spin. *de Strig. d. c. 2 in fin.*

Tertiò adducunt experientiam, † quam rerum omnium magistram rectè 13
dixit Aristot. *lib. 1. Metaph. Et notat. in cap. quàm sit de Election. fac. cap. cupientes od tit in 6. cap. statutum de rescript.* eamq; in cognoscendis criminibus non parum attendendam suadet Prosp. Farinac. *in practic. crimin. quæst. 52. n. 154.* Jam verò multis sic asserentibus: (quos infra suo loco nominabimus) ita fuit visum, & per exempla plurima cognitum, ideoque ita credendum & pro verò habendum, per tradita Francisc. Ponzin. *tract. de Lam. n. 39.* Exempla enim rem declarant, † *l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi & vi arm. l. ut responsum, C. de transact. l. damni, §.* 14
n. ff. de damn. infect. & quasi digito ostendunt, ac tractui subjiciunt. Bald. *consil. 47. vol. 1.* Hyppolit. Riminald. *consil. 602. n. 27. per l. 1. ff. de præscript.* ideoq; legitimum

15 timum ab iis sumitur argumentum † eorum, quæ in eodem genere & ad eundem
effectum longo retro tempore acciderunt & observata sunt, *arg. cap. causam quæ*
1. ubi Felin. *extr. de Testib. l. acta, ff. de re judic. l. cum lite. ff. judicat. solv.* Bart. *ad l.*
nemo. 13. C. de sent. & interloc. omn. jud.

Quartò accedit, non solùm ita fuisse à plurimis Judicibus habitâ diligenti
inquisitione compertum, sed isti sententiæ inhærendo etiam judicatum. Quæ
16 autem sit rei judicatæ auctoritas, † omnibus constat, obtinet enim vim legis.
17 *l. nam Imperator. noster. 38. ff. ne legib. l. 37. eod.* Et pro veritate habetur. † *l. in-*
genuum, ff. de his qui sunt sui vel al. jur. l. res judicata de reg. jur. imò tantæ est po-
18 tentiæ, ut falsum mutet in verum † *gl. in l. si non sortem. §. hereditatis, ff. de condict.*
19 *indeb* Johan. Vincent. Honded. *consil. 61 n. 9. vol. 1.* album in nigrum † Gravett.
consil. 79. n. 1. Jas. *in l.* Julianus, *2 ff. de condit. instit.* Johan. Meichsn. *decis. Camerar.*
20 *22. n. 6. tom. 3.* Faciatq; de non ente ens, & de indebito debitum † *l. 1. de condict. in-*
debit. Johan. Gœdd. *consil. Marp. 26. n. 109. vol. 1.* inducatq; notorium, & præ-
21 sumptionem juris & de jure, † quæ probationem in contrarium admittere nau-
seant, *c. vestra, c. fin. de cohab. cleric.* Wesenbec. Meichsn. *d. decis. 22 n. 7.* Andreas
22 Geil. *tract. de pignorat. c. ult. n. 2.* adeoq; altera esse natura censetur, † quæ det ori-
ginem, perimat, tollat, augeat, extinguat, ut post *Bald.* & alios tradit Dn. Herman.
Vult. *consil. Marp. 30. n. 103.* Hinc Imperator. Alexand. Præsidem provinciæ ju-
bet ea, quæ in eodem controversiarum genere frequenter servata sunt, causâ
23 cognita statuere. † *l. 1. C. quæ sit long. consuet. junct. l. fin. C. eod.*

Quintum argumentum desumunt à possibili, videlicet possibile esse Dæ-
24 moni, homines corporaliter de loco ad locum transferre, † idque satis constare
ex aliis Magorum operationibus, qui palliis suis homines illæsos ad longinquos
locos per aërem transvexerint, item campsionibus seu permutationibus puero-
rum vulgò Wechsel-Kinder/idque quam plurimis exemplis specialibus adducti
probant Auctores mallei malefic. *Jacob. Sprenger.* & Henric. *Institut. part. 2. q.*
25 *1. cap. 3.* imò Diabolus ipsum Dei filium creatorem suum assumpsit † & statuit
eum suprà pinnaculum templi: & rursus super montem transvexit, *Matth. 4.* Er-
gò non debet ei, cui quod plus est licet, quod minus est non licere, *l. non debet*
ff. de reg. jur. Accedit etiam, quod Dæmones in naturalibus non solùm pares bo-
nis Angelis, † sed etiam quibusdam longè superiores existant, quæ naturalia per
26 lapsum non sunt imminuta, sed tantùm gratiosa, ideò adhuc in eis remanent, licet
obtuscate & ligata, Auctor. mallei malefic. *part. 2. q. 1. c. 3. vers. nec & secundum*
Francisc. Spin, *de strigib. cap. 4.* Paul. Girland. *de sortileg. q. 6. n. 4.* juxta illud Do-
mini apud *Jobum cap. 41.* dicentis, non est potestas super terram, quæ ei valeat
comparari. Jam verò bonum Angelum † hominem posse per aërem transve-
27 here corporaliter, habemus *Daniel. 15.* de Angelo, qui capillo capitis apprehen-
sum Prophetam Abacuc ex Judæa duxit in Babylonem, modico temporis spa-
tio, & itidem inde reduxit.

Sextu

Sextum desumunt à verisimilis: Cùm enim tanta sit malitia Diaboli, ut se dorari velit ceu Deum, † sicut hac tentatione ipsum salvatorem aggressus est, 28
c.4. *Matth.* Ac sagæ seu mulieres istæ dementatæ, in hoc etiam confessione suâ oncordant quod in ejusmodi ludis nocturnis Diabolum in forma hirci saltan- 29
m adorent, † verisimile est Dæmonem non imaginariâ adoratione contenm esse, sed eas ad ipsum ludum verè & realiter apportare, ut etiam verè & reaer adoretur, Argumentum autem à verisimili in jure bonum est. † 30

l. si extraneus, ff. de condict. ob caus. l. Lucius §. Titio. de liber. & posthum. l. .*C. de hered. instit.* Quod enim verisimile est, probabile est, & speciem veri hat, † sicut è converso quod non est verisimile, speciem habet falsi, ut dixit Bald. 31
l.1 C. de servit. fugitiv. Jas. *in l. si extraneus, n.8. C. de condict. ob turp. caus.* Ernest. othman. *consil.15. n.124. vol.1.* ideoq; qui arguit à verisimili, † arguit à ratione 32
aturali, cùm verisimilitudo sit cognata naturæ, Bald. *consil.180. nu.3. vol.3.* Vult. *nsil. Marp.15. n 154. vol.1.* Et in dubio † verisimile habetur pro verò, Ant. Fab. 33
Consult. de Ducat. Montisferr. part.1. fol.32. in fin. Cui adminiculatur, quòd Diaolus sit simia Dei, † & non solùm ipsum cultum divinum, sed & modum similem 34
lendi affectet, ut apparet ex *d. c.4. Matth.* ibi: hæc omnia tibi dabo, si prostras adoraveris me, idque multis adductis exemplis ostendit & probat Wilhelm. per *in l. Mosaic. lib 4. c.5.*

Septimò facit, quod in omni actu realitas & veritas potius, quàm fictio æsumatur, † ùm illa sit secundùm, hæc præter naturam, *l.3. § hæc verba ff. de ne-* 35
gest l. filium quem pater, ibi: ne imagine naturæ adumbretur veritas, ff. de liber. posthum. junct. l. fideicommissum 76. ff. de condit. & demonstr. Valentin Forster. *success. ab intest. lib.6. c.24.* Quin imò hoc casu duæ cócurrent fictiones, † una 36
imaginaria translatione, altera in imaginaria adoratione, cùm tamẽ juris ratio n patiatur duas fictiones concurrere in eadem persona, & circa eandem rem, *& Da. in l.1. C. de dot. promiss.* Zas. *ad l. singularia, n.16 ff. de reb. cred.*

Octavò facit, quod plerunque Sagæ personaliter paciscuntur cum Dæmo- † & is verè adhibitis quibusdam sollennibus, istas abjurare facit venerandam 37
rinitatem, & sibi homagium præstari, prout ex Sagarum confessionibus & explis apparet. Atqui rem quamcunq; suâ metimur origine.

l. qui id quod, ff. de donat. l. fin. ff. si ex noxal. caus. agat Regner. Sixtinus *consil.* 38
Marp.18. n.35. vol.2. & ex primordio † negocii posterior solet formari eventus. *potior, l. quia balneum. ff. qui potior, in pignor. l. un. in fin. Cod. de impon. lucr. de ript.* Roland. à Valle *consil.76. n.20. vol.3.* Cravett. *consil.1000. n.33.* neque proessus præsumitur degenerare à suo principio Petrin. Bellus *per emilit. part.10. .2. n.34.* ideoque sicut pactum ipsum & homagium verè & realiter fit, ita etiam rè & realiter effectum & continuationem illius, videlicet adorationem, quæ consequens est, fieri censendum est. Quale enim principium, tale prinpiatum.

Nonò hac præsupposita opinione illud tanquam consequens & conse-
39 ctarium infertur, quod cum Sagæ seu lamiæ realiter & corporaliter † ad ejusmo-
di ludos & saltationes nocturnas conveniunt, eas, quæ in tali conventu conspi-
ciuntur, verè adesse, nec ullam ibi conspici, quæ non verè & realiter adsit, & ipsi
Diabolo tanquam Præsidi & Magistro istarum Chorearum & ludorum, homa-
gium præstiterit, & Magicis artibus constricta sit, ideoque satis certum esse indi-
cium, personas ita realiter in ejusmodi ludis præsenter conspectas & indicatas,
Diabolo & magicis artibus addictas, & de iis non solùm suspectas, sed quodam-
modò convictas esse.

Uti refert Petr. Binsfeld. *de confession. malefic membr.* 2 *conclus. dubio* 2. aliàs
hoc sequeretur absurdum, non solùm ipsas lamias, sed etiam honestas & pias
fœminas ad istos ludos deferri, iisq; interesse posse. Argumentum autem à vitan-
do absurdo in jure nostro validum & frequens est, *l. nam absurdum, ff. de bon. li-
bert. l. observare, §. fin. ff. de offic. Pro. Cons. gloss. in l. offilius, ff. de legat.* 3. Hartman-
nus Pistor. *lib.* 2. *q.* 29. *n.* 41. *& q* 13 *n.* 30. Bru km. *in §. venatio, c.* 4. *n.* 25.

40 Hanc sententiam de corporali, reali & vera Lamiarum avolatione, † &
præsentia in ludis, ex enumeratis modò & aliis fundamentis quam plurimi tuen-
tur Theologi, maximè inquisitores hereticæ pravitatis, nec non etiam JCti &
Politici non postremi nominis.

Jacob. Sprenger. & Henric. *Instit. in malleo malefic. part.* 2. *q.* 1. *c.* 3, Barthol.
Spine. *de strigib. c.* 2. *& seqq.* Paul. Ghrilland. *de sortileg. quæst.* 7. *n.* 8. *& seq.* Petr.
Greg. Tholosan. *de republ. lib.* 13. *c.* 28. Joachim. Camerar. *in proœm.* Plutarchus
de defect. Oracul. fol. 332. Johan. Bodin. *de magor. Dæmonomon. li.* 2. *c.* 4. ubi quam-
plurima suæ sententiæ adducit exempla, non per somnia, ut ipse ait, sed per judi-
cia contradictoria; confessiones, condemnationes, &c. observata, Petrus Bins-
feld. *de confession. malefic post prælud. concl.* 12. *& passim.*

Verùm quamvis hæc speciosè multisq; probabilibus argumentis, exemplis
& auctoritatibus prædicti auctores, & alii qui eos sequuntur, ita disputent & de-
fendere conentur: major tamen & sanior pars Theologorum, JCtorum, Poli-
ticorum, & Physicorum, firmioribus & solidioribus fundamentis in eam pro-
41 pendent sententiam, † istos Lamiarum conventus, ludos, choreas, comessatio-
nes, apparitiones plerumque esse illusiones & ludificationes Dæmonum, & ut
plurimùm præstigias & spectra tantùm fœminarum in ludis & choreis istiusmo-
di spectari, non autem vera corpora, quæ & nobis semper verior visa fuit.

Et quidem hæc sententia nititur auctoritate Concilii Anquirensis, vel ut
alii volunt, Ancirensis, cujus decretum canonizatur in *cap. Episcop.* 26. *quæst.* 5.
ubi ex Decreto prædicti concilii ita statuitur: Ipse Satanas qui transfigurat se
in Angelum lucis, ut scriptura 2. *ad Corinth c.* 11. cùm mentem cujuscunque mu-
lieres cœperit, & eam per infidelitatem sibi subjugaverit, illicò transformat se
in diversarum species personarum atque similitudines, & mentem quam capti-

vam

am tenet, in somniis deludens, modò læta, modò tristia, modò cognitas modò ncognitas personas ostendens, per devia quæque deducit, & cum solus spiris hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, sed in corpore evenire opinar, &c. Huic concordat *text. in c. nec mirum, d. caus. 26 q. eadem.* Joh. Köpp. *obs.* 0. *n.* 7. ubi dicit ad prædictum canonem Episcopi solidum hactenus se non visse responsum. Eandemq; sententiam sequi Augustin. *in lib. de Spirit. & lit. c.* 8. *ibid. testat.* atque in dubio opinionum procellis † securus navigat, qui cum xtu navigat, inquit Udalr. Zas. *ad l. properandum, §. & siquidem, n.* 8. *C. de judic.* abet enim ut pedem figat, *ut loquitur Bald.* 42

Et cum hic textus sectatoribus contrariæ opinionis oculorum aciem vale perstringat, prænominati supra auctores mallei malefic, aliique inquisitores, uique eos propter auctoritatem vel gratiam sequuntur, allegatum c. Episcopi riè torquent, † & perspicuam illius dispositionis literam variis interpretatiobus evertere conantur, communiter inferentes, in isto capit. non agi de hac cta modernarum Lamiarum, seu strigarum, sed aliâ longè diversa. 43

Barthol. Spin. *de Strig. cap.* 25. Alfons à Castr. *lib.* 1. *de Just. hæret. punit. cap.* . Paul. Ghrilland. *de Sortileg. q.* 7. Idque multis persequitur Petr. Binsfeld. *de nf. malef. circ. fin. in resolut. argumentorum.*

Verùm isthac tergiversatione & similibus commentis, textus allegati auoritatem non infringunt. Quamvis enim iste loquatur de ejusmodi secta sarum seu à Diabolo deceptarum fœminarum, † quæ credebant, quod equirent cum Diana Dea paganorum & Herodiade, & innumerâ multitudine ulierum super quasdam bestias, &c. Item quæ putarint aliquid Numinis & dinitatis esse præter Deum: quâ ignorantia modernæ lamiæ non laborant, cum nilibus diversitatis circumstantiis: attamen certum est, in realitate & fundaento isthæc convenire, quamvis in modo & circumstantiis varient. Conveunt enim I. in hoc, quod sicuti nostri temporis Sagæ & dementatæ mulierlæ, à Deo, ad Satanam se convertunt: ita & relatæ in illo capit. mulieres, sceratæ & ad Satanam conversæ, & Dæmonum illusionibus seductæ, illius prægiis credere dicuntur. II Sicuti relatæ in d. cap. mulieres putârunt se equitasuper quasdam bestias, & multarum terrarum spatia intempestæ noctis silenpertransire, & Diabolo, comparenti in forma Dianæ, velut Dominæ, obere, eique servire: ita & modernæ Lamiæ confitentur ejusmodi delationes, nventicula, & quod in illis plurimum Diabolo in forma hirci apparenti serant & obediant. 44

Habet enim multos & infinitos fallendi homines modos Diabolus, † qui men semper est sui similis, & per diversas fallacias, actus, & fraudes ad eanm metam collimat, ut artibus suis, & præstigiis, homines à veri Dei invocane ad sui cultum perducat, & in æternæ damnationis barathrum præcipitet. uod enim olim Diabolus in formâ Dianæ & Herodiadis [tunc temporis 45

enim

enim ita in commodum id fuit, propter recens desertum, & adhuc in memo
& opinione multorum ad Christi fidem conversorum, residentem Ethnicism
in quo Diana pro Dea colebatur) versutus hostis practicavit, comitando S
gas, & ad conventicula deducendo, id hodie in forma hirci vel equitis, vel ali
phantasmatis efficit. Nam ex ipsarum Lamiarum confessionibus, asserenti um
hircis, scopis & bestiis insidere & equitare, idem apparet: Quòd & modern
46 Lamiæ aliquid divinitatis Diabolo tribuant, † id ex eo satis apparet, quod div
nos honores eidem deferāt, cultu adorationis & venerationis Eandē itaq; & tu
egit, & hodie adhuc Diabolus agit fabulam, sive tragœdiam, & ad eundem eff
ctum, quamvis modo alio atque alio. Cùm itaq; ratio decisionis illius cap.
generalis (prout semper lege ipsâ generalior debet esse ratio) ita ut in fund
mento tam nostri temporis Lamiis, à Diabolo deceptis, quàm ibi, ab eodem d
mentatis convenire possit, ipsa etiam lex in nostri temporis Lamiis locum hab
47 bit. Ubi enim eadem ratio, † ibi idem jus dominetur oportet.

l. generali, ff. de fidejuss. Cravett. *consil.* 187. *n.* 2. idq; obtinet, etiamsi lex †
48 hypothesi certarum personarum vel circumstantiarum intuitu disponat special
ter, ratione tamen additâ generali, nihilominùs generaliter accipitur, *text. in*
regula, circ. fin. ibi: & licet municipium mentio fiat in hac epistola, tamen eti
in qualibet persona idem observabitur, *ff. de jur. & fact. ignor.* Bart. *ibid.* Hi
49 ronym. Schurff. *consil.* 18. *n.* 4 *cent.* 1. Casus enim similis † expresso, ex identita
rationis habetur pro expresso, *arg. l. fin. ubi* Bart. *C. de instit. & subst.* Bald. *in l.*
versas, n. 3. *C. mand.* Paul. Paris. *consil.* 66. *n.* 59. Cravett. *consil.* 62. *n.* 14. *& cons.* 13
n. 7. Tiber. Decian. *respons.* 28. *n.* 23. *lib.* 2. ideoq; interpretatio quæ fit ex ration
50 in lege expressæ generalitate † non est extensiva, vel comprehensiva.

Surd. *consil.* 25. *n.* 38. *&* 38. *vol.* 1. Gylman. *in symphorem. supplic. tom.* 1. *part.*
tit. 3. *n.* 7. *in fin. fol.* 187 Prosp. Farinac. *consil.* 30. *n.* 77. *lib.* 1. Dauth. *in exposit. l. fin.*
87. *C. de pact.*

51 Sicut namq; genus † complectitur omnes species (inter se licet divers
& contrarias) ita ratio in lege expressa omnes casus expressis similes, Bald. *in*
de quibus. ff. de legib. Dec. *in l. demo,* 11. *n.* 5. *C. qui testam fac. poss.* Forster. *in tra*
de success. ab intest. lib. 7. *c.* 4. *n.* 14. Johan. Meichsn. *decis. Cameral.* 9. *n.* 206. *tom*
3. etiamsi in una atque altera circumstantia varient, cùm simile non sit idem
Quamobrem cùm dispositio & ratio dicti nostri textus sit clara & perspicua, lo
52 cum habet regula tradita à Verallo *Decis. Rom.* 28. *n.* 3. quod in claris † stare de
beamus textui expresso, *per text. in l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat.* 3. *l. con*
tinuus, §. cum ita ff. de verb. oblig. Decian. *consil.* 503 *n.* 3. nec adhærere glossis, Bald
53 *consil.* 342. *col.* 2 *vol.* 1. Nam interpretatio † in casu claro redolet calumniā, ut po
Curt. scribit Meichsn. *decis. Cam.* 30. *n.* 3. *tom.* 3. Herm. Vult. *consil. Marp.* 29. *n.*
vol. 2. *addens ex* Baldo *ad l. certo generi, ff. de servit. rust. &* Bursat. *consil.* 360. *n.* 24
54 *vol.* 4. ubi dicit infirmitatē intellectus † esse, quærere conjecturas cùm habem
verb

rba clara: & eo casu nimiùm subtilizare † nihil aliud est, quam perniciosè er- 55
re, ut dixit Joseph. Ludovic. *decis. Lucens.* 48. *n.* 2. ideoq; aliâ vitâ textus nostri
ctoritatem conantur evertere, Johann. Bodinus, *d. supr. loco.* & Petr. Gregori-
Tholosan. *de republ. d cap.* 28. *n.* 16. ubi refert hoc cap. inter paleas, † quæ non 56
bent juris auctoritatem.

Deinde dicit concilium illud Ancyrense, † ex cujus decretis hoc cap. legi- 57
r desumptum, esse suspectum, cùm nesciatur, quo anno, & sub quo Pontifice
ud sit celebratum.

Breviter respondemus negando, quod illud capit. referatur inter paleas, † 58
ia istis capitulis, quæ inter paleas referuntur, illud verbum, PALEA, expressè
nper legimus super inscriptum, uti apparet ex inscriptione capit. Constanti-
s distinct. 96. & similium.

Præterea constat ex Historicis concilium illud Acyrense, † seu ut quidam 59
ud denominant, Acyranum, celebratum fuisse circa An. Christi 357.

Ut apparet ex Chronolog. D. Christophori Helvici, insignis Historici,
hronologi, ac Theologi quondam in Illustri Giess. Academ. Profess. sub rubr.
Conciliis. Et scribit Gabriel. Prateol. *in narrat. de Concil. Eccles. Christ. n.* 3. in
c verba: Concilium Ancyranum fuit quidem provinciale, ab Ancyra Galatiæ
itate dictum, sed tamen receptum in 6 Synodo generali Constantinopoli, ut
et ex Canone 6 Synod. Et expressè canonizatur in *c. quoniam sanctę distinct.*
junct. c. prima adnotatio, distinct. ead. Et in c. de libell. distinct. 20.

Neque ad rem facit, quod non referatur, sub quo Pontifice illud conci-
m sit celebratum, quia circa id tempus generalis iste Pontificis Romani pri-
tus † nondum fuit in esse, quem primus Bonifac. 3. Papa à Phoca Imperatore 60
no circiter 607. sibi redemit.

Onurph Panuin *in vit. Bonifac.* 3. Cario *in Chronolog. sub rubr. Imperatores*
nstantinopolitani de imper. Phoc. Alciat. *ad l. omni innovatione, C. de Sacrosanct.*
cles. C. Mentzer. *in disp. Anti-Pistor. ult. thes.* 18. Bronchorst. *in miscellan. as-*
rt. 80. *cent.* 2.

Et cum hoc negare non possit Petr. Binsfeld. *alleg. supr. loc.* aliter respondet,
delicet † Consilium illud non fuisse generale, sed Provinciale, ideoq; non po-
isse statuere ita contra sacras literas. Verùm neque hoc elidit auctoritatem no-
ri textus, cùm certum sit juris Canonici capitula auctoritatem habere à Pon-
fice, † undecunque illa & ex quibiscunque scriptis seu conciliis desumpta sint.
c capitula illa quæ ex Divi *Augustini*, *Hieronymi*, *Cypriani*, *Chrysostomi*, alio-
mque Patrum scriptis desumpta sunt, juris authoritatem obtinent, & ad cau-
rum decisionem allegantur, non quatenus sunt *Augustini*, *Hieron.* &c. sed qua-
nus à Pontifice, usurpante juris condendi potestatem, comprobata & inter
Canones relata sunt. Thom. 12 *q.* 104. *artic.* 3. Imol. *in c. cum tanto, num.* 7. & 8 *de*
nsuet. Ravis. *consil.* 68. *num.* 106. *lib.* 4. *quos in simili allegat, & decidendo sequitur.*

 Prosp.

Prosp. Farinac. *decis.* Rot. Rom. 74. *n.* 5. ubi refert, Dominos de Rota censui quod Pontifex ceu Legislator præceptum veteris testamenti judiciale mortuu possit vivificare illud, desuper disponendo. similiter & concilii cujuscunq; d creta pro jure assumere, & ejus auctoritatem tribuere poterit, quod tamen in d bium vocare videtur, Matt. Delr. *Disquisit. Magic. lib* 5. *sect.* 16. Qui tamen co futatur in tractatu *anonym.* de processu adversus crimen veneficii, *Colon. Agr pin. An.* 1629. *sumptibus Constantini Minch.* edito, *p.* 63. *& seq. ubi ita scribit.*

» Existimo, huic decreto Ecclesiastici Canonis authoritatem derogari n » posse: Quod his rationibus probatur.

» I. Quia Canon hic corpori Juris Canonici, & jam olim ab antiquo & n » vissimè à Gregorio XIII. recognito & approbato, ita insertus est, ut nullo v » bo aut signo, quod in aliis suppositiis fieri solet, ei Canonis Ecclesiastici auth » ritas abrogetur.

» II. Quia Glossa aliisque Canonistis & interpretibus *ibidem* ita recep » est, ut nec unus, quod sciam Canonista eum repudiet, quem ita etiam, ut di » mus, recipiunt Burchardus, Navarrus locis citatis: Nec Theologi hactenus e » repudiarunt; sed defendit recens etiam Suaretz *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de superst. c* » *n.* 26. Nec dubitant Vasq. *ad* 1. *p. S. Thom. disp.* 184. *c.* 2. & Valentia *disp.* 4. *q.* 2. *pu*

» Durum est autem in materia propriè Canonica concernente, à comm » Canonistarum omnium, cæterorumq; Doctorum sententia recedere.

» III. Idem Canon prima etiam origine sua maximæ & vetustissimæ au » ritatis esse comprobatur: cum sit vel ipsius concilii Ancyrani I. Ut Gratia » & communiter Canonistæ, & Doctores in decreto ibidem notarunt; non » dem unus ex ordinariis ejus concilii canonibus, sed ex quodã appendice seu » nerali decreto ab eodem Concilio edito, ut referunt Binius *tom.* 1. *concilior* » (ubi etiam concilium illud Ancyranum refertur approbatum à Concilio N » no) & Caranza in summa concilior. Sub finem Concilii Ancyrani, ubi refer » approbatum à Synodo Trullana cap. 2. Vel certè sit Damasi Papæ, è quo » Concilio Romano, ut sentiunt Baronius, *An. Christi* 314. *&* Binius *loc. cit.*

» Quandoquidem prorsus similia leguntur in vita Damasi Papæ, quæ e » Romæ, *in pervetusto de vitis Sanctorum Codice S. Mariæ Majoris*; ubi postqu » reliqua relata essent ex Synodo Romana, in quo Damasus Macedonium & » pollinarem damnavit, adjungitur, *anathematizatos in ea synodo esse, maleficiis,* » *perstitionibus & incantationibus servientes.* Ac simul, ne quis aliò hoc trahat, » pressa sit mentio earum mulierum, quæ putabant, *se nocturno silentio, cum H* » *diate & universa multitudine mulierum super bestias equitare, & multa terrar* » *spatia peragere,* ut refert recens quædã annotatio Gregorianæ editionis Dec

» Et fieri etiam potest, ut Canon ille à Concilio Acyrano dudum editus, » nuò quasi renovatus, & ad praxin revocatus fuerit Decreto Damasi, & b » Suaretz *loc. citat.*

IV. Ac

IV. Accedit, quod de mulieribus illis eadem habentur *tom. 3. Augustini de spirit. & lit. cap.* 28. Qui etsi non sit Augustini, sed authoris non paulò recentioris *est tamen liber doctus & pius*, ut recenset Bellarminus, *lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino*: Et multò verisimilius est, hunc auctorem ex illo decreto partem descripsisse, quàm contrà.

V. Deniq; nullum est firmum argumentum, quo probetur, canonem illum suppositum esse, imò nullum ferè aliud, quam quòd à materiæ in eo decisæ assertæ inconvenientia noviter à nonnullis desumptum est; quod argumentationis genus ad convellendam antiquorum scriptorum, & antiquitus receptorum authoritatem, & per se odiosum & sæpè fallax, & hoc loco importunum maximumque est; cùm sine ullo absurdo illius doctrina rectè explicari & defendi possit, ut mox dicetur.

Neque admittere aut credere possumus, quod sine sufficienti probatione asserit, an suspicatur Delrius *lib* 5. *sect.* 6. quædam, quæ scilicet minùs probantur, à Burchardo, vel aliis inserta; cùm ea dudum ante Burchardum, sive in decretis ipsis consilii Ancyrani, sive in vita Damasi, legantur; ut taceam auctorem libri *de spirit. & lit. cit. locis.* Ex quibus omnibus concludimus, hunc canonem, secundùm id, quod in eo per se & principaliter intentum ac definitum est, planè habere vim Ecclesiasticæ regulæ. Et hoc est primum pronunciatum, quòd de hac statuimus.

Quicquid itaq; sit de illo Concilio, satis est, quod hoc capit. à Pontifice in canones relatum, & juris indubitati auctoritate donatum sit. Verùm dices, quid Pontificis & juris ab eo constituti auctoritas ad nos, qui in terris Imperii sumus, eumq; superiorem non agnoscimus? Paucis respondemus, juris canonici auctoritatem passim in terris receptam † maximè in causis concernentibus 63
conscientiam & res spirituales.

Mynsing. *obs.* 6. *cent.* 4. Johan. Dauth. *de testam n.* 8. Herman. Vult. *in proœm. Iurisprud.* Modestin. Pistor. *consil.* 16. *num.* 6. *vol.* 1. non quidem in gratiam
Pontificiæ † auctoritatis, & velut ab eo profectum, sed tanquam jus nostrum, 64
spontaneo ac liberrimo Principum ac Procerum Imperii consensu receptum.

Regner. Sixtin. *de regalib. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 118. *in fin.* Johann. Gœdd *de contrah. cap.* 6. *conclus.* 7. *nu.* 109. neq; simpliciter & in totum, † sed quatenus res in iis 65
positæ juris naturalis & divini vestigia imitantur, *juxta text. in c. fin. in notat. dict.* 9. Matth. Stephan. *de jurisdict. lib.* 3. *part.* 1. *c* 3. *n* 23.

Et quoad Augustanæ Confessionis addictos Status & cives Imperii ita expressè consulendo determinavit, † post Modest. pist. *alleg. modo consil Celeberri-* 66
mus Germaniæ IC. Ernest. Cothm. *consil.* 28. *n.* 70. *vol* 1. ubi in hæc verba scribit: Augustanam Confessionem profitentes jura ista Canonica omninò obligare, quatenus nominatim non sunt abrogata neque etiam juri divino repugnant, atqui verò textus capituli nostri neque juri divino repugnat, neque abrogatus est

lege aliqua civili, tantò minus naturali rationi repugnat, ut ei magis quàm co[n]traria congrua t sententia, ut ex seqq. apparebit.

67 Non tamen eorum comprobamus sententiam, † qui contra literam [&] sensum hujus capituli illud extruere volunt, omnes lamiarum cum Diabolo n[e]gotiationes, actiones, veneficiorum præparationes, & hominibus ac brutis pr[æ]paratorum applicationes esse merè imaginarias, & nuda phantasmata, adeoq; eas non ita severè animadvertendum, quod expressè pugnaret cum sacris lite[ris] & legibus nostris, quæ illas occidere jubent, *Exod.* 22. *vers.* 18. quod præcip[ue] Paul. Ghrilland. *de Sortil. q.* 3. *n* 9. & alii ex dissentientibus impugnant.

Neque hoc, quasi nunquam Diaboli potentiâ effici possit, ut Lamiæ co[r]poraliter ad locum conventiculi deferantur, contra quos potissimum allegati [su]pra auctores & inquisitores disputant, sed juxta verum sensum illius capituli,

68 plurimùm congregationes & saltationes istas nocturnas † fieri illusoriè & ph[an]tasticè. Ita etiam declarat Johann. Scultet. *in tract.* **von Zauberey / vnd Zauber[ern]** *c.* 7. Confer etiam quæ novissimè scripsit Fridericus Balduinus, *de Casib. consc[ient.]* *lib.* 3. *c.* 5. *cas.* 7. ubi dedicat negari non posse Diabolum *interdum* corpora [su]rum mancipiorum aliò transferre & ab hac sententia non alienus est Mart[in.] Delr. *Disquis. Magicas lib.* 2. *quæst.* 16 *fol.* 169 ubi dicitur illam se putare opin[io]nem verissimam: NONNUNQUAM verè Sagas transferri à Dæmone de lo[co] ad locum, hirco vel alteri animali, vel arundini veræ, scoparumvè baculo et[iam] vero, sed acto & sublevato à Dæmone inequitantes, corporaliter conventui [ne]fario interesse. *Hactenus ille.*

Uti juris auctoritate hæc nititur sententia, ita secundò rationi naturali [ma]

69 gis congruit; Siquidem ex plurimis Lamiarum confessionibus, † quæ ab utri[usque] opinionis defensoribus adferuntur, constat, eas credere & asserere, quod p[ost]quam se oleo Diaboli arte ad id confecto inunxerint, per caminum exiguas fe[ne]strarum vel parietum rimas aliaq; angustiora loca, scopis insidētes evolare, & [per] aerem ad locum destinatum deferri possint. Hoc autē cum naturæ pugnat pr[in]

70 cipiis, † ut corpus majus penetret per spacium improportionatum, per fo[ra]mina videlicet fenestrarum & parietis, quod per Dæmonem non magis f[ieri] posset, quàm ut Camelus transiret per foramen acus, quod ab ipso Salvatore [ha]betur pro impossibili, *Matth.* 19. *v.* 24. & eruditè deducit Johan. Wier. *de p[ræ]stig. Dæmon lib.* 3. *c.* 13. & post eum Johan Gœdelman, *in tract. suo de Lam. l.* 2. *c.* *n.* 40. Ubi addit hanc rationem, quod Corpus, & quicquid in loco circumscri[bi]tur, seu omne locatum debeat esse suo loco proportionatum, alioquin dand[am] esse corporum penetrationem, quod contra naturam & omne Physicū est pr[in]cipium. Indeq; & nostri dicunt, quod experimenta † verorum sermonum de[bent]

71 concordare cum rebus sensatis, *ut not.* Bald. *in tract. Schismat. quem posuit* [*in*] *rubr. C. si quis aliquem test. prohib. Et in l fin. C. de edict.* Div. Hadr. *toll. & in l.* [*u*]*num C. de testib.*

72 Et præsupponendus est † aptitudinis actus in quolibet corpore natu[rali]

est Philoſophorum regula, quam noſtri ita inferunt, ſemper in quovis actu eſupponendos eſſe terminos habiles, *l.adigere* 6.§. *quamvis. ff. de Iur. patro-* .Anton.Fab.*in C.rer.in* Sabaud.*judic.lib.* 5.*tit.* 17.*defin.* 1.

Accedit & hoc quod ex ipſarum Lamiarum plurimis confeſſionibus con- † quod putent & aſſerant, quaſdam ex numero illarum, non rarò à Diabolo 73
è tranſmutari in feles, aliaſq; beſtias; quæ eſſentiarum in creaturis mutatio
è & realiter fieri omninò non poteſt, † cum eſſentiæ rerum ſint immutabiles, 74
lig.*lib.*2 *de Cauſ.ling.lat.pag.* 202.*& p.*131. ubi dicit, eſſentiam rerum mutari, dixerit, ſcuticâ caſtigandum eſſe.

Virtutem † iſtam transformandi unam creaturam in aliam, neq; Diabolo 75
priam eſſe, neq; à Deo ei permiſſam, ſed ſoli ſuæ divinæ Potentiæ reſerva-, æq; ac vim producendi creaturas ex nihilo, qua etiam à Dæmoniis genti- diſtinguitur, *Ierem.* 10 noviſſimè multis deducit Frider. Balduin. *de Caſib.*
ſcient. lib. 3. *c.*5.*caſ.*8. ubi etiam adducit Auguſt. †. *lib.* 18. *de Civit. Dei*, *c* 17. in 76
verba ſcribentem: Nec ſanè Dæmones naturas creant, ſed ſpecietenus, quæ à Deo ſunt creata commutant, ut videantur eſſe, quod non ſunt. Non itaque m animum, ſed nec corpus quidem ulla ratione crediderim dæmonum arte poteſtate, in membra vel lineamenta beſtialia veraciter poſſe converti: Sed ntaſticum hominis qui etiam cogitando vel ſomniando per rerum innume- lia genera variatur, & cum corpus non ſit, corporum tamen ſimiles mira ritate formas capit, ſopitis aut oppreſſis corporeis hominum ſenſibus, &c. nimò hæreticum eſſe iſtam vim transformandi Diabolo tribuere ſcribit ian. *in tract. Crimin. lib.* 5. *cap.* 17. *verſ.* 38. *uti eum ad hoc allegat* Farinaci *de eſi quaeſt.*181.*n.*18.

Ideoq; verius & naturali rationi ejuſq; principiis convenientius eſt poſt nctionem Diabolicâ ſuperſtitione factam, Lamias plerumq; in profundum
num incidere, & à Diabolo forti quadam imaginatione, phantaſiis † & præ- 77
iis in apparentia variarum ſpecierum occupari & ſic illudi, maximè cum Medici unctionibus quibuſdam quandoque naturaliter ſomnum vehentiſſi- m inducant, inunctis temporibus ægroti, ut experimento adducto Barthol. ne.*in tract ſuo de Strigib. cap.* 2.*probat*: vel etiam potionibus adhibitis, quas ſoporifera vocant, quæ ita profundum ſomnum inducunt, ut etiam exquiſi- mis corpori illatis cruciatibus non expergiſcantur, prout fieri audivimus in ciſſione membrorum infectorum.

De ejuſmodi unguento † quod ſingularem efficaciam habet, ut per illud 78
æ conſpiciantur rerum ſpecies ſcribit Cardan. *l.*18.*Subtil.* diſſerentem refert er.*d.lib.*3.*c.*17. & ſcribit Keckerm. *in diſp. ſuis extraord. diſp. de fulmin. prob.* 2.

In Lamiis multa à Satana effici phantaſtica † ſomniorum ludibria & men- 79
illuſiones: cùm etiam naturaliter nonnullis ſæpiſſimè tam expreſſa rerum lachra objiciantur in ſomniis, ex Phyſicis quibuſdam mirabilibus conſtare

exemplis, ut non somniantes, sed vigilantes ea externis sensibus apprehendi[ss] aut externo opere executos sese fuisse jurare ausint, ideoq; non difficile esse Di[a]bolo, cooperante spirituali & occultâ fascinatione, ita Lamiis illudere.

80 Nec desunt pro Tertiò exempla singulariter observata, quòd eo ip[so] tempore, † quo Sagæ confessæ & conspectæ sunt fuisse in ludis & choreis, [a]pud maritos in lecto, vel alio loco revera fuerint. Hujus rei experimenta rece[n]set Alciatus, se à magnæ fidei hominibus cognovisse. Et refert notabile exe[m]plum Paul. Ghrilland. *de sortileg. c.*10. Quod maritus quidam in oppido agri S[a]binensis uxorem de hoc crimine suspectam habens, decreverit, (cùm ex rum[o]re eam sæpiùs ejusmodi choreis interfuisse cognosceret) ipsam observare, c[o]peritq; plurimis noctibus diligenter vigilare, noctesq; circiter duodecim eg[e]rit insomnes, studiosè attendens, num illa ad ludos istos nocturnos evagaret[ur]. Hic nihil unquam fraudis comperit, sed manibus eam semper in lecto cont[re]ctavit. Paulò post illa accusata & quæstionibus subjecta, confessa eo ipso te[m]pore & horâ, quâ martius eam in lecto manibus contrectatam tenuit interfu[is]se choreis, quòd & aliæ ejusdem criminis accusatæ fassæ sunt. Maritus verò conjugis patrocinium præstito juramento gravissimo affirmavit, istam illâ [no]ctè, maximè illâ horâ secum decubuisse in lecto.

Aliud exemplum non minùs notabile adducit Johann. Godelmanu. *d. supr. loc. n.* 29. quod in Ducatu Megapolitano acciderit, de famulâ quadam, D[o]mino suspecta, ex qua ipse confessionem extorserat, quod certo & design[ato] tempore, ipsi migrandum sit in montem Bructerorum. Dominus ille adjun[ctis] sibi pastore & domesticis famulam diligenter in conclavi, custodit, & obser[vat] quòd postquam illa unguentis corpus suum illevit, in profundum somnum [in]ciderit, ut excitari non potuerit. Altero autem mane interrogata respondit, [se in] monte Bructerorum cum aliis mulierculis revera fuisse, nec aliud sibi persua[deri] passa est. Alia passim ab aliis observata recensentur exempla. Neque est, quod aliquis regerat, Diabolum potiùs assumptâ uxoris & famulæ dormientis f[or]mâ, marito & Domino illusisse; Nam ad hoc tersè respondet Alciaciatus *d. m. loc.* Cur non, inquit, potiùs Cacodæmonem cum suis Dæmonibus, uxor[em] verò cum suo marito fuisse præsumis? cur verum corpus in ficto lusu, phan[ta]sticum in verò lecto fuisse potiùs credes?

Idque quartò tantò magis in præsenti facti specie, inspectâ puellæ ist[ius] 81 stolidæ Margaretæ N. de qua in actis memoratur, confessione, † quæ circu[m]stantias & apparitiones tales enarravit, quas vel ipsi adversæ partis sectato[res] non nisi pro meris Diaboli illusionibus, imaginationibus, & phantasiis ha[be]rent, utpote quod Lamiæ ex poste vinum prompserint, wie in der alten [...] Hauß / etliche Hexen conventus und Gesabbath gehalten / hetten sie den W[ein] auß dem Stender gezapffet / Item in dem Conventu zu Bremen / in der N [...] Hausse / weren die frembden Zauberschen / so hernacher Nahmhafft gema[cht]

ch gehaltener Gasterey auß dem Fenster geflogen / und sich als Kräen ins nster gesetzet / *ut apparet ex Protocoll. de 23. & 24. Ianuar.* Item / daß sie sich im gen können Unsichtbar machen sonsten nicht / etc. *Protocoll. de 27. Ian. ad* 13. . Item / das ein angebene Hexe die N. sich in gestalt einer Fliegen / so dann ei- Katzen verwandele / auch von J. F. Gn. deß Herrn Bischoffs zu N. Tische / und auß S F. G. Schüssel waß sie wol an Speise durch Zauberey erlangen nne. *Protocoll. de* 13. *Februar.*

Item reali & corporali Lamiarum præsentiæ in choreis maximè repu- t, quod nominata modò puella viros & fœminas jamdudum defunctas in gatis à se choreis præsentes quasi vidisse asserat, quod inevitabile argumen- est illusionum Dæmonicarum, excludendæ regularis & perpetuæ corpora- præsentiæ Lamiarum in nocturnis vel diurnis conventibus, † Certum enim 82 semel mortuos homines Diabolum non posse resuscitare & corporaliter si- e in istis conventiculis, cùm resuscitare mortuos solius divinæ sit opus po- tiæ, *per tradita* Farinac. *in Pract. crimin. q.* 20. *n.* 79. *ubi dicit:* hæreticum esse Diabolo tribuere, adeo ut is omnibus suis viribus ne pulicem mortuum susci- possit, ut scribit Petr. Gregor. Tholosan. *de Republ. lib.* 13. *c.* 28. *n.* 10.

Huic tamen obstare videtur, † quod mulier Pythonissa Diaboli, & magi- 83 artibus Samuelem ad petitionem Saulis à mortuis reduxerit, quem verum e Samuelem vel ex eo apparet, quod & futura, & vera prædixerit, quæ in bolum non cadunt, quia is neque futura prædicere potest, neque vera nar- solet, 1. *Samuel. cap.* 28.

Respondetur † *ex cap. nec mirum* 26. *quæst.* 5. Quod indignum sit secun- 84 verba historiæ commodare assensum. Fieri enim non potuit, ut arte magi- traheretur vir & nativitatate sanctus & vitæ operibus justus. Aut enim in- s adductus est, & nullum suffragium habet Dei gratia, & scriptura quæ te- ur, quod animæ justorum in manu Dei sint, & tormentum non tangat eos, 3 *v.* 1. neque ulla molestia, *Apoc.* 14. *v.* 13. Aut voluntarius, & amisit bonum ituale, quod positus in carne quæsierat, quod absurdum est, quia qui hinc ju- recedit, permanet justus, & coronam justitiæ sibi à salvatore applicatam *Apoc. c.* 2. *v.* 10.

Hoc enim est præstigium Satanæ, ut habet textus in d. c. nec mirum quo lurimos fallat, etiam honos in potestate se habere confingit, ideoque ut er- em faceret, in quo glorificaretur, in habitu viri justi se subornavit. Præterea storicè hæc ita in d. cap. 28. describuntur, mens videlicet Saulis, habitus Sa- lis, non expresso, vera an falsa sint. Quinimò si verus Samuel apparuisset, ue is ut vir justus non passus fuisset se adorari, qui prædicaverat solum Deum randum, sed potius restitisset ceu Angelus ille fecit, *Apocal.* 19. qui Johanni rationis cultum ipsi deferenti respondit; Noli hoc facere, conservus tuus , &c.

Cui

Cui accedit quod iste Samuel dixit ad Saul: Cras eris mecum. Jam v
Saul fuit reprobatus, Samuel verò justificatus, quomodo ergò potuit verus
esse Samuel? Cùm inter fidelium & infidelium animas c haos magnum sit con
matum, ut nec hi ad illos neque illi ad hos venire possint: *Lucę 16.v.26*.

85 Eamque † sententiam sancti Patres tuentur. Augustin. *lib.2. de Mirab*
" *bus S. Script cap. 11. ita scribit.* Qualiter Samuel à Pythonissa suscitatus dici
" dum illa dæmoniacis incantationibus & præstigiis uti videtur? Et quomodo S
" qui in viventibus Dei prophetis responsum non invenit resuscitatum m
" Prophetam audire meruit. Unde non hunc esse Samuelem illum prophe
" per factum facilius intelligitur: Sed Diabolus qui se transfert in Angelum
" cis, in Phantasia Samuelis consideretur. *Et in lib. 2. ad Simplician. q.3. ita con*
" *dit*; Ut non verè spiritum Samuelis excitatum à requie sua credamus, sed aliq
" phantasma & imaginariam illusionem, Diaboli machinationibus factam, q
" propterea scriptura nomine Samuelis appellat, quia solent imagines, earu
rum nominibus appellari, quarum imagines sunt, idem etiam sentit, Just
Martyr. *Responsione ad quęst.52. uti eum allegat.* Osiand. *in glos. ad cap.28.* Sam
Chemnit. *in 3. parte Exam Concil. Trident.* Et testatur historia, sive parabol
Divite, & Lazaro quod ille, cum in tormentis esset, rogans Abraham, ut ex m
tuis aliquis ad convertendos fratres suos iret & ad pœnitentiam eos hor
tur, repulsam omninò tulerit, *Luca 16.v.29 & seqq* Et de hac quæstione re
vè agit Farinac. *in tract. de Hęres. q.181.n.58*.

86 Neque adversatur, quod ibi Sauli † instans ipsius exitium & mortem
dixerit, quia hoc non difficile fuit Diabolo ex apparatu hostium Saulis, ali
circumstantiis, signis & conjecturis, maximè cùm à Saule tunc Dei protec
gratia recesserat, & is extremis desperationis laqueis involutus erat, immi
tem prope mortem prædicere.

Neque obstat, quod vera dixerit, quia & hoc Diabolum sæpius fecis
paret, modò finem suum consequatur. Quinimò singulari Dei permissione
bolum vera prædicere posse dubium non est. Et notat Paul. Ghrilland. *de S*
leg. quast.6.n.7. quod Diabolus ut facilius hominem decipiat, de futuris i
87 rogatus respondeat † implicitè & verbis dubiis, quæ in utrumque eventu
ipso deinde torqueri possunt, juxta illud quod Græcis prænunciâsse legitur
versiculo: Ajo, te Ajacidem Romanos vincere posse. Simile illud Perusino
dam consulenti Diabolum datum responsum: Ibis, redibis, non morieris in
lo. Sic & hoc casu non explicitè & implicitè Sathanas respondit Sauli, dice
cras eris mecum, quæ utique verba, si alitet res cecidisset, satis artificiosè po
set in alium sensum vertere.

88 Sed adhuc unicum videtur adversari, † quod legitur *Syrac. 46. ver*
ubi iste Samuel tanquam verus Samuel & Propheta describitur: Huic t
89 *Resp.* I. librum istum † non esse Canonicum, sed Apocryphum, II. Syra

narrat tantum historiam, prout illa in libris Samuelis describitur, nihil autem per disponit aut asseverat de vero vel ficto Samuele, uti respondet Ludovi- Lavater *in tract.* von Gespensten/ *&c. part. 2. cap.* 8. Et in jure nostro habemus d verba narrativa nihil disponant, *l. verba ubi.* Bald. & Salycet. *C. de testam.* Bart. *in l. ex hac scriptura de donat.* Wesenbec. *consil. 37. n. 7*

His itaque fundamentis & rationibus licet numero paucioribus, pondere n multò solidioribus veritas posterioris sententiæ de nocturnis istis Lamia- conventiculis, videlicet plerumque illusiones & phantasmata & non vera pora in istiusmodi conventibus apparere, satis emergit. Nam veritas paucis odicis, † efficacibus tamen rationibus contenta est, *arg. l. ita vulneratus ff.* 90
Aquil. Udalr. Zasius *consil. 13. n. 16. in fin. vol. 2.* Anton. Quett. *consil. 75. n. 1.* & s verbis, ut dicit Besold. *in tract. de reformat. & pac. Religion. dissert. 1. n. 8.* & una fortior, vincit plures minùs fortes Zas. *consil. 15. n. 42. vol. 1.*

Sicuti unus Nestor apud Græcos olim pluris erat, quàm mille Thersites, nte Horatio: Thersites numerum, non vires auxit Achivis. Neq; hæc no- sententia, † quam hîc tuemur, singularis, sed à Patribus suprà citatis & pluri- 91
m Theologis, quàm JCtis, Politicis, & Physicis communiter approbata Nam primò post textus allegatos eam approbat *glossa, ad d. c. Episcopi 26. q.* us auctoritas † alias antecellit, secundùm Bart. *in l. ut. vim ff. de just. & jur.* 92
in c. 1. de constitut. Zas. *consil. 3. n. 63. lib. 2.* Regner. Sixtin. *consil. Marp. 11. nu ol. 3.* Nevizan. *in sylv. Nupt. tit. quomodo judicandum, n. 25.* & in dubio ob arias Dd. opiniones glossæ opinio præfertur Johan. Vincent. Honded. *con- n. 28. vol. 2.* ideoq; ab ea † tanquam communi in judicando & consulen- 93
cedendum non esse scribit Bald. *in l. cum hereditas, C. deposit.* Salycet. *in l. tra- ibus, C. de pact.* Matth. de Afflict. *decis. 384 n. 3.* Guid. Pap. *decis. 277. n. 2.* id- maximè quando cum textu navigat Henning Goden *consil. 109. n. 13.* Ernest. man. *consil. 45. n. 34. vol. 5.* Regner. Sixtin. *consil. Marp. 11. n. 66. vol. 3.* Idem e B. Augustinum, † suprà relatum est, *in lib. de spirit. & Anim. c. 28. habetur* 94
at. ad d. c. Episcopi. Et de Civit. Dei. lib. 18. c. 18.

In eam sententiam descendit † beatus Lutherus, ut testatur Johann. Go- 95
n. *de Lam. lib. 2. c. 4. n. 28.* ubi refert, quod cùm aliquando ipsius conjux ei sset, à Diabolo puerperam sublatam fuisse respondit in hæc verba: Es hat rauen also gedaucht/ als führe sie der Teuffel in die Lufft/ dann er machet Leute end/ welches er auch leichtlich thun kan/ und machet Gauckelwerck ihnen vor ugen/ damit sie spielen/ so lang biß sie erwachen.

Philip. Melancht. *in libell. suo de anima*, ubi dicit, quartum genus † So- 96
rum esse Diabolicum, ut cum veneficia videntur sibi interesse conviviis ac , cum sæpè compertum sit eas nusquam abiisse, sed dormientes gestu & ore somnia conviviorum & saltationum significasse. Johannes Geyer/ olog. D. & Pastor quondam Cathedr. Ecclesiæ Argentoratensis, eandem

 senten-

sententiam in multis concionibus legitur comprobasse, ut apparet ex retra
quarundam concionum Wieri tractatui *de præstig.* annexo. Et inter alia, in c
cione quam habuit die Mercurii post reminiscere An. 1508. ita legitur effatu
97 Nun fragstu/ † was sagstu aber vns von den Weibern die zu Nacht fah
vnd so sie zu sammen kommen/ du fragest/ ob etwas daran sey/ wann sie fahre
Fraw Venus Berg/ fahren sie/ oder bleiben sie/ oder ist es ein Gespenst? Ich
die antwort zum ersten: daß sie hin und her fahren/ vnd bleiben doch an einer St
aber sie meynen daß sie fahren/ dann der Teuffel kan ihn einen Schein also in
Kopff machen/und also eine Phantasey/ daß sie nicht anders meynen/ dann sie
ren allenthalben/ und meynen sie gehen beyeinander/ und bey andern Frauen/
tantzen/und springen/ idq; rationibus, & exemplo notabili observatæ mulie
læ, quæ postquam se ad effectum evolationis inunxerat, deinceps in profu
somnum inciderit, & in somniis elusa ita gesticulata sit, ut scamno deciden
put læserit, firmat. Et ita etiam sentiunt,

Francisc. Ponzinib. JC. Placentin. *in tract. suo de Lam. n. 44. & seqq.* Al
lib. 8. Parerg. c. 22. ubi dicit hanc esse communem nostrat. Interpret. Godelma
Lamiis. d. c. 4. n. 15 ubi pariter testatur de communi Martin. Arles. *in tract.*
perstit. Sigismund. Scacc. JCtus Romanus Celeberrimus *de Judic. l. 1. c. 82. n*
Joh. Fichard. *consil.* 111. *n.* 2. *& ibi*: daß ich aber so viel auff daß Nachtfahren
Tantzen nicht giebe/ darzu bewegt mich/ rc. Ulric. Molitor. *in Dialog.* 11. *de Venef*
Vim. ubi notabile exemplum adducit, quem allegat & sequitur Ernest. Coth
consil. 12. *n.* 229 *vol.* 1. Henric. Bocer. JC. & Professor. Acad. Tübing. *in tract*
quæstion. c. 3. sub n 98. *vers. verùm enim verò* Et Joh. Harprecht. ejusdem Aca
Tübingens. Professor. *ad §. item lex Cornelia. num.* 258. *& seq. inst. de publ. J*
Matth. Stephani Professor Academ. Gripswaldensis *cent.* 4 *q.* 96. *lit b.* Jo
Köppen. *observ.* 130. *n.* 7. Joh. Schult. *in tractat.* von Zauberey oder Zaubere
c. 7. ubi post multas & solidas rationes hisce concludit verbis: Ist dero
Fabelwerck/ alles was man saget von ihrem Schmierfahren in gemein: Ita
hanne Georgio Principe Comite Palatino Rheni consultus Francisc. Ja
Ziegler. Advocatus Cameræ Spirensis de jure respondit 27. Febr. Anno
in quo consilio dicit ita concludere, præjudiciis & superstitionibus non o
patos Theologos, JCtos & alios, quod consilium extat inter additiones ad
Wier. *tract. de Præstig.* ubi etiam alia ejusdem sententiæ Doctorum viro
responsa referuntur.

Augustin. Lerchheim in seinem Bedencken von Zauberey/ *sub rubr.* reiten
fahren die Hexen auff den Böcken/ Besem/ Gabeln/ rc. zum Wolleben und T
ubi rationes, exempla, Lutheri aliorumq; auctoritatem pro hac citat sente
Wier. *de Præstig. Dæmon. li. 3. t. 12. 13. & seqq. & lib. de Lam. c. 5.* Keckerm. *in di*
extraordin. disp. de fulm. problem. 2. Cardin. lib. 18. unguent. Lam. de subtilit. & li
c. 8. de variet. rer.

Re

Respondetur ad argumenta contraria.

Estat nunc ut ad argumenta pro contraria sententia adducta respondea-
mus. Et quidem ad I. Respondemus, † rem non accipere veritatem à con- 98
one Lamiarum, sed à propria entitate & existientia, *l. Publia in fin. ibiq.* Bart.
& not. ejus ff, deposit. l. in contractibus, §. 1. *C. de non numer. pecun. l. pecun. C. de*
Cravett. *consil. 1. pro gener. n.* 466.

Quid enim si aliquis confiteatur & affirmet se Chymeram esse, ideò tamen,
ignarus vel illusus id opinatur, Chymera non est. Hinc etiam est, † ut in cri- 99
libus spontanea delicti confessio non sufficiat, nisi aliter de ipso delicto cō-
1. §. *item illud & l. necessarios* §. *non alias, ubi* Bart *ff. ad SC. Syllejan. l.* 1. §. Divus
us, *junct.* §. 1. *ff. de quæst.* Ant. Fab. *in C. rer. in* Sabaud. *judicat. li.* 9. *tit.* 12. *definit.*
Myns. 3. *obs.* 41 Geil. 1. *de Pac. publ. cap.* 15. *n.* 8. Clar. §. *fin.* 55. *n.* 10.

Deinde cùm istæ confessiones † proficiscantur à talibus personis, quæ sunt 100
ntatæ & illusæ à Diabolo, erroneæ sunt, ideoq; non admittendæ, *l. error. &*
post. C. de Jur. & fact. ignot, notat. in l. de ætate, §. *fin. ff. de interrog.*

Destructo enim consequenti, † in quo stat ratio antecedentis, destruitur 101
antecedens, *l. apud antiquos C. de furt. l. si partem. ff. de publ. jud.* Bald. *in l.*
nticula C. de episcop. & Cleric. Francisc. Ponzinib. *de Lam. n.* 52.

Sunt enim actiones † seu passiones Lamiarum similes furiosis, idem de il- 102
umq; confessionibus, quò ad hoc negotium, quod de furiosis eorumque
onibus statuendum est *per text. d. c. Episcopi.* Godelman. *d. cap.* 4. *n.* 24.

rror † autem confessionis probatur eo ipso, quo probatur se rem aliter 103
e, Angel. *de Malefic. in verb. comparuerunt. & in term. defens. produxerunt.*
aud. *in addition. ad* Berthazol. *consil.* 103, *lit. L.* Vincent. Honded. *consil.* 66.
& consil. 102. *n.* 44. *li.* 2. Prosp. Farin. *consil.* 106. *n.* 11. *in fin & nu.* 13. *& consil.*
12. *li.* 2. non solùm in totum, sed etiam pro parte. Alciat. *de Præsumpt. reg.* 3.
mpt. 21. Mascard. *de Probat. lib.* 1. *concl.* 384. *n.* 2. Imò in criminalibus † error 104
ur probatus etiam per præsumptiones & verisimiles conjecturas. Bald. *in*
C. de custod. reor. Salycet. *ad l fin. n.* 2. *C. de probat.* Berthazol. *consil.* 162. *n.* 9.

Atqui ex supra relatis decidendi rationibus, experientia & exemplis non
præsumptivè, sed concludenter satis probatum est, ejusmodi Lamias
confitentes errare in jure & Diaboli præstigiis plerumque fascinari & il-
facto, ideoque ejusmodi confessionibus erroneis & fascinatis parum fi-
m. Et hinc est quod nostri dicunt contra errantem in jure ex hoc solùm
osse criminaliter procedi, Plot. *de in lit. jur.* §. 6, *n.* 32. *quem post alios ad hoc.*
rosp. Farinac. *d. consil.* 106, *n.* 3.

Quod itaque dictum est confessionem esse instar rei judicatæ, † haberi 105
ritate, & facere rem verè apparere & notoriam, procedit, si confessio
ependeat ex fundamento juris auctoritate ipsisque rerum documentis

pro erroneo, incerto, fluxo & fragili aliquoties comperto, sed sit verisimilis, fi
digna, juri congrua, habens conformationem sive adæquationem rei & prin
piorum, in ordine ad intellectum, quod non est in confessionibus istis Lam
rum supra relatis.

Neque etiam secundum argumentum multùm stringit, quod videli
Lamiæ in circumstantiis conveniant, & quam plurimæ quasi uno ore rem g
106 confiteantur, † siquidem cum omnes Lamiæ eadem Diaboli arte captiva
neantur, & eodem ferè modo fascinentur & eludantur, nihil mirum si & e
dem cantent cantilenam: maximè cum constet Diabolum etiam studere,
semper sui similis existat Johan. Bodin. *de Magor Dæmonum. lr. 2. c. 4. pag.* 21
regnum ejus in se divisum desoletur, ut testatur Salvator noster. *Luc. c.* 11.

Ideoque etiamsi mille mulierculæ eundem errent errorem, nihil obest
107 ritati † cùm multitudo errantium non faciat errori patrocinium, per vulgata

Hinc ipse Jehova supremus Legislator, in judicio, inquit, plurimor
non acquiesces sententiæ, ut à vero devies, *Exod. c. 23. v. 2. 3.* Et constat q
108 Diabolus † spiritus sit mendax, non in uno vel altero tantùm, sed etiam q
plurimis, juxta illud: Egrediar & ero spiritus mendax, in ore *omnium* Proph
rum Achab. 3. *Reg.* 22.

Ad III. Respondetur cum à contrariæ opinionis sectatoribus alleg
109 experientia † majori ex parte fragili confessionum Lamiarum fundamento n
tur, parùm ei fidendum. Neq; exemplis ita variis, singularibus, contrariis &
certis, certa resultare & oriri potest experientia. Nam datâ vel unâ instantia
110 ruit † argumentum vel maximè ab experientia deductum. *arg. §. pavonum*
stit. de rer. divis. l. is qui §. ego & deniq; §. quæsitum. ff. quod vi aut clam. C
Mantica *de tacit. & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 6. *nu.* 34. Carol. Molin. *ad con*
Parisiens. *tit.* 1. *§.* 13. *gloss.* 7. *n.* 4. *ubi dicit*: Ad tollendam consequentiam suffic
unam dare instantiam. Atqui plurima ex historiis in dubiis observata sunt exe
pla, quod spectra tantùm fœminarum, dæmonis illusione & præstigiis in Sa
rum ludis sæpe divisa fuerint, ipsæ autem fœminæ eodem tempore corpor
suis Physicis vel maritorum suorum lateri junctæ, vel coram aliis viris hone
domi mensæ adsederint, uti ex auctoribus suprà allegatis passim videre est.
deoq; non exemplis sed legibus judicandum esse compertum habemus, *l. n*
& ibi Dd. C. de sentent. & interlocut. judic.

111 Et quamvis ad juris constituti † existentiam inferendam & arguend
exempla rectè adducantur, jus tamen non faciunt. Pro nostra autem sente
habemus juris constituti auctoritatem, exempla multò certiora & rationes
112 risimiliores naturæ magis congruentes, quo etiam casu quando deficit lex, †
tio concludit sine alia auctoritate. Sigismund. Scacc. *de Judic. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7
maximè si ex naturæ desumpta sit principiis & sensu communi, cujus facu
omnem aliam cognitionem facile antecellit, teste Phil. Comin. *lib.* 3. *Comm*

N

Nam stultus est, qui quærit talem rationem, quàm naturam vel sensum, dicit .*in l.1.C.de serv.fugitiv.allegans.ad hoc Averroem*.ideoq; in jure nostro, ubi cit lex, videmus allegari rationem naturalem, *l scire oportet.§.suffi.ff.de excus.* Et Bald. rationem † naturalem dicit clypeum sub quo tegatur jus nostrum, 113
st *text.in l.un.C.de caduc.toll fac.l.cum ratio ff.de bon.damnator*.ubi JC. ratio- naturalem, legem quandam tacitam, appellat. Jam verò, ut in decidendi ra- ibus deduximus, verisimilius, & naturæ ac sensui comuni convenientius stas Lamiarum evolationes per caminum, vel exiguam fenestram & parietis m, equitationes super scopis, baculo &c. conventus, comessationes, saltatio- illusoriè potius, quàm verè fieri, ne penetrationes quandoq; & essentiarum tiones admittantur. Ideoq; meritò ei standum.

Pariter ad IV. Respondetur, non obstare nobis quod multi inhærendo ri sententiæ ita pronunciarint, quia, ut Poculus respondit, non tam spectan- est quid Romæ factum, quàm quid fieri debeat, *text. in l. sed licet.12.ff.de Præsid.*

Non enim judici † fas est exempla sequendo contra jus constitutum pro- 114
re, *princip.Instit.de offic.judic.Novell.82.c.2.& 13.Novell.18.c.5.c.judic.* ibi: s judex nihil ex arbitrio suo facit: sed juxta leges & jura pronunciat. *Ordin. ral.part.1.tit.13.*

Et sententia † super expresso juris & facti errore lata ipso jure nulla est. 115
gl.& Bart. *C.quand.provoc.non est necess l.1.§.1.ff.quæ sent.sine appellat.re- cap.cum inter circ.fin.vers.quamvis & ibi gloss.de re judic.* Speculat. *tit.de tia §.juxta.vers.*uti & ratione manifestæ iniquitatis, Anton. Gabriel. *tit.de nt.libr.2.concl.7.* Sebastian. Vant. *de Nullitat. tit.ex defect.process.nu.122.& n.*Referens apud Meichs. *decis.Camer.20.n.42.tom 3.*

Sententia † autem nulliter & contra juris ordinem procedendo lata num- 116
transit in rem judicatam, *l.1.C.quand.provoc.non est necess.l.4.§.condemna- ff.de re judic.* Bart. *in l.1.C.sentent.rescind.non poss.* Innoc. *in cap.fraternitatis, gid.& maleficiat.* Surd. *consil.99.n.20.* Berthazol. *consil.crim.79.n.2.& 3.li.2.*

Nam paria sunt † non esse judicatam, vel nulliter esse judicatum, *d.l.4.§.* 117
mnatum,ff.de re judic. Andr. de Isern. *in cap.1.§.præterea quæ sit prim. caus. amitt.* quod eleganter & pluribus rationibus firmat Matth. de Afflict. *Decis. um.4.* Hinc Papa in Clement. Pastoralis de re judic. inquit, sententia, quæ caret effectu † auctoritate, & nomine careat rei judicatæ, ut nec in opinio- 118
mmuni aut vulgi labiis nomen habere sententiæ mereatur; In jure autem & errare contrariæ sententiæ assertores supra deduximus. Cessant itaque e auctoritate rei judicatæ adducta sunt. Deinde quod dicitur rem † ju- 119
am mutare verum in falsum, & album in nigrum, non ita crudè, sed civi- & cum grano Salis accipiendum est, videlicet quod falsum mutet in verum ssentialiter, sed quoad effectum, ut rectè declarat Bald. *in c. præsentia de re-*

*nunciat.*Cravett.*consil.*79.*n.*1.Meichsner.*d.decis.*2:3.*n.*6 *tom.*3. Caroc.*de Rem*
*contra sentent.iniqu.except.*24.

120 Nam essentia † veritatis mutari non potest, est enim res solidissima & m
rus inexpugnabilis, Esdr. *cap.*4.*lib.*2. Bald. *in c.sicut de probat.* Matth.de Affli
*decis.*253 *n.*7. Hinc Ulpianus, veritas, inquit, rerum gestarum erroribus non v
tiatur; *l.illicitas*, 6. *§.veritas, ff.de offic.præsid.* Neq; propter procedendi ineptitu
nem tollitur, *l.ait.* Prætor. §.2 *ff.de minor.* Zas.1.*consil.*6.*n* 9. Hæc enim vincit
mnia, & vivit in æternum, ut suprà monuimus *ex* Roland. à Valle, *consil.*32.*n.*3
121 *vol.*4. ei enim † tanquam matri justitiæ omnia cedunt, Bald. *in l.Libertini.ff.*
stat.homin. Syrac.*c.*4.*v.*33. *& seq.* Et dixit Dominus, ego sum veritas. Quamol
122 rem † plus uno verum esse non potest, Nicol. Reusner. *consil.*1.*in princ.lib.*1.i
que per nostrum affirmare vel negare non immutatur, *l.cum falsa, Cod.de jur.*
fact.ignor. Herm. Vult. *consil. Marp.*30.*n.*74.*vol.*3 & licet res judicata quo ad
fectum juris inducat præsumptionem juris & de jure, quæ probationem in co
123 trarium admittere nauseat, attamen si quis etiam post rem judicatam † admis
(quamvis de jure admittendus non esset) veritatem & sententiæ iniquitatem pr
bet, sententia retractanda est, ut scribit Innocent. *in c. cum* Bertold. *de re jud*
Jas. *in l patré furioso, col.*3. *de his qui sunt sui vel al. jur.* Dec. *in l.edita, nu.*81. *C.*
edendo. Jacob. Menoch. *remed.*4.*adipiscend.possess.n.*608.

124 Secundò respondemus, † rem judicatam etiam plurimis in locis, non face
jus universale, & inter omnes: sed tantùm in illis casibus, & inter illas persona
inter quas judicatum est in eorum persona & causa terminari, nec ad alios e
tendi tanquam rem inter alios actam, *l.si fundus*, 16. *§.si pluris, ff.de pignor. l.*13
pen.de Jurejur. Wesenb. *in Paratit.n.*3.*ff.* de *Just.& Jur.* Zasius *in l.sæpè n.*11 *ff.*
re jud. Anton.Fab. *in C.rer.in Sabaud.Judic.lib.*2.*tit.*9.*defin.n.*8.*in notat.* Matt
de Afflict. *decis.*396.*n.*3.4. *Et decis.*402.*n.*5. Gach. *decis.*65.*n.*3. Et inter easdẽ ta
tùm personas notoriũ inducit, *cap.fin.de cohabit.Cleric.* Geil. *de Pignor.c.*24.*n*

Neq: etiam adversatur *l.*1. *cum similibus, C.quæ sit long.consuetud.* quia i
jura non loquantur de exemplis, quasi secundum ea judicare debeat judex, quo
jure prohibitum, *d.l.nemo.C.de sentent.*

Sed de consuetudine concepta & introducta. Rerum autem judicataru
125 auctoritas † probat quidem aliquando, non tamen inducit consuetudinem,
eruditè more suo scribit Anton.Fab. *ad l.*35.*ff.de ll.arg.l.*38.*eod.tit.* ubi JC. co
suetudinem à rerum judicatarum auctoritate, per particulam disjunctivam *A*
separat. Nec minus tersè Jacob. Cujac. *lib.*20. *obs.*1. addens, quod non res ju
126 cata † consuetudinem faciat, sed tacitus illiteratusque populi consensus. Joha
Meichsner. *decis.Camer.*14.178.*tom.*3.

Ad V. Respondetur, nos non negare Diabolum esse ejus potentiæ & v
127 rium † ut possit Dei permissione homines sibi animo & corpore devotos i
altum tollere, & per aëra ducere ad loca etiam remota, uti experientia & mul
exem

mpla docent, videlicet Simonis Magi, Fausti & aliorum ac plurimarum saga-
n, hoc enim non est in quæstione. Neq; enim statim à posse ad esse rectè &
nsequenter concluditur: maximè cùm & aliæ concurrant circumstantiæ, ex
bus vel penetratio corporum naturalium, vel mutatio essentiarum, & alia et-
ipsi Diabolo impossibilia consequerentur, nihil itaq; ad rem exemplum à
vatoris assumptione adductum. Item de bonorum & malorum Angelorum
nparatione. Qua de re latè agit Joh. Scultet. *in tract.* von Zauberey/*c.* 7.

Neque etiam negamus † aliquando, cæteris tamen paribus, Lamiam vel 128
m, qui superstitiosè Diabolicis præstigiis fidit, corporaliter deferri posse ad
um remotum, ubi Diabolus ejusmodi illusoria comitia, saltationes & festi-
tes celebrat, spectantiq; certarum personarum notas & ignotas species alia-
ludicra exhibere posse, quo pertinent exempla adducta à Bodin. *de Dæmo-
non. lib.* 2. *c.* 1. *pag.* 204. *& seqq.* ubi inter alia † de marito quodam narrat, qui ex 129
gestione uxoris suæ Lamiæ, simul cum ea se oleo inunxerat, quem Diabolus
nunciatis aliquot vocibus, Lochiis in arenarias Burdegallenses, quæ à Lo-
s minimum quindecim dierum itinere absint, exportavit. Hunc in ignota
multitudine dicere cœpisse Deus mi, ubi sumus? Et eo dicto statim cœtum
aruisse, illum verò nudum & solum mansisse & oberrâsse in agris. Et hoc qui-
exemplo illud apparet, maritum istum propter superstitionem unctionis,
Dei permissu localiter eo translatum fuisse: minimè tamen ipsius uxorem,
ias quas ibi visus sibi fuit cernere personas & Lamias, ibi revera & corpora-
adfuisse inde consequitur, quia tunc illæ disparere non potuissent. Nam † 130
m corpus nullo modo disparere & evanescere potest, licet à Diabolo loco
eri possit, Alciat. *d. c.* 2. *lib.* 8. *Parerg.*

Ad VI. Respondemus Diabolum affectare † à suis fidelibus cultum ado- 131
onis, sed eo quo potest, & sibi magis commodum est, modo. Commodum
m non videtur ejusmodi conventus personales instituere, cùm ex tali con-
gatione facilius explorari possent Sagæ. Est enim princeps tenebrarum, &
lucem. Et satis est ei quod mentes & corda hominum captivas & ad sui ado-
onem & cultum promptas in obsequio teneat. Imò constat ex confessioni-
Sagarum, Diabolum privatim intra parietes domesticos ab illis adorari. Joh.
lin. *de Dæmonomon. d. lib.* 2. *c.* 4. *pag.* 211.

Dicitur quidem † & Diabolus Simia Dei, non tamen effectu, sed affectu. 132
n justus est Jehova Deus noster, & viæ ejus veritas & justitia, *Psalm.* 119.

Diabolus verò injustus deceptor & mendax ab initio. Concidunt itaque
menta à verosimili adducta, cùm magis verisimilia pro hac sententia supe-
adducta meritò vincant minus verisimilia.

Ad VII. Respondetur, realitatem potius quàm fictionem præsumi, cæteris
en paribus. Nã Diabolũ fictionibus hominibus potius illudere, ex sacris no-
est, quàm ut ullâ probatione indigeat. Est enim † deceptor & mẽdax, qui mil- 133
le no-

le nocendi modos habet, *ut in cap. nec mirum, 26. quaest. 5. text. in cap. visus,* *quaest. 2.*

Sic illusit Sauli fictum Samuelem producens pro vero. Quid enim quentiùs fictionibus diabolicis in personis Lamiarum? Multas ejus generis ceptiones & illusiones hæc nostra, de qua agimus, puella confessa est, quod delicet ipsi Diabolus dederit gemmas, aurum, pecunias, quæ tamen omnia steà evanuerint, vel in stramenta, ossa & alias res nihili mutata sint, ut appare
134 Actis. Præterea † ubi habemus præsumptionem Juris & de Jure, hoc est, di sitionem Legis sive Canonis *ut hic in d. cap. Episcopi, 26. q. 5.* ei meritò fasces mittere, omnes alias conjecturas oportet. Menoch, *de Præsumpt. lib. 1. q. 3. 4.*

Neque obest, quod de duabus fictionibus circa eandem rem non conc rentibus allatum est; Quia id procedit in fictionibus Juris, ad evitandas plu specialitates circa eandem rem: Hic autem agimus de figmentis & illusioni Diaboli, qui est pater mendacii & fictiones fictionibus cumulat.

Ad VIII. Respondemus, illud argumentum desumi è separatis ideo
135 nihil certi concludere. Licet enim † Diabolus aliquando in spectro appare personaliter paciscatur, quod tamen rationibus, quibusdam adductis omn pernegare, contendit Wier *de Præstig. lib. 3. cap. 2. & 3.* & sibi homagium, a rato Christo præstari faciat à Lamiis: illud tamen non semper fieri expedit
136 est, Unde orta distinctio † inter tacitam & expressam professionem Diabolo ctam. Hæc est quæ immediatè ipsi fit Diabolo: Illa verò, quam quis facit al Diaboli ministro, seu Lamiæ, nomine Dæmonis recipienti, cum promissio quod ei velit obsequi, Paul. Ghrilland. *de Sortileg. quaest. 3. n 1. & seqq.* Prosp. Fa *in pract. Crimin. q. 20. n. 77. & seqq.* Damhouder. *in Prax. Crimin. c. 61. n* 100 *seqq.* Itaq; non probat adesse, quod contingit abesse, *l. non hoc C. unde cogna* *natales C. de probat.*

Non itaque sequitur, aliquando Diabolus facit sibi præstari homag realiter à sagis: Ergò eas etiam semper realiter transfert ad choreas, ut ibi adorent. Quamobrem neque pactum est uniforme, neque ea quæ sequun Ex hisce non difficile erit respondere ad IX. argumentum, quod tanquam c sectarium ex præcedentibus deductum fuit.

Nam collapsa ruunt subtractis columnis.

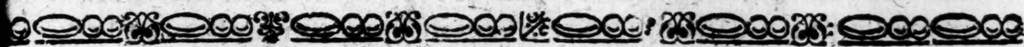
Et destructo præsupposito & radice infectâ, destruitur etiam id quod inde fertur. *l. fin. ff. de acquir. possess.* Tiber. Decian. *Resp* 98. *n.* 16. Joh. Oldendorp. *sil. Marp.* 5. *n.* 54. *vol.* 3. Geil. 2. *obs.* 4. *n.* 10.

Cum itaque ex iis quæ pro contra deducta sunt, liqueat conventus ist & quæ in iis peraguntur, ut plurimum esse figmenta & illusiones diaboli, bus mentes Lamiarum fascinat, illicò transformans se in diversarum perso rum species, atque similitudines, modò læta, modò tristia, modò cogni
137 modò incognitas personas ostendens: prono quasi fluit alveo, † nihil esse

dend

ſum nudis Lamiarum aſſertionibus hoc fundamento nitentibus, quod tales
ales perſonas conſpexerint in choreis & ſaltationibus. Si enim Diabolus
teſt transfigurare in Angelum lucis, 2. *Corinth.* 11. Et in Samuelis prophetæ
ri Juſti jam defuncti ficta forma Sauli regi apparere & ſe adorandum exhi-
potuit. 1. *Samuel. cap.* 28. Quidni etiam in forma & ſpecie honeſtæ matronæ
dis & à ſe dementatis muliercul s illudere poterit, ut iis perſuadeat, ſe etiam
ſtas perſonas in ſua poteſtate habere, ut eò magis iſtis ſuis artibus tribuant,
ec mirum, 26 *quæſt.* 5.

Et de hoc argumento & præſertim hujus noſtræ puellæ confeſſione quo-
rcumſtantias particulares in 2. & 3 Quæſtione pluribus agemus.

CAPUT II. QUÆSTIONIS I.

ereſt ſecundum Caput I. Quæſtionis: *An videlicet Diabolus & Sagæ piorum & fidelium hominum ſuppellectilia, utpote cochlearia, cultellos, & ſimilia per artem Magicam ſurrippere iiſque in Diabolicis iſtis conventibus, commeſſationibus & choreis utì poſſint?*

quidem primâ fronte illud tam ex rationibus, quàm rerum documentis
experimentis affirmandum videtur.

Conſtat enim I. Ex Scriptura S. † quod omnia quæ ſub cælo ſint, ejus 138
ob. 41. *verſ.* 2. Unde Salvatorem noſtrum tentans, oſtendit ei omnia regna
li & gloriam eorum dixit: Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me,
h. 4. *v.* 8. 9.

Neque in hoc legimus Salvatorem eidem contradixiſſe: Si itáque omnia
ſub cælo ſunt, Diaboli ſunt: Utique is erit rerum ſuarum moderator & ar-
l. in re mandat, *C. mandat.* hoc eſt, poterit eas pro libitu à quocunq; vel im-
atè vel mediatè, per Lamias & ſuos fideles jure dominii auferre, & ad ſuos
mque ludos & uſus transferre.

Secundò, expreſſè Diabolus in Scripturis appellatur † princeps mundi, 139
. 12 *verſ.* 31. *& cap.* 14. *v.* 30. *& cap.* 16. *v.* 11. Ergò & jure principis omnia ſua
, 1. *Samuel. cap.* 8.

Tertiò, apparet eum hoc jure uſum eſſe † in Jobi viri ſancti rebus & poſ- 140
nibus Job *cap.* 1. ubi legimus, eum privatum à Sathana omnibus bonis ſuis;
& hodiè creſcente adhuc cominus malititâ in rebus & ſuppellectilibus
m idem jus eum habere poſſe dubitandum non erit.

Quartò, in terminis & ad præſentem facti ſpeciem facit exemplum † 141
refert Camerar. *in proœm. &c.* Plutarch. *de defect. oracul.* Johan. Godelman,
Llib. 2. *cap.* 4. *n.* 12.

Compertum esse quendam Lanium nocte iter facientem per nem
quoddam, audiisse inter arbusta colloquia lasciviæ plena, cum risu & Jo
Ille constitit, deinde accessit propius atque introspexit, tandem etiam introi
Tum verò subitò evanuisse conspectas ab ipso humanas species virorum
mulierum, relictis mensis exstructis, cum poculis & cæteris vasis epulorum
vini, in quibus & Scyphi argentei viserentur, quorum duobus sublatis abiit, H
mane ad Magistratum rem omnem defert exhibitis Scyphis, quos Magist
tus ex signis impressis agnovit, & iis quorum signa ista erant accersitis, Scyp
ad agnoscendum exhibet: qui suos agnoscunt. Jubet Magistratus eos dom
ire, & videre nunquid suos fortè, apud se reperiunt. Eunt non inveniunt. U
de uxoribus ipsorum in suspicionem venientibus, comprehensæ illæ & indic
sodalitio mirificæ res detectæ & facinora cognita. Ex quo exemplo appa
Diabolum ejusmodi supellectilia surripere & in nocturnis suorum conventi
iisdem uti.

142 Præterea licet sola Dei benedictio ditet, constat tamen & † diabolum
quoque conjuratis pecunias & divitias tribuere, prout etiam constat ex hu
nostræ puellæ confessione (sive ratione) asserentis, Diabolum sibi pecunias
disse, quas Chyrurgo pro curatione brachii Hamburgi dederit. Ideoq; sine
143 bio illas aliis surripit & his confert. Notabile refert exemplum † Keckerman
System. suo Phys. lib. 6. cap 4. quod accidit *Anno* 1603. in loco quodam git D
dicto non procul à Dantisco, ubi lodices, quæ dealbandi gratiâ soli erant
positæ post meridiem à Dracone, qui utique fuit Diabolus, qui vocatur Dr
magnus & Serpens antiquus *Apocal. cap.* 12. *v.* 3, sint sublatæ.

Verum hisce non obstantibus verius esse credimus, Dialobum regul
144 ter † res & facultates, maximè autem supellectilia piorum, quibus quotidie
pietate & vera Dei agnitione legitimè utuntur, reverâ surripere & in Diab
cis suis conventibus, comessationibus & choreis usurpare non posse, nisi ex
ciali & singulari *D*ei dispensatione, ex certa sibiq; soli nota causâ id permitte
145 Ideoque non nisi rarissima hujus rei extant exempla. *D*eus † enim ideo di
cta voluit esse rerum dominia, ut cuique suum sartum tectumq; maneret, id
que *D*iabolus hanc potestatem pro libitu piorum res eripiendi non habet,
ex speciali dispensatione, aliâs ille omnia turbaret & dominia rerum incert
ficeret, unde tandem Rerum publicarum & Politiarum destructio, aliaque
finita sequerentur inconvenientia.

*E*t si fortè quis regerat, *D*iabolum nihil sine *D*ei permissione effi
posse. *E*rgo hoc non esse singulare in rebus & supellectilibus piorum a
rendis? Fatemur quidem id verum esse, interim hanc putamus declaratio
addendam, & distinguendam † inter opera *D*iaboli, quæ ex generali per
146 sione *D*ei efficit, utpote, quando obambulat inter homines velut Leo rugi
quærens quem devoret, 1. *Petr.* c. 5. *v.* 8. Item quando offert occasionem pecc
quan

ndo tentat homines, & præcipuè mulierculas, ut eas ad artem inducat ma-
am, inductas eludat: Et inter opera ejus, quæ non nisi ex speciali Dei per-
ssione facit, utpote quando in persona vel facultatibus piorum, quid facit, ut
ersona & rebus Jobi aliorumq; piorum aliquando accidit. Neque aliud ex
tis scripturæ, & exemplis in contrarium adductis elicitur.

Nam ad I. Respondetur: † Verba illa *Jobi cap.*41. Quamvis à quibusdam 147
ptoribus referantur ad diabolum, Dei tamen esse, ex præcedentibus illis:
is ante dedit, &c. Colligitur, & pertinent ad omnisufficientiam Dei teste
*c.*35.*v* 7. Et Pauli *Rom.c.*11. *v.*34. Præterea quando diabolus ad salvatorem
it, se ei omnia daturum, palàm pro more suo, mentitus est: Quia scriptum
† Domini est terra & plenitudo ejus: orbis terrarum & universi, qui habi- 148
in eo, *Psal.*24.*v.*1. *Exodi* 19.*v.*5.1.*Cor.*10.*v.*26. Idq; tam jure creationis, quia
omnia creavit, quàm jure conservationis, gubernationis & dispensationis.

Ad II. Respondetur: Quod † Satanas dicitur princeps mundi, non respe- 149
terræ & plenitudinis ejus, sed respectu impiorum in mundo accipiendum est.
enim potens in filiis infidelitatis, quorum ipse est caput justo Dei judicio.
rim Deus rerum mundanarum dominium Satanæ neutiquam cedit, tametsi
uantum ad impios, pro apparitore & ministro utatur, David Pareus *in Com-*
*.Epist.c.*10.*v.*26. Hinc *Cyrill. lib.*8. *in Joh.*16. *inquit*: Absit, ut Diabolum † 150
cipem mundi ita dictum existimemus, ut eum cœlo & terræ dominari posse
amus. Non enim ipse est author & gubernator mundi, quemadmodum
nulli falsò existimant; sed mundus sic sumitur pro pravis hominibus, qui
laria sectantur desideria, & suis indulgent cupiditatibus. Horum princeps
nas est; quia eis pro suo arbitratu principatur, præcipitesque ad nutum in
ia scelera impellit atq; detrudit.

Ad III. Respondemus, Singulari & expressa Dei permissione † Dia- 151
m illam facultatem consecutum fuisse in bona & facultates Jobi. Cùm
Diabolus pietatem & fidelitatem Jobi, ex rerum humanarum felicitate
naret & affluentia, quod videlicet non frustrà timeret Deum, sed quòd val-
rit domum ejus, universamq; substantiam, quòd operibus manuum ejus be-
xerit, &c. Quibus si privaretur, in faciem benediceret Deo. Quamobrem
eroicum constantiæ & in rebus adversis patientiæ exemplar omnibus piis
beret, & Satanæ calumnias refelleret, dixit ad eum: ecce universa quæ ha-
in manu tua sunt. *Job.c.*1. *& seqq.* Cùm itaq; hoc ex singulari Dei permissio-
causa factum sit, non est extra eam extendendum. Aliâs enim constat,
citra *Dei* præmissionem, † *Diaboli* & Sagæ ne quidem pediculos educe- 152
eant, *Exod.*8.*v.*18. Et ne quidem in † porcos potestatem habeant, *Matth.*8. 153
31. Unde Tertull. *lib. de fug. in persecut. c.* 2 *ait*: Nec in porcorum gregem dia-
legio potestatem habuit, nisi eam de *Deo* impretrasset: tantùm abest, ut in
Dei habeat. Possum dicere, porcorum quoq; setas tunc apud *Deum* fuisse

numeratas,nedum capillos Sanctorum, *Matth.*10.*v.*30, *Actor.*27.*v.*35.Et scri
Augustin.*in Psal.*86.Si posses aliquid Diabolus,nullus nostrum maneret: Ta
tùm facit,quantùm ei permittitur.
154 IV. Quantùm ad exempla † adducta attinet, & quidem primum R
spondemus,quòd scyphi isti procul dubio cum consensu istarum Lamiarum
nemus illud translati & deportati fuerint. Volenti autem & consentienti,ut n
stri dicunt,non fit injuria,*l.*1.*in fin.de injur.l.cum donationis*, 34. *Cod. de transl*
Ideoq; illud exemplum non quadrat ad præsentem facti speiciem, ubi de ho
155 storum & piorum hominum, quæritur supellectilibus. Et licet † Diabolus
aliquando conjuratis, divitias tribuat Dei permissu, vel falsas & dolosas, qu
fit plerumq;, vel etiam veras quod fit rarissimè,[sunt enim divitiæ hominum
manu Dei,Genes.31.*v.*9. *Proverb.*22. *vers.*2.] Idq; etiam firmat Martin. De
*Disquisit. Magic.lib.*2.*q.*12.*sub n.*10. Ubi in eandem scribens sententiam dic
Diabolum posse quidem ditare suos,si Deus permitteret, & ille vellet. Ra
tamen id Deum permittere, & plerumq; Diabolum ludificari suos,& licet p
cis aliquod paucas & veras largiatur pecunias,tamen ut plurimùm decipere i
ni spe & specie:quod multis exemplis firmat Remig.*test.occulat.lib.*1. *dæmonol*
*cap.*4. Hactens Delr. non tamen inde sequitur,quòd illas piis surripiat, po
156 enim aliunde habere. † Sunt enim varii ab hominibus in terram defossi th
sauri,item ingens auri,argenti , gemmarumq; vis naufragiis in mare submer
quam Dei permissu usurpare potest,Kecherm. *d.lib.*5. *System.physic.c.*4. Ca
roquin Diabolus per se pauperrimus & avarissimus spiritus,falsis plerumq; di
tiarum speciebus,conjuratis suis deludit, quod multis exemplis probat Ge
gius Remigius *lib.*1.*Dæmonolatr.c.*4.

Et huc faciunt hujus nostræ puellæ confessæ illusiones, quibus Diabo
ei illusit sub specie gemmarum,&c. Ut suprà monuimus. Et apparet ex *Protoc*
de 23 *&* 24.*die Januarii,ibi*: Ihr Buhl bring ihr Perlen und Gold/ wann sie es
lege/ seye es ein Knoche oder Strohalm. Exemplum allatum à Keckermanno
157 singulare: † Sine dubio autem illud justo & nobis incognito Dei Judicio
permissum. Sunt enim Judicia Dei multa occulta,nulla tamen injusta. Et tant
de duobus primæ quæstionis capitibus.

QUÆSTIO II.

In secunda Quæstione quæritur: *Anne istius in actis nominat*
Diabolo delusæ puellæ minorennis assertiones, ejus sint ponderis
momenti, ut Nobilissimæ & honestissimæ matronæ N. ejusque fi
bonam famam, honorem & existimationem lædere & apud cor
tos juris æquiq; amantes homines gravare possit?

ET q

T quidem prima fronte ita statuendum videtur. Nam constat † famam 158
ive existimationem esse illæsæ dignitatis statum, moribus seu legibus com-
atum ; Ut inquit Callistratus *in l. cognitionum*, § 1. *& ibi* Bart. *& Dd. ff. de*
ord. cognit.

Quando verò † status ille dignitatis læditur, tum fama alicujus gravatur 159
itur infamia, quæ est macula existimationis, damnum famæ, seu diffamia
b. Cujac. *in Paratul. C. ex quibus caus. alic. infam. irrog.*

Læditur autem vel saltem minuitur, † quoties quis inter malos connume- 160
& bonus esse definit. Marquard. Freher. *de Existimat. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 1. Hug.
ell. *lib.* 18. *Commentar. cap.* 6.

Tales maximè † censendi sunt, qui se lamiarum & maleficarum consortio 161
nt, Deum creatorem suum abjurant, & humani generis inimici existunt,
ulli. C. de malefic. & Mathematic.

Ideoque totum hoc † genus infame ipso jure & professione sua esse, du- 162
dum non est, *l.* 5. *C. de malefic. cap. constituimus.* 3. *quæst.* 5. *cap. infames.* 6 *q.* 1.
er. de lib. 3. *de existimat. cap,* 19. *n.* 3.

Si enim hi, qui artis † ludicræ causâ in scenam prodibant edicto perpetuo 163
antur, *l.* 1. *ff. de his qui not. infam.* Donell. *d. lib.* 18. *c.* 7. *& ibid.* Hill. *§. in notat.*
Quantò magis id obtinebit in illis hominibus, qui divini & humani fœde-
lati cum diabolo paciscuntur, & statis ac certis temporibus in ludicram &
dam ejus scenam prodeunt, & cum conjuratis pessimo exemplo congre-
r : Ducto argumento à minori ad majus, quod in jure validum & firmum.
multò magis C. de Sacrosanct. Eccles.

Constat autem † ex puellæ istius memoratæ delatione & confessione, 164
Diabolus & vetula quædam in actis nominata illi dixerint prædictam Do-
m viduam N. ejusque filiam, malificorum consortio addictas esse. *Proto-*
31. *Januarii. sub tit. E. ibi:* Es hette der Teuffel und die N. auch andere sie be-
/daß N. N N. und die N. und ihre Tochter auch in die compagnia gehöreten.
; id non parum illarum existimationem & famam aggravat. Nam licet † 165
de auditu alieno non faciat plenam probationem, facit præsumptionem :
consil. 219. *incipit. testes & attestationes sub num.* 3. *vers. præterea saltem. lib.* 4.
. Farinac. *tract. de Testib. quæst.* 69. *num.* 32. *per text. in cap. hoc videtur.* 22. *q.* 5.
mè si nominet auctorem, à quo audiverit (prout hîc puella nostra Dia-
n simul & vetulam auctores nominavit.) *cap. licet ex quadam extra de testib.*
Meichsner. *decis. Camer.* 1. *n.* 35. *vers. quia respondetur Tom.* 3.

Quinimò † in delictis occultis & exceptis, quævè sunt difficilis probatio- 166
uale est veneficii crimen, testimonium de auditu fidem facere scripserunt
iens. *in cap. præterea col.* 3. *n.* 4. *in fin. Et ibid.* Joh. Andr. *post n.* 10. Ancharan.
. & in delictis quæ occultò fiunt, extra de testib.

Et licet † Diabolus futura exactè scire non possit, præteritorum tamen, 167

etiam hominibus occultorum, optimè recordatur, cum ratione eorum q
cta sunt in ipsum nulla cadat oblivio, nec ignorantia, quia cuncta notissima
ante oculos Thom. de Aquin. *in tract. qq. quæst. 16. art. 6.* Et plus de occultis
cretis præteritorum est instructus solus quam omnes homines de mundo
Ut post D. de August. Thom. & alios scribit Paul. Ghrilland. *de Sortileg. q. 6.*
n. 5. Ubi dicit, quod Diabolus cognoscat & videat omnia furta, etiam late
ma, & alia hujusmodi crimina licet occultissima.

II. Prædicta puella non solum de auditu alieno sed etiam de visu pro
testatur, quod ipsa Dominam viduam viderit in nocturnis conventibus &
reis cum aliis denominatis Lamiis & strigibus, & quod auxiliata sit iisdem,
res quasdam Diabolica arte confectas straverint in via, per quam transitu
rat Reverendissimus, N. ex quo etiam magnum fuerit datum damnum Ce
dini suæ ejusdemque sorori, *Protocoll. de. 13. Februar. Anno* 1617.

168 Jam † verò plena notitia habetur per visum & auditum; quia sensus
decipitur circa proprium objectum, *l. solam & ibi* Bald. *in princ. C. de testib.*
Meichsner. *de Camer. 3 n. 8. tom. 3. idq; tit. quando aliquis dicit rem in conspe*
agitatam esse. Bart. *in l. jubemus n. 9 C. de reg. milit. annon. lib.* 12.

169 Quod enim † oculus videt, nemo sanus negat. Hieronym. Montan. *in*
de finib. reg. cap. 30. n. 3. Wes. *consil. 58. n.* 14. Hippol. Riminald. *consil. 415. n. 2.*

170 Et in specie ac nostris terminis, quod Lamiæ † asserenti se vidisse
vel illam fœminam in cursu & ludis diabolicis fides habenda sit non solu
effectum inquirendi, sed etiam torquendi, multis conatur defendere P
Binsfeld. *de Probat. malefic. post conclus. 6. dub. 2. pag. mihi. 333. & aliquot seqq.*
Bod. *de Magor. Dæmonom. lib. 4. c. 2.*

III. Huc pertinent, quæ scribunt auctores Mallei maleficorum *part.*
171 *c. 11.* † Dæmonem non posse per se honestas matronas infamare, appare
earum effigie ad maleficandum, ut inde tanquam maleficæ reputarentur &
spectæ redderentur, adeoq; famam nostram non esse in Diaboli potestate.

172 IV. Facit, quod non semel † sed sæpius prædictam viduam in ejus
ludis viderit: Item quod arte Magica cochlear aureum Reverendiss.
Principissæ sustulerit, aliquoties illud in ludis usurpaverit, & postea unà
denominata quadam vetula 40. thaleris vendiderit: *Protocoll. d. 13. Febr. An.*
Cui etiam res ipsa respondit, cum aurum cochlear cum aliis rebus præd
Celsiss. Principissæ revera sublatum fuerit.

173 V. Non parum † præcedentibus adminiculatur, quod hæc puella
solùm metu proprio de Domina vidua sæpè memorata confessa sit, sed e
formidine torturæ & monstrato sibi carnifice cum instrumentis, eandem
fessionem repetierit, & in ea perseveraverit.

174 Confessiones † autem spontaneæ contra tertium, si mediante tortur
petantur, vim habent probationis, *per ea quæ tradit* Clar. *li. 5. sentent. § fin. q.* 2

Illæ autem † confessiones quæ eliciuntur per terrorem tormentorum 175
ente carnifice & instrumentis, comparantur iis quæ torturâ insecutâ factæ
l.2.ibi Formidine tormentorum. *C.quos appell.non recip.* Henricus Bocerus
quæst.cap.5.n.27.

VI. Veritas istius assertionis & confessionis, non parum exinde etiam vi-
apparere, quòd puella ista sæpiùs istam confessionem reiteravit, ut apparet
rotocoll. Atqui geminatio † errorem excludit, & magnam animi arguit firmi- 176
, Marsill. *in l.1.§. quæstioni, ff.de quæstion.& consil.* 113.*n.2.* Felin. *in c si cautio,
de fide instrum n.39.* Dec. *consil.* 185.*n.*10, Hippolyt Riminald. *consil.*480.*n.*
& 13. Ubi addit, † quod geminatio multoq; magis triplicatio vel quadru- 177
io confessionis omninò inducat veritatis præsumptionem, Johan. Gœdd.
*ons. Iur. de Baron. Vallend. n.*348. Idq; in † confessionibus Lamiarum maxi- 178
re attendendum scribit Petr. Binsfeld. *d. tract. de probat. malefic. concl.6.*

Cui VII. Accedit puellæ asseveratio, quod in ista confessione velit perseve-
n vita & morte: Sie wolle bey ihrer Aussage leben und sterben. *Protocoll. de
bruar.* Atq; etiam ita non solùm in judicio, seu ut loquuntur † ad bancum 179
eam iteraverit, sed in illa usq; ad extremum vitæ halitum perseveravit,
ich Halßgerichts-Ordnung/ *artic.31.vers* zum fünfften/ Bocerus *de quæstion.*
n.46. in fin. vide ibid resp. Confessiones autem reorum † morte confir- 180
non exiguam probandi fidem habent, cum nemo immemor æternæ salutis
ere velle præsumatur. *c.sancimus, vers.& licet.1.q.7.l.ult.vers.& licet, C. ad
l.repetund.* Bald. *consil.*476. *li.5. ubi dicit,* quòd nemo præsumatur, velle
cum mendacio & peccato, Cravett. *consil.*287.*n.7.vers.tertio respondeo.*

VIII. Non parum videtur gravare famam & existimationem prædictæ Do-
viduæ & ejus filiæ, quòd Judex loci hasce confessiones tanquam verosi-
probationes in Protocollũ suum receperit, & posteà publice in loco judi-
minalis, tanquam res veras recitari fecerit, suppressis quidem, ab ipsa ta-
puella sæpiùs proclamatis nominibus. Censetur enim † probatio sufficiens, 181
inducit Judicem ad credulitatem, & ad judicandum, talem esse veritatem suo
io, cum ad aliud probatio non tentat. Socin. Jun. *consil* 90.*nu.*18. Menoch.
trar. quæst cent.1.cas.90.n.2. Andr. Geil 2. *observ.94.num* 10. *per text. in l.
m.ff. de testib. l. quinquaginta, in fin. ff. de probat.* Meichsner. *decis. Cameral.*
82. *Tom.*3.

Cùm itaque istæ denunciationes Judicem eò induxerint, ut eas veras cre-
[cum utique si fallas putasset, minimè in judicio publicè recitari, ne qui-
uppressis nominibus passus esset,] sequitur quod exinde orta diffamatio
inæ viduæ & ejus filiæ, famam & existimationem non parum denigret.
in † diffamatione plerunq; spectatur, unde illa ortum habeat, ut si à fide di- 182
alis etiam meritò habenda est, Bart. *in l. de minore, §.plurimum n.*23 *ff. de*
Fulgos. *consil.*77.*n.*3. Decis. *consil.*56.*n.*4. Hippol. Riminald. *consil.*88.*nu* 9.

Chilian.

Chilian. Johan. Vincent. Honded. 1. *consil.* 102. *n.* 73. König. *in proceß. c.* 2. *nu*
Paul. Matth. Wehner. *in pract. observat. verb.* Berüchtigung/ *pag.* 65. Marq
Freher, *de fam. lib.* 3 *c* 2. *n.* 10.

183 Judicem verò † virum bonum censeri leges & Jura nostra disponun
continuus, 137. §. 2. *ff. de verb. oblig.* Quamobrem diffamia isthæc orta à Ju
ejusq; processu & sententia honorem & existimationem si non juris, saltem
cti infamia gravabit, *per ea quæ tradit* Wesenbec. *in paratitl. n.* 2 *ff. de his qui*
infam. Et huc facit, quod propertius iu Cyn hiam scribit:

Crede mihi quamvis contemnas murmura famæ
Hic tibi rubori, Cynthia, versus erit.

Hisce IX. Accedit, quod Domini Judices 2. *&* 3. *die Julii, An.* 17. præ
tes tunc temporis testari rogati, quid de Domina vidua, ejusq; liberis sentir
& quid diffamationi isti tribuerent, directò respondere detractaverint, & te
monium honestatis & integræ vitæ non obscurè denegarint, uti ex actis tr
missis constat.

Verum enim verò, hæ quæ modò adductæ sunt rationes re penitiùs in
ctâ & ad juris & rectæ rationis trutinam suspensæ, non sunt ejus ponderis & n
menti, ut vel hilum prædictæ Nobiliss. Dominæ viduæ piè defunctæ ejusq; fi
virginis pudicissimæ existimationi ac bonæ famæ apud cordatos justi hon
que amantes viros & fæminas, detrahere & ullo modo gravare possint.

184 Idq; I. Quod non † ex falso rumore à quocunq; tandem sparso, sed solo
licto & crimine fama denigretur & amittatur. *l. cognitionum*, §. *existimatio*,
extraord. cognit. Ubi JC. Callistratus dicit, existimationis & dignitatis ill
statum ex delicto nostro autoritate legum minui, *l. qui accusare*, 8. *ibi*, *alii*
pter delictum proprium, ut infames, ff. de accusat. l. milites, 13 *ff. missionum, ibi:*
quis propter delictum, ff. de re milit. Causa itaq; infamiæ aliunde esse non po
quàm ex proprio cujusq; crimine, dolo & malitia: Per injurias verò calum
contumelias ab alio quocunq; illatas, famam suam nemini auferri, summ
nendum est, *inquit* Marquard. Freher. *de existimat. li.* 2. *c.* 10. *n.* 6. Ubi addit q
si secus esset, infames forent tot Philosophi, tot boni & sapientes viri, qui inj
as flocci penderunt, & in deterrimi improbissimiq; cujusq; potestate esset
mam bonis eripere, quod minimè gentium est admittendum. Bocer. *ad l.* 1.
de famos. libell. c. 4. Hillger. *in Donell. enucleat. lib.* 18. *c.* 6. *lit. H.* Sed Domina vi
ejusq; filia de nullo crimine, cordatis unquam fuit suspecta tantò minùs co
cta ut ex sequentibus apparebit. Ergò.

185 II. Cum delicta † maximè atrociora ad contemptum Dei, & ad pe
ciem humani generis tendentia, quale hoc est veneficii, *l.* 6 *C. de malefic.* co
naturam sint, adeoq; de nomine præsumi debent; *l.* 2. *l.* 3. *ff. de Justit. & Jure, l.*
is, ff. de condition justit.

186 Sed potiùs quilibet integer † & bonus censendus, donec contrari
pro

batationibus luce meridiana clarioribus demonstretur, *l. fin. C. de probat. text. ...p. fin. de præsumpt. cap. estote de reg. jur. cap. 1. de scrutin. in ordin. faciend. cap. ...imus.* Zal 2. *consil. q.* 5. *p.* 2. *num.* 19. *fac. text. in l. cum frater §. rogo ff. de legat.* 2. ...vett. *consil* 60. *num.* 7. Menoch. 5. *Præsumpt.* 1.

Et hæc † integritatis præsumptio à natura est, *secund. consil. in l. fin. C. quod caus.* Alciat. *de Præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 2. *in princ.* Roland. à Valla *consil.* 69. ... *vol* 2. Hinc Divus Gregor. *in cap. in cunctis.* 11. *q* 3. *scribit.* Majora † mala 187 188 ...forsitan dicuntur, nisi probata, credi non debent. Natura enim hominis per ...bonum directa, & qualia sunt principia, talia præsumuntur principiata. *d. ...fin. & ibi gl. in verb. præsumatur.* Andr. Geil. 2. *obs.* 110. *n.* 6.

Idque tantò magis in personis Nobilibus vel honesta stirpe descendenti- ...† pro quibus major quàm pro plebejis militat præsumptio virtutis & hone- 189 ...s. *arg. l. si à bona fidei. ff. de rei vindic.* Joh. Cirier. *de Primogen. lib.* 2. *q.* 4. *art.* 2. Alciat. *de Præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 48. *in princip.* Tiraquell. *de Nobilit. c.* 20. ... 1. Prosper. Farinac. 2. *consil. crimin.* 151. *n.* 13. Herman. Vult. *consil. Marp.* 18. ...o. *vol.* 3.

Quia naturæ † consentaneum est ex melioribus ortos meliores esse, *in-* 190 ...Arist. *lib.* 3. *Politic. cap.* 8. Tiber. Decian. *Respons.* 18, *n.* 22. *vol.* 1. Unde Poëta:

Fortes creantur fortibus & bonis;
Est in juvencis est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Hinc etiam fit ut Nobilibus † attestantibus major fides habeatur, quàm 191 ...ejis, *tradit.* Bald. *in l. testiũ col. fin. C. de testib.* Cravett. *consil.* 6 *n.* 28. *& fac. l.* 3. *in ...de test. l. ob carmen. §. fin. ff. eod. l. majorẽ. §. ff. de pact. cap. multa extr. de prætẽd.* Meichsner. *decis. Camer* 9. *n.* 71. Ubi in præcedentibus dixit, quoad pro No- ...us † multum præsumatur: Indeque, ut procedatur contra Nobilem, fortio- 192 ...dicia haberi debent, quàm contra plebejum, *teste* Clar. § *fin q.* 28. *sub n.* 2.

III. Id multo magis procedit in nostra facti specie cum Domina vidua, ...solum avorum suorum nobilitate, & mariti Referendi ac Nobilissimi ra- ...coruscarit, sed etiam singulari pietate & morum honestate aliis præluxerit, ...os suos in timore Dei ad virtutes & literarum studia quo decet & par est ... instrui fecerit.

Ejus rei I. † testimonium ei perhibente Reverendiss. ac Illustrissimo il- 193 ...loci Episcopo, tanquam superiore suo Magistratu, uti apparet ex instru- ...to publico, *de* 3. *Iulii Anno* 1617. *ibi:* Reverendiss. & Illustriss. **hielte die Frau ...n dieser Bezüchtigung vor unschuldig / könte oder wolte derselbigen keinen ...uben beymessen / es sey ihr dann anders überwiesen / ꝛc.** Principi † autem 194 ...periori Magistratui integritatis & honestatis testimonium alicui perhibenti ...ò magis creditur, quantò clariori ille lumine præfulget. *l. inter claras C. de*

 summ.

summ. Trinit. text. & gloss. in clement. un. de probat. Cacheran. *Decis.* 122. *n.* 4.
Mascard. *de Probation. conclus.* 1227. Johan. Meichsner. *Decis.* 14. *num.* 6. To
Treutler. *consil.* 109. *num.* 2. *& seqq.*

Secundò. Reverendissimi & illustrissimi Episcopi testimonio accedit
verendus Dn. Superintendens aliique Ecclesiæ & Scholæ illius loci ministri
omnes & singuli per Notarium & testes requisiti, concorditer de Domina
duæ honestate, integritate & pia liberorum educatione, uno quasi ore attest
tur, & quod etiam ab aliis honestis audiverint, eam pro tali haberi, uti inter
ex prædicti Domini Superintendentis assertione in publicum Instrument
redacta constat: Es sey ihm diese diffamatio Hertzlich leid. Sey aber zu N. n
lang in Dienste gewesen / hette sonsten von allen seinen confratribus nicht all
sondern auch von allen Ehrlichen Leuthen anders nicht gehöret / als daß die F
N. und ihre Kinder ein ehrliches Gottfürchtiges Leben geführet hetten / wolte
darauff ihr und ihren Kindern / unter deß gantzen ministerii Pitschafft ein
Gezeugnuß mittheilen / da man es begehren werde.

Ex quibus omnib. honesta Dominæ viduæ fama, pietas & vitæ incul
195 integritas, plenè & luculenter probatur, † quæ omnem aliam famam & sinist
præsumptionem, (si ulla appareret, qualis in præsenti facti specie nulla legit
contra Dominam viduam existit, ut suo loco probabimus,) expurgant & t
lunt, *Ut dicit* Bald. *in C. fin. col. 7. ff. de fer. per text. in l. non omnis §. à barbaris. f*
re milit. & in l. fin. colum. ult. C. de probat. cum aliis allegatis per Felin. *in cap.*
conting et. col. 2. de rescript. Paul. Paris. *consil.* 163. *nu.* 16. *vol.* 4. Vinc. Honded. *co*
100. *num.* 20. *vol.* 1. Nicol. Boër. *Decis.* 165. *in fin.* Berthazol. *consil. crimin.* 10
li. 7. *ubi dicit*: Quod merita præcedentis vitæ suspicionem mali excludant. A
196 Cravett. *consil.* 99. *n.* 11. *vol.* 1. adeò ut stante bona fama † indicia quantumvis
gentia (quæ tamen in præsenti facti specie nulla, nedum urgentia, contra D
minam viduam ejusque filiam ex actis appareat (contra diffamatum vel in
situm tollantur & expurgentur. Raph. Cuman. *consil.* 135. *col.* 2. *Paris. d. consil.*
n. 17. ubi dicit, hanc esse communem omnium Dd. sententiam. Berthazol. *co*
284. *n.* 7. *lib.* 2. Ubi pariter dicit, commune esse dictum. Nicol. Boer. *d. Decis.*
in fin. ubi asserit per curiam Burdegalensem pluries sic fuisse judicatum. A
Cravett. *consil.* 244. *n.* 6. ubi ex Jason. dicit, hoc singulariter esse notandum V
cent. Honded. *consil.* 102. *n.* 53. *lib.* 1. ubi ex Laurent. occa. ittidem de comm
attestatur.

Hisce accedit quod sæpè memorata vidua non solum quoad vitam act
pietatis & honestatis, [cum quibus crimen sortilegii, apostasiæ & veneficii n
modo consistere potest,] apud omnes cordatos, maximè verò apud suprem
suum magistratum Reverendiss. & Illustrissimum loci Episcopum, atque Ec
siæ ministros luculentum testimonium habuerit: Sed etiam in vera Dei & Sal
toris agnitione & professione, usque ad extremum vitæ halitum perseverave
atq

e piè naturæ debitum persolverit, uti in concione funebri publicè habita pis divulgata attestatur prædictus Dominus, Superintendens. N. ita, ut ipse pietatem, ex verbo Dei consolationem & fidei constantiam admiratus eferendo nos ad prædictam concionem. Quod utique impiis, sagis & vene- raro contingere solet, sed in iis plerumque, ut dicit Poëta;

Vitaq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.

Galli in proverbio:

Bien nourir, fait bien dormir,
Et bien viure, bien mourir,

Hoc est: lautum alimentum, bonus somnus: † probatam vitam, pia mors 197
quitur. Et nostri dicunt: Wol gelebt / wol gestorben / Juxta scripturam: † 198
enti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedice
Syracid. cap. 1. *v.* 13. *&* *Psalm.* 41. *v.* 3. *&* 4. Et quamvis † de nostra tantum sa- 199
ex canone fidei, de proximi tamen piè defuncti salute ex canone charitatis, uam ex fructibus de arbore, rectè judicamus, *Matth.* 12. *v.* 33. Non enim de s ficus, neque de rubo colligimus uvas, inquit salvator *Luca* 6. *v.* 44. Bonus o de bono cordis thesauro, profert bona, malus homo de malo thesauro
fert mala *Matth. cap.* 12. *v.* 35. Admodum raro accidit, † ut qui in tota vita im- 200
ixit, maximè in crimine veneficii, in agone ut convertatur.

Unde Augustinus de Latrone in cruce: totam, inquit legi & perlegi scri- m & nullum in extremis præter hunc unum conversum inveni. Et faciunt radita ejusdem August. *in c. nullus expectet.* 33. *q.* 3. *de Pœnitent, distinct.* 7. *ubi* : Vix, vel raro justam accidere in fine conversionem.

IV. Juris aperti & indubitati est, quod † diffamatio ad hoc, ut bonam ali- 201
s famam & existimationem apud honestos gravet, vel judici ad inquiren- viam apperiat non ab hominibus levibus, malevolis, improbis & malevolis, obis & maledicis, sed ab honestis, providis & fidei dignis ortum habere de- *ext. in cap. qualiter & quando,* 24 *extr. de accusat. cap. cum oporteat, & ibi* In- ent. Butz. *n.* 18. *extr. eod.* P. H. O. *Carol. V. art.* 25. §. Erstlich *in fin. ibi*: doch soll er Leumuth nicht von leichtfertigen Leuthen / &c. Ancharan. *consil.* 263. Incipit in stione presbyteri, *col* 2. *Deci. consil.* 575. *col.* 2. *Aym. Gravett. consil.* 41. *nu* 1. *consil.* 6. *n.* 18. *li.* 2. Prosp. Farinac. *consil.* 158. *in fin. li.* 2. Hieronym. Schurff, *con-* *n.* 1. *cent.* 2. Ernest. Cothm. *consil.* 12. *n.* 174. *&* 182. *vol.* 1. Anton. Fab. *in Cod.* *n sabaud. Judic. lib.* 9. *tit.* 21. *defin.* 20. *n.* 2. *in nat.* Marquard. Freher. *de fam. &*
n. lib. 3. *c.* 2. *n.* 10. Ubi dicit, † perditorum atque infimæ classis hominum vo- 202
, qui plerumque bonos oderunt, bonorum famam non lædere, cui concor- monita *Syracid. cap.* 19. *v.* 13. *& seqq.*

Atqui puella ista in actis nominata, à cujus assertione, ex Diaboli ut ipsa avit ore procedente, hæc orta diffamatio.

Fuit l. puella adeoque fœmineæ complexionis, † hoc est fragilis, varia, 203

fallax, loquax, corruptibilis, uti tam antiqui quam moderni humanarum & l
galium literarum interpretes undique exclamant, *Vt post* Tyraquell. *de ll. conn*
lib. 9. nu. 49. scribit Prosper. Farinac. *de Testib. quæst.* 59. *nu.* 4. Mascard. *de Prob*
conclus. 762. *n.* 3. *& seqq.* Nevitan *in sylv. nupt. lib.* 4. *sub n.* 204.
204 Quamobrem de Jure Canonico † in criminalibus fœmina regulari
veri fidem non facit, *text. in C. mulierem, ibi: nec testis esse, ubi & gl.* 33. *q.* 5. *c. for*
ibi: si viri non fœmina, de V. S Vincent. Honded. *consil.* 100. *nu.* 24. *lib.* 1. Clar. §.
q. 24. *vers. de Iure Canonico* Villalob. *de comm. opinion. lit. M. n.* 143. Et hanc se
tentiam communem, & jure expeditam esse multis confirmat. Farinac. *de qu*
59. *n.* 1. 3. *& seqq. & quibus concordat* Fürstl. Würtenb. Landtr. *part* 1. *p.* 96. §. *It*
die Frawen/ *quod adducit* Bocer. *tract. de Quæstion. c.* 3. *n.* 149.
205 II. Malè & perditè educata narratur: † Ideoque non nisi malum & pe
ditum fructum, ab eâ expectare licuit, *per ea. quæ tradit* Bodin. *lib.* 5. *de Rep*
pag. mihi. 811.
III. Adhuc minorennis, 17. nimirum annorum, cujus ætatis inter om
constat fragile & infirmum esse consilium, & multis captionibus suppositu
multorumq; insidiis expositum *Inquit.* Ulpian. IC. *in l.* 1. *in pr. ff. de minor.* Ide
206 que expressa juris auctoritate † minor viginti annis, in criminali & publico
dicio in testimonium citari non debet, nec in eo testis idoneus est. *inquit*
Vernulej *in l. in testimonium.* 20. *ff. de testibus gloss. in l. in viti ff eod.* Prosp. Farin
in tract. de Testibus, q. 58. *n.* 21. Ubi dicit id esse verissimum & magis communi
receptum: Atq; ita annis præteritis in facti specie Rostochio ad facultatem Ju
dicam Academ. Giess eandem respondisse testatur Henricus Nebelkrä *de*
19. *per tot.* Et in nostris terminis ita consuluit Dn. Ernest. Cothmann. *consil.* 4
207 68. *vol.* 3. Indeque † minori etiam de proprio facto in criminali judicio fa
confessio sine curatore non ita præjudicat, quin contra eam in integrum re
tui possit, *per ea quæ tradit.* Matth. de Afflict. *Decis.* 208. Henricus Bocer.
Quæstionibus, d. cap. 3. *n.* 26.
208 IV. Cum itaque † assertio ejus, qui inhabilis est ad testificandum per
de habetur ac si facta non fuissent. *Nov. de testibus,* 90. *c.* 9 Bocer. *d. c.* 3. *sub. n.*
Et hujus nostræ puellæ assertiones, & inde ortæ diffamationes, juris auctori
perinde habendæ, ac si nunquam factæ fuissent, cnm illa multis modis ad testi
candum inhabilis fuerit.
209 V. Non parum in præsenti facti specie attendendum, quòd † puella
pro corporaliter à Diabolo obsessa habita fuerit, & is sæpissimè ex ea locutus
mirabilia & varia, uti pro notorio illius loci in facti specie præsupponitur, &
testatur haud obscurè Superintendens & Ministri Ecclesiæ N. in documento p
blico, adjecto Apologiæ nomine Reverendi Capituli N. typis divulgatæ, d
nemblich dieß Mägdlein Margaretha N. genand/zuvor mit Worten und G
berden sich also angestellet/als seye sie vom Teuffel leibhafftig besessen/daher
Pre

diger / zu etlichen underschiedenen Zeiten das besessene Mägdlein wie sie es
mahls vermeinet / für den Altar gestellet / mit jhm in Gegenwart des Volcks
et / die Litaney und andere Psalmen gesungen / worauff es sich ansehen las-
wie auch das Mägdlein bekand / als wehre der Teuffel von jhr gewichen / ꝛc.
ches auch sie / die Prediger verhoffet / ꝛc. Es hatte aber doch kurtz hernach der
stige Sathan sich wiederumb bey jhr finden lassen / viel wunderbahrliche
chen durch sie geredet / [quòd omninò notandum. Non enim Sagarum hoc
rium est, ut per os earum corporaliter loquatur Sathan, sed obsessorum]
zu vernehmen geben / daß sie sich mit dem Teuffel hette verbunden / der sie ohn-
von dannen Leibhafftig in die Welt geführet / und für wenig Tagen wieder
kommen lassen / ꝛc. Da dann jhr Bekandnüß / so sie für der Obrigkeit depo-
(NB. conditionalem assertionem.) für Warhafftig befunden wird / hielten
Prediger / es nach jhrer Einfalt und Meynung vor ein Zauberwerck.

Et quamvis Dominus Superintendens & Ministri prædictæ Ecclesiæ N.
ntur in hoc ipsorum responso id asserere, quod antea istam puellam pro
ssa habuerint, tempore verò instituti processus eò inclinârint, si vera du-
processu narrârit, assertiones istas habendas pro negotiis magicis; tamen
robè notandum, primò, quòd venerandum ministerium N. puellam no-
, antequam corporaliter à Diabolo illuc transferretur, ex verbis & gesti-
liisq; signis apparentibus habuerit pro obsessa. Et narratur in facti specie,
wie ein Ehrwürdig ministerium zu N. sich bemühet / das Mägdlein vom
ubern Geist zu liberiren / derselbe auß jhr geredet / und unter andern begeh-
hm zu erlauben / in einen damals gegenwertig gewesenen Hund zu fahren /
nn wolte er weichen / quod obsessorum esse indicium † vel Evangelica passim 210
tur historia, *Matth.* 8 *v.* 31. Secundò obsessio Diabolica non obscurè etiam
apparet, quod postquam Ecclesiæ ministri putârant, & ipsa etiam puella
erat, se liberatam ab obsessione. Diabolus denuò eam invaserit, & corpo-
r aliò transtulerit, quod utiq; regulariter in personis Sagarum & Venefica-
accidere non solet, ùt à Diabolo ita palàm per aërem, & quidem per lon-
tempus vehantur, lacerentur & concutiantur. Ideoq; magis in dubietate
ro obsessione (cum obsessos homines eo modo divexare soleat Satan)
n pro magia, (cum in personis illi addictis, rarissimè id accidat) præsu-
dum est. Nam in dubio † præsumptiones secundùm communiter acciden- 211
rmandæ sunt, & inde arguendum, *gloss. in l. neq; natales, Cod de probat* Bal.
onsil. 70. *col.* 2. *lib.* 1. *& consil.* 351. *circ. fin. lib.* 1. *ubi dicit*, quòd † ex frequentia 212
neralitate præsumatur veritas, hoc est, pro vero haberi id, quod frequenter
mmuniter accidit, Agm. Cravet. *consil.* 40. *n.* 1.

Indeque † argumentum à solitis ductum in jure validum & usitatum est, 213
si quis donaturus, & ibid. gl. ff. de usufr. Bart. *in l. cert. condictio, §. nummos. ff.*
credend. l. quòd. si nolit, §. quod assidua & ibi Baldus *ff. de ædilit. edict.* Prosper

 Fari-

Farinacius *consil.172.n.5.lib.2* Nicol.Everh.*in loco à solit.& consuet.* 41.n.35. dicit, hoc argumentum esse validissimum, Herman. Vult. *consil. Marp.*15. *n.* *& seqq.* Ubi dicit, hoc argumentum necessariò & concludenter à communi accidentibus probare. Hinc JCtus Paulus in obscuris, inquit, inspici solet q verisimilius est, aut quod plerunq; fieri solet, *in l.obscuris,*114.*ff.de reg. juris.*

214 Tertiò, quod † obsessio ista puellæ, eo tempore, quò absens fuit, dura rit, apparet ex variis circumstantiis, ut videre est ex *Protocoll.d.*23. *Ianuar. A.* 1617. ubi narravit puella, daß sie der böse Feind zu N. auffgenommen / durch Lufft hinweg geführet / rc. Item / der Teuffel hette sie über die Elbe und über See in Spanien geführet / da sie Pomerantzen-Apffel von den Bäumen gessen sie der Teuffel einsmahls vom Baum herunter gestossen / daß ihr der Arm auß Glied kommen. Gleicher gestallt hette er sie zu Hamburg tractiret / da ihr der Bi den Arm wieder geheilet / rc. Item der Teuffel hette ihr alle Haar auß dem Kopff rissen. Maximè verò ex verbis Dantisci post sumptam ibidem S. Cœnam co Sacerdote effusis, wie sie zu Dantzig zum Tisch deß Herrn gangen / und doch n zur Beicht gewesen / welches deß Orths nicht Bräuchlich / were der Pastor gew worden / daß sie ein frembde Person / hette sie hernacher zu Rede gestellet / und er ihre Beschaffenheit (verstehe / daß sie besessen: aliàs enim eam non secum ædes suas adduxisset, & cibum præbuisset) erfahren / mit in sein Hauß gen men / und gefragt / wie sie dazu kommen / daß sie zu Gottes Tisch gangen / weil es

215 ihr also bewand / hette sie auff deß Teuffels angeben geantwortet. NB. Ob nicht Böser köntе unter der Brücken sitzen / und lassen einen frommen Mann über reiten oder gehen / rc. Hanc autem loquelam, obsessam, non veneficam arg re, testantur Auctores mallei maleficarum, Jacob. Spreng. & Henric. *in part.2.q.1. cap.*10. Ubi referunt historiam de obsesso quodam sacerdote: quo Diabolus interrogatus, ubinam fuerit, quando Sacerdos iste Sacramen sumpsisset: respondit sub lingua. Ulterius requisitus, qua temeritate ad præ tiam creatoris non aufugerit? Tunc Dæmon: nunquid sub ponte se unqu quis occultare potest, donec desuper sanctus vel bonus vir pertranseat. Id iisdem fere formalibus de obsessis recenset, Johan. Bodin. *de Magor. Dæm ma.lib.3.c.6.*

Cùm itaque isthæc verba obsessis magis conveniant, & per eos hisce malibus Diabolum longo retrò tempore locutum esse constet, utique & ta puellam nostram fuisse, videlicet obsessam censendum est, cùm ita per os Dantisci locutus fuit Diabolus. Sicut per os aliorum obsessorum: Cui adsti latur actus ille, qui accedit, cum in reditu hæc puella apud Pastoris cujusda pago Neukirchen ancillam pernoctasset, da hette sie sich in der Nacht also ver ten / daß die Magd bey ihr auff dem Bette nit hette bleiben können / wehre der stor auffgestanden / mit den Kindern gebettet / da were es besser worden / quæ om puellam magis obsessam, quàm Sagam fuisse arguunt.

C

Cùm itaque ex hisce tanquam certis & indubitatis indiciis constet, puel-
fuisse à Dæmone obsessam, cumq; testibus prædictis ministris N. in suo do-
ento per os puellæ fuisse varia & mirabilia locutum, neq; quicquam certi
beratione & ex actis apparet, illa utique non præsumitur; Quia facti est: Quæ
m † facti sunt, non præsumuntur; nisi probentur, *l. adversatio, C. de non num,*
l. sive, C. de probat. l. in bello, §. facta, ff. de capion. & postlim. revers. c. quoniam con-
e probat. ca. tenor de re jud. Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 4. n. 18. cum*
Menoch. 3. *præsumpt. 10. n. 10.* Wes. *consil. 7. sub n. 7.* Tantò minus † mutatio
teratio qualitatis, affectus & status præsumitur, *l. sancimus, C. de testam.* Alciat.
æsumpt. reg. 2. præsumpt. & præsumpt. 20. & 25. Wes. *consil. 34. nu. 41.* Nam †
atio est accidens, & accidentia non præsumuntur, *gl. in l. si verò. §. qui pro rei*
itate & ibi Jus, ff. qui satisd. cog. Jaob Menoch. *consil. 1. n. 121.*

Indeque de † præteritis in præsens jura nostra præsumunt, hoc est, talem
nquam hodiè videri, qualis fuit tempore præterito, *l. sive possidetis, & ibi Dd.*
probat. Bald. *in l. in persona, in 2. not. C. eod.* Johan. Sichard. *ad l. 4. n. 2. C. de re-*
minor. Everh. *in loc. legatib. loc. à tempore ad tempus, n. 4.* Quæ juris præsum-
nes instar probationis & documenti † sunt, donec contrarium evidentissi-
robetur, *l. licet imperator, 74. de legat. 1. l. 1. C. de apoch. l. fin. in princ. quod met.*
Andreas Geil 2. *observ 97. sub n. 6.* Matth. de Afflict. *decis. 13. n. 24.* Wesenb.
ratitl. sub n. 19. ff. de probat. & præsumpt.

Quin imò etiam † in dubiis & ambiguis, qualia tamen obsessionis diabo-
supra adducta indicia dici vix possunt, perpetuam habemus regulam: Beni-
ra semper præferenda esse, teste JCto Gajo, *in l. semper in dubiis de reg. juris:*
imè in pœnalibus, teste JCto Paulo, *in l. factum, 155. § fin. & in l. rapienda,*
ff. eod. Quibus adstipulatur JC. Marcellus, *in l. ea qua §. 1. d. tit. ubi dicit* in re
a benigniorem interpretationem sequi, non minùs justiùs est, quàm tutiùs,
ii illa interpretatio, quæ suadet præsumere, † puellam istam fuisse obsessam
pter adducta urgentia illa obsessionis indicia & attestationem ministerii,
gnior & favorabilior est, quàm altera sortilegii magiæ seu veneficii: Ideo-
am justiùs arripimus & tutiùs sequimur: tum quia magis favet animæ saluti.
† obsessio tàm his qui fideles & in gratia, quàm extra gratiam constituti
justo Dei Judicio accidere potest, *ut notant auctores mallei maleficar. part.*
cap. 10. vers. potest etiam, ubi scribunt: Ideò & in gratia extra gratiam exi-
es, secundùm altitudinem incomprehensibilium judiciorum Dei inhabi-
ubstantialiter possunt, idque magis pertinere ad malum pœnæ, quàm cul-
t ita etiam novissimè pluribus ostendit Frider. Balduin. *de casib. conscient.*
ap. 3. cas. 4. addens ibid. pios, fidem & bonam conscientiam, etiam tempore
ssionis retinere, *junct. cas. 7.* Magia autem & sortilegium non potest cade-
actu credentes, & in gratia constitutos, cum sit plerumque conjuncta cum
tasia & abjuratione Salvatoris, implicando pactum cum Diabolo: Tùm
etiam

224 etiam quia † obsessio potest esse delicti, in foro soli, exclusiva: Hæc autem s
per delicti, & quidem publice & criminalis est inclusiva. Certa autem est J
225 Maxima, quod † præsumptiones delicti exclusivæ, ex eodem facto desenden
præponderent & prævaleant præsumptionibus delictum includentibus, Bar
l.non solum, §. sed si eum posset. ff. de nov. oper. nunc Felin. *in cap. cum ex officii, n.*
vers. dixit etiam, extr. de præscript. Udalric. Zas. 2. *consil.* 2. *num.* 21. Ernest. Co
mannus 2. *consil.* 70. *nu.* 22 Godd. 2. *consil. Marp.* 28. *sub nu.* 108. Petr. Anchar
libr. 3. *quæst.* 72. *n* 26. Johan. Harprecht. *ad §. injuria autem, n.* 195. *Instit. de inj*
226 Ideoque † quando capi potest conjectura delicti & non delicti, semper
pere debemus eum sensum, per quem quis non cadit in delictum, Alciat. *de p*
sumpt. reg. 3. *præsumpt.* 1. *n.* 1. *& seqq.* Bursat. *consil.* 271. *n.* 1. *& seqq.* Grammat. *de*
18. *n.* 5. Gilhaus *in arbor. crimin. cap.* 6. § 32. *n.* 29. *&* 30. Prosper. Farinac. 2. *con*
227 138. *n.* 26. *& in practic. crimin. q* 4. 7. *num.* 248. Unde † & testibus delictum exc
dentibus magis creditur, quàm pro delicto deponentibus, per tradita Hond
1. *consil.* 102. *n.* 39. *& seqq.* Farinac. 2. *consil.* 138. *n.* 2.

Et quamvis prædicti ministri Ecclesiæ N. tempore instituti processus
rias istius puellæ assertiones pro negociis magicis habuerint: Tamen I. c
stat ex eorum attestatione, ipsos hæsitanter respondisse, tanquam super casu
ita certo. II. Non expressè attestatos esse, quòd puella ista fuerit Lamia
Venefica **ein Zäuberin**; sed quòd ipsius assertiones habuerint pro negociis
gicis **hieltens für ein Zauberwerck**. Idq; III. Non purè, sed conditionali
si videlicet veræ essent istius puellæ assertiones, **da das Bekandnüß jetzged**
ten Mägdleins/so sie vor der Oberkeit deponirt/für Warhafftig befunden w
achten wirs/rc. Sed luce meridiana clariùs jam constat, multa ficta & falsissi
nec non varia & contraria, cum quibus veritas stare non potest, Diabolum
illam puellam locutum fuisse, neq; Magistrum loci in facti inquisitione, e
quam debebat vigore Jurium & Carolinarum constitutionum criminaliu
diligentiam & curam adhibuisse, uti in subsequenti quæstione ex Protocollo
aliis actis nobis transmissis, hæc omnia ad oculum demonstrabimus. Ideoq;
bia ista, & conditionalis attestatio ministerii N. parum opitulatur Apolog
Dominorum Capitularium; maximè deficiente conditione, veritate videlic
in plurimis ab ista puella assertis articulis. Certi autem & indubitati Juris e
228 conditionalem † actum vel attestationem non nisi existente conditione perf
l. hæc venditio, 7. in princ. ff. de contrah. empt. l. cedere diem, vers. ubi sub conditi
229 *ff. de V. S. l. proinde, ff. de reb. cred.* Quia † conditio nihil ponit in esse, *l. si quis*
conditione, ff. si quis omiss. caus. testam. cum similibus, Bart. *& alii, in l.* 1. *ff. de con*
& demonstr. Valent. Forst. *consil. Marpurg.* 8 *n.* 13. *vol* 1.

230 Ideoque cum hæc conditio † si videlicet veræ essent assertiones puellæ
multis notoriè defecerit, in plurimis propter varietatem & contrarietat
assertionum subsistere non potuit, perinde habenda est ista attestatio prædi
mi

nisterii, ac si facta nunquam fuisset, *l. Mævius, l. qui heredem, ff. de condit. & de-
str. l. pecuniam, ubi* Alex. *n.4. ff. si cert. pet.* Paris. *consil.* 31. *n.7. vol.4.* Cacheran.
s. pedemont. 50. *n.12.* Rol. à Vall. *consil.* 59. *n.7. vol.3.* Vincent. Honded. *consil.*
n.102. Herman. Vult. *consil. Marp.* 15. *n.282. vol.1.*

Siquidem † assentiens vel attestans sub conditione expressâ, vel præsum- 251
si ea deficiat, assensus etiam seu attestatio isthæc planè evanescit, per ea, quæ
lit Ferdinand. Vasq. *de success. creat. lib.2. § 18. n.69.* Anton. Fab. *in Cod. rer. in
aud. judicat. lib.1. tit.3. defin.1. n.11. in notat.* Nam conditio † attestationi adje- 252
habetur pro causa & fundamento, Tyraquell. *in tractat. cessante caus. part.1.
it.1. n.56.60.61.* Wesenbec. *consil.* 16. *n.9.* Matth. de Afflict. *decis.* 355. *n.5.*

Deficiente igitur conditione † deficit causa fundamentalis, & per conse- 253
ns, effectus & id, quod superstructum est, corruet *per tradita* Andr. Geil.
serv.132. n.4. & passim per tot. junct. observ.136. Quin imò † conditio relata 254
actum præteritum, secundùm certitudinem naturæ, non dicitur suspendere
um, sed in effectu est pura prout factum, quod respicit, per rerum naturam
e habet, vel non habet, quamvis quoad nostram notitiam vel ignorantiam
endat, donec de facto præsupposito & conditione constet, *l. cum ad præsens,
cum seqq. ff. de reb. cred.* Joan. Sichard. *ad l. captatorias, 11. n.14. C. de testam. milit.*

Attestatio autem ministerii N. innititur conditioni respicienti præteri-
, facti narrati videlicet veritatem, quæ cum emergente posteà rerum qua-
dam evidentia, item stante assertionum puellæ varietate & contrarietate, il-
per processum non legitimè discussis defecerit, perinde habenda est, ac si
pliciter & purè dixissent, se istas puellæ assertiones, tanquam ex parte fal-
mas, & à Diabolo patre mendacii ejusq; asseclis adornatas, itemq; varias &
trarias sibi invicem fidem detrahentes, pro negocis magicis non habere:
procul dubio, ita resolvenda est: Dieweil das Bekandnüß jetzt gedachten
gdleins nicht für Warhafft / sondern guten theyls vom läidigen Teuffel
seinen Werckzeugen erlogen / falsch und unrichtig auch wiederwertig be-
den / kan es jhrer der Herrn Prediger Meinung nach / für kein Zauberwerck
alten werden. Deinde non sunt contraria, † unam eandemque fœminam 255
e & esse obsessam, & per Diabolum eò inductam (maximè cùm hanc puel
ita solam diu circumduxerit & quasi in potestate habuerit) ut pactum cum
habeat: Cum ut suprà monuimus, obsessio tàm his, qui extra gratiam, quàm
in gratia existunt, contingere possit, Quibus omnibus accedit puellæ no-
matrem & avunculum tàm gravi Melancholiâ occupatos fuisse, ut illis
ntis planè induxerit exilium, ita ut necesse fuerit eos custodire, ne sibi ipsis
nus inferrent. Hujus autem semina † solent ipso materno sanguine & la- 256
non raro quasi per traducem transmitti. Quæ autem sit vis Melancholiæ in
ntasmatibus & confingendis rebus falsis pro veris, passim testantur Medici
hysici, maximè Wier. *in tract. suo de præstig. Dæmon.* & alii quos suprà allega-

 vimus

vinus in primæ quæstionis resolutione. Frideric. Balduin *de Casib. Conscient.* *cap.4. cas.1. & seqq. per. tot. ubi in proœm. ad cap.4.* eos obsessis comparans ita s bit: Quanquam obsessi à melancholicis multum differunt: illorum enim co ra, horum animos malignus spiritus affligit: cum obsessis tamen magnum numerò cognationem habent Melancholici. Nam humor melancholicus Diabolo convenientissimus, & Dæmoniaci à maligno spiritu liberati, pleru in melancholiam incidunt. Ideoque semper magis insidiatur Diabolus hom bus ad melancholiam inclinantibus, tanquam subjectis ad illudendum mag
237 ptis, Unde illud Cor melancholicum, † paratissimum esse Diaboli balneum.

Quintò, Etiamsi omnia hæc removerentur obstacula, & nullus deside posset defectus in persona istius puellæ, à qua orta est hæc diffamatio, tamen hoc unicum pro innocentia Dominæ defunctæ viduæ, ejusque superstitis fi præsidium est inexpugnabile, murus aheneus & clypeus, inconcussus, quod
238 sitas † istius diffamationis singulari Dei beneficio ita in lucem emerser omnibus innotuerit, ut nulla tergiversatione celari possit. Constat enim ex *tocollo de 13. Februar. An.1617.* quòd hæc puella, ejusq; pater & noverca, Do nam viduam detulerint & malitiosè diffamârint, quòd aureum cochlear cum quadam in actis nominata vetula Reverendiss. Episcopi N. sorori per ficium Magicum sufsuratæ sint, & posteà 40. vel 50. thaleris vendiderint. verò ex actis nobis transmissis **den mit Ruten außgestreichenen Löffel Die treffend**/ liquet, & N. ubi formato processu facta executio, & passim notor est, quòd cochlear illud neq; à Domina Vidua, neque ulla arte magica, sed verè & naturaliter surreptum fuerit, qui fur spontè confessus & convictus, sententiam de Consilio Facultatis Iuridicæ Marpurgensis, virgis cæsus &
239 gatus fuit. Quod cum tàm ex actis, quàm ipsa facti specie † notorium sit, teriori deductione non eget, quia se ipsum ostendit, & nullâ tergiversatione lari potest, Ferdinand. Vasq. *in præfat. illustr. controvers. n.25. & l.1 controv.*
240 Indeque ex notorio † indubitata rei certitudo oritur, quæ ita se vulg hibet ut negari non possit. Bald. *in l. ea. quidem n.18. C. de accusat.* Matth. Wes *consil.13. n.62.* Prosper. Farinac. 1. *consil.30. sub n.90.* Hic itaq; Dei beneficio,
241 fundato mendacii Diabolici & falsissimæ diffamationis fumo, † triumph *nescia vinci veritas*, non minùs quàm fulgentissimi Solis radii, in medio neb meridionalis: Et per hoc Dominæ viduæ ejusque filiæ famam non minùs q Susannæ olim fœminæ castissimæ injustè diffamatæ, & temerè contaminata tàm manifesta veritate, Jehova Justus Judex sartam tectamque conservavit legimus in Historia Susannæ, Dan.13. Quare revivifcat vir secundùm Cor 1. Sam.13. *v.*14. 1. Reg 14. *v.*8. Act.13. *v.*22. & increpet mendaces: Obstruat loquentium iniqua, quod Lutherus ita vertit: **die Lügenmäuler sollen versto werden**/ Psalm. 63. *v. fin.* Audiamus & Isidorum de sum. bono ita exclamant „ O quàm magna est vis veritatis, quæ omnia ingenia, astutias & calliditates

pe

t, ac contrà ficta simulataque figmenta se ipsam defendit, refert Nevizan. *in* „
nupt. lib. 5. *n.* 114. Matth. de Afflict. *decis.* 253. *n.* 7. „

Præterea ex *Protocollo eodem* 13. *Februar.* die conscripto apparet, puellam
Dominam viduam N. detulisse, quòd unà cum nominatis quibusdam fæ-
s, in nocturno quodam conventu res venenatas Diaboli arte confectas, in
per quam transeundum fuit Reverendissimo Episcopo N. sparserit, exin-
ie Reverendissimæ suæ Celsitudini, damnum magnum, uti & Celsissimæ
ori ejusdem contractum esse, Quod ipsum purum putum Diaboli fuisse
entum, & ipsa rei evidentia, & Reverendiss. sua Celsitudo, cui in isto itine-
eque ejusdem Sorori Celsissimæ, ullum damnum contigit, satis superque
tur. Ex quibus apparet puellam istam, facta pro veris, Diaboli & malo-
hominum suggestione excogitasse, & Judici ad interrogationem nulliter
ntrà Jus factum enarrasse, & cùm non solum in uno atq; altero falsitas ista
cta sit, sed in plurimis omnes ejus tales habendæ & æstimandæ sunt asser-
es. † Nam falsus in uno, falsus censetur in omnibus, Bald. *in l. fin. n.* 18. *C. de* 242
Div. toll. Salycet. *in l. si. ex falsis, num.* 14. *in princ. junct. vers.* Sed veritas est in
rarium, *C. de transact.* Innocent. & Canonistæ communiter *in c. fraternis, de*
. Prosper Farinac. 2. *consil.* 172. *n.* 9. Paris. *consil.* 88. *n* 82. *lib.* 3. Clar. *lib.* 5 *sent.*
q. 53 *nu.* 8. Ubi multis hanc firmat conclusionem, & communem esse testa-
amque locum habere, sive capitula de quibus quis deposuit, sint connexa
separata, nihilominus data falsitate in uno, præsumi in omnibus, quam de-
tionem pariter communi Dd. calculo comprobari ibidem testatur. Et
dax in uno, mendax in omnibus, Prosper. Farinac. *consil.* 166. *n.* 18.

Notorium autem est, ex ipsa emergente rei evidentia, non solùm in uno,
in plurimis hanc puellam mentitam esse. Ideoq; omnes ejus assertiones cor- 243
t & in nullo fides adhibenda, Bald. *in l. conventicula. nu.* 7. *Cod. de Episcop. &*
c. Ruin. *consil.* 158 *n.* 25. *l.* 5. Bursat. *consil.* 70. *n.* 28. *l.* 1. Vincent. Hond. 1. *consil.*
n. 22. Berthazol. *consil. crimin* 71. *n.* 28.

Et huic falsissimæ puellæ istius assertioni tantò minùs fidei tribuere de
et Judex prudens (cui etiam ante omnia apud Reverendiss. de damno isto
enso inquirendum fuisset) quòd præter falsitatem deposuerit se de nocte
ovisse Dominam viduam, unà cum aliis, conficta illa venena in perniciem
erendissimi præparantem & in via spargentem. Testis † autem deponens 244
quem cognovisse de nocte, non solùm se ipsum naturaliter repellit, sed et-
x hoc ipso de falso suspectum redditur Jas. *in l. si non speciali, n.* 10. *C. de testib.*
at. *consil.* 34. *n.* 7. *lib.* 1. Prosper Farinac. 2. *consil.* 142. *n.* 21.

Non obstante, † quod Luna luceret; quia testes deponentes, se vidisse ad 245
n Lunæ, non sunt integræ fidei, Felin. *in c. sicut n.* 5. *exter. de re Iudic.* Boss. *in*
Iudic. n. 173. *vers. & eodem modo.* Ubi dicit, quòd quicquid sit in civilibus, in
minalibus tamen talem probationem nihil concludere, & hoc post alios à se 246

 adductos

adductos consulendo secutus est, Prosper. Farinac. *in practic. crimin. merito* [...]
mas, Consil. 166. *num.* 14.

Sextò, Assertiones puellæ istius, à qua orta hæc est diffamatio, co[...]
Dominam viduam ejusque filiam, majori ex parte, non solum evidenter [...]
& fictæ repertæ sunt, sed etiam propter variationes & contrarietates. ita se [...]
destruunt, ut apud cordatos & verum ac justum amantes, nihil planè fidei me[...]
possint, quas variationes & contrarietates in sequenti quæstione ad oculu[...]
ipso Protocollo demonstrabimus.

247 Variatio † autem & multo magis contradictio circa ejusdem facti na[...]
tionem non potest esse sine calumnia & evidenti mendacio, *inquit* Anton. [...]
in C. rer. in Sabaud. Iudic. lib. 9. *tit.* 21. *defin.* 5. *n.* 2. *in notat.*

248 Ideoque † arguit suspicionem falsi & incerti, *arg. l. ejus qui. Vbi* Bart. [...]
L. Cornel. de fals. Tiber. Decian. *Respons.* 91. *numero.* 19. *vol* 3. Iohan Gœdd. [...]
num. 284. *vol.* 3.

249 Et variantes † & sibi contrarii fortissima se juris præsumptione one[...]
& non merentur, ut audiantur, vel ut ipsis aliqua fides adhibeatur, *l. qui fal*[...]
de testib. Paris. *consil.* 77. *n.* 3. Aym. Cravett. *consil.* 178. *n.* 4. Jas. *in l fin. C. de fidei*[...]
Herman. Vult. *consil. Marp:* 15. *n.* 100. *vol.* 1. Meichsner. *Decis. cam.* 18. *n.* 43. [...]

250 Quare nullum evidentius signum est falsitatis arguendæ, quod testis [...]
rum non dicat, quàm si circa idem factum varia & contraria deponat. Bald[...]
sedet si possessori, §. sedet si verum. ff. de jurejur. Aretin. *consil.* 71. *col. pen.* Foller[...]
Pract. crim. in verb. Item quod commisit. falsitatem. 72. *quos ad hoc adducit* [...]
quitur Prosp Farinac. 2. *consil.* 138. *n.* 11.

Septimò. In præsenti facti specie non parum perpendendum quod p[...]
ista proprio motu nunquam Dominam viduam ejusque filiam apud Magi[...]
tum detulerit, vel ullam ejus mentionem fecerit, sed quod pater ejus, in [...]
ædibus ista catenis constricta detenta fuit, (qui narratur inimicus fuisse Do[...]
næ viduæ propterea quod ejus operas in construendo Epitaphio præ defu[...]
mariti, non conduxerit,) una cum uxore Noverca puellæ, primi delatores [...]
magistrum exstiterint, & quod Iudex posteà contra juris ordinem de[...]
interrogaverit puellam, quæ patris & novercæ delationem & diffamatione[...]
tiq ex composito, ut ex multis verisimilibus colligitur circumstantiis, rati[...]
vit; Et ita istę assertiones potius sunt malevolorum suggestiones, quàm co[...]
siones, Siquidem ex Protocollo apparet, quod puella ista ad delationem patr[...]
novercę 23. die Ianuarii An. 1617. ad deputatos & Sindicum Capituli vo[...]
& in genere examinata, & quæ proprio motu confessa est Protocollo in[...]
sunt, ubi multa & varia narravit, quo pacto & à quibus magicas artes didic[...]
item quas personas in conventibus Lamiarum conspexerit, vel tales esse pu[...]
rit, easque nominatim recensuit, nullam tamen in tota illa narratione pro[...]
motu & non ad suggestionem patris vel judicis, factâ depositione, ullo ve[...]

Dom

minæ viduæ vel ejus filiæ meminerit. Idem videre est ex *Protocollo de 24. & die Ianuarii.* Ubi pariter puella nullam Dominæ viduæ vel ejus filiæ mentio- fecit. Sed postquam pater ejus 31. die Januarii Dominam viduam apud Ju- m detulisset, quasi à filia sua audiverit: prædictam viduam unà cum filia N. in illa societate, puella deinde ad delationem patris à judice per suggestio- quasi desuper interrogata, id affirmavit, ratione dicti adjectâ, Es hatte der ffel vnd die N. auch andere sie berichtet / die N. vnd ihr Dochter wehr auch r compagni: Pariter *ex Protocollo die 13. Febr.* apparet, quod non puella ista tu proprio apud Judicem fassa est, Dominam viduam Reverendissimo suæ- celsitudinis sorori confictum istud damnum attraxisse, & aureum cochlear, s supra meminimus arte magica surripuisse, ac postea 40. vel 50. thaleris didisse, sed pater inimico Dominæ viduæ & noverca prius falsissimè ita rem rentibus, & procul dubio odii virulentiâ suggerentibus, ita contra notori- rei veritatem, eorum delationes mendaces comprobârit: Siquidem ex dicto *tocollo die 13. Febr.* abunde patet, ad generalem judicis inquisitionem præmis- nihil horum puellam istam de Domina vidua ejusq; filia falsissimè diffamatis tu proprio, sed ad interrogationem judicis ex delatione patris & novercæ minisse, in quo Judex examinator terminos inquisitionis transgressus esse- etur. Siquidem Judex † recto tramite in faciendis examinibus procedere 251 et ad finem indagandæ veritatis non autem reum specialibus interrogatio- us suis involvere & inducere ad confitendum: cum id suggerentis potius m interrogantis esse videatur, *inquit* Jul. Clar. *lib. 5. Sentent. §. fin. q. 45. nu. 11. concord. text. in constitut. crim.* Carol. V. *art. 31. vers.* Zum Ersten/ꝛc. Ubi præ- bitur judicibus, † quod non debeant reos interrogare super hoc vel illo in- 252 duo de Cajo vel Sempronio, sed generaliter, quia illa interrogatio in indivi- est quædam suggestio, *ut dictum est* Anton. Gomez. *Variar. resolut. tom. 3. n. n. 17.* Sigismund Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 86. n. 7.* Ubi dicit, † quod reus 253 sit interrogandus de sociis in specie, quando non præcederet judicium: quia t suggestio & Judex perderet propriam animam, & processus esset ipso jure lus, Prosp. Farinac. *consil. crimin. 83. n. 6. & ibid. in addit. tit. 6. lib. 1.*

Atque ita etiam respondit Juridica Facultas Coloniensis, asserentes quod interrogare † in individuo, sit potius incitare & suggerere, vel quærere, 254 odque ad talem nominationem facta inculpatio suggestionis vitio inficiatur, agis propter suggestionem, & ad placendum & satisfaciendum judici inter- anti, quàm quod res ita se habeat, emissa censeatur, aliter quam in generali errogatione, in quam hæc suspicio non cadit: quod consilium exstat inter nsil. Ernst. Cothman. *post consil. 29. nu. 307. vol 3.* Ubi id aliis adductis fir- nt. Ideoque etiam † in veneficii processu observandum monet Godelman. 255 *Mag. & Venefic. lib. 3. cap. 9. n. 16.*

Quamobrem verisimile est, stolidam hanc puellam à judice ex delatione

patris suggerente, super Domina vidua interrogatam, putasse, se rem gra
facturam patri & examinatoribus, si ita ut ipsi interrogarent, & de Domi
vidua ejusque filia responsum cuperent, responderet: maxime cum antea g
neraliter ex minata puella ista nihil unquam, de Domina vidua ejusque f
motu proprio fassa sit sed tantum patris inimici & novercæ delationes fals
más ad judicis suggestionem affirmârit, quilibet videt, quid ejusmodi delati
nibus ab inimico factis & per suggestionem inordinatam extortis confessio
256 bus, indeque exortæ diffamationi, tribuendum sit. Diffamationi † enim q
initium sumpsit ab inimicis eorumque delatione, cujus postea falsitas noto
detecta, planè nihil tribuendum esse tam recta ratio, quàm juris suadet aucto
tas: *cap. cum oporteat, cap. qualiter & quando extra de accusat. l. 3. in pr. ff. de test*
P. H. Ordn. Caroli. V *art. 25. vers.* Erstlich *ibi:* doch sol solcher böser Leumu
nicht von feinden oder leichtfertigen Leuten kommen/ *rc. cum similibus* Gramm
257 *consil. 38. n. 13* Berthazol. 2. *consil. 284. n. ult.* ubi dicit admittere † inimici dict
non esse nocivum: Maximè cum in præsenti facti specie narretur causu prob
bilis & verisimilis inimicitiæ, quod videlicet Domina vidua in conficiendo E
taphio prædefuncti Domini mariti non hujus sed alterius operas conduxer
Quia verum est, quod dicitur: Figulus figulo invidet. Ideoque † eandem a
258 tem exercentes præsumuntur inimici, *per tradita* Ias. *consil. 167. n. 7. in fin. vol*
Mant. *consil. 122. n. 12. vol. 1.* Tiber. Decian. *in tract. Crim. lib. 3 c. 26. 18.* Et co
sequenter etiam eos odio habere censentur, qui horum potiùs quam illor
259 operas conducunt. Sufficit † autem ad effectum repellendæ diffamationis eti
præsumpta inimicitia, Innoc. *cum 1. & ff. in fin. de re judic.* Bald. *in l. præscriptio*
col. pen. C. si contra jus vel util. publ. Menoch. 1. *arbitrar. cas. 28. num. 6. & 7.* Vi
Honded. 1. *consil. 100. n. 27. & 28.*

Hisce accedit, quod in facti specie narrantur, præter hæc allia multa par
tes hujus puellæ illi de innocentibus quos odio habuerant in ædibus suis, ubi
tenis constricta fuit, suggessisse, quæ tamen falsissima fuerint. Ideoque prob
bilis est conjectura idem fecisse de Domina vidua.

Quæ omnia ex abundanti hîc adducimus, cùm satis sit falsitatem, ju
Dei judicio & emergente veritate, detectam esse, circa surreptum per fur
cochlear, eoque detecto & publicè virgis propterea cæsum, adeoque ipsa
Dominæ viduæ ejusque filiæ contra jus fasque diffamatarum innocentiam,
terra clamasse in cœlum usque.

Restat, ut ad argumenta in contrarium adducta respondeamus, siquide
260 † dubiorum solutio est veritatis inquisitio, Nicol Reusn. *cons. 1. in fin. princ.*
quamvis ista dubia ex hisce quæ pro ratione decidendi adducta sunt, sua spo
corruant, brevibus tamen singula percurremus.

261 Ad I. itaque progrediendo respondemus, † Famam sive existimatione
alicujus non falsa delatione & malevolorum diffamatione, sed solo criminè
delict

cto minui; lædi, vel tolli, per ea quæ superius in prima decidendi ratione ad-
ta sunt Non enim ideo quis † bonus esse desinit & inter malos connumera- 262
, quod à levissimis, à Diabolo delusis vel etiam corporaliter obsessis malus
pronunciatur, aliâs nec ipse † Salvator noster bonus mansisset, qui aliquo- 263
seditionis aliorumque criminum fuit accusatus, & inculpatus. Tantò minus
ustificandam diffamationem satis est, quod puella apud judicem, confessa sit,
Diabolo & velut à quadam audivisse, Dominam viduam ejusq; filiam esse in
npagnia seu consortio sagarum: Quia Diabolus, † ut vel ipsa nominis nota- 264
argnit calumniator, falsus delator, & homicida ab initio est qui in veritate
stetit; sed mendacium loquitur; Quia mendax est & pater ejus, teste ipso
atore *Iohan. cap.* 8. *v.* 44. cum similibus.

Deinde apud juris interpretes recepta est Brocadica, testi † vel delatori 265
renti se audivisse aliquid ab alio plus non credi, quam crederetur ei, à quo se
t audivisse, ne plus credatur † copiæ quam originali. Oldrat. *consil.* 69. Cra- 266
. *consil.* 6. *n.* 67. Vinc. Honded. *consil.* 102. *n.* 58. *vol.* 1.

Non enim creditur testibus, † quorum repelluntur auctores *cap. fraterni-* 267
de heretic. cap. nullus. 3. *q.* 4. Bart. *in l. admonendi. ff. de Iure jur.* Cravet. *cons.* 112
. Qualis autem sit auctor & testis veritatis Diabolus ex modò adducto scri-
æ loco patet, Neque hoc Diaboli testimonium juvatur prætensâ vetulæ no-
atæ in contestem assertione, quia hoc falsum etiam est, cum ex actis non ap-
at, vetulam istam nominatam hoc dixisse & dictum comprobasse. Deinde
msi id vetula ista unâ cum Diabolo puellæ isti dixissent, ex hoc tamen Dia-
testimonium & suggestio non valida redderetur: Cum & vetula ista testis
nea non fuisset.

Quamobrem † testis unus non potest supplere defectum alterius, quando 268
um nullus est integer & omni exceptione major, Corn. *consil.* 172. *num.* 20.
r. *lib.* 7. *Conclus. comm concl.* 5. *n.* 7. & 8. *tit. de. Testibus.* Becc. *consil.* 85. *nu.* 20.
sper. Farinac. *Consil. crim.* 166. *n.* 25. *lib.* 2.

Præterea licet † præteritorum optimè recordetur Diabolus, verum ta- 269
de illis dicere non solet, sed omnes suas actiones dirigit ad decipiendos &
ndos homines, ut subvertat veritatem & justitiam, *Genes.* 3. *v.* 1. *Zach.* 2. 3. *v.*
Actor. 13. *vers.* 10.

Non majoris ponderis & efficaciæ est secundum argumentum. Siquidem
s, quæ in prima quæstione latè deduximus, constat, † ut plurimum spectra 270
minarum per illusiones Diabolicas in istis nocturnis conventibus, non veras
ninas apparere, ipsumque Diabolum in varias species & figuras se transfor-
e & sagis illudere, oculos sensumque fascinare. Ideoque nihil tali assertioni
rum, quarum oculi fascinantur à Diabolo, & sensus decipitur credendum
Cum talia dicta procedant à Dæmone, qui per deceptos homines alios deci-
gestit quotidie. *cap. qui sine Salvatore,* 26. *quæstione* 2. *& quæ præterea allegat*

Francisc.

Francisc. Ponticin de Cam. n. 65. Et pro majori huius dubii resolutione refe-
mus nos ad resolutionem *primæ. Quæstionis supra n.* 38. *& mult. seqq.* ne bis ide
odiosè dicamus.

Quantum verò adductam *petri Binsfeld. Ioan. Bodin.* & aliorum qui ide
271 asserunt, auctoritatem attinet, † quia sine fundamento juris & rationis loqu-
tur, parum attendenda est: *Et illis text. in d. cap. Episcopi & in cap. neque mirũ*
quæst. 5. aliasque solidissimas rationes & auctoritates multò augustiores *sup*
in resolutione d. 1. *Quæstionis* adductas opponimus. *Quibus accedunt ea, quæ scr*
bit Sigism. Scacc. J Ctus Roman. Celeberrimus, *lib.* 1. *de Iudic. cap.* 82. *n.* 10.

272 Quod videlicet † Lamiæ seu striges cum reperiuntur in illis choreis, D
monum illusionibus deceptæ, multa eorum ludificatione & arte videant, q
falsa & ficta sunt, & ipsę vera existimant: addens ibidem, malè facere judic
Crabrones appellat, & adducit exemplum de quodam ignaro commissario, q
ex tali depositione de veneficio diffamatam quæstionibus subjecerat, eund
ex decreto supremi inquisitionis Senatus, debitas dedisse pœnas. Et faciunt q
273 consulendo scripsit Ernestus Cothmannus, † quod ejusmodi assertiones in gr
vissimo veneficii crimine contra viros bonos & honestas matronas per se so
nihil suspicionis sinistræ excitare, aut earum bonam famam & existimation
denigrare possint, *per multa Iura ad hoc adducta Consil. n.* 59. *& n.* 61. *vol.* 3.
Consil. 12. *n.* 229. *vol.* 1. *Idq; pluribus deducit.* Joh. Godelm. *de Venefic. li.* 3. *c.* 9. *pert*

274 Et mirum est, quâ ratione *Binsfeld. Bodin.* & alii ex hoc, quod Lamiæ d
cant, se vidisse aliquam in choreis solidi quid inferre possint, cum † ipsi scriba
non semper corporaliter transferri Lamias, sed quandoque illusione & imag
natione & phantasiâ. vide Binsfeld. *in tract. de Confess. malefic. memb.* 1. *concl*

Quod itaque se habet ad fieri & non fieri, ex eo non potest certò & inf
275 libiliter concludi, † cum non probat adesse, quod contingit abesse, *l. neque na*
276 *les, C. de probat.* Wes. *consil.* 38. *n.* 29. Maximè in † criminalibus, in quibus prob
tiones debent de necessario concludere, & non de contingenti, *per ea quæ tr*
dit Hieron. de Cævall. *Pract. qq.* 302. *n.* 5. Deinde hæc puellæ confessio, quod v
derit Dominam viduam in choreis sagarum, collata cum priori, se hoc audivis
à Diabolo implicat variationem quæ sine evidenti falsitatis & mendacii susp
cione subsistere vix potest, per ea quæ supra deduximus.

Tertia dubitandi ratio desumpta ex auctoribus mallei malefic. Divini
277 humani Juris fundamento caret. Nam licet † Diabolus honestos viros
matronas, Deo id permittere nolente, infamare non possit, neque in earum spe
cie apparere, nihil tamen magis tentare eum videmus, quam ut bonos & fide
les accuset, deferat, diffamet, Deo id ita permittente, Apocalyps. 12. *vers.* 10
278 Job. *c.* 1. *& seqq.* Annon ipsum † Christum creatorem suum caluminiis per or
gana sua laceravit, & diffamavit, quod Samaritanus esset, & haberet Dæmo

nium

n? Johan. *cap.* 8. *v.* 48 Quod blaſphemaret Deum, Matth *cap.* 9. *v.* 3. Et *cap.* 26. *v.* 64. *& ſeqq.* Si itaque ipſum patremfamil. Beelzebub vocavit: ntò magis fideles & domeſticos ejus? ut ipſe arguit Salvator, † Matth. 10. 279
25. Et Matth. *cap.* 5. *v.* 11. ad diſcipulos ſuos dicit: Beati eſtis, cum maledixe- vobis & dixerint omne malum adverſum vos *mentientes* propter me. Jacob. iarcha incuſatur furti. Geneſ. *cap.* 31. *v.* 31. Joſeph filius ejus reus agitur adul- & carceri includitur, Geneſ. *cap.* 39. *v.* 14. idem accidit caſtiſſimæ Suſannæ à bus ſenibus nequam, Daniel. *cap.* 13. *v.* 6. in hiſtoria Suſannæ. Amos Pro- a ſeditionis accuſatur, Amos *cap.* 7. *v.* 10. S. Stephanus falſis oneratur teſti- niis, quod dixerit verba blaſphemiæ in Moſen & Deum, Actor. *cap.* 6. *v.* 11. lus & Silas turbarum & motus incuſantur, Actor. *cap.* 16. *v.* 20. Jaſon rebel- is, actor. *cap.* 17. *v.* 7. *&* 8. Ejusque rei infinita alia exempla adduci poſſent. et enim hoc proprium, inquit *Gregor.* antiqui hoſtis invidia, ut quando in orum actuum perpetrationem dejicere non valet, opiniones eorum, falſa ræſens ſimulando, dejiciat, *cap. habet hoc* 2. *q* 4. *& cap. omnibus vobis ibid.* od etiam Diabolus † in ſpecie juſtificatorum & fidelium apparere & varias 280
nas aſſumere poſſit, *ſuprà num.* 28. *& aliquot ſeqq.* exemplo Samuelis viri juſti ophetæ, in cujus jam defuncti forma ficta Diabolus Sauli comparuit, pro- meſt, 1. Samuel. *cap.* 28 *text. in cap. nec mirum,* 26. *q.* 5. Unde Apoſtolus, † 281
Satanas, inquit, transfigurat ſe in Angelum lucis, 1. Corinth. *cap.* 11. Si itaque permiſſu & in habitu viri juſti eum quandoque comparuiſſe, & in Angelum ſe transfigurare poſſe ſacris edocemur literis, fundamento planè caret au- um modò adductorum traditio. Quinimò ipſi recenſent † exemplum ex 282
nda B. Hieronymi, quod Diabolus ſe transformârit in formam S. Silvani ſcopi in Nazareth, amatoris Hieronymi, & fœminam nobilem nocte in le- ad luxuriam primò verbis, deinde factis ſollicitarit: illa clamante Dæmo- ſub ſpecie prædicti Epiſcopi ſancti ſub lecto ſe abſcondiſſe, & mentitum e, ſe eſſe Epiſcopum Silvanum. Indeque illum Epiſcopum poſteà diffama- eſſe graviſſimè. Quod exemplum poſt alios recenſet Martin. Delri. *Diſquiſ. gic. lib.* 3. *quaſt.* 12. *n.* 5. Zepper *in Leg. Moſaic. lib.* 5. *c.* 10. *n.* 7. Et fatetur Delri: modo loco, negandum non eſſe, abſolutè poſſe Dæmonem innocentem ibere formas, ſi Deus ſinat. Neque enim propterea interendum, † famam 283
tram eſſe in Diaboli poteſtate, cum ne capillum capitis noſtri lædere poſſit voluntate Dei.

Quod tamen † Deus aliquando permittat, ut bonorum vitæ, corpori, 284
æ & bonis jacturam inferat, exemplum ipſius Salvatoris, Jobi & aliorum rum, notius eſt, quam ut ulla probatione indigeat. Hinc valde prudenter re- ndit in tali caſu conſultus, Johan. Fichard. JCtus Celeberrimus, *Conſil. Ger-* *n.* 111. *ſub num.* 4. Ubi ita ſcribit: † Zum Andern weiß man/daß der böſe Feind 285
mmen Leuthen ſonderlich gehäſſig/und derwegen dieſelbe/wie er kan anfech-

tet/welches ihm dann gegen einer jeden Ehrlichen Frauen/ (welche er solchen W
bern im Schlaff leichtlich vorbilden/ *Secundùm text. in d. cap. Episcopi*) zu t
leicht seyn würde/ wann auff solche betriegliche und ungewisse Besagung solt
286 gangen werden. *Et in eodem Consil. sub num.* 2. monet, ut parum auctoribus i
mallei maleficarum tribuamus, cum proprii commodi causa, & ut ipsis aliis
ejus farinæ inquisitoribus pravitates hæreticæ latior via inquirendi pate
multa contra veritatem scripsisse.

287 Ad *Quartum* respondemus, non difficilè esse † *D*iabolo semel del
sæpius deludere: semel enim sibi addictos in laqueis suis quasi captivos t
Quantum verò ad cochlear illud aureum arte magica per *D*ominam vidu
ut falsò asseruit ista puella, prætensè sublatum attinet, vel ex hoc solo *Di*
calumniæ, appertissima mendacia & falsitas eorum, quæ ex narratione istius
ellæ in protocollum judicii N. hac de re redacta, & posteà non sine injuria
minę viduæ ejusque filiæ falsissimè diffamatarum, inconsulta facilitate, & o
diligenti maximè temporis, loci, aliarumque circumstantiarum inquisiti
licet suppressis nominibus, tanquam vera in loco judicii criminalis, publi
sunt, satisque superque liquent, cum de vero fure surreptore istius cochle
ejusque processu, condemnatione & pœna tàm *D*ominis Capitularibus,
aliis notoriè constet.

Quæ in *Quinta* dubitandi ratione adducta sunt, magis arguunt Nu
tem processus illius, quàm ut Dominæ viduæ existimationi & famæ vel mi
jacturam afferant. Siquidem quantum ad Dominam viduam attinet, certu
288 † quod reus neque tormentis neque formidine tormentorum interroga
sit in specie de hac vel illa persona in individuo, P. H. O. Carol. V. *art.* 31. §.
ersten/ *ibi*: Daß dem Sager die beklagte Person/ in der Marter mit Namen
fürgehalten/ und also auff dieselbig Person sonderlich nicht gefragt worden s
Maximè honesta, contra quam non exstant indicia urgentia & de jure co
rata, *Criminal. Const.* Carol. V. *d. art.* 31. § Zum IV.

289 Ideoque interrogatio † facta vel tormentis vel formidine tormento
de sociis nominatis in individuo non præcedentibus indiciis, per ea quæ
290 deducta sunt, suggestio est. Processus autem † per suggestionem factus sin
diciis legitimis ipso jure nullus. *Ut tradunt* Baro *consil.* 167. *n* 15. *l* 3. Sigism. S
de judic. lib. 1. *cap.* 85. *sub n.* 37. *& cap.* 87. *sub n.* 7. *per text. in l.* 1. §. *qui quæstion*
291 *de quæstion. cujus verba hac sunt*: Qui † quæstionem habiturus est, non d
specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed genera
quis illud fecerit: alterum enim magis suggerentis quam requirentis, vide
uti Divus Trajanus rescripsit. Jul. Clar. *lib.* 5. *Sentent.* §. *fin. quæst.* 21. *num.* 4.
Ubi refert à supremo Senatu graviter reprehensum quendam prætorem
gatum, qui delinquentem ita suggerendo interrogaverat. Constat aut
actis, quod puella ista, ea tantùm, quæ 13. *die Februarii Anno* 1617. & præc

ex delatione patris & novercæ ad judicis specialem interrogationem, non
edentibus indiciis legitimis per suggestionem quasi de Domina vidua asse-
t, sequenti videlicet 14. die Febr. comminatione torturæ & monstrato
fice cum suis instrumentis repetiisse & eandem cantilenam cecinisse. Quæ
is dispositionis ad suggestionem factæ metu tormentorum extorta repeti-
odem quo ipsa antecedens interrogatio nullitatis vitio laborat, quia † radi- 292
fectâ inficiuntur omnia exinde descendentia, Bald. *in l. ult. col.* 1. *C. de liber.*
r. Tiber. Decian. *Respons.* 98. *n.* 16. *vol.* 3. Zas. 2. *consil.* 10. *n.* 19. Et infectâ cau-
mitiva inficitur & derivata, Matth. de Afflict. *Decis. Neapolit.* 96. *n.* 3.

Atqui ex iis quæ suprà deducta sunt patet Dominam viduam ejusque fi-
non fuisse tales personas, in quas suspicio gravissimi illius criminis cadere
it, neque ullum legitimũ indicium contra eas, (præter delationem puellæ
patris inimici & levissimi hominis, quæ inter legitima indicia referri non
t) exstitisse. Ideoque nec judicem decuit, specialiter & in individuo
am de illis interrogare & assertiones istas quasi suggerere & diffamationi
occasionem præbere.

Quæ *Sextô* de vi & effectu geminatæ & iteratæ confessionis adducta sunt,
esi suum quidem habent effectum: Sed in hypothesi nostra nihil planè
gunt, † probatâ videlicet falsitate & deficiente probabilitate sæpius iteratæ 293
essionis, tum etiam variatione & contradictione in unius ejusdemque facti
nstantiis.

Ad *Septimum* respondemus, istam asseverationem puellæ propter ratio-
prà adductas parùm attendendam esse, maximè cum jure aperto constitu-
egimus, † asseverationem rei criminosi, dicentis, Er will darbey leben und 294
n/ etiamsi supplicii tempore repetat, neminem onerare. *text. in l.* 3. §. 1. *ff. ad*
n Syll. ubi JCtus Ulpian. *dicit*: Si quis moriens dixisset, à servo vim mortis
m esse sibi: dicendum est, non esse credendum Domino, si moriens hoc
nisi potuerit & probari. Raph. Cuman. *ad d. l.* 3. §. 1. Prosp. Farinac. *in Pract.*
in. de indic. & tort. quæst. 42. *n.* 28. 29. 30. Alciat. *de Præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.*
. vers. adverte tamen. Ubi dicit quod † assertio morientis, in præjudicium 295
præsumptionem nullam faciat. *Quem allegat & sequitur.* Henric. Bocer.
uæstion. cap. 3. *sub n.* 45 *vers. sed argumentum hoc.* Et in terminis † veneficii, 296
n die Zauberin auff die Besagung stirbt/ *ita tenet.* Joh. Godelman. *de Mag.*
nefic. lib. 3. *cap.* 9. *n.* 25. *& seqq.* Et in iisdem veneficii terminis ita respondit
t. Cothman. *consil.* 4. *n.* 65 *vol.* 3 *ubi dicit.* Certi juris esse, † quod crimino- 297
infamis, etsi confessionem suam sacerdoti constanter edat, corde appareat
ito, & sacræ Cœnæ sumptione testimonium repetat; nihil tamen in de
ionis sinistræ contra homines bonos & honestos excitari & oriri. Simili-
principe imperii consultus respondit Francisc. Jacob. Ziegler. *quondam*
r. Imper. advocat. 27. *Febr. Anno* 1580. *quod consilium habetur in adition. ad*

Wier. de Prastig. fol. 569. Amand. Rudenscheid. *in consil. quod in iisdem additi* *exstat adducens ad hoc* Emman. Svar. Thesaur. *recept. sentent. n.* 224. Neq; obs
298 quod dicitur, † neminem præsumi immemorem æternæ salutis decedere vel
209 *ad hoc enim respondet gloss.* & Bald. *in tit. de pac. constant.* Non † quemlibet m
rientem præsumi Johannem Baptistam Grammatt. *Decis.* 42. *n.* 9. & *Decis.* 56
16. *quem ad hoc allegat.* Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *cas.* 89. *n.* 30. Oldrad. *consil.* 19
300 *col.* 1. *vers. nec enim, Ubi dicit,* Quod † non omnis moriens dicat veritatem,
301 *eum ad hoc alleg.* Menoch. *consil.* 39. *n.* 70. Imo † sæpe etiam moribundos esse me
daces. *testatur* Sichard. *in Auth. sed novo Jure. n.* 15. *C. de serv. fugit. n.* 25.

302 Et testis est † veritatis meridies, experientia, sagas, illustres sæpè & inn centes personas, spe impunitatis, aut ex mero saltem odio (etiam quandoq prævia conjuratione, ut novissima exstant exempla) indicasse, Godelman. *d* *cap.* 9. *n.* 1. Juxta id, quod dici solet:

Solatium est miseris socios habuisse malorum.

303 Cum enim † ipsis moriendum, etiam aliorum perniciem quærunt: S sehen gern/ wann sie brennen müssen / daß auch die gantze Welt brennet/ Joha Fichard. *consil German.* 111. *sub n.* 4. *vers.* Dieweil man auß Erfahrung hat/ daß che böse Weiber/ etc. Ideoque si verum esset, puellam istam Sagam fuisse, idem ea erit judicium.

304 Præsertim † cum Sagæ eum, totius tragediæ auctorem & directorem h beant qui unico malo non satiatus, mille alia ex eodem elicere quotidiè satag cum sit homicida & mendax ab initio, Amand. Rudenscheid. *dict. consil. add*
305 *ibid.* Daß die tägliche† Erfahrung mit bringe/ daß all solche Weiber zu mehr mah andere mit Unwarheit besaget/ und sie tanquam complices suæ factionis ang ben/ die dannoch unschuldig befunden/ und von solcher Handlung frey durch R terlichen Außspruch erkandt.

Deinde constat ex actis puellam istam, quamvis ita asseverando dixe Sie wolte bey ihrer Aussage leben und sterben / postea tamen sententia public pœnituisse, & dilationem ad se defendendum petiisse quo ipso omnia antea co fessa tacitè revocavit, neque in iis constanter ad mortem usque perseveravit,

Insuper etiamsi huic asseverationi aliquid tribuendum esset, & etiam pu in ea constanter perseverasset, tamen falsitatem ejus assertionum, veritate po in lucem emergente satis detractam constat.

Octavum argumentum aliquid ponderis habere videtur. Sed ad hoc
306 spondetur, judicem † loci (salvo tamen semper ejus honore) non tam faci esse debuisse in suspiciendo & postea nulliter publicando, contra Domin viduam tanquam generis Nobilitate, morum pietate & honestate conspicu matronam, ejusque filiam virginem Nobilissimam, non verisimiles & à Di bolo confictas delationes levissimorum hominum, & assertionem puellæ Diabolo delusæ, vel obsessæ; Sed cautiùs debuisse agere & diligentiùs in ve

m inquirere. Dixit enim Jehova judicibus: Non suscipies † vocem menda- 307
ne opprimatur insons & justus, Exodi *cap.23.v.1.& 7.* Quia sæpe sit com-
sio, ut monet Syracid. *cap.19.v.15.* Quod Lutherus ita vertit: Dann mann
t gern auff die Leuthe: darumb gläube nicht alles was du hörest. Indeque cano-
statuunt, non solum illum † reum esse, qui falsum de alio profert, sed etiam 308
qui aurem citò criminibus præbet, *text. in cap. non solum 11.q.3.*

Atqui constat notoriè, ex veritate detecta & ipsa rei evidentia, judicem
non solum facilem fuisse, & per præposteras interrogationes crimen falsum
gerendo puellæ, sed etiam falsa pro veris contra Dominam viduam ejusque
m inauditas & non defensas, cum summo earum gravamine, licet suppres-
d factum nominibus, publicasse, & ita nulliter publicando diffamationi oc-
onem præbuisse.

Quod itaq; adductum est, probationem sufficientem censeri, quæ † Ju- 309
m inducit ad credulitatem, non de quavis credulitate facili, & inconsulta,
legali, & certis & indubitatis rerum argumentis & jure comprobatis indiciis
rmata, accipiendum est; Quia † Judicis arbitrium regulari debet, secundùm 310
ninos & tramites juris æquitatis, *l.1. ibi; ut legem non offendat, ff. de usur. cap.*
cet, 3.q.7. gl. in l. eas causas, ff. de condit. & demonstr. Ordinat. Camer. part.3. tit.
verb. Nicht auß eigenem gesuchten / sondern den rechten informirten Gewissen
h / richten und urtheilen / Bald. *in l. fin. in 4. notab. Cod. de fideicom.* Berthazol.
il. crimin. 432. n.7. Cacheran. *decis. Pedemont. 79. n.57. & seqq.*

Ubi dicit, quod † Judicis arbitrium non debet regulari ex cervice propria, 311
an. Sichard. *ad l. captatorias, n.5. C. de testam. milit.* dicens, † & arbitrium Judi- 312
ntelligi tantùm de eo, quod est viri boni & æqui. Et hanc declarationem latè
sequitur Prosp. Farinacius *adduct. multis juribus & auctoritatib. in practic.*
in. quæst. 37. n.193. & consil. 59. n.27. lib.1.

Ideoq; non † potest nec debet Judex propter concessum sibi arbitrium 313
ua æquis præferre, per ea quæ tradit Menoch. *arbitrar. cas. 65. n.1. & seqq.*

Hinc Josaphat ad Judices, † & videte, inquit, quid faciatis; non enim homi- 314
exercetis Judicium, sed Domini, 2. Chronic. 19. *v.6.*

Quod autem iste processus inquisitionis & publicationis maximè quan
Dominam viduam attinet, non fuerit juri conformatus, ex iis, quæ passim
rà & in sequentis quæstionis resolutione deducentur, patebit.

Præterea narratur in facti specie, quosdam ex Judicibus præsentibus, qui
maximè hujus processus, ex cujus evidenti nullitate, isthæc orta diffamatio,
ctorium habuerant, adversarios & inimicos fuisse Dominæ viduæ ejusque
niliæ, & jam antea eandem contra æquitatem jus fasq; gravasse, ideoq; eo-
n arbitrium parum attendendum; quia, ut inquit Aristoteles, † eos qui de ve- 315
te judicare volunt, non adversarios, sed arbitros esse debere, *lib.1. de cæl. c.10.*
i congruit *text. in d. c. judicet, ibi:* Judicet † ille, qui ad pronunciandum nullo 316

317 odio, nullâ offensione, nulla levitate ducitur, 3. *quæst* 7. *E*st enim † odium un
ex illis quatuor, quæ pervertunt humanum Judicium, & fructum ejus in ama
tudinem, *text. in cap. quatuor, junct. c. seqq* 11. *q*. 3.

Quamobrem nihil gravat *D*ominam viduam ejusque filiam, quòd occ
318 sione illius processus nulliter & inordinatè instituti, diffamatio emerserit: q
temerarium Judicium nihil nocet ei, de quo temerè judicatur, *text. in c. tem*
rium, 11. *q*. 3. Et ex iis, quæ deducta sunt & deducentur. I. Luce meridiana clar
319 apparet, † istam diffamationem nihil aliud esse, quàm rumorem vanum, cui i
tium dedit Diaboli & hominum levissimorum malignitas: incrementum ve
credulitas, uti ex Quintiliano *lib. 5. orator. Instit. c. 3. in his nostris terminis con*
lendo tradit. Ernest. Cothman. *resp*. 12. *n*. 155. *vol* 1.

320 *E*t quia ejusmodi † diffamatio plerumque transmittitur ab his, qui desid
rant, de aliqua re esse famam, ideoque parum ei fidendum, optimi juris nos
opinantur interpretes, per tradita Vincent. Honded. 1. *consil*. 102. *n*. 68.

321 Quare † famam ejusmodi esse ut plurimum rem falsam, fallacem, fragil
per malignantium aures artificiosè transmissam, pluribus persequitur Ern
Cothman *de consil*. 12. *n*. 157. *& aliquot seqq. vol*. 1. Quin imò quidam ex dirig
tibus processum *D*ominæ viduæ & ejus familiæ in facto narrantur fuisse adv
322 sarii, & consequenter tales, † qui tanquam suspecti propter inimicitias & pr
cedentia gravamina, si *D*omina vidua desuper audita, & ad defensionem adm
fuisset, de jure recusari potuissent, per ea quæ tradit Marant. *in specul. part*. 6.
& quandoq; appellatur, n. 27. *& mult. seqq*. Mynsing 3. *obs*. 36.

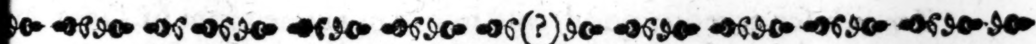
323 Fama † autem à suspectis ortum habens, & ipsa non immeritò suspe
est, per tradita Bart. *in l. de minore, & plurimum, n*. 15. *ff. de quæstion*. Brun. *inter c*
min. divers. consil. 115. *n*. 45. *& seq. tom*. 2. quos allegat & sequitur Vincent. He
ded. *d. consil*. 112 *sub n*. 73. *fac. const Carolin art*. 25. § erstlich/ *& artic*. 31. §. zū dri
324 Siquidem † ex causis judicamus de effectu, *l*. 2 § *fin. & l. seq. ff. de dol. l. v*
luntas, C. de fideicom. Vult. *consil. Marp*. 30. *n*. 76.

325 Et augentur † suspicionis hujus & inimicitiæ conjecturæ ex his quæ in
cti specie subiiciuntur circumstantiæ, quod licet ad suggestionem parentu
puella ista alias quasdam personas nominârit & calumniis proscciderit, earum
men nomina neque Protocollo inserta, tanto minùs, ea, quæ de iis narraverat
Judicio publicè, sicut de Domina vidua ejusq; filia factum, prælecta fuisse. At
326 † non levis est suspicio, si Judex unum magis gravet quàm alterum, con
quem eadem militat ratio *per ea quæ tradit* Marant. *allegat. loco*.

Quibus accedit, quòd pariter in facto narratur, præsentes Dominos N.
requisitos à *D*omina vidua, re cognitâ demum post puellæ supplicium, viam
defendendi & innocentiam suam deducendi aperire noluisse: Copiam Pro
colli ac assertionum istarum, à prædicta puella, ejusq; parentibus confictaru
in prima requisitione simpliciter denegasse, prætereaque Notarios, quor
op

erâ ad effectum præparandæ defensionis usa fuerat, ab officio removisse, & c ipso odii & inimicitiæ significationem non obscuram dedisse: cum tamen iùs Dominæ viduæ favore & privilegiis prædefuncti Domini mariti, ipso-n & Collegii quondam Decani & Directoris gaudenti, omnem honestam pediendæ defensionis legitimæ rationem, ordinis & charitatis ratione id po-ante, suppeditate, & eandem, tanquam ordinis sui Collegio addictam ab in-is & mendaciis vindicare debuissent.

Restat nunc nona & ultima dubitandi ratio, à denegatione directa testi-nii Dominorum Judicum N.N. desumpta. Et sanè videre non possumus, omodo præsentes tunc temporis Domini N.N. honestâ & legali ratione, minæ viduæ ejusque filiæ honestatis & integritatis testimonium, quod apud nes cordatos, maximè universos Ecclesiæ illius loci Ministros omnium suf-gio obtinuerunt, & adhuc dum laudabiliter obtinent, denegare potuerint, vel odio, quod in facti narratione præsupponitur, vel etiam inconsultâ cre-itate, falsissimarum delationum ducti id fecerint. Sed tunc rectè respondetur is, quæ Gregor. Papa Constantio Mediolanensi Episcopo *lib. 6. Epist. 14. re-psit.* † Majora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata, credi non debere. 327
c igitur dixi, inquit ille, ut nimiæ esse levitatis ostenderem, si quis mala gravia dere studeat, quæ probari non possunt. Quæ Epistola Canonizatur *in cap. in ſtis*, 11. *q.* 3. Et quòd tàm reus sit, qui aurem citò criminibus præbet, quàm qui um profert, *supra ex cap. non solum ead. caus. quæst. adduximus.* Sed tantùm t, falsissimas istas delationes probari potuisse, ut potiùs contrarium eviden-n lucem emerserit. Quod cum ita sit, ut ipsos non latere potuit directoris is processus, major meritò ipsius veritatis, singulari Dei beneficio cunctis fictæ, esse debet auctoritas, quàm injustæ illius denegationis, & inde quid tri opinantium.

QUÆSTIO III.

cedit jam tertia Quæstio: *An videlicet Domini Capitulares, qui tempore ordinati processus præsentes fuêre, & processum dire-xêre, tàm in instituto isto processu Sagarum*, bey dem Hexen-Proceß / *Ius Commune, Canonicum & Civile, ac S. Imperii Romani Constitutiones, maximè verò Caroli V. Imperator. criminales ordi-nationes, præ oculis habuerint, & ex earum præscripto egerint, ita ut Deo & Cæsari, Suaq. Majestatis supremo Iudicio Camerali exactam rationem de eo agere possint.*

T quidem ita asserunt Domini Judices N. N. in Apologia quadam typis divulgata, in Anno 1618. §. Nun bezeugen es aber die Acta, quæ inducunt notorium,

notorium, daß Wir (intellige Dominos Judices) so wol gegen die justifi Margrethen N. als die andere / zu dero Zeit mit verstrickte Weiber / mit beh samer Sorgfältig: vnd Bedachtsamkeit verfahren / und der Peinlichen H gerichts-Ordnung steiff und feste nachgangen / rc. Quod ipsum passim in di Apologia repetitur, quod videlicet jura communia, & maximè dictas crimin
328 ordinationes Caroli exactè observârint. Cui etiam accedit Juris præsumpti quæ pro Judice & Magistratu militat, quod justè, ritè & rectè processerit, & ficio suo functus sit, *l. 2. C. de offic. Civ. Jud* Bald. *in l. jubemus, §. sanè, C. de SS.*
329 *cles.* Alciat. *de præsumpt. reg. 9. præsumpt. n. 1.* Etiamsi Judex † ipse certo quod modo sustinere videatur personam partis, ut quando inquirit de delicto, tradita Bald *in l. unic. C. ne quis in sua causa judic.* Menoch. *2. præsumpt. 67. num* Et præter hæc adducunt Domini N. N. *text. in l. filius, 15. ff. de condit. instit.* JCtus Papinianus, quæ facta inquit, lædunt pietatem, existimationem & ve cundiam nostram, & generaliter, quæ contra bonos mores fiunt, nec facere posse, credendum est. Ideoque tantò minùs Dominos N. N. tanquam loci M gistratum ordinarium actum jurisdictionalem exercentem, contra leges & b nos mores quicquam fecisse præsumendum erit. Præsumptionum autem †
330 ris ille est effectus, ut non solùm transferant onus probandi in adversarium, etiam contrarium probare volens duriore gravetur probatione, *gloss. & D in l. transactione. C. de transact.* Aym. Cravetta, *consil. 75. nu. 12.* Johan. Petr. Su *consil. 151. n. 25.*

Secundò adducitur factum in *d. Apologia*, quod Reverendum Collegi N. hactenus Jus & Justitiam laudabiliter, uti par est, & decet tale Collegium N
331 bile administrarit. Ideoq; & in hoc casu idem fecisse præsumendum esse: Cu de præterito præsumatur in præsens, *arg. l. sive possidetis, C. de prob.* Sichard. *ad n. 2. C. de restit. min. cum similibus,* Cardin. Tusch. *PP. conclus. 623. lit. l.*

Tertiò, hisce accedit, quòd tantò minùs præsumendum sit, Dominos C pitulares voluisse hoc suo processu Dominam viduam ejusq; filiam gravare, quia maritus ejus & respectivè pater, prædefunctus ejusdem ordinis & insi
332 Decanus & Caput fuit Collegii, † cujus favore & privilegiis coruscavit me relicta vidua & filia, *l. faminæ, & seqq. ff. de Senator. l. mulieres, C. de dignit.*
333 Nemo autem præsumitur † persecutor sui ordinis, cum ordinata ch tas incipiat à se ipsa, & lupus dicitur proprias carnes lambere, alienas mord per doctrinam, Bald. *ad l. 7. C. de servit. gloss. in c inter de sponsal.* maximè cu generis ratione idem favor præsumendus sit. Æqualitas namque & similit
334 tàm ordinis, † quàm generis, benevolentiæ mater & favoris est conciliat per ea quæ habet Erasm. *in adag. Chilid. 1. cent. 2. adag. 20.* Unde & illud Th
335 cryti † Formicæ grata est formica, cicada cicadæ, Accipiter, placet accipit
336 dicunt nostri: † Es muß ein harter Winter seyn / daß der eine Fuchs den and fresse.

Qu

Quartò adducitur, quòd † querulantes contra processum antea factum 337
eantur justificare suas querelas ex antiquis, non ex novis actis & probatio-
us, per tradita Grammat, *consil.crimin*, 54.*n*.16. Atqui Domini consulentes,
relas suas magna ex parte deducunt ex novis, & postea emergentibus actis:
bq; non videntur esse audiendi.

Quintò. Adducunt Domini N.N. in sua Apologia, quòd in hoc processu
l temerè aut inconsideratè egerint, & non solùm præcellentem istius loci
dicum, sed & ministerium desuper consuluerint, an istam puellam pro ob-
vel Melancholica haberent, & an confessioni ejus de pacto cum Diabolo
o fidendum? Hos respondisse, uti ex subjecto sub *tit.ff.* signato documento
aret. Nihil itaque † potest imputari his, qui peritiores consuluerunt. Præ- 338
a asserunt Domini N.N. quòd à nemine audiverint, ipsius puellæ matrem
vunculum tam gravi melancholia fuisse affectos, ut necesse fuerit eos custo-
, ne sibi ipsis violentas manus inferrent. Facti autem alieni † ignorantia 339
rabilis & justa esse potest, cum ejus interpretatio etiam prudentissimos
sq; plerumque fallat, *text.in l.2.in fin.ff.de jur.fact.ignor.* Tiber. Decian.
onf.14.*n*.75.*vol*.3. Et in dubiis facti † etiam summum principem errare pos- 340
xt.est in cap.1.de constit.in 6.

Indeq; † de facti quæstionibus interrogati, nec JCti, nec Magistratus, 341
Princeps olim respondebat, *l.scia*. 20. § *fin. de instit.vel.instrum.legat. non*
m,in pr.ff.ad L.Fab.de plag.quem.79.§.1.*de Iudic.text.1.de constit.in 6.*

Sextò, Apparet ex actis Dominos N.N. insuper Facultatem Iuridicam in-
† Academiæ Helmstadianæ consuluisse, & ab ea petiisse, ut communicato 342
Theologis & Medicis consilio, quid juris, in illa facti specie responderent,
in se Carolin, Constitutiones ad ipsum jubentes adprimè observarunt. Id-
non semel, sed iteratò, per ea quæ deducuntur *in dict. Apologia, pag*, 14. &

ptimo facit, † quod in crimine Veneficii ordinarius processus non usq; adeò 343
ssarius sit, *per ea quæ tradit* Ioh.Bodin. *in tr.de Mag. Dæmonoman.lib.*4.*c*.3

Octavò, non multum in hac facti specie de ordine processus † laborandum 344
puella ista, ultrò, & sponte proprio aliorumq; delictis confessa est, cum
ola confessio ad condemnandum sufficit, & in confessum nullæ sunt aliæ ju-
partes quam condemnare, *l.1.l.3.l.4.l.5 & l.6.& quæ ibi not.* Dd.*ff.de confes-*
.proinde, §.*notandum*, *ff.ad L.Aquil.* Geil 1.*de pact.publ.c*.15.*n*.8. Hinc Poëta:

Non est confessi causa tuenda rei

Nonò facit, quod † confessio rei purget omne vitium processus ita ut non 345
ecta Nullitate, possit reus condemnari super contentis in libello, *per tradita*
in l.si confessus, ff. de custod.rerum. Bald. *in l.1.in pr.& l. properandum, Cod.de*
c. Et ita à Cameralibus Iudicibus aliquoties servatum *testatur* Minsing.*obs.*
ent.5. Prosper. Farinac.1.*consil*.8.*n*.7.*in fin.ubi dicit*. Data † propria rei con- 346
fessione

fessionem frustra disputari de validitate processus, Cacheran. *decis.* 109. *sub n.*
ubi, quod tali casu nec juris nec mundi curetur ordo. Estq; ratio: Quia ideò jud
347 † ordinarii vigor inventus est, ut eò meliùs & certiùs perveniri possit ad veri
348 tem *arg. l. Iudices ubi,* Sichard. & Dd. *Cod. de Iudic.* Atqui per † confessionem
habetur veritas, *Publia. §. fin. ff. l. fin. C. arbitr. tut.* Hartman. Hart. *practic. for*
349 *lib. 2. tit. 11. obs. n. n.* 4. Sigismund. Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 9. n.* 48. † Præsente
tem fine cessant media ad finem ducentia, ut est Logicorum canon. Præte
350 confessio † rem facit notoriam *text. in c. vestra. & in c tua, & in c. fin. extr. de co*
Cleric. Bald. *in l. à procedente, C. de ditat.* Matth. de Afflict. *decis.* 178. *n.* 3. Meno
351 *in* 1. *resp. caus. Finar. n.* 139. Et confessatum † delictũ notorium esse *post.* Gramm
decis. 13, *n.* 8. *& decis.* 36 *n.* 30. *& alios à se allegatos scribit* Prosp. Farinac. *q.* 21. *n.*
352 Atqui in notoriis relaxatur ordo juris, *cap. pervenitur, extr. de testibus, cap. c*
sulus ne appellat. c. manifesta, 2. *q.* 1. Rip. *in l. naturaliter. §. nihil. commune. n.*
in fin. Dec. *consil.* 506. *n.* 4. Iohan. Meichsner. *decis. Camer.* 13. *n.* 55. *Tom.* 3. Pr
Farinac. *consil. crimin,* 85. *nu.* 115, *lib.* 1.

353 *Decimò* accedit, † quod licèt aliâs in criminalibus sola rei confessio n
sufficiat, nisi constet de corpore delicti, *per text. in l.* 1. *§.* Divus Severus, & *§ fi*
ultrò, ff. de quæstion. cum similibus: attamen in Sortilegii materia sufficere con
sionem Lamiarum asserentium se processisse ad ludos, ad ipsas condemnand
etiamsi non constet de corpore delicti, *per tradit.* Prosp. Farinac. *in pract. C*
q. 2. *n.* 26. Quinimò in hac facti specie, quantum confessionem de Domina vi
factam attinet, constitit etiam de corpore delicti, videlicet cochlear illud a
um Reverendiss. Sorori surreptum fuisse, quod in prædicta Apologia hisce
bis exprimitur: **So ist auch der Güldene Löffel / zur Zeit Verübten Proceß**
weg gewesen / vnd damahls niemand wissen / viel weniger Wir (Dnn. Judic
nach fragen können / wohin derselbe gekommen / rc.

354 *Vndecimò*, cum ex hisce, quæ deducta sunt, appareat Dominos N. N. † l
galiter & servato Iuris ordine, Maximè autem *Constitutionibus Criminal. C*
V. processisse, nihil iis imputandum esse videtur, si occasione illius processu
Reipubl. utilitatem instituti, aliquid sinistri contra Dominam viduam ejusq
liam emerserit, *per text. in l. Quod reipub.* 33 *ff. de injur. ubi.* JCtus Paulus *res*
355 *dit:* Quod † Reipublicæ venerandæ causa secundùm bonos mores fit, etiamsi
contumeliam alicujus pertinet: quia tamen non ea mente Magistratus facit, ut
juriam, sed ad vindictam Majestatis publicæ respiciat, actione injuriarum n
teneatur, *Cui congruit respons.* Ulpian. *in l.* 13. *§.* 1. *ff. eod. ubi dicit:* Is qui Iure pu
co utitur, non videtur injuriæ faciendæ causâ hoc facere. Iuris enim execu
non habet injuriam.

Duodecimò facit, quod licet Dnn. N. N. vigore recessus Diœcesani c
Reverendissimo Episcopo initi, jure potuerint omnes istius puellæ confessio
& assertiones, omnium nominatarum ab illa personarum nominibus expre

cujusquam justo gravimine, ad publicandum præfecto Iudicii criminalis
ere, id tamen in honorem Dominæ viduæ non fecerint, & humanitatem juri
to prætulerint, per ea quæ deducuntur *in prædicta Apolog. p* 19. *& seqq.*

Notum autem est, † statutum patriæ & stylum curiæ pro lege servandum 356
ext. in recess. Imper. de Anno 1570. §. Wie wol auch in allen wolgeordenten
ichten nicht weniger nach eines jeden löblich betrachten stylo, &c. *junct.* §. *seq.*
enselben so wohl in decernendis Processibus, als decisionibus causarum zu
n / *l. ult. in fin. C. de injur. l. generaliter. C. de reb. cred* Geil. 1. *obs. n.* 1. Matth. de
ict. *decis.* 79. *n* 4. Estq; † stylus curiæ nihil aliud, quàm lex & legis imperium, 357
a quæ tradit Ernest Cothman, *consil.* 4. *n.* 396. *vol.* 5. *per l. sed ea, ff. de legib. l.*
per in stipulat. ff. de reg. jur. l. 2. *C. quemadmodum testam. aper.* Jac. Cujac. *in*
pen extr. de confirm. util. & inutil. Non solùm † in civilibus, sed etiam crimi- 358
bus, Prosp. Farinac 1. *consil.* 85. *n.* 108 Menoch. 2 *præsumpt.* 8. *n.* 14. *& seq.* Quod
m lege permittente fit, culpa caret. *l. legis virtus. cum similib. ff. de legib.* Quod
ue puella ista in Judicio, Dominæ viduæ suppressa nomina exclamârit † id 359
er intentionem Dominorum N.N. accidit, ideoque id fato potiùs quàm
eorum imputandum erit, *arg. l.* 52 § 3. *ff. pro soc. l.* 1. *C. ad L. Cornel. de Sicar.*

Hisce *Decimo tertiò & ultimò* accedit Responsum † Facultatis Juridicæ
tenbergensis, eò tendens, processum istum, contra puellam sepè memora-
aliasq; ab ea nominatas fæminas ritè in stitutum. Et propterea personarum
ina suppressa in Judicio expresserit, injuriarum convenire Dominos N.N.
posse, ut apparet *ex eod. resp. sub lit. I.*

Veruntamen, quamvis hæc & alia ejus generis, pro justificando isto pro- 360
, subtiliter & speciosè excogitata, & in medium producta, decisionem hujus
stionis satis implicent, ac dubiam primâ fronte reddere possint: Omnibus
n & singulis penitiùs inspectis, & ad veritatis amussim in præsenti facti spe-
edactis, processum istum contrà sæpe memoratam puellam, & alias ab ea
nominatas personas, institutum maximè autem, quod Dominam viduam
q; filiam per inconsultam publicationem falsarum suggestionum & delatio-
, contra jus fasq; ejus occasione diffamatas, non uno nullitatis vitio labora-
& quantum ex actis nobis transmissis apparet contra Ius Divinum, naturale
ommune & criminales constitutiones Caroli V impingere, certissimum est.
n autem ipsi Domini N. N. qui Apologiam memoratam typis divulgari fe-
nt, ad Ius Commune, & maximè constitutiones Criminales, die P. H. O.
vocent, illudq; & has ad unguem à se observatas asserant, de difformitate e-
em meliùs non apparebit, quàm si acta nobis trasmissa cum jure commu-
& maximè constitutionibus criminalibus contulerimus.

Pro majori hujus quæstionis decidendæ evidentia præmittendum, Do-
os Consulentes processum istum, contra modò dictam puellam Margare-
n N. aliasque ab ea nominatas fœminas, quarum 4. in carcere habitâ quæ-

H 2 stione

stione, mortuæ repertæ sunt, principaliter non impugnare, sed isthæc om ipsorum Directorum hujus processus conscientiæ relinquere: Interim tan cum ipsorum respectivè mater & soror, propter nullitates & neglectum in processu juris ordinem, falsissimè diffamatæ, & contra divina, naturalia, genti & civilia jura, ipsasq; Carolinas constitutiones, præter omnem culpam suam g vatæ sunt, incidenter de isto processu in genere, principaliter autem & in spe quatenus Dominam viduam ejusq; filiam concernit, despiciendum erit.

Etquidem I. percurrendo processum in genere, contra puellam no
361 natam, † certum est etiam in criminalibus, sive ad instantiam alicujus per vi accusationis, sive ex officio per viam inquisitionis procedatur, formandum contra reum libellum criminalem, eiq; intimandum cum termino compare & respondendi *per ea quæ tradit* Jul. Clar. *lib.5. sentent.* § *fin.n.2.& quæst.*31. Robert. Marant. *in specul. Iudic. part.6. rubric. Et. pervenitur aliquando per v inquisit. n.*35. Ernst. Cothman. *consil.*12.*n.*26. *vol.*1.

362 Solet enim Judex, † quando ex officio procedit, primò reum extrajudi liter examinare, & deinde, quæ ex ipsius depositionibus & instituto process formativo aliunde rescisscere potest per Fiscalem in libellum criminalem red
363 re, eumq; reo cum termino respondendi tradere. Et debet talis † libellus in sitorius, æq; ut ille, qui ab accusatore exhibetur, continere locum, tempus, di aliasq; commissi delicti circumstantias, ut reus inde suas formare possit de siones, Bart. *in l.*1.§. *editiones, ff. de edend. & in l. libellorum ff. de accusat,* Ab *cap. accepimus.*16. *col fin. de purgat, canon.* Marant. *d. suprà loco. num.*37. *ad*
364 Quod † in inquisitione requirantur omnes solennitates, quæ requiruntur i cusatione Farinac.1. *consil.* 86.*n.*15. & 58. Ernst. Cothmann. *d. consil.* 12. *num. & seqq. junct. n.* 47. & 48.

365 Hinc itaq; est legalis † & juridicus procedendi modus, *cui respondet co tutio criminalis* Caroli V. *sub. rub.* Von fürsprechen/*art.*88. §. Item in dem n nachgesetzten Artickel der Klag/ *&c. ibi*: und ist nemblich zu mercken/ so die K von Amptswegen beschehen/ (uti in præsenti facti specie factum) das alle in einer jeden solchen Klage zusampt den Nahmen des Anklägers/ (videlic officio, qui passim Fiscalis appellatur,) soll also gesetz werden: Klag von Oberkeit vnd Amptswegen. Ex qua constitutione satis apparet, in omni pro criminali libellum in scriptis faciendum & exhibendum esse: Jam verò ex A nobis transmissis constat, in processu nostro, nullum intervenisse libellum a satorium sed puellam istam tantùm extrajudicialiter & in processu informa examinatam, confessiones ejus in tali informatione factas transmissas ad sen tiam concipiendam, eaq; concepta, puellam istam minorennem non accusa neque à quopiam defensam, in Judicium criminale vocatam, confessiones lectas, & iis ratificatis, statim sententiam condemnatoriam in eam publica & non obstante, quod dilationem ad inferendas defensiones petierit un

e, executioni mandatam. Et hæc est prima nullitas, quæ impingit in ipsam inationem criminalem.

Secundò, Vigore Constitutionis Criminalis CAROLI V. Reus † publicè 366
idicio criminali accusandus, uti apparet *ex artic.* *Constit. Crimin.* 89. *& passim.* ex actis nobis transmissis constat, puellam nostram nunquam fuisse crimiter in judicio accusatam.

Tertiò, accusatione † sive à patre sive à Fiscalis Procuratore propositâ fieri 367
t litis cõtestatio, quæ est lapis angularis judicii, Bald. *in c.* 1. *de lit. contest.* Jason *br. nu.* 2. *C. de in jus voc.* Adeoq; † etiam in Criminalibus nullo modo omitti 368
est, *l. adultera verb. Crimin. contra eam inchoatum C. ad l. Iul. de adult. l, inter, cognitione suscepta de publ. jud. Concordat Constitut. Crimin.* Caroli V. *artic.* 90. Clar. §. *fin. quæst.* 45. *n.* 2. Ubi proponit, quatenus per responsionem rei ad usationem inquisitionem judicis lis contestata censeatur.

Quartò, † præmissâ plerumq; litis contestatione & prælectâ sibi accusatio- 369
eus in judicio criminali ad singulos articulos respondere debet, uti pariter ex nstit. criminalib. Carolini & notissimo judiciorum more compertum est. Et ipsæ responsiones ad libellum criminalem aliquando implicant litis contestionem, *per tradita* Clar. *alleg. modò loc.* Sed & de his nihil ex actis apparet. amvis enim puella examinata sit ad denunciationem patris & novercæ, tamen omnia facta sunt sine strepitu judicii & in processu informativo.

Quintò, ne reus simplicitate vel alia inconsultâ facilitate defensiones † suas 370
ligat, & per imprudentiam labatur, liberum est ei petere, ut sibi adjungatur ensor, vel informator qui in Constitutionibus Carolinis Ein Fürsprech oder dener vocatur, *art.* 88. Et si reus hoc sibi jus competere ignoret, Iudex crimiis de eo reum informare & monere debet, *arg. artic. Criminal.* 47 *Iunct. artic. ibi* Diese unser Ordnung Unterrichtung geben / sich darnach wissen zuhaltē / so darmit sie durch Unwissenheit nicht verkürtzt oder gefahrt werden. Et si rei n petant sibi dari defensorem vel advocatum, Iudices justi ex officio eis dare ent, ut ex Blanc. *in Pract. crimin. fol.* 39. *n.* 102. *meminit.* Iul. Clar. § *fin. q.* 49 *sub* . Ernst. Coth. *consil.* 29. *n.* 83. *vol.* 1. Et quod † in processu Sagarum id observan- 371
m est, monent Iacob. Sprenger. & Henric. Institor *Rigidissimi alias censores garũ in Malleo malefic. part.* 3, *q.* 10. Ubi dicunt, † primam defensionis reorum 372
nsistere in hoc, ut iis deputetur Advocatus *faciũt tradita* Tiber. Decian *tract. imin. l.* 5. *c.* 37. *n.* 37. *&* 51. Franciſc. Ponzin. *de Lam. n.* 78. Atq; ita † in tota Has- 373
& aliis Germaniæ locis reis criminosis etiam non petentibus ex officio adjunolet defensor. Patet autem ex actis puellam nostram à patre & noverca delan, nullo planè defensore vel informatore instructam condemnatam fuisse.

Sextò, accedit quod puella ista fuerit minorennis, videlicet 17. annorum. qui juris est aperti, † contra minorem sine curatore dato inquiri non posse *larum, & ibi gl.* Cyn. Alberic. Bald. & Salicet. *C. de auctor. præstand.* Et post eos ita con-

ita consideratum & vocatum in Rato Romano *testatur* Prosper Farinac. *Dec.* *Rot.61.n.28.lib.2.* Berthazol.*consil.Crimin.380,n.3.* Ubi dicit minorem non po
375 se condemnari non dato curatore & non servatis servandis. Siquidem † mi nor tàm in Criminalibus quàm Civilibus non habet legitimam personam sta di in Judicio, *d.l. clarum cum similib. & hoc ita præclarè firmat.* Rol à Valle *cons.* *31.n.8.vol.1.* Et dicit hanc esse communem opinionem, Boss. *in tit.fi. advers.* *Iudic.n.22.*
376 Adeò † processus criminalis contra minorem agitatus non dato curatore ad litem nullus sit *per tradita* Tiber.Decian. *in tract. Crimin.lib.5.c.* *n.56.in fin.* Cornel.*consil.198.n.4.* Menoch.2. *arbitrar.cas.268.n.2.*

377 Ideoque an reus inquisitus,† minor vel major sit, tanquam quid præju ciale, ante omnia summaria cognitione debet prius terminari *per l. si putas, C.* *petit. heredit. & l. quoniam*, Alexandrum *C. de adulter.* Bald *consil.310. col.1.ve*
378 *tertio casu &c. quem ad hoc allegat. & sequitur* Menoch.*d.cas.268.n.10.* indeq confessionem minoris spontaneam in judicio criminali sine curatore facta eidem non nocere *tenet.* Cyn.*in d.clarum, C. de auctor. præstand* Bart. *ad l.fin.* *pupillus ff. de verb.obligat.* Alberic de Rosat.*ad d.l. clarum,* dicens, se sæpe imp gnasse confessiones minorum etiam in tormentis factas & obtinuisse. *per d. cla rum, &c. ita etiam in terminis decidit* Angel. *in tract. Malefic. in verb. compar runt inquisiti. vers.nec.non si cantus, &c,* Quem ad hoc allegat Rol à Vall.*consil.* *vol.1 n.8.* & hæc ejus refert verba formalia: Bene sis cautus Judex, quando h bes minorem 25. annis in fortiam tuam, pro aliquo delicto, quod nunquam ej responsionem recipias, nisi eidem dato & processus curatore per te Judice Et ita secundùm hanc doctrinam in supremo judicio Neapolitano per tot consilium fuisse votatum & conclusum, *testatur* Matth. de Afflict. *Decis.708.*
379 *facit text. in l.6.§.5.de confess.* Et quamvis † Clar. *in § fin. quæst.50.n.2.* in quibu dam locis aliud de facto & quidem malè observari, de jure tamen, præcedente
380 sententiam esse verissimam testatur, tamen cum ista consuetudo † sit exorbita à jure communi & consequenter odiosa de loco ad locum, contra jura apertiss ma & æquissima non est extendenda Felin. *in cap. auditis, col.6.de præscript.* Ja *ad l.de quibus,n 12.ff.de legib.* Paul.Paris.*consil.25,n.26.vol.1.* Robet. Maran. *D*
381 *8.nu.31.* Quinimò Dd. † attestantibus de consuetudine parum creditur Jason *d.l.de quibus,n.89* Mynsing *6. obs.68* Ludolph.Schrader. *tract. Feud.part.1.qu.* *nu.5.* Et hanc esse communem opinionem, *post.* Curt. *& alios testatur* Coler *Process. executiv. part.3.cap.11.n.72.* Berthazol *consil.432.nu.2. ubi. pariter dic* communem hanc esse sententiam. Et communiorem dicit Mynsing. *alleg. sup loc.* & magis communiter approbatam, *scribit* Vincent.Honded.*consil.110.n.* *lib 1* Et *in* Rot Roman. *ita fuisse decisum testatur* Bursat.*consil.16.n.37.li.1* Est
382 ratio, † tum quia consuetudo est varia & modo alba modo nigra: Hostiens. *Summ.de consuetud. Roman. sing.369* Paul Paris.*consil.31.n.14. & 15.vol.1.*

383 Tum † etiam quia consuetudo facti est.*c.1.de constitut.in 6.l.1.C.quæ sit lon consue*

suet. Quæ autem facti sunt, prudentissimos quosque fallere possunt. *l.2.ff. de i. & facti ignor.* Nam facti quæstio incerta est & plena circumstantiarum *uti at.* Dionys. Gothofred. *ad l. idem erit ff de stat. hom.* Ideoq; † multi aliquando dunt consuetudinem & aberrant, *inquit* Cyn. *ad l.2. C. quæ sit long. consuet. quæ gat* Meichsner. *Decis. Camer.* 1.4.*n.*43. *Tom.* 3. Et in ea † asserenda JCtos quanvis exercitatissimos facilè decipi, *post.* Bartholom. Socin *consil.* 87.*n.*3. Carol. in. *consil.* 86.*n.*10. *vol.* 4. *ita respondit* Ernst. Cothman. *Respons.* 1.*n.* 449. *vol. ddens. ibidem doctrinam,* Quod Judex religiosè † sapiens ad unius vel alterius i testimonium de consuetudine sine magno & pernicioso justitiæ periculo onunciare non possit. Idque vel maximè procedit, si Iudex imprudens unius plurium Dd. qui extra istam provinciam & forum vixerunt de consuetudine is fori in quo vixerunt attestantes statim ad suum forum, cujus illi planè fueat ignari applicare vellet, *per ea quæ tradit* Ioh. Dilect. Duran. *de Art. testand. tit. de substit. cautel. caut.* 35.*n.*3. Bursat. *consil.* 43. *num.* 54. *lib.* 1. Vinc. Honded. *d fil.* 110 *n.* 20. Addens, † respectu loci in quo Doctor non fuit versatus, ejus estatio nullam præsumptionem nedum probationem facere: maximè si teste- de consuetudine juri adversa, *per ea quæ consulendo tradit* Iohan Goedd. *consil. arp.* 32.*n.* 187. 188. *vol.* 3. 384 385 386 387

Neq; putamus probari posse in Diœcesi N. talem contra jus apertum vigere nsuetudinem, neq; etiam de ea hic curandum, cum Dnn. N. N. in sua Apolo- passim prætendunt, processum istum secundùm tenorem juris communis larei. Nach verordnung der Rechte/Reichs Constitutionen vnd P. H. O. &c. titutum & absolutum, & tamen salvo eorum honore, in hoc etiam puncto glectum esse ipsa loquuntur acta & protocolla collata cum jure communi.

Septimò Iuris ratio & æquitatis suadet benignitas ut † reo etiam de delicto 388
nvicto & sponte confesso antequam condemnetur detur terminus formandi s, si quas habere potest, defensiones, contra probationes & proprias confesnes, cur scilicet ex iis non debeat condemnari, *arg. l. desertionem.* 3. *ff. de re mi- & per illum text. ita concludit* Prosper. Farinac. *in Practic crimin. quæst.* 39.*n.*3. *ducens* Salicet *in l.2 post.n.*7. *C. de custod reorum. dicentem* Quod † reus sponte 389
nfessus carceribus mancipetur, assignato sibi termino ad allegandum, quare ex nfessione sua ita condemnari non debeat, ubi asserit hanc esse totius mundi cticam. Et hanc esse certam juris conclusionem *testatur* Iul. Clar. *lib.* 5. *Sent. n. quæst.* 49.*n.*13. *addens ex* Marian. *in cap qualiter & quando n.*232. *de accusat. servari ex communi observantia & q* 55. *n.*9. *& seqq.* Grammatic. *consil.* 69.*n. fin. & seqq.* Gomez *de Delict. cap.* 13.*n.*3. Etiam † in gravissimis criminibus ut 390
e Majestatis divinæ & humanæ Gig. *de Crimin. læs. Majest. lib.* 1. *tit. qualiter in n læs. Majest proced.* Decian. *in tract. crimin. lib.* 7.*c.n.*11. Cacher. *decis. Pede- d.* 79 *n.*12. *& seqq.* Boss. *in tit. de Hæretic. n.*9. Roland. à Vall. *consil.* 12.*n.*61. *vol.* Iul. Paris. *consil.* 2.*n.*159. *& seqq lib.* 4. Et iste † terminus defensionis reo dan- 391

dus, etiam si ab eo non petatur, Clar. *d. quæst. 49. nu. 13. in fin. & dicit. commun.* Bosf. *in tit. de Confess. nu.* 10. Foller. *in Practic. crim. in verb. & si confitebun.* *part 1 & part. 3 nu. 64. quem. & alios adhoc allegat. & sequitur.* Prosp. Farinac.
392 *quæst.* 39. *n.* 35. *ubi ex* Angel. *dicit*, Practicam † esse omnium Criminalistaru quod terminus prædictus reo confesso detur, sive petatur sive non. Estq; rati
393 quia † reus contra propriam confessionem multa allegare potest, errorem vid licet, ætatem, furorem, &c. cum similibus, ex quibus suadentibus ita facti circu stantiis, vel à pœna absolvendus vel etiam mitius puniendus veniret, Gramm *cons.* 16. & *Consil.* 69. *n.* 1. *in fin.* Clar. *§ fin. quæst.* 55. & *quæst.* 65. *in princ. & ita m torum auctoritate consuluit.* Prosp. Farinac, 1. *consil.* 16. *n.* 15. & 16. *ubi dicit*, Spon confessum revocare posse confessionem contrarium probando: quia ad pro bandam innocentiam defensiones semper admittuntur, ne fortè contingat i nocentem damnari, *per allegat ibi & Consil.* 103 *n.* 2. & *seqq.* Iam verò exac transmissis non apparet, ullum puellæ nostræ terminum datum, deducendi defensiones; sed prælectis in judicio confessionibus extrajudicialibus, & in pr mo actu judiciali publico, statim publicatam fuisse sententiam capitalem, ac no obstante, quod tam ipsa, quàm pater ejusdem delator terminum & dilatione communem Sächsische Frist petierint, executionem maturatam & perfect fuisse. Quod ipsum vel sanioribus gentilibus satis in humanum visum fuisse, att
394 statur † Festus, qui Judæis, damnationem Pauli subitam urgentibus, respond non esse Romannis consuetudinem reum condemnare, antequam ei detur te minus defendendi & abluendi crimina. Actor. *cap.* 25. *v.* 16.

Certum autem est, si puellæ datus fuisset terminus, eam, adhibito prud tum consilio, multa contra confessiones istas deducere potuisse, videlicet qu
395 fuerint erroneæ, † adeoque revocabiles, *per. tradita* Surd. *consil.* 311 *n.* 72. Matt de Afflict. *Decis.* 44. *n.* 2. 3. Farinac. 1. *consil.* 13. *n.* 10. Clar. *§ fin. d. q* 55. *in fin.* (pro emergens postea veritas rei & evidentia in multis id demonstravit, ideoque f
396 cilè iste error data defensione, probari potuisset) veluti ad suggestionem effusæ, Scacc. *de Iudic. lib.* 1. *cap* 86. *n.* 7. Johan. Godelm. *de Mag. & Venefic. lib*
397 *c.* 9. *n.* 16. Ætatis † & sexus incõsulta facilitate præcipitatæ: Matt. de Affl. *Decis.* 20
398 Roland. à Vall. *consil.* 31. *n.* 8. *tit.* 1. Sine curatore † & defensore † factæ, *l. cl*
399 *rum, & ibi glos* Balld. & alii *C. de Authorit, præstand.* Quod † Diabolus per e tanquam obsessam multa fuerit sæpe locutus. Tiber Decian, *tract. crimin. lib*
400 *cap.* 37. *n.* 57. *ibi: Etsi Dæmonibus vexetur, quia similis talis censetur. furioso.* Item quod confessiones istæ essent variæ, contrariæ, adeoq; incertæ, non concluden tes, quæ non nocent, *l. qui falsa vel varia, ff. de testib. l. testium, §. 1 ff. eod* Farina *consil. n.* 15. *cum similibus.* Et hæc sanè Nullitas ex parte Dominorum Judicu
401 planè videtur insanabilis; Quia talis terminus defensionis, non posset denega à Judice, habente, quodcumque liberum & absolutum arbitrium, *glos. in clemen pastoralis, § pen. in verb. licuerit, de re Iud.* Marsil. *in Pract. Crim. §. constante, n.*

Meno-

enoch.1.*arbitr.*77.*nu.*1. *& seqq.quos ad hoc allegat & sequitur* Farinac.*d.consil.* 3.*n.*4.67. Adeò † ut ne quidem aliud statuti vel consuetudinis alicujus præ- 402
tu defendi posset. Cum nec per summum Principem contrarium induci queat, *tradita* Farinac. *consil.* 16. *n.* 18. Matth. de Afflict. *Decis.*39, Imò cum iste ter-
nus † præparandæ defensionis jure nitatur divino, de consuetudine vel stylo 403
d induci non posset Rot. Roman.*de Consuet. decis.*6.*num.*3.*in antiqu.*Bursat. *sil.*201.*n.*70.*vers.quod procedit.lib.*2.

Octavò evidens emergit nullitas circa modum interrogandi & examinan- Constat enim ex protocollo & actis, puellam istam ad nudam Patris & no- cæ delationem, de Domina vidua, ejusque filia non solum in Individuo, nullâ nen præcedente diffamatione & indiciis, sed etiam de omnibus circumstantiis
delationis capitulis expressis, interrogatam, † quod jure communi & Ca- 404
inis constitutionibus expresè reperitur prohibitum, *l.* 1 §. *qui quæstionem, e quæst. Constit. Crimin.* Caroli V. *tit.* Keinem gefangenem die Umbstände Missethat vorzuhalten; Sondern jhn die gantz von sich selbst sagen zulas. ꝛc. *Iunct. art seq.* 56. *ibi.* Wan den gefangenen in annehmen oderfragen/ elbe Umbstände der Missethat vorgesagt/vnd darauff gefragetwerden: *Iunct.*
31 *faciunt tradita* Sccac. *de Iudic.lib.*1. *cap* 86.*n.*7.8.*ubi dicit*, Talem † inter- 405
andi modum esse leonem suggestionis, ideoque monet, ut ab eo omnes Ju- s abstineant. Et hic repetenda quæ deduximus *suprà in Resolut.* 2 *quæstion.* 7.*decidendi ratione post.n.*247. Et ex hac interrogandi Nullitate evidenti orta Dominæ viduæ ejusque filiæ diffamatio, quem judex prudens examinando ndum juris ordinem præcavere potuisset & debuisset.

Nonò Constitutiones Criminales CAROLI V non solum præmissum jam cedendi ordinem, ut videlicet reus porrecto libello excusetur, lis conteste- à reo respondeatur, eique terminus præparandæ defensionis concedatur,
nprobant; sed etiam expresè sanciunt, † quod agitato hinc inde processu 406
ntentiam judicialiter submittatur & concludatur, *art.* 92. *sub rub.* Wie die hter vnd Schöffen / oder Vrtheiler nach beyder Theil/ und allem Fürbrin-
/ auch endlichen Beschluß die Vrtheyl fassen/ꝛc. Et hanc † practicam con- 407
lendi in causa criminali per totam fere Germaniam observari, *testatur* Lu- ic. Gilhaus. *in tract. Crimin.cap.*5.*ram.*6.*nu.*2. Et quamvis conclusio in cau- ivilibus non sit de substantia judicii, *per tradita* Marant. *part.*4. *distinct.* Joh.
ichsner. *Decis.camer.*6.*n.*80. Tamen, † quia Carolina constitutio illam ex- 408
sè in criminalibus exigit, omitti sine Nullitate non potest. Et quod in Ca- a nulla ne quidem interlocutoria publicetur sententia, nisi causa conclusa partes, vel judice acceptante eam pro conclusa, *testantur* Geil *observ.*107.
ero 2. Ioachim. Minsing. 3. *observ.* 17 Quamvis ista † conclusio reum non 409
onstringat, quin defensiones novas post causæ conclusionem formare & ducere possit, *ut declarat.* Andr. Geil. *d. observ.* 107. *num.* 11. Marant *alleg. loc.*

At in præsenti facti specie sicut de legitimo processus initio, vel medio, ita ne
de conclusione apparet.

Decimò deveniendo ad ipsam sententiæ definitivæ contra puellam ista
publicationem, dubium non est, eam omnibus quæ jam enumeratæ sunt Nu
410 litatibus affectam, † adeoque quæ in publicatione ejusdem principaliter vel
consequentiam facta sunt, eodem morbo laborare, *l.1.§.ult.ibi quoniam pro nu*
hoc.habetur.nec ulla est sententia ff.quod quisq; jur.l.4.§.condemnatum,ff.de re ju
l.ult. ibi nec nomen quidem sententia habere meretur, C.de sentent.ex brevic.re
tand. Clement Pastoralis *sub.fin.de re jud.* Fac. *Constit.Crim* Caroli V. *art* 93.*rub*
Darauff sollen Vrtheil, Sprecher/ *& in ipso artic.93.ibi.* Auff alles Gerichtli
einbringen vnd Handlung/ *& art.94. ibi.* Auff obgemelte beschluß/ ꝛc. Ergò ul
ista non præcesserunt sententiam, quæ ordinatio præcedere vult, illa utiq; nul
411 erit. Quando enim sententia † ejusque publicatio ex actis justificari non potes
notorie nulla & injusta censetur Paul. Paris. *consil.* 107. *nu.* 11. *lib.* 4. Gabriel. *con*
207.*num.*5. *& seqq.*& *Consil* 167.*nu.*60. Berthazol. *consil. Crimin.*79.*n.*2. Affli
Decis.Neap. 182.*n.*3. *& seqq.* Farinac, 1. *consil.* 86.*n.*63. & 2. *Consil*, 142. *na*.

Vndecimò considerando ipsum tenorem sententiæ, ejusque executione
illa perpensis diligenter præsentis facti circumstantiis, nimis videtur rigida
in feveritate excessiva. Nam I. *Sancitum est in Const. Crimin.* Caroli V. *art.*
412 Quod † Sagæ, tunc demum ultimo & quidem ignis supplicio sint afficiendæ
hominibus per veneficia damna dederunt : *Textus ita habet.* : So jemand d
Leuten durch Zauberey/ Schaden oder Nachtheil zufüget / soll man jhn str
fen von Leben zum Todt / vnd man soll solche Straff mit dem Fewer thun. W
aber jemand Zauberey gebraucht/ vnd damit niemand Schaden gethan hett
soll er sonst gestrafft werden nach gelegenheit der Sachen ꝛc. Ab hac non d
413 crepat jus † commune, quod non simpliciter propterea maleficas seu Sagas u
timo supplicio punit, quod cum Diabolo pactum fecerint, sed quia naturæ hu
manæ humanoque generi inimici multa damna adferant, *ut in l.1. & in l.ne*
aruspicem , *5.ibi. quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appella*
&c.& in l.7.ibi humani generis inimici.&c.C.de malefic & Mathemat. Ex quib
414 † constat damnum hominibus datum potius quam defectionem à cultu Dei a
Impp. consideratum, *idq; apertiùs l.eorum est scientia,* 4. *C.eod.evincitur* Ideòq
certum est jus civile hoc potissimum spectare, an damnum hominibus per sag
datum sit, ad hoc ut ultimo supplicio afficiatur. *Et testatur* Clar. *in §. Hæresis sub*
25.*pœnam mortis.hoc casu hodie non est in usu.* Et faciunt. tradita Farinac. *qu.* 20.
71.*& mult.seqq.* Ubi distinctè per multas declarationes & limitationes hanc re
explicat. Menoch. 2. *Arbitr.cas.*388.*n.*1.*&* 16. Ubi arbitrariam dicit pœnam sort
legii, & refert Platonem ad prædictum modum jam olim distinxisse Dialog
415 11. de legibus. Joh. Godelman. *de Magis & Venefic. ibi.* 3. *c.*11.*n.*32. Ubi, † quod
Magi neminem veneficiis læserint, & tantùm fateantur, se contractum cu

Dæmo

æmone iniisse, pœna extraordinariâ, ut fustigatione, relegatione, mulctâ pe-
niariâ resipiscentes puniri posse, idq; firmat *per text. in d. art.* 109. *Crim. Const.*
roli V. *adducens ibid. n.*33. Ita judicatum, ut in tali casu ad fustigationem & re-
ationem Saga condemnata fuerit Joh. Fichard. *consil.* 111 *nu.* 2. *vers.* So viel
nn belanget/ꝛc. *Ubi ita scribit*: dieweil dann dieselbe Person sonst kein Zaube-
getrieben / noch Schaden / gethan noch etwas anders gehandelt / dann das
einmal oder zwei mit zum Tantze geführet worden/ vnd mit dem Bösen jhres
ünckens gemeinsamet / (quod tamen nostra puella constanter negavit,)
nū aber jhr solches alles leydt sein lesset/vnd sich wider zu Gott bekehret/so wü-
ich dieselbe nicht allein in den andern gleich zum Feuer nicht zu verdammē/son-
n auch mit keiner Leibes straff zubelegen. Hactenus Fichard. ubi tandem in
o casu concludit ad relegationem, † in eamque sententiam descendere so- 416
e supremum Sabaudiæ Senatum *testatur* Anton Fab. *in C. rer. in Sabaud. lu-*
*.li.*9. *tit* 12. *defin.* 1. *n.* 3. & *defin.* 2. *n.* 5. & *seqq.* Laurent. Kirchov. *inter varia Ger-*
n. Consil. 12. *n.* 9. *tom.* 2. Ubi pariter intelligit Constitut. Carolin, ut altero casu
n pœna mortis, sed relegatio vel alia extraordinaria pœna imponatur. Et ita † 417
am de consuetudine rigorosam mortis pœnam tali casu non servari, *scribit*
osp. Farinac *in Pract. crim. q.* 20. *n.* 89 Atqui ex actis constat, puellam nostram
llum hominibus damnum veneficiis arte Magicâ dedisse neque cum Dia-
lo rem habuisse. Ideoque vigore Constitutionis Carolinæ non ultimo sup-
cio; sed aliâ extraordinaria pœna puniendam fuisse. Et licet initio de equo
gallo gallinaceo quædam narraverit, postea tamen idipsum revocavit, neque
quam judicialiter ratificavit: Neque etiam ex actis constat judicem in corpus
icti, prout tali casu jubet Constitutio Carolina inquisivisse. Quoties autem
† ex aliqua causa certo casu pœnam ordinariam arbitrio judicis mitigari vult, 418
n potest imponi capitalis *l. qui ades, ff. de incend. ruin. naufr.* Aretin. *in tract.*
alefic. in gloss. scienter & dolosè col. 5. Marian. Socin. *in cap. inquisit. in pr. de ac-*
sat. Berthazol. *Consil. crimin.* 118. *n.* 3 Marant. *Disp.* 3. *n.* 18. Menoch. 1. *Arbitrar.*
86. *n.* 3. *iunct. n.* 5. Roland. Vall. *consil.* 51. *n.* 40. *vol.* 1. *per text. in d. l. qui ades.*
qui Carolina † Constitutio *d. artic.* 109. isto casu, quando hominibus per ve- 419
ficium nullum fuit damnum datum, sancit, pœnam ultimi supplicii & quidem
is non esse infligendam, sed ex arbitrio moderandam, quod satis ex ipsis ver-
d. art. apparet. Nam primò præmittit casum, quo per veneficium hominibus
mnum datum fuit, & tunc statuit pœnam ultimi supplicii: Deinde subjun-
alterum casum per dictionem adversativam: Wo aber jemands Zauberey
braucht / vnd damit niemand Schaden gethan hette / soll sonst gestrafft wer-
n nach gelegenheit der Sachen. Quæ dictio Sonst / † hoc est, aliter, satis 420
nuit: in posteriori casu Sagam vel veneficam alia, quàm ultimi supplicii pœna
ctendam, illamque expressè tali casu prohibitam esse. Est enim dictio ista,
onst/ adversativa, sui naturâ diversum à priori inferens, & aliam à præcedente

 casu,

casu dispositionem arguens, *ut notavit* Gylman *in Symphorem.tom.* 4 *part.*1.
14.*n.*204. *vol.*109.*uti eum allegat.*Paul,Math. Wehner.*in Pract.obs verb.*S
sten. Et licet non desint magni nominis ICti & scriptores alii, qui hoc etiam
mortis pœnam propter solum pactum Sagarum cum Diabolo dictent: tam
nec allegati auctores postremæ sunt existimationis, & constitutiones Caroli
II. textus illis multum adstipulatur. Quamvis etiam omninò expeditum, & si
controversia esset, quod nostro casu, capitalem pœnam lex statuisset, quam
men non expresse statuit, judicem ad mitigationem flectere debuisset, qu
421 puella nostra à patre † & noverca delata, judici ad pœnam oblata fuerit, q
casu legibus ita cavetur, quod si pater, filium præsidi offerat, de capitali crim
accusatum vel inquisitum, non debere præsidem filium ultimo supplicio d
mnare, & sic non ordinariâ, pœnâ sed mitiori, additâ ratione, ne scilicet patre
faciat ministrum impietatis, in sanguinem filii, *ut est text. in l. milites*, §. *desertor*
& ibi gl. ff de re milit. Et sic per illum text. infert Salicet. *in l. propter insidias*, C.
accusar. post. Felin *in cap accusasti. n.*13. *ff. de accusat.* Marsil. *in l.* 1. §. *ad quaestion*
*n.*16. *ff. de quaestion.* Tiber. Decian. *in tract. Crimin. lib.* 13 *c.*13. Tyraquell. *tract*
*Pœn. leg. caus.*18. Cravett. *consil.*309. *n.*3. Menoch. 3. *Arbitr. cas.*347 *per tot.* Scip
Gentil. *de bon. matern. cap.* 2. *pag.* 8.

422 Et hoc etiam in † atrocissimo læsæ Majestatis crimine in casu quodam co
suluisse & obtinuisse, Paul. de Castr *testatur.* Cæpoll. *cautel.* 1. *ubi refert. casum*
lium quendam Comitis Palatini, cõmisisse crimen læsæ Majestatis, patrem p
priâ auctoritate ipsum præsentasse Imperatori: dubitatum fuisse nunquid e
decapitandus, consuluit Paul. de Castr. quod non, per textum modo alle
tum: Imperatorem verò voluisse videre ipsum textum, quo viso eum liberas
pœna mortis, relegando per decennium, *uti refert. ipse* Castr. *in d. l. propter in*
dias, C. *qui accusar. non poss.* Et licet allegata lex loquatur de desertoribus mi
tiæ, tamen ratio ibidem expressa generalis est, videlicet ne Iudex patrem fac
ministrũ impietatis, in sanguinẽ filii quæ utiq; in omnibus aliis criminibus ca
talibus locũ habet. Ideoq; allegati modo Dd. textũ illũ ita generaliter intellig

423 Et propterea † Lex non adeò facilè, etiam in crimine insidiarum pa
rum, licentiam parenti concedit accusandi filium, quin potiùs eum moneat p
tatis naturalis, *dum in d. l. propter insidias, C. qui accusar. non poss.* inquit, modò p
tas & ratio naturalis, animi tui intentionem non revocet, quasi diceret: licet c
vilis lex hoc tibi patri permittat, memento tamen ab eo abhorrere jus sangui
& naturæ, cum patria potestas non in atrocitate, sed in pietate consistat, *ut*
text. in l. Divus, in ff. ad l. Pompei, de parricid.

424 Et ideò, inquit Papinianus † patri, & non marito, mulierem & adul
rum deprehensum, permissum est occidere additâ ratione: qui plerumque p
tas paterni nominis optimum pro liberis consilium capit, *l. nec in ea*, §. *ult. ff*
425 *adult.* Et † nullus affectus vincit paternum, *text. in l. fin. de curat. furios.*

Ide

Idq; non solùm obtinet † in liberis probis & piis, sed etiam improbis, uti 426
ret ab exemplo Davidis viri justi & secundum cor Dei, qui, licet Absolon
cum pellicibus ejus fœdè concubuisset, Ammon fratrẽ occidisset, ipsumq;
idem regno pellere conabatur, & hæc omnia patri nota essent; attamen au-
ejus morte, vestes laceravit & exclamavit: Fili mi Absolon, Absolon, fili mi,
mihi tribuat, ut ego moriar pro te, *2. Reg cap.* 18. Quod & aliis quàm pluri-
Sacræ historiæ exemplis, si opus esset, firmari posset.

Est enim † pater & filius (seu filia) eadem penè persona, *l. fin. C. de impub. &* 427
ubstitut. Et † eadem caro, *c. contradicimus, §. hac auctoritate,* 35. *q.* 3. adeò ut 428
beris † corpus parentis periclitari censeatur, *§. fin. instit. de noxal. act. Et ideò* 429
it gloss. & post eam Angel. *in l. quidam cum filium, ff. de hered. instit.* Nec † li- 430
ullum meliorem amicum habere possint, Bald, *in c. pertuas, col.* 2. *de probat.*

Cùm itaq; pater iste, puellam filiam suam apud Judicem detulerit, & ad
endum obtulerit, censendum non est, eum adeò paterni nominis & san-
is oblitum eâ intentione id fecisse, ut mortis pœnâ afficeretur: Quis enim
em † suam ita odit, ut eum lanienæ offerat, & sui destructionem appetat? 431
e etiam inde satis apparet, quod publicatâ in filiam capitis sententiâ, dila-
em instanter petierit, & ab ea quasi provocarit, sed frustra, contra tamen
anitatem & juris benignitatem. Et quamvis initio filiam, pietatis & pater-
nguinis quodammodo oblitus, crudeliter satis ad pœnam obtulerit, unâ
noverca, debuisset tamen prudens & humanus Judex considerare † pa- 432
overcalibus delenimentis, instigationibusve corrupto, malignè circa san-
em suum judicium & injuriam inferenti consentiendum non esse, *ut monet*
ad liter. in l. non est, de inoffic. testam.

Siquidem † pater quoties contra liberos neglecto pietatis officio, ali- 433
facit perinde id æstimandum, quasi non sanæ mentis fuerit *inquit* Mar-
us JC. *in l. hoc. calore,* 2. *ff. eod. tit.* Et patrem † id facientem, morbum in cere- 434
& rationis defectum habere, *dicit* Bald. *in Auth. ex causa, col.* 7. *n.* 26. *vers. se-*
o accipio, C. de liber. præterit. Socin. Iun. *consil.* 59. *n.* 13. *vol.* 3.

Ex quibus apparet, † Novercas eò parentes contra liberos instigationi- 435
suis preducere posse, ut furiosis similes existant, ac sanguinis & pietatis ju-
gligant. Indeq; noverca † præsumitur inimica privignis, Tiber. Decian. 436
act. crim. lib. 3. *cap.* 25. *n.* 83. Et quicquid † pater facit contra liberos habentes 437
rcas, id fecisse præsumitur novercalibus persuasionibus corruptus, *uti do-*
Bald. Angel. Castrens. *& alii in d l. hoc colore, ff de in offic.* Bertrand. *consil.* 22.
vol. 3. Herman. Vult. *consil Marp* 29. *n,* 89. *vol.* 1. Unde non inconvenienter
inis potiùs allusione, quàm derivatione, † novercam quasi nocentem arcũ 438
m putavit Accurs. *in §. socrum, in stit de Nup. & gl. in c. pastoralis, in verb prin*
dere Iudic. Solent, inquit, † novercæ in privignos sævire. Inde & Illud pro- 439
ium: † *Odium novercale.* propterea quod novercis omnibus innatum sit fa- 440

 tale

tale quoddam & implacabile odium adversus privignos, ut explicat Eras Roterodam. *in adag.* Chiliad. 2. *cent.* 2. *adag.* 95. *Iuxta illud* Euripid. *in Alc.*

Hostis, noverca est, ante natis liberis

Nihiloq; mitior nocente viperâ.

Hinc Ovidius *lib.* 1. *Metamorphos.*

Lurida terribiles miscent aconita novercæ.

441 Ac propterea jura suadent † liberos apud novercas educari non deb *l.*1 *C. ubi pupill. educ. deb.* Aretin. *in l. si disceptetur, ff. eod. tit.* Quod & Virgilius *elog.* 9. *innuit sub persona privigni dicens.*

Est mihi namq; domi pater est injusta noverca.

Cum itaque hisce non attentis, puella à patre novercalibus delenime corrupto, ad puniendum oblata, ultimo supplicio affecta sit, Judex loci, eum pietatis ministrum, in sanguinem filiæ jam ante per obsessionem Diaboli satis afflictæ, & ita majori commiseratione dignæ, fecit, *per text. in d. milit desertorem, ff. de re militar.*

442 III. Mitigationem † cæteris paribus, suadere solet & sexus quali propter infirmitatem & lubricum consilii, indeque plerumq; fæminæ co

443 propria censentur laborare commoda, *l.* 2. *§. verba ff. ad SC. Vellejan. l. si mulier eod.* Zang. *de except.* 3. *cap.* 9 *n.* 1. Quare † mulier à mollitie mentis dicitur

444 *text. in c. quod. proposuisti.* 32. *q.* 7. Et constat ex † creationis historia Diabolum forma serpentis non virum, sed mulierem tanquam simpliciorem, & ad lap procliviorem prius aggressum fuisse. Genes. *cap.* 3. *v.* 1. *Ibidemq;* Pare. *in com*

445 *fac text. in c indignantur,* 32. *q.* 6. Ideoq; huic sexui † quem Petrus vas fragile

446 pellat, magis esse condolendum, † etiam quoad mitigandam pœnarum a ritatem, tàm Canonistæ, quàm Legistæ communiter concludunt, *text in cap dignum,* 6. *extr. de homicid.* Ubi Alexand. 3. Papa. *Exoniensi Episcopo ita rescri*

447 Sanè cum † vir discretus existas, plenius nosti, quod in delictis non solùm qu titas & qualitas delicti, sed *atas, scientia, Sexus,* atq; conditio in delinquenti sint attendenda, *glos. ibid in verb. sexus, text. in l. Sacrilegii pœnam* 6. *in pr. ibi conditione, sexus vel severiùs vel clementiùs statuere, ff. ad L. Iul. peculat. l.* 38. §. 3. *ff. ad. L. Iul. de adult.* Tiber Decian. *li.* 5. *c.* 38. *n.* 62. Andr. Geil. 1. *de pac. publ. nu.* 7. Peter. Laiman. *de sagis, q.* 1. Hinc. Virgilius *lib.* 2. *Æneid.*

---------*Nullum memorabile nomen*

Fœminea in pœna est.

448 IV. Humaniorem sententiam suadere debuisset puellæ hujus † ætas nor, cum 17, ętatis annum vix egressa fuerit. Nam licet minor ętas in delictis in totum à pœna excuset, tamen interdum miseratio ætatis Judicem ad me crem pœnam perducere solet, *dicit text. in l. auxilium,* §. 1. *ff. de minoribus, l. Sacrilegii pœnâ, in pr. ibi. pro conditione atatis vel severiùs, ve clementiùs sta ff. ad L. Iul. peculat. text. in c. sicut dignũ, verb. sed. atas. attendenda, extr. de homi*

Et † Claudiæ, fratres Impp. propter ætatem crimen incestus remisisse di- 449
t. in l.38.§ fratres l. aut facta, persona, ibi: in ejus rei cõsideratione ætatis quo-
atio habeatur, ff. de pœn. fere. 108. ff. de reg. Iur. Ubi JC. Paulus, Ferè, inquit in
ibus pœnalibus judiciis & ætati & imprudentiæ succurritur, Dec. ad d.l. fere,
ngel. Aretin. in tract. de malefic. in verb. scienter, dolosè, n.12. Ubi sic ait: Cau-
lebet esse Judex, in quo minor ex delicto tenetur, quod mitiùs agat cum eo,
majore Unde magis communiter concludunt Dd. quod quando † propter 450
tum venit imponenda pœna mortis, habita ætatis ratione, regulariter Judi-
devenire non posse ad decapitationem, sed aliam extraordinariam pœnam
nere debere per ea quæ tradit Berthazol. consil. crimin. 118. n.1. & 2.. Ubi ita
s & pluribus locis fuisse judicatum, asserit. Roland, à Valle consil. 51. vol. 1. n.
& seqq. & consil. 77. n.6. & seqq. vol. 3. Ubi 24. adductis argumentis & rationi-
anc firmat sententiam, Grammat. decis. 23. n.12. Ubi refert ita servatum fuisse,
onsilium Neapolitan. uti eum allegat & sequitur Clar. in §. in fin. q.60 sub
ddens ita Dd. tenere frequentiori calculo. Prosp. Farinac. 2. consil. 187. num.
nu.10. & in pact. crimin. quæst. 92. Vincent Honded. consil. 104. n. 5. vol. 1.
aquell. de pœn. temperand. caus. 7. per tot. Ubi n. 5. inter alias † hanc adducit ra- 451
em, quod adolescentia suapte quasi naturâ sit irramentum vitiorum & levi-
ideò si peccet adolescens vel adolescentia, magis id asscribendum ætatis vi-
uàm pertinaci malitiæ & improbitati, cum nondum ætati isti plenum sit
nis judicium atque consilium Idque non solùm in malæ sed etiam in bonæ
lis adolescentibus obtinere, ostendit Regius propheta dicens de se: Delicta
ntutis meæ ne memineris Domine, Plas. 25. v. 7. Et Jobus vir justus exclamat:
nsumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. Job. cap. 13. vers. 26. Et testatur Ho-
s de se, Ode 16 carm. lib.

- ------- me quoq;
tentavit in dulci Iuventa
fervor. & in cæteros Iambos
misit furentem.

que † multi in prima ætate turpes & omnium judicio damnati, postmo- 452
tamen laudabiles extiterunt, teste Lactant de ira Dei, c. 22. Et quamvis mul-
d, variè hac de re sentiunt, eò tamen ferè omnes collimant, propter prædicta
& rationes, † minori quidem in delictis non succuri, ut scilicet restitua- 453
mninò, ne pœnâ aliquâ plectatur, sed verè puniendum esse, sed mitiùs, ca-
i pœna regulariter in aliam commutatâ. Quam etiam defendit Wesenbec in
itl. n.26. ff. ad L. Cornel. de sicar. Ubi urget ration. Angel. & Bald. quod videli-
minori, quamvis pubere non sit tantus dolus, quantus in majore. Ideoque
eadem pœna. Quo etiam collimat constitutio Crimin, Carol. V. artic, 179.
tatis, maximè in infligendis pœnis rationem habendam esse sancit, ita ut nõ
aria, sed Judicis prudentis arbitrio plectatur, quod arbitrium ad mortem

non

non facile extendi debere, *testatur* Wesenbec *d.modo loc.* Menoch. 1. *arbit.* 86. Imò ne quidem posse hoc casu multis firmat Barthazol. *consil. crimin.* 37 6,7. Roland. à Valle *d.consil.* 51.*n.*40.*& seqq.*

Hisce V. *accedit*, quod puella nostra matre in tenera infantia orbata & improbis vetulis à patre educanda fuerit tradita, à quibus si verum est,
454 narravit anno ætatis suæ quinto Diabolo associata fuit. Quę occasio † pravæ cationis & seductionis in ipsa prima infantia à prudente judice non parum at
455 denda. *arg. cap. dixit* Apostolus 26.*q* 3. Et certum est in illam † ætatem quinq nii neq; dolum neq; pœnam cadere, cum ejusmodi infantes quinquennes re râ, quid agunt non intelligant, nec multum à furiosis distent, *inquit* Iustin. Imp *in* §. *furiosus instit, de inutil stip. l. sed & si.*5 §. *pen ff. ad L. Aquil. & in l.*3.§.1.
456 *pulchr.* Hinc Modestin. † infantem cum furioso comparans, in delictis, di quod alterum innocentia consilii tueatur, alterum fati infelicitas. *in l, infans.* *ad L. cornel. de sicar. fac. l. infans*, 60. *ff de rei vindic.* Clar. §. *fin. quæst.*60. *nu.*2. var. *in relect. clement. si furiosus, part.*3.*n.*1. & 5. *de homicid.* Andr. Geil 2. *obs* 110.*n.*20.21.*& seqq* Menoch. 2. *Arbitr. cas.* 325.*n.*2.*& seqq, & cas.*329.*n.*2.

Cum itaque ex actis appareat, puellam nostram ex ea tantùm & non causa, capite mulctatam, quasi ex propria confessione pactum cum Diabolo
457 buerit, † illud vero quinto ætatis suæ anno inierit, non potuit nulla pœna p pterea de jure, nedum capitis, postea adultior, nondum tamen major effecta niri. *Vt tradit.* Marsil. *in d. l. Infans. col.*2. *quem. allegat* Tyraquell. *de Pœn. tem rand. d. caus.*1.*n.*8.

458 Cum ut in omnibus aliis rebus ita vel maximè in † delictis initium sit ctandum & occasio per jura vulgata. Quin imò de isto pacto expresse nihil posuit, sed hoc dixit, **Sie sey vngefehr fünff Jahr alt gewesen/ wie N. jrhs** **tern alte Magd jhr den Teuffel gebeten das er sie solte wahren/ vnd nachlauff vnd sie solte jhn wider wahren. Item sie N. hette anfangs nicht gesagt/ das er böse Feind/ sondern einer auß jhrer Freundschafft were.** *Protocoll.* 23. *die Ianu* Unde constat puellam ab initio non solùm propter infantiæ ætatem sed eti
459 errorem non consensisse. Nihil † enim magis consensui contrarium quam ror: Ideoq; non consentiunt qui errant, *text. in l si quis per errorem, ff. de Iuri*
460 Pactum † autem sine consensu dari non potest, *l* 1 §.23 *ff. de pact.*

461 Et quamvis contra hoc replicari possit, † puellam nostram post eà pub rem factam Bremæ pactum hoc, si vera est ejus confessio, renovasse, & alia lennia præstitisse: tamen hîc maximoperè considerandum quod antequa Bremam venerit, à Diabolo fuerit corporaliter obsessa, & pro tali non solum ministerio, sed omnibus vulgò habita. Deinde pariter ex actis apparet, Di bolum, eam tanquam obsessam corporaliter in loco N. assumpsisse & per aere hinc inde vexisse, & cum eam ita solam detinuerit, majorem utique potestate nactus fuit eam decipiendi, & ad pactum tale, si verum est quod dixit, ind

cen

di. Notum enim est ex † historia sacra, Diabolum homines in solitudine 462
entes maximoperè tentare, & laqueis suis involvere. Loth † cum solus 463
cum filiabus, perduxit eum Diabolus ad incestum, Genes. 19. cum † filii 464
bi soli erant, vendiderunt fratrem suum JOSEPHUM, Genes. 37. Quin
hanc occasionem arripuit Diabolus † Salvatorem nostrum in deserto so- 465
versantem tentandi, & ad defectionem inducendi, Matth. 4. Vnde Eccle-
es † væ homini soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se, Eccles. 466
4. v. 10. Ideoque si ut narravit, isthac occasione puella nostra ad renovatio-
pacti in infantia initi, inducta fuit, calamitati † ejus meritò condolendum 467
et, tanquam à Dæmonibus vexatæ, *per ea quæ tradit* Tiber. Decian. *in tract.*
in. lib. 5. c. 38. n. 57. Præterea non apparet, Judicem in circumstantias perso-
loci, temporis per subsidium inquisivisse, adeoq; omnia hæc, quæ de reno-
one narravit, sicut & alia falsa, & à Diabolo conficta esse potuerunt.

Hisce VI. *accedit.* quòd puella ista conditionem suam deploraverit, & de emendatione, ac pœnitentia spem non obscuram fecerit, uti apparet ex *coll. de 24. die Ianuar.* Sie wolte gerne wieder darvon/ wann sie könte darkommen/ sie könte nun wol beten das Vatter unser/ und etliche Psalmen/ auch bißweilen/ Gott der Vatter wohne uns bey: Et quod non solùm ver-sed etiam lachrymis hoc contestata sit, habetur in *Protocoll. de 27. Ianuar. ad .1. ibi:* und insonderheit bey dem 3. Articul/ weinete sie bitterlich.

Atqui Paul. Chrilland Johan. Bodin. Item Auctores mallei maleficarum
xperientia attestantur, validissimum signum cognoscendi † Sagas, quod 468
rymas emittere non possint, *Conf. dictos auctores Mall. malefic. part. 3. quæst.*
Godelman. *de Mag. & Venefic lib. 3. c. 3. n. 26.*

Huc etiam pertinent, quæ scribit Paul. Ghrilland. *in tract. de Sortileg quæst.*
. 35. ubi dicit, quod istarum Apostasiarum † duæ sint species, una quæ sim- 469
ter retrocedit à fide, & sequitur cultum & obedientiam Dæmonis; altera
postquam Christi fidem abnegavit, iterum se baptizat expressè in nomine
boli, & aliud sibi nomen imponit. (Qua de re tamen ex actis nostro casu
constat.) Licet itaq; † utraq; species sit damnata, prior tamen si peccatum 470
revocat, admittitur ad pœnitentiam, & evitat pænas corporales sicut hæ-
i pœnitentes, *ut in l. Manichæos, C. de hæret.* Hactenus Ghrillan. *quem re-*
& sequitur Franciſc. Jacob. *Ziegler. in consil. de Lamus, quod extat in addition.*
n. Wier. *de præstig. Dæmon. Faciunt tradita* Farinac. *in pract. crim. de quæst.*
um. 105. Johan. Godelman. *de Mag. lib. 3. cap. 11. n. 45. & seq.*

Ubi ad hoc adducit quandam Constitutionem Caroli Magni, in eandem nat sententiam Johan. Köppen *observ.* 130. *n.* 8 *& n.* 10. Ludov. Gillhaus. *in r. iudic. crim. c. 2. tit. 17. n. 17. vers. porrò si Lamiæ fatentur.* Et multis sacrarum arum argumentis id firmat Johan. Sultet. *in trad.* von Zauberey und Zau-n/ *c. 12. ubi ita scribit:* Wer nun solcher Bekehrten verschonet / der verschonet

der Christen/vnd nicht der Zäuberer. Ihr sprechet/ sie sind nicht werth/ d wieder angenommen vnd geduldet werden / ob sie sich gleich rechtschaffen be Ich frage aber lieben Herren warumb? haben sie jemand mit Gifft g Ihr saget nein. Warumb wolt ihr sie dann nicht leiden? Ihr sprechet s ben GOtt verläugnet / vnnd dem Teuffel gedinet: Warumb leydet ihr andere die deßgleichen thun/ꝛc. Junctis iis, *quæ in cap. 7. q. mihi, 82. scribit*; N ex actis constat, hanc puellam Bremæ Deum expresse & solenniter abneg sed hoc dixit, Es were/ wie sie zu Brehmen vff der Gasterey gewesen ein Cre leget/ vnd ein Güldene Decke darüber/ darauff hette sie müssen liegen gehen den Himmel vnd die Sterne verschweren/ da were sie Braut worden. *Prot 14. die Febr. post merid.*

471 Jam verò † stellas & astra abjurans, licèt impiè faciat, propriè ta Christum abjurasse dici non potest. *Faciunt etiam huc quæ scribit* Godel
472 *alleg. cap. 11. n. 50.* Quid usitatiùs, † inquit inter milites & mercatores, qua parvi lucelli gratiâ, in una hora aliquoties Deum abnegent, & se Diabolo d veant. *Quod latius persequitur* Augustin. Lerchheimer / in seinem Bedencke Zäuberey / *sub rubric.* von Straff der Hexen oder vnholden. Et certè cum
473 clesia tanquam † pia mater, omnibus, etiam Sagis & Divinatoribus curiosis mium suum aperiat, & pænitentes recipiat, Actor. 19. *v.* 29. nec fatigata si quam veniam indulgere, *c. duo 23. quæst. 4. c. super eo. in princ. de hæretic. in 6 quet, vers. sed quia circ. fin. de Sum. Trinit.* Non videmus, quare ejusmodi minorenni, si nullum hominibus aut pecoribus damnum dederit, neque e cum Diabolo se commiscuerit, propter solam simplicem detectionem à quam seriâ pœnitentiâ emendare studeat, ultimi supplicii pæna indistinct ctanda, & in Ecclesia, propter antegressam Dei abnegationem, planè non s leranda, Jehova enim dicit: Quoties ingemuerit peccator, vivendo vivet, &
474 morietur. De Cypriano † refertur, ipsum ab ineunte ætate Magicis artibu ditum, & in iis educatum fuisse, ita ut vix parem suâ ætate in illis artibus habu assumpto vero Christi nomine & pænitentiâ actâ, ita in doctrina Christi fecisse, ut tandem in Episcopum Carthaginensem electus, postea fidei const tiam martyrio coronarit & comprobarit, *ut ex specul. Histor. lib. 13. cap. 12* Lambert. Dan. *in flagell. hæret. p. 104. & 285. refert*, Johan. Scultet. *d. c.* 12.

475 VII. In temperandis † pœnis, maximè arbitrio Judicis commissis, c siderari solet, an reus ultrò & spontè delictum fateatur, & se ipsum quasi defe *l. edict. in pr. ff de Jur. Fisc. gl in l. 3. §. ult. ff de alien. jud mut. caus. text. in l. in infin. ff. de custod. & exhib. reos.* Tyraquell. *de pœn. temperand. caus.* 30. Et hanc cit communem opinionem Simancas. *de instit. Catholic. cap. 15. d. 6.* Bero *Clerici. in pr. n. 88. de Iudic.*

476 Et quamvis † Clar. *in §. fen. q. 60. n. 34.* dicat, Judices de hoc non cu interim hæc ratio junctis aliis per se urgentissimis, eò magis movere debui hu

c casum majore dignum esse misericordia, *sicuti hoc argumentum usurpans, sulendo dixit* Berthazol. *consil. crimin.* 356. *n.* 6. *junct. consil.* 505. *n.* 27.

Major enim † spes est residuæ bonæ indolis, ingenuitatis & emendatio- 477
in his, qui seipsos ultrò quasi deferunt, delicta confitentur, quàm qui etiam ti & suspicione gravissima onerati, malitiosè delicta celant & pernegant. Et tiam in nostris terminis, in crimine videlicet veneficii tenet cæteris paribus delman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3 *c.* 7. *n.* 18. asserens, legibus etiam Mosaicis le- punitum, spontè confessum, quàm convictum. Siquidem fur sponte con is, quintam partem ultra ablatam rem restituere cogebatur, cum aliàs vel a dupli, quadupli vel quintupli locum haberet, Num. 5. *vers.* 7. Exod. 22. Et dem sententiam probat Johan. Köppen. 2. *observ.* 130. *n.* 11.

Hæ itaq; rationes, si non singulæ ejus ponderis sint ut Judex animi sui mo-, ad mitigationem pœnæ capitalis, in hoc nostro casu componere potuisset, junctæ tamen omninò id suadere, vel saltem ad cautiorem processus ratio-, concedendam dilationẽ, movere debuissent; Cùm jura velint, † interpre- 478
one, pœnas potiùs esse molliendas, quam asperandas, *l. interpretatione* 42. *ff. en.* Licet † enim crimina punire non sit crudelitas sed pietas, *per ea qua tra-* 479
Paris. de Put. *in tract. de Syndicat. in verb. crudelitas num.* 4 *fol.* 324. *fac. text. in non est crudelis.* 63. *q.* 5. Interim tamen † illa Iudicis severitas cũ aliquo tempe 480
ento benignitatis accipienda est, *l. respiciendum* §. 1. *de pœn. l. hodie, ff eod. text. disciplina, & c. namq; distinct.* 45. *& c. quid faciat,* 23. *quæst.* 3. Maximè quando on solum ipsa lex delictum certo casu à capitali eximit pœna, sed & insuper 481
at circumstantiæ, propter quas iura & leges mitigationem suadent, ut hoc tro casu ex supra deductis constat; tunc enim Iudex non debet affectare † 482
ritatis gloriam, ut loquitur Justin. sed cum benignitate punire, *secund.* Belvis. *tract. Jud. sub rubr. de pœn. capitali, n.* 2 Ferrar. *caut.* 26. *in princ.* Nevizan. *in nupt. rubr. non est nubendum, n.* 69. *& seq.* Hippol. Riminald. *consil.* 245. *n.* 14. 8. *& seq. lib.* 3. Et Justitiam † cum dulcedine misericordiæ temperare, *d. cap.* 483
iplina, distinct. 45. Nam melius † est Deo misericordiæ rationem reddere, 484
m inclementiæ, *c. allegant,* 26. *q.* 7. Cagnol. *ad l. semper,* 56. *n.* 1. 2. *de Reg. Jur.* senbec. *consil.* 19. *n.* 23. Et † Judicium sine misericordia futurum ei, qui mise- 485
rdiam non vult fieri delinquenti, *dicit* Apostolus Epist. Jacobi, *c.* 2. *v.* 13. *& rtur in c. plerumq;,* 2. *q.* 7. Speculat. *in tit. de dispens.* §. *ult. in in.* 15. *cũ ibi allegat.*

Hinc Rudolphus I. Imperat. † hanc sententiam in ore habuisse fertur: 486
erum & immitem fuisse me aliquando pœnituit; lenem & placabilem, nun- m. Et Nero † in primis imperii sui annis, antequam ad tyrannidem ma- 487
stam deflecteret, subscripturus sententias mortis reorum capitalium, excla- se fertur: Quam vellem nescire literas, *teste* Seneca *libr.* 2. *de Clement.* Johan. lter. *in Chronolog. Ecclesiast. polit. in vita Neron.*

Duodecimò redeundo ad Principales Nullitates hujus processus, apparet

 ex Pro-

488 ex Protocollo & actis, puellam † non fuisse decenter durante inquisitione c
stoditam, sed in ædibus patris detentam, & aditum ad eam promiscuè cui
patuisse, eamq; tanquam Delphicum, ut narratur in facti specie, oraculum co
sultam fuisse de rebus magicis, & tàm per parentum, quàm aliorum malevol
rum suggestionem, de personis & matronis honestis, multa falsissimè men
tam fuisse, uti non solùm ex narratione Dominorum consulentium, sed & info
matione cujusdam præcipui officialis & Consiliarii Reverendiss. Episcopi
ad mandatum suæ Celsitud. congesta apparet, ubi refert: Es wird von Mä
niglich in facto vor gewiß berichtet / das eine geraume zeit hero / viel Leute / a
Frembde vnd vom Landt / in des N. (puta puellæ parentis) Hause auß vnd
gangen / daselbsten des Mägdleins Anschläge angehöret / darbey er den N. Bra
wein vnd Broyhan verkaufft / vnnd einen grossen Vortheil gehabt. Item / Es w
von redlichen Leuten bestendig berichtet / das gemelter N. nach seiner Tochter H
richtung verschidenen Leuten bey Nacht / vor die Häuser gelauffen / vnd die selbe
seiner Tochter Aussage offentlich vor Zäuberschen auß geruffen. Item / es hatte
Mägdlein auff feindseeliges eingeben ihres Vettern vnd David H. Haußfr
(nach welcher der N. wie sie noch ledig gewesen / freyen vnnd sich zu ihr nöti
wollen / aber mit einer Maulschell abgewiesen / vnd dahero derselben feind gewe
sie ihres Ehemans Bruders Kind / welches Natürlicher weise am Schlage ge
ben / vergeben / vnnd daß sie ein Zäuberin were. Item / Es were beständig beric
daß der N / in anhören anderer Leute gefragt / ob nich Hanß N. auch ein Zäube
vnnd die Tochter geantwortet sie kenne ihn nicht / er aber mit strengen worten ab
mals darauff getrungen / vnd sich endlich die Tochter erkläret / gemelter N. we
jhrer Compagni nicht / möchte in einer andern sein / worauff der Steinmetz
gleichwol diffamirt / auch durch solche diffamation causirt / daß es jhm N. von and
verkleinerlich vorgeworffen / ꝛc. Item daß newlich bey J. F. G. Cantzley außbün
gemacht / daß ein Erlicher Mann Heinrich N. in einer rechthängiger Sachen wi
Cordten N. als ein ernandter Zeuge / vermöge geleysten Eydts die warheit au
sagt / daß darauff gemelter Cordt N. neben noch einem leichtfertigen Gesellen / in
Steinmetzen Hause zu dem Mägdlein sich verfüget / daselbsten von morgen
Brandtwein / vnd folgends Broyhan / biß vff nach mittag vmb 2. Vhren gesoff
vnter vnnd bey solchem Gesöff des N. Tochter / vber obgemeltem Heinrich N.
fraget / vnd endlich die Erklärung von jhr bekommen / gemelter Heinrich N. de
Fraw vnd Tochter könten die Zauber Kunst / wie solches mit des Ambts Protoco
nothürfftig zubeweisen / auch gemelter N. selbsten gestanden / vnd wegen seiner
hero rührender diffamation / einen offentlichen Wiederruff gethan / vnd mit
fängnüß gestrafft worden. Hactenus ille, cui tanquam principis jurato offic
& consiliario, fide digno, in hisce quæ habita diligenti veritatis indagine pr
cipi suo retulit, meritò fides habenda.

Ex quibus omnibus patet, puellæ istius malècustoditæ lævissimum paren-, ea tanquam obsonio quodam distrahendi vinum adustum & cerevisiam m fuisse, & Diabolum, per eum ipsamque puellam, scholam & exercitium licum calumniandi & diffamandi exercuisse, quod utique tanquam rem pes- exempli Magistratus loci præcavere & nullo modo admittere debuisset, *emplo perniciosum*, 7. *cum similibus*, *C. de prob.* cum malitiis hominum non sit ulgendum, *l. in fundo*, 38. *circ. fin, ff. de rei vindic.*

Conantur autem Dnn. Judices hunc excessum satis reprehensibilem, & tarum calumniarum fontem fomitemque, duplici ratione excusare: I. Quod bolus in carcere puellæ insidias instruxerit, eos ut animæ ejus saluti consu- nt, puellam tanquam proprii oris testimonio convictam maleficam in pa- is ædibus catenis constrictam detinuisse. II. Expresè prohibuisse, ne ad colloquium ejus admitteretur.

Verum ad hoc respondetur, Quod Dnn. Judices N.N. solliciti fuerint, de mæ salute redimenda istius puellæ, in hoc fecerunt Christiani Magistratus cium laudabile: Quòd verò id modo inordinato & insolito, cum scandalo lico, & discrimine honestorum & innocentium fecerint, culpa non carent. nquam † enim relatum neque usque receptum est, ream de maleficio & ve- cii crimine convictam, ut prætenditur in apologia, & capitali pœna damnan-, in paternis ædibus, ad quas cuivis liber patebat aditus, nō secreto sed palam custodibus & ministris publicis detineri. Et solent prudentes Judices reos talium criminum, si ex Justa causa carceribus non mancipentur, in loco ali- publico vel etiam domo ministri publici jurati, adhibitis plerumque cu- ibus, qui omnia accuratè observent, custodire & diligenter cavere ne cui- iber pateat aditus. Hoc si fecissent Dnn. N. N. istæ honestorum virorum & ronarum diffamationes, inde non evenissent. Et superat captum nostrum prudentia, patri custodiam filiæ de capitali supplicio inquisitæ, & jam dum rotenditur convictæ & damnandæ, committere; qui si storge naturali mo- & sanguinis sui non planè oblitus fuisset, eam quavis hora citra grave dispen- m liberare potuisset, id etiam procul dubio fecisset, nisi occasione hujus cu- liæ, obsonium distrahendi vini adusti & cerevisiæ diutius se habiturum per fabulas & calumnias sperasset, & ita lucellum istud paterni nominis pieta- tulisset. 48

De inhibitione ista ex actis nihil apparet. & si illa etiam facta esset, non ta- propterea excusatur ille excessus. Quid enim leges (seu inhibitiones) sine ibus, vanæ proficiunt, inquit Horat. Non enim per nudas inhibitiones satis ustitiæ, nisi magistratus diligenter curet, ut id quod mandatum est, fiat. Sive ue facta sint tales inhibitiones, sive non, ex supra deductis patet, aditum cui- promiserè & colloquium cum puella pessimo exemplo patuisse, quod cùm tertur, illic locorum notorium sit, ulteriori deductione non eget.

490 *Decimotertiò* constat ex Protocollo & actis puellam nostram varia, † co
traria & incerta deposuisse, quæ neque per veritatis inquisitionem, neque mo
ad certitudinem redacta & purgata sunt.

Et quidem ex prædictis *variis & contrariis* quædam hic ad ocularem d
monstrationem subjungenda esse duximus, ex quibus evidens apparebit Pr
cessus & sententiæ nullitas

1. Die alte Dibbecke vnd Catharina N hetten jr Margreten Sivers das Zaubern gelehret. *Protocoll. de 23. Ianu. Iunct. Respons. ad art. 6. de 27. Ianuar.*

1. Die N. zu Bremen / hette jhr kunst gelehret. *Protocoll. de 27. Ianu in Respons. ad artic. 7.*

Item. In der Gerichtlich verlesenen Vhrgicht wird nur der alten Dieb ken allein gemeldet / ob hette dieselbe jhr das Zaubern gelehret / *Artic. 1.*

2. Sie wehre auff dem Lust-Hause vor Bremen der N. zustendig Braut gewesen / vnd darselbsten zu geschworen. *Protoc, de 23. Ian.*

2. Sie were zu Bremen in der Hause Braut gewesen / vnd das sten zu geschworen. *Protoc. de 14. F bruar.*

3. Wie sie Braud gewesen were ein güldene Decke auff dem Boden gelegen / vnd darunter ein Creutz / darauff sie müssen mit dem Rücken ligen / in den Himmel sehen / vnd denselben verschweren. *Protocoll. de 23. Ianuar.*

3. Hette müssen auff ein Creutz gen gehen / vnd den Himmel (nota v riationem) vnd die Sterne versch ren: hetten jhr darnach [nota rur variationem] eine Güldene De auffs Creutz gelegt / vnd müssen Br sein. *Prot. de 14. Febr.*

In der Gerichtlich verlesenen vnd ratificirten Vhrgicht / lautet es al Sie hette den Himmel vnd Erden verschweren müssen. *Protoc. sub lit. I. art. 18.*

4. Wie sie zu Bremmen kommen habe die N. marsche daselbst am Marckt Zucker vnd alleley Kraut gekaufft. *Protoc. de 14 Febr.*

4. Wie sie zu Bremen kom vnd vor der N. marschen Hause (w ches nit am Marckt / sondern gegen d Kirchhoff über / wan man auß der straßen in die ander gehet / stehet) vorübergangen: hette daselbst ein Wage Apffeln gehalten / darvon die N. marschen ein Sack voll gekaufft / vnnd zu jhr gesagt / das sie den Sack wolte ins Hauß tragen helffen welches sie gethan. *Protocoll. de 23. Ianuar.*

5 Die N. marsche habe sie bey der Hand genommen / sey mit jhr in den Hoff gangen vnd Köel gepflücket *Protoc. de 14. Febr.*

5. Wie sie in der N. marsch Hauß kommen / hette dieselbe gesagt solte bleiben vnd jhr ein wenig Lauf *Protoc. de 23. Ianuar.*

6 Sie sey wol 3. wochen zu Bremen bey der N. marschen gewesen. *Protoc. de 23 Ianuar.*

6. Sie sey 6. wochen zu Breme bey der N. marschen gewesen *Protoc.* 27. *Ianuar, in Resp. ad art. 15.*

Nota

Nota, in ista puellæ confessionum variatione & incertitudine omninò ecuisset judicem loci, Bræmæ, quæ non ita procul à loco judicii distat, ante mnia inquirere, annè talis ita dicta fæmina ibi habitaret? an in foro vel alia pla- a? an extra urbem tale prædium, de quo puella dixit, haberet? Cum puellam nc in ædibus suis, & quanto tempore habuerit? Quæ omnia præcipit ordi- tio Carolina & Iura Civilia, de quibus tamen ex actis nobis transmissis nihil pparet.

7. Sie hette ein Pferd / ein chwein / vnd einen Welschenhanen les dem Rath zu Bremen zuständig urch Zauberey / worzu jhr die N. arsche materialia gethan) vmbgebracht. *Protoc. de 24. in Resp. ad art.* 20.

7. Sie hätte Menschen vnd Vieh mit der Zauberei keinen Schaden zugefügt / darbey auch bestendig verharret. *Protoc. de 24. Ianuar.*

Nota, Et hic vigore Carolinæ Constitut. inquirendum fuisset apud natum Bremensem, num se res ita haberet.

8. Wie sie zu N. loco videlicet judicii, auff Catharinen N. Bette gelen / vnd dem Tantze zugesehen / hette Teuffel der N. dischen vnd die N. che jhm wider ein Stück von der asen vnd Backen geschlagen. *Protocol. de 27. Ianuar. in Resp. ad art.* 10.

8. Es sey im Tantzen vor Bremen auff dem Lust-Hause geschehen / da der Teuffel der N. dischen ein Stück von der Nasen vnd Wangen geschlagen. *Prot. de eod. 27. Ian.* §. Saget ferner / rc.

Nota, hic Iudex inquirere debuisset, num circa id tempus fœmina ista nonata, damnum aliquod in genis & naso habuerit, & quale id fuerit, quod utiq; inos latere non potuisset, qua de re tamen ex actis nihil apparet.

9. der Teuffel vnd die N. dische ten sie (ream Domina videlicet via) berichtet die N. vnd jhre Dochter höre mit in die Companey. *Protocoll. de 31. Ianuar.*

9. Sie habe die N. selbst im Tantz vnterschiedlich gesehen. *Protoc. de 13. Feb. & de 23. Ian.*

10. Die N. dische sey 3 mahl mit Tantz gewesen / 1. in Catharinen N. use / 2. im Felde nach Hüttbergen / zu Bremen auff dem Lust-Hause *otoc. de 27. Ian*

10. Es were die N. diesche zu Eyselberg der gantzen Companey auch mit im Tantzen gewesen / Ergò ist dieselbe mehr als dreymal beym Tantze gewesen.

11. Die N. nimirum Domina vi- hette etwas von einem Auffschertz- ǒ der N. dischen / welches Herrn N. N. solte beygebracht werden / daen zwo knutten / vnnd zwo öesen h etlich garn / so mit dühn zusamen acht gewesen. *Protoc. de 10. Feb.*

11. Die N. Domina vidua Die N. die alte N. vnnd N hetten einen schwartzen bandt gekaufft (variatio) darin zwey grosse knutten / vnnd zwey öesen / auch 3. flechten (variatio) gewesen / den hetten sie der Schwertfegerschen (variatio) gethan *Prot. de 14. Feb.*

In der Gerichtlich verlesenen Vhrgicht lautet es also: Das Band habe y knutten / vnd zwey öesen gehabt.

12. Das

12 Das Bandt sey Schwartz gewesen *Protoc. de 14. Feb.*

12. Das Bandt sey Gryeß gewesen. *Protoc. eod. 14. Feb.*

Nota, Hîc debuisset Judex loci inquirere, quisnam ille propola fuerit, quo Domina vidua & memoratæ mulierculæ istam fasciam den Auff-Schurtz-Bandt/ emerint, & ab eodem expiscari, quo tempore, quo pretio, &c. Et satisfecissent Carolinæ Constitutioni, & fraus Diaboli detecta fuisset. Neque est verisimile, tres vetulas, & cum illis Nobilem & spectatam matronam, ad emptionem vilis fasciæ in unius propolæ ædibus convenire, indeque probabile non debuit.

Possent adhuc aliæ plures variationes ex Protocollo, maximè circa venditionem prætensam aurei illius cochlearis, ex actis deduci, verùm hæc modò sufficiant, cùm incertitudo confessionum vel ex iis satis ad oculum remonstretur.
491 Indecens † autem & grave est, super re dubia, incerta & varia certam & quidem capitalem ferre sententiam, *cap. grave*, 11. *q*. 3. Cravett. *consil*. 276. *nu*. 4. Joh. Pet.
492 Surd. *consil*. 151. *n*. 50. Quia † exinde facile offendi potest veritas & justitiæ, *c.*
493 *fin. distinct*. 33. Curare † itaque debet Judex, ut super re certa & liquida, maximè in criminalibus, ferat sententiam. § *curare, & quæ ibi not. Dd. instit. de action. Junct. l. fin. cum similib. C. de probat. l. quæ sententiam, ibi, in unum conspirantecon-*
494 *cordanteq;, C. de pœn.* Nihil † autem magis contrarium certitudini quàm varia-
495 tio, Cardin. Clement. 1. *de renuntiat*. Udalr Zas. *consil*. 16. *n*. 43. *lib*. 2. Quæ † sine contradictione & evidenti mendacio stare non potest. Anton. Fab. *in cod. rer.*
496 *Sabaud. Iudicat. lib*. 9. *tit*. 21. *defen*. 5. *n*. 3. Nullumque † evidentius falsitatis signum dari, quam variationem, *tradit* Prosper. Farinac. *post* Bald. *& alios quos allegat,*
497 *consil*. 138. *n*. 11. Et incertitudo † omnem vitiare dicitur actum, *l. cum duo ubi gl.*
498 *de in diem addict.* Bart. *in l. quidam, ff. de reb. dub.* Quia † plus uno verum esse non potest. Indeque ex sola testium & delatorum falsorum variatione innocentiam falsò delatæ præcipitanter ac injustè condemnatæ Susannæ cognovit Daniel, eamq; ab injusta sententia liberavit, Judices istos quod non diligentiùs inquisiverint in veritatem hisce verbis increpans. Siccinè fatui filii Israël, non judicantes neq; quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israël? *Dan*. 13. 48.

Decimo quartò, narratur in facti specie quasdam fœminas ad puellæ hujus delationem fuisse incarceratas, per aquam frigidam probatas, & postea satis inhumaniter tortas, tandemque in carcere exanimes repertas, Atqui constat Probationem illam † per aquam frigidam esse irrationalem, inhumanam, im-
499 piam & jure aperto improbatam. *text. in cap. Mennam, § . purgationem. consuluisti*. 2. *qu*. 4 Et ita omnes, qui non fungum pro cerebro vel peponem pro corde gerunt, statuere, ex scriptis Doctorum virorum apparet. Petr. Binsfeld. *de Conf.*
500 *malefic. membr*. 2. *concl*. 7. *dub*. 1. Ubi dicit Magistratum, † qui facit Sagam subire
501 probationem aquæ frigidæ, mortaliter peccare: quia illa † Diabolo fabricante
502 introducta sit. Johan. Bodin. rigidissimus aliâs Sagarum censor dicit, † hac via

Diabolum

iabolum judicia, quæ sancta oportet servari, commutare in scholam magiæ .4. *de Magor. Dæmonom ca.* 4. Petr. Heigi. *Illustr. quæst.* 39. *n.* 61. Ubi dicit, hunc obandi modum esse speciem idololatriæ, † veritatem scilicet ab elemento 503
uæ exquirere, & idolum in ea fabricare, cum potius in rebus dubiis Deum nsulere debeamus, quod multis ibidem persequitur, & solidè contraria refel- *cui concordat* D. Joh. EWich, *Medicus quondam. Bremensis. in tract.* von den xen *fol.* 35. Ubi ita effatur: Was ist dann diß Vngewöhnlich werck anders/ † 504
nn eine Versuchung Gottes/ oder ein Teuffelisch gespött/ vnd einer Sorgli- en vnd ärglichen Tragœdien anfang? Darvon ein Schertzer lachend gesagt/ ß diese Probiermeister der Köche weise folgen/ dann wie diese die Cappaunen/ sie zur Mahlzeit bereiten/ erst mit Wasser reinigen/ darnach Bradten/ also rü- n Jene auch dem Moloch seine Gerichte vnd Brand-Opffer zu/ ꝛc. Et fol. 41. ncludit, hanc probationem Doctore † Satana ejusq; asseclis carnificibus, 505
olatris, Sophistis & impiis Phielosopis esse stabilitam & introductã *Quem egat & sequitur.* Joh. Godelman In seinem Antwortschreiben/ *quod extat. lib.* 3. *rinc. tract: de Mag. & Venefic.* Ubi in hæc verba scribit: Hierauff antwort ich nd vnd teutsch/ das solches ein wider-Rechtlicher vnd teufflischer gebrauch ist/ o ein grewel † vor Gott dem Allerhöchsten/ das auch seine Göttliche Allmacht 506
durch weniger nicht erzürnet werde/ alß wann zuvor die Kinder durch das wer gangen sind. Deuter. *cap.* 18. Et *lib.* 3. *c.* 4. *n.* 23. *& seqq. id pluribus persequi-*, dicens, hanc esse communem Dd. sententiam, probationem istam prohibi- n esse, proindeque omnes facultates Juridicas in Academiis Germaniæ ita sta- re. Et † furiosum hoc probationis genus appellat Francisc. Hotoma. *Disp.* 507
d. cap. 44. *n* 6. Et nulla † ne quidem probabili ratione niti affirmat Hieron. 508
eutl. *vol.* 2. *disp.* 4. *thes.* 7 *lit. c.* Jodoc. Damhouder. *in Pract. crimin. cap.* 43. Joh. rcholt. *de Feud. c* 7. *n.* 52. Henr. Bocer. *IC. & Proff. celeberr. in Acad. Tubing in ct. de Quæst. & Tortura. c.* 3 *sub. n.* 101. Lud. Gilhaus. *in Arbor. crim. c.* 2. *tit.* 34. *n.* 158. Ubi dicit, Judicem qui furiosa illa & diabolica exploratione utitur † 509
ione injuriarum conveniri posse, Joh. Scultet. *in lib. qui inscribitur:* Gründli- r bericht von Zauberey/ *c.* 11. *pag. m.* 243 Ubi in hæc verba erumpit: † Heyd- 510
ch/ tirannisch/ verführisch vnd teuffelisch ist solche Wasserprüffe/ vbel thun wollen muthwillig irren/ vnd von dem teuffel betrogen sein/ die sie wider f bringen vnd ernewren. *Et pag.* 246. *& seqq. ubi ita concludit* Weil dann nun he Wasserprüff auß Irrthum vnd Aberglauben † erfunden/ mit zuthun 511
teuffels geschicht/ tyrannisch vnd betriglich ist/ Gottes versuchung vnd raff auff sich träget/ vnd in allen Geist. vnd Weltlichen Rechten alß Gott- vnd gefehrlich verbotten/ so haben je die sie noch gebrauchen zu Schutz hts vor zuwenden/ sondern müssen jhre Vngerechtigkeit auch wieder ihren len erkennen. *Hactenus ille.* Herman NeWalt. *quodam Prof. Acad. Helmstad. Apolog. contra Epistol.* Scribon. *& quidem in præfat.* in hæc scribit verba: Die

 meinung

meynung (nemlich von der Wasserprůfe) in welcher Er (Scribonius) steckt
512 nicht allein ärgerlich/sondern gereichet zu Gottes verachtunge/† ist an ihr se
Vnehrlich vnd schendlich. Rationes quas auctores allegati adducunt, longū
ret hîc adducere, ideoque ad ipsos scriptores nos remittimus.

Solent autem plerumque judices pro tuenda hac probationis specie all
513 gare † inveteratam consuetudinem, quæ meritò pro lege custodienda est, p
Jura vulgata.

514 Respondet ad hoc argumentum Nicol. Papa, † Malam consuetudine
tanquam perniciosam corruptelam vitandam esse, *cap. mala consuetudo distin*
515 8. Et dicit. August *lib. 3. de Baptism. contra Donatistas c. 6.* Quod† consuetudo c
dat veritati manifestæ: quia consuetudo sine veritate, vetustas erroris est *inq*
516 Cyprian *in Epist. ad Pompej. & refertur in cap. consuetudo, d. distinct.* 8. Et † sa
ratio exemplis anteponenda, *teste* August. *in cap sana distinct.* 9. Ideoque Cel
517 JC. Quod † non ratione, *inquit*, introductum, sed errore primum deinde co
suetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet, *l. qui non ratione*, 36. *ff*
518 *Legib.* Hinc Herman. NeWalt. *in allegat. supro præfat.* Das es † *inquit* eine a
gewohnheit sey/ ist auß des Teuffels list unnd afferey Johan Scult. *d. cap* 11. *p*
519 *mihi* 241. ad hoc argumentum ita respondet, † Gewohnheit gilt nicht wi
Wahrheit vnnd billichkeit: Hundert Jahr vnrecht ist noch keine Stund rec
vnd was Anfänglich an jhm selbst nicht taug/wird durch lange zeit nicht G
gemacht. Sonst möchten sich ewere Heren damit auch entschuldigen/das so
vnthatten von anfang der Welt vnd vielen vnd grossen Leuthen begangen sind

Et cum Dnn. N. N. in apolog. sua provocent ad Carolinas constituti
nes criminales, & processum suum ex iis & jure communi justificare volu
non opus est plura de superstitiosa ista consuetudine, & irrationali corrupte
dicere. Constat enim jure communi istam probationem per aquam frigida
520 improbatam, † & altum de ea in Carolinis constitutionibus silentium exister
Ideoque in hoc etiam puncto, processus iste ex jure communi & constitution
bus Carolinis nullo modo justificari potest. Et cum in dictis Carolinis const
tutionibus, accuratè indicia in crimine veneficii enumerentur, non est veri
mile hanc probationem per frigidam, si legalis & rationalis visa fuisset legislato
rem omisisse.

521 *Decimo quintò*, non parum suspectus redditur processus, quod † quæda
mulierculæ hoc modo per frigidam probatæ quædam postea gravissimè torta
in carcere exanimes & mortuæ, repertæ sint. Et quamvis in Instrumentis Apo
log. Dnn. N. N. adjectis, Notarius attestetur quod visum fuerit chirurgis, co
lum istarum fœminarum fuisse fractum à Dæmone, tamen id ita pro certo a
firmare non potuerunt. Quicquid autem fit, suspicione isthæc non carent
per ea quæ tradit Joh. Wier. *in tract. suo de sortileg. & Sag. lib. 6. c. 15.* Joh. Sultet
522 *in d. de tract.* Von Zauberey. *cap.* 11. *circ. fin.* Ubi addit † ex hoc quod fœmina

veneficii

neficii incusatæ in carcere exanimes & sibi ipsis manus intulisse reperiantur, n firmiter concludi eas fuisse Sagas: Quia hoc & alii fecerunt, utpote Ahiphel impius Absalonis consiliarius, Judas Christi proditor, qui tamen non erunt venefici. Et quòd Diabolus permissu Dei alios quàm veneficos & sagas erfecerit, testantur 7. isti mariti Saræ.

Neque incognitum est Melancholicos † & alios desperationi deditos i ipsis non conscientia sceleris sed vitæ tædio manus inferre, etiamsi nullis rceris vinculis constricti fuerint, qua de re habemus textum, *in l. si quis te, 2. C. i testam. fac. poss.* 523

Fieri itaque etiam potuit, ut quædam ex his propter inflicta tormenta in liquium inciderint & extinctæ sint: quædam verò propter metum futurom tormentorum ac squalorem carceris, doloris forsan impatientes, ut loquir textus modò allegatus, se præcipites dederint. Siquidem doloris impatienus major solet esse metus iste tormentorum quàm mortis. Et apparet ex inrmatione nobis transmissa, Carnificem illius loci judicii agitati ad torquens istas fœminas non potuisse satisfacere judici, sed alium ex vicinia crudeliom ad hoc negocium vocatum. Non itaq; leviter fuisse tortas fœminas, neque num aliarum nondum tortarum fuisse metum, vel inde colligi potest.

Decimo sextò, ex informatione nobis transmissa apparet, post publicatam tentiam puellam istam una cum patre delatore terminum & dilationem pesse, utique ad effectum præparandæ defensionis: à Judice verô illum deneum fuisse. Et dicunt quidem in Apologia sua Dnn N, N. **das es dero P. H. D. wieder / dieser Dirne als einer durch jhre eygene Bekandnüß / auch Vrtheil d Recht genungsamb convincirte Zäuberin / dilation und frist / die nicht zu gener jhrer defension gesucht / sondern nur schlecht ohne einige ursach gebeten / indulgiren /** *pag.* 20.

Verùm cùm ex iis quæ supra deduximus satis liqueat, processum istum ntra puellam istam non servato juris & Carolinarum Constitutionum ordine. lliter fuisse agitatum, ipsamque insecutam sententiam † eodem morbo in- 524
ctam, executioni mandari illa non potuisset, cum sententia nulla executionem n mereatur, *l.* 1. §. *ult. l* 4. §. *condemnatum, ff. de re Iudic. l. ult. C. de sentent. ex bre. recit.* Clement. Pastoralis, *circ. fin. de re Iudic.* Berthazol. *consil. crimin.* 79. *per* Matth. de Afflict, *Decis.* 220. *n.* 9. *Iunct. decis.* 283.

Et frustra se referunt in hoc puncto Dnn. Capitulares ad Carolinas conutiones, cùm eas in plurimis capitulis & ipsis substantialibus hujus processus nninò neglexerint, *l. auxilium*, 37 *in fin. ff. de minor. l. fin.* §. 12. *C. de jur. de liber.*

Neque in Carolinis constitutionibus invenimus ullo in loco cautum, ellæ minorenni 17. videlicet annorum non legitimè accusatæ, à nullo denfæ, ex sola confessione, non habita diligenti inquisitione circumstantiarum ci, temporis, &c. condemnatæ, neque aliis argumentis & testibus convictæ,

 provo-

provocanti & terminum defensionis petenti, eum esse denegandum. Quini
525 in hoc Carolinæ constitutiones † cum jure communi concordant, quod reg
lariter reum, nisi aliter de corpore delicti & circumstantiis confessis liqui
constet, morte mulctandum vel etiam torquendum vetet, ut suo loco dedu
526 mus. Indeque, quamvis † quibusdam in locis corruptissimo judiciorum mor
ut dicit Sichard. *ad l. 16 n. 14. C. de jur de liber.* provocationes à criminali sentent
non admittantur, sed statim executioni mandetur: tamen id ita rectè Dd. lim
527 tant, † si reus delictum esset confessus, de quo etiam aliter quàm per ipsius co
fessionem liquebat hoc enim fortè casu Judex non erraret, qui sententiam c
pitalem exequeretur intra tempus datum ad appellandum, *inquit.* Bald. *in l. obs
vare, §. proficisci post, n. 9 de offic. procons. quem allegat & sequitur* Clar. *in §. fin. q.
n. 2.* Hieronym. Treutler. *Disput. ult. thes. 3. lit. d vol. 2. cui concordat text. in l.
servare, 2. Cod. quorum appellat non recip.*

Ubi Impp. Constantius & Constans rescripserunt maleficos & venefic
tum demum post sententiam non esse audiendos, si argumentis convicti, te
bus superati, voce etiam propria scelus confessi sint. Sed puella nostra neq
argumentis fuit convicta, neque testibus superara, sed tantum delictum ita
inconstanter & variè confessa adeoque propter variationem, contrarietatem
incerditudinem ne quidem voce sua convicta. Ideoque cum contra nudas i
confessiones magna ex parte notoriè falsas, erroneas, varias & incertas pl
ma deducere & innocentiam suam detegere potuisset, dato sibi defensio
termino, & defensore, in quo concedendo, ex supra dictis rationibus judic
non decuisset se ita difficilem reddere. Cum in mora modici temporis n
528 magna sit jactura, *teste* JC. Ulpian. *in l. 21. ff. de Iudic.* maximè ubi † agitur non
glande legenda, vel pecore pascendo, sed de capite & vita hominis Daniel. *cap
vers. 48. & seqq.* Hinc rectè ait Poëta:

Nulla unquam de vita hominis cunctatio longa est.

Quod vulgò ita versum:

Menschen Tödten ist ein grosse sach /
Man bedenck sich woll vnd thue gemach.

Item illud:

Man kan nimmer zu lang Rathschlagen /
Wann man vom Todt sentenz soll sagen.

Et Divus Trajanus, Assiduo Severo rescripsit: Satius esse impunitum r
529 linqui † facinus nocentis, quam innocentem damnare, *teste* Ulpian. *in l. abs
tem, ff. de pœn.*

Indeq; Justissimus Judex & scelerum vindex acerrimus Jehovah, Abr
hamo patri credentium significavit, propter decem justos, toti Sodomoru
multitudini & multis injustorum millibus parciturum si invenirentur, Gen
cap. 18. vers. ult.

Et sanè stolida hæc puella cum ante sententiam in judicio non fuerit de ca[...] accusata, ætatis lubrico & facilitate ita varia & multa in sui aliorumque da[...]um contra veritatem, patre delatore & suggestore, qui longè aliū quam hunc [...]avit calumniarum & delationis crudelis exitum, fassa est, quòd utiq; si rem de capite agi intellexisset, nunquam fecisset.

Præterea licèt propter lubricum consilii in petitione termini non expres[...]t, quod eum ad effectum formandæ & præparandæ suæ defensionis & inno[...]tiæ deducendæ petierit; tamen hæc utique non alia causa præsumenda erat [...]ici, cum quis sanguinem suum qualiter qualiter redemptum velit, *l.1.ff.de bon. qui ant sent.* Cicer. *pro Milone.*

Decimo septimò narratur in facti specie, **das nach dem diesem Mägdlein [...] vorige Bekantnüß Gerichtlich vorgelesen / vnd sie** sine ullo curatore & de[...]fore, **auff alle Articul mit Ja geantwortet / vnd darauff die Bluturtheil ab[...]sen / hette so wol des Vnmündigen Mägdleins Vatter / alß sie selbsten sich [...]lich beschweret / ꝛc. Nichts do weniger aber die Vrtheil exequirt.** Jam verò [...]is apparet, tàm patrem puellæ, quam ipsam puellam sensisse se sententiæ il[...] asperitate & iniquitate gravatam, adeoq; ad superiorem provocasse, quod Jure Civili etiam in criminalibus non solùm ipsi † reo damnato, sed cuivis 530
[...]m extraneo, tantò magis patri, expressè permissum, neq; ulla universali & [...]gmatica Lege prohibitum, *text. in l. notandum, 6.ff. de appell* Ubi JC Ulpian. [...]n tantùm ei, inquit, qui ad supplicium ducitur, provocare permittitur: ve[...] alii quoque nomine ejus, etiam sine mandato, neque distinguitur utrum [...]essarius ejus sit, nec ne. Credo enim humanitatis ratione omnem provo[...]tem audiri debere. *Et l. lege Iulia, 7. ff. ad. L. Iul. de vi publ.* Ubi idem Ulpianus, [...]ge, inquit, Julia de vi publica tenetur, qui cum imperium potestatemvè ha[...]et, civem Romanum adversus provocationem necaverit, verberaverit, &c. *[...]ff. 2 §. de pœn.* Ubi idem Ulpian. Cùm, inquit, accipiemus damnatum qui non [...]vocavit, cæterum si provocet nondum damnatus videtur. *fac. l. 3. §. 2. ff. qui te[...]n, fac. poss. l. 6. § 3. C de appellat l. 29. Cod. eod.* Ubi Impp. Arcad. & Honor. hanc [...]unt rationem: ut videlicet causa in appellationis Judicio diligentiùs exami[...]ur, ubi contra hominis salutem, per errorem vel gratiam cognitoris oppressa [...]atur Justitia, *Junct. l. 30. C eod. l. 6. §. fin. C. de Episcop. aud. l. 2. C si. pendent, ap[...]at. mors. interv. cum. simil. b. latè.* Farinac. *de pœnis temperand q. 101 n. 1 & seqq.* [...]de Iure † Canonico Iudicem non deferentem Appellationi, in causa crimina- 531
[...]o officio deponi testatur, Nicol. Boër. *decis. 153. n. 4.*

Et quamvis sint, qui statuere non verentur, de generali & invertereta Ger[...]niæ consuetudine appellationes in criminalibus non recipi: tamen hîc pro[...] observandum, † experientissimos Germaniæ ICtos simpliciter & in uni- 532
[...]sum appellationes in Germania sublatas esse, in criminalibus, nusquam re[...]ndere, sed temperamento adhibito restrictè scribere, *in plerisq;* Germaniæ

 locis

locis appellationes non recipi. Matth. Wesenbec. *in paratitl. de appellat. recip.* *junct. his qua tradit idem consil.* 43. *n.* 131. Ernest. Cothman. *consil,* 4. *n.* 82. *vol.* 3.

533 Item per Germaniam † *quodammodo* receptum esse, ne in causis criminalibus appelletur. Johan Ferar. *in tract. de appellat. lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 58. Daniel. Moll.

534 *lib.* 4. *semestr. n.* 1. *& seqq.* Ubi testatur non solùm in † ditionibus omnibus Electorum & Ducum Saxoniæ, quæ pars sunt Germaniæ non exigua, appellationes in causis criminalibus admitti, sed alibi etiam in Germania ita observari. Atque ita facultatem Juridicam Marpurgensem, à Duce Megapolitano consultam respondisse, & secundùm responsum prædictum Celsissimum Ducem pronunciasse, *testatur* Ernest. Cothman. *consil.* 16. *n.* 162. *vol.* 1.

535 Idque etiam † ita ex ordinatione curiali Pomeranica obtinere, ac in eandem sententiam Facultatem Juridicam in Academia Rostochiensi respondisse, *testatur idem* Cothman. *consil.* 4, *n.* 84. *&* 85 *vol.* 3. Ita & Facultatem Juridicam in Academia Gissena, de casu criminali ex Ducatu Brunsuicensi consultam de J...

536 respondisse, *testatur* Henric. Rebelträ/ *quæst.* 21. Rutger. Ruland *in tract. de Commissar. & commission. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *sub n.* 8. Ubi appellationes † in criminalibus passim recipi testatur in Sabaudia, quæ Imperii Romani est provincia. R. A. zu Speyer/ *de Anno* 1544. *in pr. & de Anno* 1541. §. Nach dem aber in de... Sleidan. *lib.* 10. *comment.* Appellationes in criminalibus, & in specie in Veneficii crimine recipi testatur Anton Fab, *in Cod. rerum in Sabaud. Iudic. lib.* 9. 12. *defin* 1. *&* 2.

537 Cùm itaque † de jure aperto & manifesto, in criminalibus appellatio permissa, allegans de consuetudine locum non habere, ipsam in eo ipso loco in quo prætenditur illa vigere, probare debet, ex quo regula est in contrarium *per doctrin. gl. in l. omnis definitio, ff. de reg. Iur.* Johan. Fichard. *consil.* 36. *n.* 5. Ernest. Cothman. *consil.* 24 *n* 7. 8. *vol.* 1. Incertum autem est, num talem consuetudinem contra jura scripta Domini N. N. in illo judicii sui loco probare possint. Neque

538 sufficeret probare solùm non usum, † sed necesse est ut probetur, & casus talis contigisse, vel contradicto judicio vel actibus, longo retrò tempore observatum contrarium introductum, Cyn. *ad l.* 2. *C. quæ sit long. consuet.* Bart *in* §. *ante procem. ff.* Prosper. Farinac. 1. *consil.* 30. *n.* 108. Cacheran. *decis. Pedemont.* 99. *n.* 7. *& seqq.* Hieronym Schurff. 3. *Consil.* 47. *per tot.* Honded. 1 *consil.* 110. *num* 22. Hug. Donell. *lib.* 1. *comment, cap.* 10. Ubi eleganter deducit ad tollendam legem veterem, non sufficere eâ non uti, nisi etiam contrario facto populus declaret, eam sibi improbari,

539 Verum † pro ratione dubitandi urgens militat fundamentum, quod desumitur ex novissimis Imperii Constitutionibus, in quibus indefinitè refertur inveteratam esse Germaniæ consuetudinem, in criminalibus appellationes non admitti, R. A. zu Augspurg/ *de An.* 1530. §. Item/ als jetzt etliche Zeithero/

540 *Ordinat. Camer. part.* 2. *c.* 28. Ex quibus † apparet, non solùm illam esse Germ...

consuetudinem, sed etiam eam ipsam pragmatica Imperii Lege comproba-
, atque ita sub testimonio hoc comprobant, Mynsing 4. *observ.* 41. Geil. 1.
rvat. 1. *n.* 28.

Ad hæc *Respondetur.* I. Publicas istas Imperii Constitutiones † principa- 541
r ad Imperiale pertinere tribunal, uti modo citati loci & interpretes osten-
t & docent. Ernest. Cothman. *consil.* 14, *n.* 9. *& consil.* 16. *n.* 158. *vol.* 1. Cùm † 542
ò juris communis correctoria sit lex, restrictè accipi debet, neq; de loco ad
um, neq; de tribunali ad tribunal extendenda, *l. jus singulare, ff. de leg.* Francisc.
etin. *consil.* 44. *n.* 1 Hippol. Riminald. *consil.* 350. *num.* 7. *lib.* 3. Et in specie, quòd
uta & consuetudines tollentes appellationes † in causis criminalibus, tan- 543
m non solùm Juris Civilis, sed etiam quodammodo naturalis, correctoriæ
extendendæ, sed quoad ejus fieri potest, restringendæ sint. *testatur* Ludol.
Schrader. *inter consil. var. German. consil.* 40. *nu.* 81. *part.* 1. *quem ad hoc allegat*
niel. Moller. 4. *semestr. d. c.* 33. *n.* 2.

II. *Respondemus,* † verba illa allegatarum constitutionum, in hoc quidem 544
dispositiva, ne in Camera recipiantur appellationes causarum criminalium,
ntum verò ad allegatam in iis consuetudinem attinet, planè sunt narrativa &
tiva, cum in iis de tali jure non disponatur, sed saltem narretur, talem in Ger-
nia esse consuetudinem. Verba † autem legis narrativa, Jus non faciunt, *l. non* 545
stolis l. non nudis adseverationibus, C. de prob. Bart. *in l. qui volebat. ff. de hered.*
Jas. *ad. l. ex his, & per ill. text. n.* 2. *C. de milit. testam.* Maximè quando in † 546
rectoriis juris & odiosis, ut hoc casu versamur, *cap.* 1. *in fin. de fil. præstit.* Tiber.
cian. *resp.* 120. *n.* 17. *vol.* 3. Surd. *consil.* 168. *n.* 47. Johan. Gœdd. *cons. Marp.* 26.
. 120. *vol.* 1. Idq; † tantò magis obtinet, quando principaliter contingit du- 547
re de eo, quod in facto præsupponitur, & enunciatur, *uti declarat* Alex. *con-*
. *vol.* 1. *& consil.* 136. *col* 7. *eod. vol.* Bald. *in l. ad probationem, C. de locat.*

Jam verò hic contingit dubium, de ea ipsa universali, quæ *in dd. constitut.*
nciatur, consuetudine, & ex iis, quæ deducta sunt, patet in universa Saxonia,
in Ducatu Megapolitano, Pomerania, & aliis locis Germaniæ, istam con-
udinem non obtinere, sed Jus commune, adhuc dum circa recipiendas, ap-
ationes causarum criminalium observari: Ideoq; generaliter ad omnia Ger-
niæ loca, salva veritatis substantiâ, quæ nudis assertionibus non vitiatur, *l. illi-*
, §. 1. *ff. de offic. præsid.* inferri non potest, † cum vel una data instantia argu- 548
ti generalis nervus incidatur, *l. is qui, § ego. & § quæsitum. ff qui vi aut clam,*
vonũ: instit. de rer. divis. Card. Mant. *de tacit. & ambig. convent. l.* 13. *tit.* 6. *n.* 43.

Quamobrem cum istæ constitutiones se referant ad consuetudinē † Ger- 549
niæ, quam non in omnibus locis obtinere expeditum est, eatenus obtinent,
tenus probari potest, in hoc vel in illo loco Germaniæ per consuetudinem
teratam, Jus commune abrogatum esse: Quia eatenus creditur referenti,
tenus reperitur in relato. *Auth. si quis in aliquo, Cod. de edend. l. in testamento, ff*
de con-

condit.& demonstrat.gl.in c.1.de fin. instrum Specul.*de instrum.edit.*§.*restat col*
550 *vers.pen.* Herm Vult.*consil.Marp.*16.*n.*24. adeò ut si referenti † aliud insertū
quàm in relato deprehenditur, id per incogitantiam & errorem factum præ
matur, *uti declarat* Decian.*consil.*63.*n.*6.*vers. nec.obstat. Quem ad hoc allegat*,M
noch.*consil.*1.*n.*95.*&* 96. Vincent. Honded.2.*consil.*69.*n.*79. Surd.*cōsil.*381.*n.*
551 Et veritas † quomodocumq; apparet, prævalere debet opinioni, & ei innixæ
sertioni, Socin.Jun.*cōsil.*180.*n.*82.*&*.84.*lib.*2. Tiber.Decian.*consil.*33.*n.*63.*lib*

552 III. *Respondemus* per assertionem † & summi Legislatoris & Princip
etiam in lege pragmatica, factæ non probari consuetudines speciales locorum
utpote in nudo & mero facto consistentes *text.est apertus.in cap.* 1. *de constit.in*
Ubi valde accommodatè, & in terminis nostris Bonifac. 8.ita constituit: Li
Romanus Pontifex, qui omnia Jura in scrinio pectoris sui censetur habere, co
stitutionem condendo posteriorem: priorem revocare noscatur. Quia tam
locorum specialium & personarum singularium consuetudines & statuta, c
sint facti & in facto consistant, potest probabiliter ignorare: ipsis dum tam
sint rationabilia, per constitutionem à se noviter etiam (nisi id expresse cav
tur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare. In quo textu satis apertè c
553 tur, † in probatione consuetudinis, tanquam dubio facti, etiam summum Pri
cipem errare posse, *& ita infert hunc.text.* Petr Foller *in consil.regn.* Sicil.ti
*offic. Iustitiar.n.*9. Roch. Curt.*de consuetud. sect.*8.*n.*9. *Et post hos ita decisivè p*
deravit hunc text. Dn. referens in caus. Viermundt *contra* Viermundt/ap
554 Meichsn.*decis. Camer.*14.*n.*62.*& seqq. Tom.*3. Ubi † concludit principi aliqu
affirmanti quod juris est, ejus assertioni standum esse, secus in iis quæ facti su
555 *per tradita* Socin.Sen.*consil* 87.*nu.*18.*l.*3. Præsertim † cum ex quotidiano rer
usu appareat, quamlibet ditionem, civitatem, imò quemlibet ferè vicum pec
liares suas habere consuetudines, Bender *in tract. de revis.conclus.*33.*n.*16. Q
Princeps etiam prudentissimus ignorare potest probabiliter, *d. cap.* 1.*de c*
stit.in 6.*Iunct.l.*2.*ff. de.jur.& fact.ignorat.*

Quamobrem, nisi illam consuetudinem in specie in illo loco, contra J
inductam Domini N. N. probare possent, vel nisi ab iis immeditè ad Cam
ram, & non Reverendissimum loci Episcopum provocationes procedunt, (
quo nobis non constat, humanitatis ratione & urgente auctoritate, admitte
puellæ hujus, ejusq; parentis provocationem debuissent. Præterea quicquid
de illa consuetudine, & lege imperii, prohibente appellationes causarum crim
556 nalium in Camera † certum tamen est nullitatis querelam in causis crimina
bus, in Camera admitti, & aliquoties desuper processus decretos. *Ordinat. C*
*mer.Part.*1.*tit.*28. Mynsinger.4.*observ.*42. Roding.*in Pandect. Cameral.lib.*
*cap.*29. Rütger Ruland.*de Commissar.& commission.part.*1.*lib* 2.*ca.*3.*n.*2. Geil
*obs.*1.*n.*28. Tob.Paurmeist.*de Iurisd.Imper.Rom.lib.*2.*cap.*4.*num.*155. Bender.
*revis.conclus.*33.*n.*30.

Cum

Cùm itaq; tam puella ipsa quàm pater ejus suspendii executionem petie-
nt, adeq; ipso facto provocaverint, dubium non est propter notorias ex pri-
a Actorum inspectione apparentes iniquitates, videlicet quòd puella minor-
nis in Judicio Criminali indefensa, nulla prævià accusatione, nullo ei dato
ratore, ex nudis confessionibus, iisque variis, magna ex parte erroneis, falsis,
ntrariis & incertis, omissa diligenti loci, temporis, aliarumq; circumstantia-
m inquisitione graviori quàm Carolina vult Constitutio, pœna damnata sit,
em provocationem superiori receptam fuisse, ac Judicem loci suspensa ex-
utione, coram Judice superiori, intermino citationis comparare, & legitimè
ocessum esse, per acta criminalia docere debuisse, *per tradita* Geil. *d. obs. 1. n. 28.*
nst, Gothman. *consil. 29. n. 473. vol, 3.* Hoc cum non fecerit Judex loci, puellę
fensionem ab ipsa natura monstratam, notoriè erroneas & falsas confessio-
s convellendi eripuit, superioris etiam jurisdictionem contempsit & vio-
it.

Denique tradunt *Dd.* † etiamsi statuto vel consuetudine expresè prohi- 557
atur in criminalibus Appellatio & Nullitatis querela: tamen hoc non pro-
dere, si constet ex actis de manifesta sententæ & injustitia & nullitate notoria,
Abb. & alii, in c. ex conquestione. de restit spoliat. Marsil. *consil. 64. n. 20. cum plu-*
seqq. Vant. *de Nullitat. tit. ex defect. Iurisd. n. 4. & 5. quos & alios in terminis no-*
s ad hoc allegat & multis persquitur Berthazol. *cōsil. crimin. 79. n. 1. 2. 3. & seqq.*
m † quod appellatione prohibitâ nihilominus appellare quis queat, ex causa 558
ta quam acta monstrent & notoriam faciant, Tyraquell. *in tract. le mort. saisit*
if. in 6. part. declarat. 6. in princ. n. 4. Lancellot. *de attentat. part. 2. tit. de attentat.*
pellat. pendēt. c. 12. n. 57. Quos in terminis nostris ita citat & sequitur Ernest. Goth-
n. *consil. 16. n. 156. vol. 3.* Quin autem ex actis appareat, puellam hanc ejusq; pa-
m justissimam propter enumeratas supra nullitates & injustitiam provocandi,
guinemq; suum juvenili facilitate, & erroneis cofessionibus periclitantem,
limendi causam habuisse, dubium nemini esse poterit.

Decimo octavò considerando jam processum istum quatenus Nobilissi-
m Dominam viduam, ejusq; filiam implicat, & inquisitionem ejusq; publi-
ionem contra eas concernit: certum est, illum palpabiles nullitates invol-
e, & contra aperta Jura institutum esse.

Ubi *Primò* præsupponimus, † inquisitionem specialem contra certam 559
sonam, qualis hæc contra Dominam viduam fuit, esse de genere prohibito-
m: quia regulariter à Jure prohibita est nisi in casibus à Jure expressis, *secund.*
ld. *consil. 124. col. 2. vol. 5. quem ad hoc. allegat* Robert. Marant. *part. 6. rubr. de in-*
sitione, n. 6. Maximè † cōtra personas & Matronas Nobiles pietate & vitæ ho-
state conspicuas, in quas suspicio inquisiti criminis non cadebat, *cap. cum opor-*
t, c. qualiter & quando. extr. de accusat. Const. Crimin. artic. 25. v. Erstlich / ob der
erdachte eine solche verwegene vnnd leichtfertige Person / von bösen Leymuth

oder Gerücht sey/daß man sich der Misset hat zu jhr versehen möge/*rc Iunct.artic.* 31.*vers.*zum Vierten/*rc.*

561 *Secundò* † certi ac indubitati juris est, inquisitionem specialem piè, ritè legitimè institutam & formatam non censeri, nisi præcedentibus indiciis urgentibus vel diffamatione, quæ ortum habet à personis fide dignis & honestis *text. in d.c. cum. oporteat, c. qualiter & quando, de accus. c. inquisitionis*, § *tertia, in cap. licet*, Heli *extr. de* Simon. *l.* 1. §. *idem* Cornellio, §. Divus Severus, *ff. de q. Const. Crim.* Carol. V. *artic.* 6. *in princ.* Mars. *in practic. crim.* §. 2. *nu.* 87. Boss. *in tit. de inquisit.* 21. Menoch. *de arbitra. q.* 78. *n.* 1. *lib.* 1. Clar. §. *fin. q.* 5. *&* 6. Prosper. Farinac. *cõsil.* 86. *n.* 61. *in fin.* Berthazol. *cõsil.* 557. *n.* 1. Ernest. Cothman. *cons.* 29. *n.* 125. *vol.*

562 Etiam † stante statuto, quòd Judex in criminalibus liberè possit procedere, tamen non posset inquirere fama non præcedente, contra non diffamatum Jas. *in l. milites, C. de testam. milit.* Dec. *consil.* 175 *col.* 2. *vers. non obstat.* Roland. Valle, *consil.* 3. *n.* 11. *vol.* 3. *& n.* 18. *ibid* ubi dicit, hanc conclusionem servare totum mundum, sive inquisitio ex Jure Civili, sive ex Juxe Canonico sive ex consuetudine, sive ex mero formetur arbitrio, Cravet. *consil.* 238. *n.* 11. Bursat. *consil.* 9 *num.* 38. *lib.* 1. Cothman. *d. consil.* 29. *n.* 128.

563 Quinimò illa † diffamatio præterquam quòd à fide dignis ortum habere debet esse crebra, ita quod generet scandalum, & quod ad eam amplius conniveri nequeat, *d. c. qualiter & quando*, Gandin *de malefic. verb quod vel. à quibus* 11. Socin. Jun. *consil.* 37 *in princ. vol.* 2. Ruin. *consil.* 147. *in pr. vol.* 5. ita, quasi videatur populus ipse diffamatum, tanquam reum criminis deferre Judici, *ut in hujus nostris terminis & veneficii crimine notat* Godelman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3. *cap.* *n.* 6. *&* 7. *&* 8. Atq; de illa diffamatione ex actis publicis constare debet. Hond. 1. *consil.* 108. *num.* 12. Berthazol. *consil. crim.* 341. *n.* 29.

564 Ideoq; † judice sine diffamatione inquirente, non solùm ipsa inquisitio redditur nulla, sed etiam is tenetur inquisito ad expensas, & contrà eum præsumitur de calumnia, Paris. de Put. *tractat. Syndic. verb. inquisitio, col.* 2. *&* 6. Robert. Marant. *part,* 6. *tit. de inquisit. n.* 31. *allegans ad hoc* Bald. *in l. sancimus,* *fin. C. de Iud.* Roland. *d. consil* 3. *n.* 13.

At in nostro casu, nulla contra Dominam viduam ejusq; filiam de veneficii crimine præcessit diffamatio, neque ulla alia indicia, quæ ortum traxerint fide dignis, sed à puellæ illius patre homine malevolo & calumniatore levissimo qui enormia hæc delicta falsissima, de Domina vidua ejusq; filia, typo malitiæ non verò justitiæ & veritatis zelo ductus Judici intimavit, *ut loquitur* Pontifex *in d.c. cum. oporteat, vers. verum dictus de accusat.*

565 Judicem † autem ad hominis unius ejusq; levissimi & malevoli delationem nullâ præcedente diffamatione, contra honestam personam inquirere
566 fertè vetat, *text. in d. cap. cum. oporteat ibi:* Discretioni † vestræ mandamus, super prædictis (non obstante delatione illo casu facta) famam ipsius læsam

no veri

overitis, vos ad inquisitionem non subtiò procedatis, *concord. Constit Crimin.* Carol. *art.6. in pr. & artic.25. ibi.* das solches nicht von Feinden oder leichtfertigen Leuten / sondern von Unpartheylichen kommen.

Et Judicem † sine indiciis, de personis maximè honestis inquirentem, 567
ntùm injuriâ inquisitum afficere, sed eo ampliùs graviter puniri posse, & non
dicis sed canis nomen mereri, *apertè scribit,* Raphaël Fulgos *consil. 106. nu. 2.*
i eum allegat & sequitur Cothman. *consil. 7. n. 47. vol. 1.* Neque eum † Judicem 568
delationem cujusq; hominis levissimi ita inquirendo oportet vagari cum discrimine alienæ existimationis, *ut loquitur* Ulpian. *in l. Prator. 7. in pr. ff. de injur.* neque honestarum personarum famam & salutem infimorum & malevolorum arbitrio committere, *l. unius, §. servo ff. de quæstion.*

Imò tantum abest, ut talia † hominum leviorum de veris bonis & nobili- 569
s ac honestis, matronis crimen spargentium testimonia contra hos, probationem aliquam certam faciant, *l. 1. §. 17. & 19. ff. de quæstion. c. 1. extr. de confess.* Vesenbec. *consil. 98. n. 11.* Ut ne quidem sinistra eos gravent opinione, *l. 1. §. si servi quasi sceleris. particeps. ff. de quæst.* Ernst. Cothman. *consil. 29. n. 105. & seqq*

Quare cùm in causa præsenti, ad solam cæmentarii illius puellæ nostræ pas & novercæ delationem notoriè falsam & frivolam non præcedente diffamatione, vel aliis urgentibus indiciis ad inquisitonem specialem contra Dominam viduam ejusq; filiam processerint, interrogando super articulis delatis ellam, eiq; contra juris ordinem suggerendo, dubium non est, inquisitionem am ipso jure nullam esse, *per text. in d. cap. cum oporteat, &c. qualiter & quando accusat.* Farinac. *in pr. crim. q. 1. n. 40.* Decian. *in tract. crim. lib. 5 c. 29. n. 41.* In
tum quòd hujusmodi † inquisitionis Nullitas, ex defectu indiciorum de- 570
ndens, omnia acta post facta pariter inficiat, nullaq; reddat, etiam si de crimine cepto agatur, Roland. à Valle *consil. 51. n. 23. vol. 1.* Farinac. *d. q. 1. n. 44.* Honded. *nsil. 108. n. 13. lib. 1. quos adhoc. allegat.* Facultas Juridica Coloniens. *in consil. quod tat. inter consil.* Cothman *post. 29. n. 119. vol. 3.*

Præterea tanto minùs cæmentarii hujus hominis levissimi & infimæ sor- delationi falsissimæ, contra Dominam viduam ejusq; filiam habentes apud nnes cordatos pietatis & honestatis testimonium luculentum, ut suprà in sendæ quæstionis resolutione *nu. 182. & mult: seqq.* probavimus, Judex credere buisset, cum nullam aliam delationis suæ rationem reddere potuit, quam nc, quòd à puella ista stolida, minorenni, pessimè educata, à Diabolo corporiter obsessa, & quæ se falsò criminis sociam dixerat, audiverit & perceperit, æ non solùm propter multos, imò plurimòs defectus, suprà in secundæ quæonis resolutione. 200. *& aliquot seqq.* enumeratos, testimonium contra Donam viduam, ferre non potuit; sed etiam interrogata à Judice, hanc dicti ineptissimam rationem adduxit, se à Diabolo audivisse, Dominam viduam usque filiam, esse in consortio Sagarum, quamvis posteà variando & contradi-

cendo sibi aliam dicti rationem attulerit. Itaque primus hujus diffamation auctor fuit Diabolus, deinde calumniantium malignitas, & temeraria Judi crudelitas: Et neq; puella ista, neque pater ejus fide digni & integri fuêre ad ducendam diffamationem, & sufficientia ad inquirendum indicia, qua de re prà latiùs egimus. Et ad probandam talem famam, quæ viam aperit inquisiti ni non sufficit testem dicere, se audivisse ab una & custodia quadam puell Diabolo delusa, & pro obsessa habita, quævè Diabolum dicti auctorem alleg

571 † sed à majori populi parte ejus loci, in quo fama spargitur. Bart. *in l. de mino §. plurimum, n.* 14. *ff. de minor.* Bald. *in rubr. n.* 5. *C. de probat.* Paris. *consil.* 153. *nu part.* 4. Bursat. *consil.* 192. *n.* 31. *vol.* 2. Natt. *consil.* 388. *n.* 3. Quibus & hoc addim

572 quòd de Jure † minor non possit esse denunciator maleficiorum Dyn. *in l. pupillo, ff. de nov. oper. nunc. quem refert & sequitur.* Bald. *in l. in pr. C. in quib. ca in integr. restit. non est. necesse.* Tiber, Decian. *in tract. crim. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 22.

Si itaque minor non est idoneus denunciator ad effectum formandæ

573 quisitionis specialis, † neque is, qui non nisi à minore se id audivisse asseriti neus denunciator erit ad inquirendum, cùm non plus credatur deferenti, qu auctori ejus, nec plus copiæ, quàm originali, *per tradita* Honded. 1. *consil.* 10

574 58. quia ex causę † primæ influxu operatur secunda, Zal. 2. *consil.* 1. *n.* 107. Gei *observ.* 1. *n.* 8. neq; plus est in causato, quàm procedit ab influente potentia ca

575 Bald. *in l.* 1. *ff. de Senator. l.* 1. *C. de dignit.* Et causâ prima † infectâ, secunda etiam ficitur, quia gubernatur à prima, Cravett. *consil.* 1. *pro genere. n.* 402.

Deinde puella hæc professa est, se sociam criminis, & ut talem Domi

576 viduam falsò indicavit. Atqui dictum † socii criminis famâ non præceden non est sufficiens ad inquirendum Judicium, maximè contra personas No les & honestas, in quas suspicio tàm gravis delicti non cadit, Hippolit de M sil, *in practi. crimin.* §. *constanter, n.* 39. *& in* §. *diligenter, n.* 67. *& consil.* 35. *nu* Plot. *in repetit. l. si quando,* 16. §. 4. *n.* 24. *C. unde vi. ubi testatur. de cõmuni.* Bert *consil. crimin.* 556. *n.* 9. *junct. n.* 15. Roland. à Valle. *consil.* 51. *n.* 25. *& seqq. vol.* 1. R bert. Marant *in spec. part.* 6. *tit. de inquisit. n.* 23. Ubi dicit rationem hujus esse

577 peditam; quia † fama debet procedere à fidei dignis & honestis. Socii autem c minis non sunt tales. Ergò non præcedente fama vel aliis indiciis, dictum so criminis non sufficit ad inquirendum, *Constit. Crimin. art.* 25. §. Erstlich

578 zum Vierdten/etc. Quibus & hoc accedit, quòd in genere † fœminarum na tiones non censeantur fide dignæ, & tales, quibus tutò insistere licet, *ut post* B bat. & Tyraquell, *tenet* Anton Gabriel. *com. conclus. lib.* 7. *conclus.* 8. *n.* 42.

Et quamvis Farinac. *q.* 43. *n.* 130. Clar. *quæst.* 21. *n.* 6. & alii statuant, dict socii criminis facere indicium ad inquirendum, id tamen, si ipsi ita declar

579 locum habere, † quando contra socium talem, nihil aliud opponi posset, qu quod se socium criminis fecerit. At si alios præterea defectus patiatur, & a etiam de causis sit inhabilis, nullam omninò fidem facit, etiam in criminib

excep

eptis, sed in totum repellitur, *ut per doctrinam* Angel. *in l. qui in judicio, ff. de* *usat. tradunt* Marsil. *consil.* 74, *nu.* 23. Grammat. *consil.* 58. *nu* 9. *Consil.* 35. *n.* 27. land à Vall. *d. consil.* 3. *n.* 31. 32. 33. *vol.* 3. Facult. Juridic. Coloniens *consil. n.* 135. hāc declarationem communiter approbatam *ex* Laurent. Hircon. Riminald. *ibis dicit* Vincent. Honded. *consil.* 93, *n.* 38, *& seq. vol.* 2. *quod latius persequitur* inac. *d. q.* 43. *n.* 178. Ubi inter alia † de defectu socii criminis qui est minor, 580
d is repellatur, *& in iisdem terminis de minore ita sequitur.* Roland. *d consil.* 3. 6. & 27. Berthazol. *consil. crimin.* 565. *n.* 14. Ubi de socio † criminis vario & si- 581
si contrario, quod is non faciat indicium neque ad inquisitionem neque ad turam, Bursat. *consil.* 204. *n.* 62. Berthazol. *consil.* 40. *n.* 12. *lib* 1.

Jam verò præter ætatis defectum & variam ac inconstantem hujus puellæ ositionem, multi alii suprà adducti sunt defectus, quod videlicet communi- habita fuerit pro obsessa, quod Diabolus multa & varia per os ejus fuerit lo- us, quod fuerit malè educata, malè custodita, & à patre aliisque calumniato- us ad diffamandas honestas personas instigata, quod rationem dicti reddide- alem, ex qua non nisi falsitas & calumnia colligi potuit.

Denique tanto minus hujus puellæ dictum nocere potuit Dominæ viduæ sque filiæ, quod illa neque mediante juramento, neque tortura ut socia cri- nis illud deposuerit, quòd tamen jura nostra postulant, ut aliqua fides socio minis haberi debeat.

Decima nona, Nullitas ex hisce jam præmissis colligitur, quod, sicut Di- tores hujus processus criminalis, ex sola delatione hominis levissimi, qui id se ivisse dixit à puella nostra stolida, multis modis ad veritatis testimonium abili, quæque dicti sui auctorem Diabolum allegavit, non præcedente dif- atione aut ullis aliis legitimis & ad inquisitionem sufficientibus indiciis tra Nobilissimam Dominam viduam ejusque filiam, nec ritè, nec piè, nec liter inquirere, neq; eas inter reos criminum in Protocollum suum referre uerunt vel debuerunt: ita tanto minus debuerint falsissimas istas delationes elicta tam atrocia de Domina vidua ejusque filia, per meram suggestio- n elicita, & contra juris ordinem in Protocollum relata, in prædictæ Domi- viduæ, ejusque filiæ ac totius familiæ dedecus & ignominiam, in judicio, d officina justitiæ & veritatis esse debet, publicare, licet suppressis id fece- t nominibus, iis tamen circumstantiis, ut quivis facilè intellexerit istas de Do- a vidua ejusque filia publicari; insuper ipsam puellam aliquoties Domi- n viduam ejusque filiam in ipsa publicatione nominasse & proclamasse, stat, quibus omnibus Judex nulliter & contra juris ordinem procedendo am & occasionem præbuit.

Summa itaque hujus argumenti est: † Quando Judex non potest contra 582
quem sine evidenti nullitate de jure formare processum inquisitionis specia- tunc etiam nec potest nec debet ea quæ contra juris ordinem inquirendo

 congessit,

congessit, maximè inquisito desuper non audito, publicare, cum inquisiti ho
& fama inde magis quàm ex ipsa inquisitione lædi possit, & hoc nostro cas
facto Dominæ viduæ fama inde è malevolis lacerata sit.

Vicesimò, posito ita, citra tamen veritatis præjudicium, Dominos Dire
res hujus processus ad solam delationem levissimi istius cæmentarii, juste
tuisse inquirere contra Dominam viduam ejusque filiam easque referre i
reos criminum capitalium, quod jure eos non potuisse modò demonstra
583 est, † eo tamen casu publicari ille processus in quantum concernebat Do
nam viduam ejusque filiam, iis inauditis & ad hoc non citatis nullo modo
584 buisset. Idque ex hac juris ratione inevitabili & regula certissima: † Quot
cunq; aliquis ex actu qui geritur lædi, & contradicere potest, toties vocandus
text. in l. de unoquoq. & ibi glos. & Zas. *ff. de re Iudic. l. nam, ita, 39. ibi. adhibitis*
his qui contradicent, id est qui læderentur, ff. de adopt. Hieron Schurff. 1. *cons*
Geil. 1. *obs.* 48. *n.* 1 Mynsing. *obs. 6. n. 1. cent. 6.*

585 Quod etiam † in summo procedit Principe, qui licèt legibus sit solu
contra absentem tamen & non vocatum procedere, & aliquid in ejus damn
& præjudicium decernere non potest. *per text. ad hoc singular. in* Clement *Pa*
ralis de re Iudic. l. ult. C. si per vim vel alio modo, l. ult. ff. de natal. restit. cum simil
586 Idque † juri divino congruit. Genes. *cap. 18. v. 21. cap. Deus omnipotens, 2. qu*
cap. quodlibet & quando, extr. de accusat.

Et hunc processum ipse Jehova supremus Judex in Paradiso judicibus
jus seculi monstravit, dum primos nostros parentes legis transgressores pri
processum inquisitionis vocavit, & quamvis sciret illis defensiones legiti
non competere, tamen eas quas potulerunt audivit, iisque demum auditis
tentiam publicavit Genes. *cap. 3. v. 9. & seqq.*

587 Est enim † citatio species defensionis, quę ex ipsius naturæ promanat f
588 tibus, *arg. l. ut. vim, cum similibus, ff de Iust. & jur.* Et † nemini deneganda d
589 *fensionis facultas, & ibi Dd. ff. de jur. Fis.* Ne † quidem Diabolo, si foret in judic
590 *ut loquuntur Dd. &* Rot. Roman. *Decis.* 364. Indeque † nec stylo nec ulla co
suetudine induci posset, ut citatio in actu, in quo quis lædi & contradicere p
test, omittatur. Alexand. post Bald. *in l. si sic sub. n. 18 ff. de legat. 1.* Peregrin.
cons. Farinac. *lib. 1. consil. 85. n. 21.*

591 Quamobrem † nullitas ex defectu citationis proveniens inter omnes a
censetur potentissima Vant. *de Nullitat. tit. de defect. citat.* Certum autem est,
hac inquisitione ejusque publicatione, Dominam viduam ejusque filiam & t
tam familiam lædi & contradicere potuisse, prout etiam de facto læsæ sunt: Ide
592 que † antequam ille processus in vulgus, & delicta falsa pro veris in judicio de
publicarentur omninò eas prius vocare, & super capitulis delationis audire J
dex, juris necessitate obstrictus fuit, *qua de re text. in terminis est, d. cap. quali*
& quando, post med. ibi.

Deb

Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi per »
[contu]maciam se absentavit: & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fue- »
[rit i]nquirendum, ut facultatem habeat se defendendi: non &solùm dicta, sed »
[etia]m nomina ipsa testium sunt ei(ut quid, & à quo sit dictum apparet) publi- »
[can]da, nec non exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ: nec per *sub-* »
[tractio]nem nominum infamandi, per exceptionem verò exclusionem deponen- »
[di fa]lsum audacia præbeatur. Et paulò pòst monet *ibi text.* In inquisitione in »
[omn]ibus diligentem esse adhibendam cautelam, ne forte per leve compendium »
[ad g]rave veniatur dispendium. *extr. de accusat.* »

Atqui dubium non est, si capitula ista delationis illius cæmentarii, & de-
[inde] nulliter formatæ inquisitionis suggestivæ, Dominæ viduæ transmissa, ipsi-
[que] defendendi se facultas data fuisset, falsitatem hujus delationis & calumnia-
[rum] facilè doceri, & ita jure impediri potuisse, ne tam atrocia delicta, de falso
[pub]licarentur, prout in seqq verbis demonstrabitur.

Neque est, quod hîc quis objiciat, † illos demum esse vocandos, quos 593
[prin]cipaliter & directò negocium tangit. non verò quibus oblique & per con-
[sequ]entiam præjudicium generari potest, *l.1 §. denunciari, 14 ff. de ventr. inspic.*
[U]lr. Zas. *ad d.l. de unoquoq;, n. pen. ff. de re Iudic.* Vant. *de Nullitat. d tit. de citat.*
[.]Schurff. *d consil 9. n. 4.* Molina. *de Iur. primog.* Hisp. *lib. 4. c. 8 n. 3. 4.*

Nam ad hoc respondemus, illud procedere in iis actibus, † in quibus non 594
[agit]ur de præjudicio & damno tertii, non vocati, irreparabili, sed jus salvum
[& il]læsum remanet. *Et talem etiam casum continet alleg. l. 1. §. denunciari.*

Quia † ideò ibi non requirebatur citatio substituti, quod præjudicium non 595
[erat] irreparabile, sed salvum remanebat. jus substituto probandi partum fuisse
[sup]positum, *l. 1. §. fin ff. de Carbon. edict. & ita ad hunc. text. respod.* Felin. *in cap.*
[d]e Magor. & obed. Prosp. Farinac. *consil. 168. n 60. in fin.* Eamq; declarationem
[Sena]tum Pedemontanum approbare testatur, Osasc. Cacheran. *Decis. Pedem:*
num. 14. Iunct. nu. ult. in fin.

Atqui per hanc inquisitionem & maximè ejusdem publicationem actum
[est], de fama & existimatione, adeoque pleno Dominæ viduæ ejusque filiæ præ-
[jud]icio & damno irreparabili. Ideoq; omino super publicandis de ea delictis
[ipsi]s, prius cum suis defensionibus audiendæ fuissent: vel capitula concernentia
[ear]um personas publicari non debuissent. Damnum † namq; famæ grave & ir- 596
[repa]rabile censetur, ideoq; capitali æquiparatur, cum vita & fama pari passu am-
[bula]re dicantur, *l 8. § fin. ff. quod met. caus. l. Iusta. 9 ff. de manumiss. vind. gl. in cap.*
[.]extr. de his quæ met. caus. Thom. Grammat. *Decis. 98. n. 3.* Geil. *1. obs. 123.* Ideo-
[que] † fama & honores omnium pretiosissima *l. fin. duabus. ff. de R. I. l. ex hac le-* 597
[ge ..]. si quadrup. paup. fec. dicatur. cap. facta, 11 q. Decian. *tract Crimin. lib. 3. cap.*
[.] nu. 54. Cujus † thesaurus inæstimabilis Proverb. *cap. 22.* Syracid. *cap. 41.* Et- 598
[si]cut lilium dans suavitatem odoris, *ut dicit* Bald *in l. 1. col. 1. C. de confess. purgat.* 599
Roland.

600 Roland. à Vall. *consil.* 98. *n.* 49. *vol.* 4. Ejusq; † jactura gravior amissione oc-
601 rum, *per text, in l. infamia. C. de decur. lib.* 10. Geil. *d. obs.* 123. *n.* 6. Vitaque sine †
ma, viva mors est, *arg. l. reprehendendi, Cod de instit. & substit. l. pen de var. extra. ord. cognit. L.* 1. §. *deportatos ff. de bon possess. contra tab.*

602 Usque † adeò ut honestis & Nobilissimis personis magis expedita m
quàm vilipendi Bald *consil.* 312. *visis actis, lib.* 4. *col* 1. *in fin.* Cravet. *consil.* 168.
603 *lib.* 1. Et nonnulli † mortem turpitudini anteponendam censent, Luc. Pen
l. 1 *C. de capitat, civ. cens. exim.*

604 Indeque † quod omnis is, qui confingit contra innocentem tale aliq
quod illius honorem & existimationem lædat, vel propter quod quis famæ
riculum incurrere possit, malè agat, & furi latroni ac proditori æquiparetur,
ex merito, cap. deteriores. cap. summa iniquitas, 6 *quæst.* 1. *cap. homicidiorum stinct.* 1. Petr de Ancharan. *consi.* 365. *jus.* §. *fin. instit. Vti, ex illis infert. & cons* Ludolph. Schrader. *de Feud. part.* 9. *c.* 4. *n.* 105.

Si itaq; nec in civilibus ubi agitur de pleno & irreparabili alicujus pr dicio, etiam per consequentiam, fas non est judici inauditis his, qui ita læ contradicere possunt, procedere, tanto minus id licebit in criminalibus & c sis concernentibus famam & existimationem honestarum & Nobilium per
605 narum, cum † honor quibuslibet rebus pecuniariis præferendus sit *l. Iulia* 26. *cum ibi notat, ff. si quis omiss. caus. testam.* Bald. *in o. ex ratione, l. reprehende* 5. *& ibi.* Jas. *Cod. de instit. & substit.*

Præterea apparet ex Protocollo publicato, multa capitula puellæ no esse prælecta, quæ non ejus sed Dominæ viduæ factum & ei falso imputata mina principaliter attigêre, & nihil quicquam ad puellæ aggravandum delic conferre potuerunt, utpote quod Domina vidua Reverendissimi N. sorori reum cochlear arte magica sustulerit, & una cum alia fœmina id ipsum c pretio distraxerit: Item, quod Reverendissimo & Celsitud. suæ sorori in iti cum N. Roteburgum irent, insidias magicas struxerit, & utrisque grave damn dederit, cum similibus, quæ omnia veritate manifestatâ falsissima repe sunt.

Neq; excusatur isthæc nullitas per hoc, quod quidam ex Dominis N. Domina vidua per Notariũ & testes requisiti 2. *die Iulii, An.* 1617. prætenderu die Herrn N. N. hetten bedencken gehabt die Fraw N. zu avisiren: (videli quod contra eam inquisiverint & inquisitionis capitula ejus etiam factum c cernentia publicare voluerint) Sintemal solches ein weiter außsehen gema vnd ein mehrers darauff erfolgen können/2. Das auch keine Obrigkeit schul were solches zu avisiren.

Ad primum enim Respondemus, si non integrum visum fuit Domi Directoribus processus, viduæ isthæc quæ de ea ejusque filiæ fama & existi tione agebantur denunciare, ad evitandas ambages, tantò minus integr
ip

is videri debuisset, ejusmodi atrocia crimina de Domina vidua ejusque filia, equam illæ desuper cum suis defensionibus auditæ essent, vel aliter per in- sitionem de veritate indubitatò, constitisset, famæ & existimationis detri- nto totiusque familiæ labe, pro exploratis facinoribus, publicare.

Debet quidem Judex † ambages in judiciis, maximè criminalibus, fugere, 606
erim tamen id cum illa cautela debet facere, ne fortè per leve compendium ad ve veniatur dispendium, *ut dicit text. in nostris terminis in d. cap. qualiter & ndo circ, fin. de accusat.* Ne † justitia & veritas offendatur, Psalm. 72. *vers.* 1. *&* 607
q. Psalm. 101. Sapient, *cap.* 1. *v.* 1. *& seqq.* Psalm. 96. *vers.* 13. Syracid. *cap.* 4. *v.* 33. *seqq. l. puniri & ibi gl. verb. Judices. C. si contra jus vel utilit. publ. l. Judex, ubi* hard. *Cod, de Iudic,* Ne † innocens injustè opprimatur, *l. absendem. ff de pœn.* Ne 608
uæ sint † præda & pupilli spolium injustorum, Esa. *c.* 10. *v.* 2. ne malum dica- 609
bonum, & bonum malum, tenebræ lux, & lux tenebræ, Esa. *c.* 5. *v.* 20. *C. si quis ninem, cap. va qui dicitis malum bonum,* 11. *q.* 3. Et sine præcipitantia, Esa. *c.* 28. *l.* 1. *C. de execut. rei jud.* Quia † hæc est noverca justitiæ. Clement. Pastoralis 610
erum de re jud. Bocr. *Decis.* 5. *n.* 13. Geil, *de Arrest. c.* 1. *n.* 12. Sine † cujusquam in- 611
ia, ne tempestate potius quàm potestate uti videatur, Zas. *consil.* 10. *n.* 7. Ferdi- nd. Vasquetz. 1. *contr. c.* 1. *n.* 20. Non † ex odii fomite sed charitatis adfectu, *text.* 612
d. cap. qualiter & quando extr. de accusat. Dei † & legum timore, Nov. 23. *c.* 3. 613
n † temere, *cap. temerarium,* 11. *quæst.* 3. Neque † ex arbitrio & domesticæ vo- 614
tatis proposito: *cap. Iudicet.* §. *bonus Iudex.* Sed † servato juris ordine, *cap. eo-* 615
n, q. in fin. 11. *q.* 3. Nov. 28. *c.* 2. *&* 13. Nov. 18. *c.* 5. Audita † parte altera, Syracid, 616
v. 3. Garf. Mastril. *de Magistrat. lu.* 2. *c.* 2. *n.* 84, *& seqq.* Et ita † ut vel maximè 617
sæ viduarum intrent ad judicem, & plena cognitione discutiantur & dijudi- ntur, Esa. *c.* 1. *v.* 23. Jerem. *c.* 5. *v.* 28. Cùm itaq; † leges & jura prohibeant contra 619
uditos procedere & inquirere, & quicquam in eo statuere unde honor lædi gravari possit, *d. cap. qualiter & quando, cum similibus, suprà alleg.*

Directores hujus processus non excusantur, asserentes, Sie habens be- denckens gehabt / secundùm juris ordinem procedere & Dominæ viduæ inqui- onis processum & ejus contenta ante publicationem denunciare, & defen- nes ejusdem desuper recipere. Non enim † ex hujus vel illius arbitratu, & 620
ado ac indigesto motu juris & justitiæ ordo negligendus, Bart Bald. *& Dd. ad & ad l. placuit. C. de Iudic.* Nam ex ficta † æquitate & capite suo velle proce- 621
re non solùm periculosum, sed etiam temerarium & levitatis est plenissimum *quit,* Paul. Carstens. *ad. d. l. placuit, C. de Iudic.* Et † ficta æquitas duplex est ini- 622
itas, Bald. *consil.* 9. *n.* 3. *lib.* 1. Thominus *Decis.* 16. *n.* 17. *in fin.* Et † quæ legibus 623
n est fulcita æquitas, pestilentissimum virus est, *inquit* Garf. *de Expens. c.* 1. *n.* Quantum † itaque à jure scripto receditur, tantum ab æquitate receditur. 624
ob. Cujac. *Consultat.* 38. *in fin.*

Alterum verò quod attinet, Das keine Obrigkeit schult seye / solches zu

 avisiren /

avisiren/ id ita in nostris terminis contra rationem naturalem, sensum com-
nem, jus divinum & humanum, ac justum iudiciorum morem asseritur, pe
quæ tradit Ernest, Cothman *consil. 7. vol. 1 passim per tot.*

Siquidem suprà satis ex jure divino & humano deductum & proba
est, Judicem non posse cum discrimine alienæ existimationis vagari, nec co
inauditum procedere, vel quicquam in ejus læsionem decernere, tanto mi
à malevolis falsò delata & conficta crimina de honestis & Nobilibus perso
totius familiæ labe in vulgus publicare.

Vigesima prima omnino insanabilis in hoc processu occurrit Nullitas, q
in ea, quæ de Domina vidua cæmentarius iste ex ore stolidæ illius puellæ de
rat, Judex loci non inquisiverit, & tamen delationis capitula, velut explora
cinora publicarit.

Nam 1. cum cæmentarius ille Dominam viduam detulerit, quasi una
aliis fœminis, Reverendissimo N. ejusque Celsitud. sorori per artes Mag
grave damnum in via Roteburgensi dederit, & puella desuper à judice inqu
625 id affirmarit, ante omnia judicem loci decuisset, † priusquam puellam super
delatione contra Dominam viduam in specie interrogasset, apud Reveren
simum, qui narratur tunc temporis fuisse N. quod saltem tertio miliari N. di
diligenter expiscari, num se res ita haberet, ut antequam ad inquisitionem
cialem & ulteriora contra Dominam viduam procederet, certò de corpore
licti sibi compertum haberet juxta divini & humani juris regulas, quæ vo
ante omnia de corpore delicti constare debere. Hinc Jehova de Sodomitis,
scendam, inquit, & videbo utrùm clamorem, qui venit ad me *opere complevi*
Genes. *cap. 18. v. 12. Ex quo text. Evarist Papa ita infert.*

Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia etiam antequ
fiant manifesta sunt, non ob aliud, Per se inquirere dignatus est, nisi ut judic
hujus seculi exemplum daret, ne præcipites in discutiendis & judicandis neg
sint, & ne mala quorumcunque prius præsumant credere, quam probentur,
ante audita diligenter inquirant nec præcipitando agant. *Cod. Deus omnipot*
11. q. 1. cap. qualiter & quando in pr. de accusat. cap. licet Helin. de Simon.

626 Et † severè præcipit Jehova judicibus, ut diligenter inquirant, an verum
627 crimen, quod denunciatur, Deuter. *c. 17. v. 4.* Sic † Josua super confessione
Achan, non ulterius processit, sed misit ministros ad inquirendum, annè ubi c
fessus erat res ablatæ in tabernaculo ejus reperirentur, & iis demum reperi
ulteriora processit. Jos. *c. 7. v. 20. 21. 22. 23. 24.* Et dixit Salomon, antequam
teris, ne reprehendas. *cap. eorum qui accusantur. 11. quæ. 3.* Qui ante iudicat q
inquirit, in Labyrinthum erroris impingit. *inquit Zas. in quæst. 2. de Iuda. to*
fol. mihi. 112. text. in l. 1. §. item illud ad SCtum Syllan. l. 1. §. necessario, ff. eod l. si
legatum §. ceterum. ff. ad L. cornel. de fals. Bald. *in l. qui sine, 22. col. 1. ff. de quæstion*
nib. l. 1. §. item illud ad Syll. Quæ ad hoc allegat & sequitur Robert. Marant. *in spec*
Iud.

c part.6.tit.de inquisit.n.17.& .18.Prosper, Farinac.in Pract.crimin.qu.1.n.6.
n.Cravet. consil. 244. in princ. per, l.si quando, in verb. patefacta. Cod. unde vi, 6
n,in Bald.& Jas.in 4.notabili.

Et notat ibid.Cravett. † ab effectum formandæ inquisitionis specialis ple- 628
e commisso delicto constare debere, & non sufficere, si per conjecturas
stet. Ideoque manus judicis sunt ligatæ, donec de corpore delicti constet.
sil.consil.18.n.1.vol.1.Cothman.1.consil.12.n.28.

Neque † reorum confessiones pro exploratis facinoribus haberi oportet. 629
.Divus.Severus.& §.fi.servi,ff.de quæstion.l.sicut,l.1,C.eod. Neq; audiendus
erire volens, l.non tantum ff.de appellat,l.1.§.si quis ultro,ff,de quæstion.Myn-
.observ.81.n.5.cent.3,

Aliâs † fama & existimatio honestorum, arbitrio infimorum, criminoso- 630
& calumniantium committeretur. l.unius,§.servo, ff,de quæstion. Ernestus
hman. 3.consil. 29.n.104

Cum itaque † Judex loci potuisset & omninò de jure debuisset apud Re- 631
ndissimum N. inquirere, an suæ Celsitud. & ejusdem sorori damnum illud
dium Dominæ viduæ à Diabolo & cæmentario contra veritatem confi-
n,datum fuerit,nec ne. per text.in Constit.crim.Caroli. V.art.54 Ubi ita con-
tum: Auff bekandnüß / die auß oder ohne Marter geschihet soll der Richter
die Ende schicken vnd nach den Vmbständen / so der gefragte der bekanten
sethat halber erzehlet hat / so viel zu gewißheit der Warheit dienstlich mit al-
fleiß fragen lassen / ob die bekandnüß der obberührten Vmbständen wahr
der nicht. idque hoc casu facere contra juris ordinem neglexerit, & nihilo-
us ad inquisitionem & publicationem falsò delatorum criminum nulliter,
glecta omni humanitatis ratione processerit, † tota illa inquisitio & quæ 632
n insecuta, ipso jure nulla sunt. Grat.consil.97,nu 12. & consil.57.nu. 1.lib.1.
quod ita totus mundus servet. Et † quod quandocunque etiam post sen- 633
iam opponi possit ejusmodi nullitas, ex prædicto fundamento ineptæ inqui-
nis, multis confirmat Farinac, d.quæst.1.n,5.

II: Quantum ad aureum cochlear sublatum attinet, dicunt quidem
mini N. N. in Apologia sua. Daß der Gülden-Löffel zur zeit verübten pro-
s hinweg gewesen / vnd damahls niemand wissen können / wohin derselbe
men. Verùm quoad inquisitionem contra honestam personam firmandam
solùm † judici debet constare de corpore delicti, sed etiam de circumstan- 634
oci, & temporis, anne videlicet illo tempore & loco quo narratur delictum
e commissum, id factum sit nec ne: ita enim investigari potest veritas. jam
ò ex actis nobis transmissis Den Löffel-Dieb betrifft collatis cum puellæ
s confessione, constat Reverendiss. N. sororem cochlear illud furto subla-
,per integrum ferè annum post illud tempus, quo puella hæc narravit Do-
am viduam arte Magica suæ celsitudini cochlear prædictum surripuisse, in

potestate sua habuisse, & quotidie eo usam fuisse. Ideoque si Judex in facti
ritatem, ut facere debebat, inquisivisset, vel ex hac sola temporis discrepan
falsitatem delationis & calumniarum deprehendere, & non minus quam
stus vir Daniel olim ex sola loci discrepantia falsitatem adulterii, de Susa
delati, cognoscere & innocentiam Dominæ viduæ patefacere potuisset, Dan.
Quo de argumento infra in Resp. ad 10. argumentum plura monebimus.

Præterea ut inquisitio contra Nobiles & honestas personas formet
non satis est constare de corpore delicti, & honestæ personæ per levissim
635 quemque falsò imputari, sed debet † præcedere diffamatio & alia verisim
indicia ex quibus suspicio commissi delicti in hanc potius quam in aliam per
nam cadat, per ea quæ in præcedentibus ex jure deduximus. Sic pariter Ju
loci de propola isto apud quem fasciam istam prætendebatur emisse Dom
vidua, qua in præparando veneficio & applicando Domino Eberh. N. usa fu
prætensè dicitur, interrogare debuisset puellam, quisnam ille esset? ubi ha
taret? Deinde apud eundem diligenter de istis narratis & omnibus circumsta
tiis, annè se res ita haberet inquirere, quæ omnia nulliter neglecta, & tamen
Domina vidua ista figmenta tanquā explorata facinora, licet suppresso nomi
publicata sunt. Ex hisce & aliis quæ ex actis deduci possent, rerum argumen
justo & prudenti rerum arbitro, & affectuum præjudicio non occupato, de
litate hujus processus, maximè autem quantum Dominam viduam ejusque
liam innocentissimas ejus occasione injustissimè diffamatas concernit, satis
perquè patebit.

Restat nunc ut argumenta in contrarium adducta ordine refellamus.

636 Et quidem ad *Primum* Respondetur, † Judici asserenti de Justitia proc
sus tantum credi, quantum apparet ex actis, *text. in cap. quoniam, & ibi Dd. ex
de prob. cap. quomodo sacerdos cap. cui est illata, cap. cepisti, cap. non solum* ille
l. prolatam & ibi Bald. *Cod. de sentent. & intercol. omn. jud.* Bartol. *in l. suspectus
ill. text ff. de procurat.* Joh. Goedd. *consil. Marp* 28. *n* 73.

637 Ideoque † citatio, causæ cognitio, & ordo Juris in Judice non præsum
tur, nisi probentur, quia illa scripto constare & ex actis apparere debent. *d.
quoniam cap. tenor. de re judic.* Matth Wesenb. 1. *consil.* 7. *n.* 7.

638 Ideoque † præsumtio militans pro Judice & magistratu non proc
quoad Justitiam facti & ordinem processus. Wes. *consil. 1. n.* 46, Roland. à V
consil. 1. *n.* 60, *vol.* 2. Goedd. *d. consil.* 28. *n.* 73.

639 Neq; † præsumi potest pro judice, qui ordinem judicii & processus n
observavit, & cum de injustitia vel nullitate ex actis manifestè apparet, *cap. sol
tudinē, §. si verò de appellat, cap. inter cæteras, de sentent. & re jud.* Bald. *in l. sanci
nu.* 19. *Cod. de Judic.* Felin. *in cap quoniam contra. n.* 25. *extra de probat.* Menoch
Præsumpt. 67. *n.* 32. 34. 49. *&* 51. Tiber. Decian. *Respons.* 5. *n.* 4. Ernest, Coth
640 *consil.* 29. *num.* 398. *vol.* 3. Ubi dicit, præsumptionem † illam pro Magistratu

tum

um resolvi, quando apparet ordine juris non observato præcipitanter & in-
itè processum, Robert. Marant. *in spec. tit. de inquisit. n. 31. in fine.* Vbi in no-
s terminis scribit, contra Judicem † sine indiciis inquirentem præsumi omne 641
um: Et in iisdem terminis scribit Paris. de Put. *in tract. de Syndicat.* §. *inquisi-
vers. Iudici faciliter non permittitur inquirere n. 9. & seqq.*

Ideoq; † si ex abrupto, parte, quæ lædi & contradicere potest, non citatâ, 642
allegationibus auditis procedat, validissima & efficacissima est contra eum
sumptio, quod iniquè & injustè, adeoq; injuriosè istud fecerit, *ut post* Alciat.
umpt. 9. reg. 3. n. 23. & seqq scribit. Johan. Harprecht. *ad § non solùm,* 11. *n.* 64.
t. de injur. Imò talem † Judicem non solùm injuriam sed & vim facere, *scribit* 643
ler. Mindan. *de processib. lib. 2. c. 13. n. 7. & 8 per text in l. extat. ff. quod met. caus.*

Talis † enim Judex nulliter procedendo dicitur spoliare, & ideò grava- 644
tanquam spoliatus ante omnia venit restituendus, *c. conquerentur, & ibi* Dd.
stit spoliat. Affl. ct. *in commentar. ad constit. Neapolit. li.* 1. *rubr.* 24. *de violent.
possess. n.* 32. 33. *&* 59. *in fin* Boër. *decis.* 238. *n.* 4. Cravett. *consil.* 18. *n.* 8. Adrian.
man. *in Simphorem. Tom.* 1. *tit* 1. *vol.* 5. *n.* 12. *&* 14.

Constat autem ex ipsis actis, & quæ ex illis suprà deduximus, Directores
is processus in plurimis ordinem Juris Divini, Canonici, Civilis & maximè
stitu. Crimin. Carolin. neglexisse ideoq; pro iis præsumi, id quod in Apolo-
ræt nditur, non potest. Et hæ nullitates, cum ex ipsis actis quæ notorium in-
unt, apparent, probatione aliena non indigent. Neq; tantùm tribuendum
illi † præsumptioni pro Magistratu & Judice, ut contrarium allegari aut 645
bari non possit aut debeat. Nam & † Pilatus hanc pro se habuit præsum 646
nem, cum ipso Christo teste, potestatem habuerit desuper à Patre suo cœ-
, interim cum ex actis constet, eum Juris ordinem neglexisse, & ad falsas
evolorum & calumniantium delationes Salvatorem innocentem, non ha-
veritatis inquisitione, condemnasse, Iohan 10. & 19. Quis pro ejus Iustitia
lumet, Eandem præsumtionem Iudices illi habuerunt pro se, qui Susan-
, delicium fæminarum & exemplar castitatis, ad falsas pessimorum nebu-
um delationes capitis sententiâ damnarunt: interim tamen constat ex actis,
d cum præcipitanter, & sine sufficienti causæ cognitione processerint, in-
è eos pronunciasse & innocentem damnasse, exindeque meritò à Daniele
quam fatuos reprehensos: Dan. 13. Et dicit Gregrorius: plerumq, accidit, ut
cis locum teneat, cujus ad locum vita minimè concordat: proinde sæpe
ur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat, sæpe suæ volunta-
notus, non autem causarum merita sequitur: sæpe fit ut odio vel gratiâ mo-
ur, *c. plerumq, contingit,* 11 *q* 3.

Hinc toties legimus in sacris, Iehovam conqueri de Iudicibus, & ejus rei
sexcenta exempla adduci possent. Quamobrem cum ex actis nostris de in-
itia processus constet, præsumptio † illa generalis pro Magistratu & Iudice 647

 per

per contrariam ex facto ipſo emergentem, præſumptionem & probatione elidituṛ, *l. Divus, ff. de reſtit. in integr* Roland. à Valle *conſil. 1. nu. 44. lib. 4.* Gr
647 *d. conſil. 28. n. 74.* Neq; † præſumptiones generales pro judice tollunt præſumptio nes ſpeciales, Franc. Becc. *conſil. 52. n. 12. 40. 107. 108.* Farinac. *conſil. 42. n. 36 lib.*

Ad ſecundum reſpondetur; quomodo hactenus N. N. Juſtitiam adminiſtra rint, relinquunt Domini Conſulentes ſuo loco, neq; etiam quicquam in colle gii illius, cujus olim Pater Dominorum Conſulentium, N. N. Decanus & ca put fuit meritiſſimum, contemptum & dedecus aſſerere vel moliri cupiunt: ſ hoc tantum intendunt oſtendere, illos qui ex collegii corpore, directores hu proceſſus fuêre, eum nulliter neglecto Juris ordine inſtituendo, Dominam duam ejusque filiam, totamq; N. Nobiliſſiimam familiam præter jus & fas g vâſſe & malè proceſſiſſe,

649 Neq; etiam † ex anteceſſorum Juſtitia ſucceſſorum ſalvari poteſt iniqu tas. Licèt enim Symmach. Papa dixerit: Quis ſanctum dubitet quem apex tan dignitatis attollit? In quo, ſi deſunt bona acquiſita per meritum, ſufficiant, qu loci deceſſore præſtantur: *c. non nos beatum Patrum, diſtinct. 40.*

650 Tamen non incongruè ad hoc reſpondit Hieronymus dicens: Non † ſu filii Sanctorum, qui tenent loca ſanctorum, ſed qui faciunt opera eorum, *c. n eſt facile, diſtinct. ead. 40.* Neq; cathedra facit Sacerdotem, ſed Sacerdos cath dram, *inquit* Chryſoſtom. *in c. multi, de diſtinct.* Sic legimus Scribas & Pha ſeos ſediſſe in Cathedra Moſis, Matth. 23. *Et facit text. in c. plerumq; in fin. 11. q*
651 Ubi dicitur: † Non omnes prælati pro prælatis habendi: Nomen enim non fa Epiſcopum ſed vita. Salomon, Regum quos ſol illuxit, fuit ſapientiſſimus, Su ceſſorem tamen Rehabeam relinquit valdè ſtolidum & injuſtum, 1 Reg. *cap.* Præterea, licèt ſint Nobiles & generis ſplendore coruſcent Directores hu proceſſus, ſunt tamen homines, qui labi & errare poſſunt, intervenire vel m ximè odio, inimicitia & ira, ut in facto, à Dnn Conſulentibus præſupponitu
652 quia † hæc corrumpunt humanum Judicium, *c. quatuor, 11. q. 3* Unde Poëta.

Fortior eſt qui ſe, quam qui fortiſſima vincit
Mœnia,

653 Ac in † ſolum Deum cadit omnis perfectio, ut de Ludovico 11. Gall rum Rege, ejus virtutes commemorans dicit Philippus Cominæ in præfat. H ſtoriar. Gallic. Unde Pſalmiſta, vani, inquit, ſunt filii hominum Pſal. 72. *verſ.* Quod Lutherus ita vertit: Groſſe Leute fehlen auch.

654 Et rurſus: † Dixi ego, Dii eſtis & filii excelſi omnes: vos autem ſicut h mines moriemini: & ſicut unus de principibus cadetis, Pſal. 82. *verſ. 6. 7.* Par itaque illa de præterito in præſens, hoc noſtro caſu attendi poteſt præſumpti
655 Juſtitiæ cùm ex actis de nullitate proceſſus evidenter conſtet: Quia † præſu ptio quantumvis magna veritati cedere debet, *l. Divus, ff. de integr. reſtit. l. ſiq adulterii, C. ad Jul. de adulter.* Geil. 2. *obſ. 97, n. 18,* Matth. de Afflict. *Deciſ. 107. n.*

bi dicit, † cessare præsumtionis allegationem, ubi habemus veritatem, & 656
od plus demonstretur illa per facti evidentiam, quàm per vocis efficaciam,
undum Bald. *in l. 1. col. 2. C. de adil. act.*

Præterea legitur apud Johan. Ewig/ Medicum quondam Bremensem, qui
tractatu suo von Hexen scribit, non ita pridem in eodem Iudicii loco, propter
putatum veneficii crimen duas fæminas innocentes combustas, referam ipsius
rba: Wie gefährlich es sey/ der Hexen Zeugnüß zu glauben/ ob ich schon mit
len Argumenten vnd Exemplen könte darthun/ will ich dannoch vmb der
ürtze willen ein einiges alhier erzehlen/ welches vor wenig Jahren zu N. sich
getragen/ daselbsten 2. Frawen/ von wegen der Hexerey/ der sie von einem an-
n Stück Weibes beschuldiget/ zu hafften gezogen. Alß aber die beklagten/
h Form der gebräuchlichen Rechten mit dem Fewer gestrafft/ kompt auch die
ägerin bey dem Amptman in Verdacht/ wird eingezogen vnd peinlich verhö-
/ da sie dann bekandt/ daß sie selbsten schuldig vnd die zwo verbranten vnschul-
geweßt. *Hactenus ille d. tract.* von Hexen/ *part. 2.*

Ad tertium respondemus, † Æquum quidem & Iustum, ac Dominorum 657
N. ordine multò dignius fuisse, si tàm defuncti Domini N. Dominæ viduæ
riti, quàm Nobilissimæ familiæ, tùm etiam ipsius & filiæ orphanæ conditio-
(cum viduæ & orphani inter personas miserabiles, quæ vel maxime calum-
s & injuriis expositæ, & eò majorem bonorum favorem merentur, referan-
*l. un. & ibi Dd. Cod. quando Imperat. inter pupill. vel viduas, vel alias miserab.
son. cognosc.* rationem accuratiorem directores hujus processus habuissent, &
n ita præcipitanter ac nulliter, cum existimationis discrimine Nobilissimæ
minæ viduæ, quàm rectius venerari & defendere debuissent, vagati fuissent,
dil gentius ex charitatis adfectu, non ex odii fomite & servato Iuris ordino
cessum hunc instituissent. Hoc autem, cum non factum sit, præsumptio-
illæ ex favore ordinis, generis & conditionis desumptæ sua sponte conci-
it. Et testatur experientia, † Nobiles & ejusdem etiam ordinis homines, 658
r se ita aliquando odio & ira exardescere, ut hisce non attentis, alter alteri,
, famæ & omnibus bonis insidias struat!

Et dicit Salvator: Inimici hominis domestici ejus, Matth. 10. *v. 36.* Quod
nuit Propheta dicens: Nolite credere amico: ab ea, quæ dormit in sinu
, custodi claustra oris tui: Quia filius contumeliam facit patri, & filia con-
git adversus matrem suam, nurus adversus socrum Michæ *cap. ult. vers. 5. & 6*
q; nusquam tuta fides.

Ad quartum respondemus † quòd quærulantes contra processum antea fa 659
n, teneantur justificare suas querelas, ex antiquis non ex novis actis & pro-
on bus, id procedere, si querulantes in processu antea instituto, ad eum vo-
& suis defensionibus sufficienter auditi sint, *per ea quæ adducit* Osesc. Cacher.
Pedemont. 157. *n. 6. & seqq.* Matth. de Afflict. *Dec.* 390. *n. 3. & Dec.* 402. *sub n. 5.*

Tunc

Tunc enim nihil imputari poteſt Judici, ſi reus vocatus defenſiones ſuas te
pore ordinati proceſſus deducere non potuit. Et conſtat ex actis & ſuprà de
ductis, Dominam viduam ejusque filiam nunquam ad proceſſum inquiſition
contra ipſas inſtitutum vocatas, nunquam cum defenſionibus ſuis auditas, &
tamen de iis graviſſima crimina, publicè in judicio lecta & publicata. Nihil ita
acta illa præjudicant Dominæ viduæ ejusque filiæ non vocatis, neque auditi
660 quia ſæpè, inquit IC. † conſtitutum eſt, res inter alios ortas, aliis non præjudic
re, *l. ſæpè, 63. & ibi Dd. ff. de re Iudic. tot. tit. C. ne res inter alios acta.*

Si itaque Dominæ viduæ fuiſſet denuntiatum, vel ipſa aliunde inquiſiti
nis contra ſe inſtitutæ, notitiam habuiſſet, potuiſſet facilè innocentiam ſu
deducere, demonſtrando falſum eſſe, quòd Reverendiſſimus N. & Suæ Cel
tud. Soror in itinere N. damnum grave acceperit: potuiſſet deducere & pr
bare falſum fuiſſe, quòd puella iſta dixerat, illo tempore cochlear aureum ar
magicà ſurreptum, cùm poſt illud tempus memorata Duciſſa cochlear illud f
rè per integrum adhuc annum in ſua poteſtate & uſu habuerit: potuiſſet pr
bare, falſum eſſe quod unà cum tribus vetulis faſciam illam à propola quod
emerit, & Domino N. damnum iſtà faſcià dare voluerit; quibus probatis, d
bium non eſt, Dominam viduam potuiſſe impedire, ne ipſius & filiæ nom
inter eos & capitalium criminum falsò referretur, nevè convicta de iis crimi
pro veris publicarentur. Ridiculum itaque & valdè ineptum eſt, Dominæ v
duæ hîc objicere, quòd teneatur Iuſtificare querelas ſuas ex illo proceſſu de
inſtituto, quem ipſa tunc temporis, quantum ad ſe attinet, planè ignoravit, ne
ad illum vocata, vel cum ſuis defenſionibus unquam audita fuit, vel quicqu
allegaverit, quòd pars actorum, ad Iuſtificandum illum proceſſum fieri potu

Sufficit itaque probare ex novis actis, Dominos Directores de Domi
vidua non vocata, non audita, indefenſa, falſa crimina pro veris publicaſſe
eam gravaſſe. Præterea etiam ex illis ipſis actis proceſſus illius memorati, qu
relas ſuas magna ex parte juſtificare potuit Domina vidua & ejus heredes, cu
illa ipſa acta, quàm plurimis nullitatibus ſcateant, & ex illis proceſſus iſte de lu
juſtificari non poſſit.

661 *Quintum † quod attinet argumentum*, quod Dnn. N. N. conſuluerint, & M
dicum & Miniſterium Eccleſiaſticum ſuper iſthac puella, hoc ad proceſſ
contra Dominam viduam juſtificandum nihil confert. Præterea miniſterii N
atteſtatio de puella iſta non fuit pura, ſed ſub conditione, quæ in noſtro caſu
multis articulis notoriè defecit, & inſuper hæſitanter facta, ut ſuprà in ſecun
Quæſt. reſolutione latiùs deduximus. Quod vero Dominos Directores lat
puellæ hujus matrem & avunculum, tàm gravi melancholia fuiſſe correptos,
neceſſe fuerit eos cuſtodire, &c. Id quidem illos non planè excuſat, cum in h
inquirere debuiſſent diligentiùs, quod Ius commune, *& Carolina Conſtitutio*
exigunt.

Ad sextum argumentum Respondemus, † nos venerandæ facultatis Juri- 662
e Academiæ Helmstadensis Responsum, & quid eos ad ita respondendum verit in suis relinquere terminis, maximè, cum illud processum contra Doam viduam institutum, non concernat. Et non dubitamus, si facultas mstadensis fuisset interrogata super processu, quatenus Dominam viduam cernit, illam Responsuram fuisse Dnn, Directoribus neque ad ejusmodi fris & non verisimiles delationes malevolorum & levissimorum hominum tra Dominam viduam inquirere, tanto minus inquisitionis capitula falsa veris publicare fas fuisse.

Deinde Responsum illud prædictæ venerandæ facultatis Helmstadiensis n quoad hoc in quantum concernit processum contra puellam, non est eò ntendum, ut exinde justificetur processus nulliter institutus; quia responillud intelligendum est cæteris paribus servatis servandis, Putârunt enim . Respondentes, Judicem loci suo non defuturum officio, & an vera, an falsa puella confessa fuerit diligenter & accuratè inquisivisse, cæteraque jus commune & Carolinæ suadent Constitutiones Criminales exactè obisse. Solent namque † Scabinatus aliaque Collegia Judica quando de 663
in causa criminali respondent, addere clausulam: *Si diligenti habitâ inquisi- de delicto certò constet. uti testatur* Daniel. Moller. 3. *Semestr.* 40..

Et si fortè hanc clausulam omisissent Domini Helmstadienses, tamen illa adjecta censeri debet: Quia † clausula adjici solita habetur pro adjecta. 664
l. Eberhard *in loc. à solitis.* Johan. Meichsner. *Decis. Camer.* 17. *num.* 5. *tom.* 3. imè † si leges & jura idem præsupponant & requirant Philip. Matth. *consil.* 665
purg. 26. *n.* 101. *vol.* 2.

Nihil itaque imputari potest Dominis Helmstadiensibus qui hæc omnia upposuêre, quæ jura & mos notorius præsupponunt. Quod verò suprà ximus sententiam illam ultimi supplicii contra puellam suadentibus ita s circumstantiis, & argumentis, nimis duram & rigidam nobis videri, licèt c nos magnopere Facultatis venerandæ moverit auctoritas, *cen in simili* Celsus *in l. Labeo, §. fin. de suppellect. legat.* Tamen propter rationes quas ris & legum fontibus adduximus mitiùs cum ea agendum fuisse salvo eorũ o existimamus per jura & rationes *supra Num* 406 *& mult. seqq.* adducta.

Ad septimam dubitandi rationem Respondemus cum Ernesto Cothman- Cto eximio *Consil.* 12. *n.* 59. *& aliquot seqq. vol.* 1 Ubi ad adductum Bodini n ita respondet: † Sanè videtur mihi sententia ista non tantùm erronea, & 666
us divinis ac humanis contraria & periculosissima, primum enim cur ma- veneficii crimine processum ordinarium aspernemur, nulla ratio certa di potest: nec enim minus in eo de vita & sanguine humano agitur. Imò in ficii crimine processum magis solenniter magisq; curiosè ac cautè servari, uam utile est & extremè necessarium, tum quod crimen sit atrocius † & 667

 majori

majori pœna coërceri soleat; *l.* 1. *C. de malefic.* Grammat. *Decis.* 33. *n.* 1. Tum
668 in eo facilior sit lapsus † & error. atque adeò majus subsit periculum: *l.* 1. §. *fi.*
ff. de carbon. edict. l. addictos, C. de Appellat. cap. ubi periculum de edict. in 6. Fr.
Ponzin. *tract. de Lam. n.* 67. Paul. Castr. *consil.* 299. *n.* 1. *part.* 2. Menoch. *cons.*
n. 4. *lib.* 2. Cujac. *in Paratit l. C. de carbon. edict.* Tum denique quod Consti
669 Carolina processũ in eo observari severè præcipiat, † & jubeat. Hactenus C
mannus. Quibus concordant tradita Godelman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3. *c.*
670 centis. Cum in nullius criminis cognitione † & disquisitione judices à tr
justitiæ puniendo innocentes & dimittendo nocentes faciliùs aberrare po
ac in crimine veneficii: Ideò cautè agendum est, quando de vita, existimat
& sanguine hominis judicium ferendum est: ne judices ex affectu, vel igno
vel dubia conscientia, aliquid admittant, cujus ipsos postea pœniteat, & ve
experiantur quod Poëta canit:

Judicii vindex tandem Deus exstat iniqui

Leopold. Hackelman. *quondam in Acad. Ienes. prof. illustr. quæst. Disp.* 24.
671 *lit. l.* Et vel maximè in hoc processu ignorantia † Judicis solet esse calami
nocentis, *teste* August. *de Civit. Dei, lib.* 19. *c.* 6. Deniq; facit generalitas Co
672 tionis Carolinæ † *artic.* 83. ubi ita sancitum: **In allen Peinlichen Gerich**
händeln / sollen Richter und Schöpffen Unsere Ordnunge gegenwertig
und darnach handlen / etc.

673 *Ad octavam* dubitandi rationem Respondemus I. Confessiones †
pro exploratis facinoribus haberi non oportere, *l.* 1. §. Divus. Severus. *&* §
vi ff. de q. l. sicuti. l. pridem, C. eod. latè Farinac. *q* 2. *n.* 7. *fac. text in Const. crim.*
674 Ideoque in criminalibus confessus pro judicato † non habetur, pe
675 modò allegata & supra passim adducta. 2. Ut aliquis † ex confessione
mnetur, & non solùm debet Judex certus esse de delicto, sed confessio deb
certa, constans, & firmiter concludẽs *per ea quæ deducit.* Berthaz *consil. crim*
nu. 17. *Const crim.* Caroli V. *art.* 31. § **Zum fünfften** / &c. Atqui constat ex a
supra decidendi rationibus puellæ hujus confessiones fuisse varias, con
erroneas & incertas, ideoque falsitatis suspicione atque mendacii impli
quare sententia capitalis desuper ferri non potuit. 3. Confessiones minor
criminali judicio sine curatore vel defensore factas iis non nocere, supra in
decidendi ratione juris & Dd. auctoritate probavimus.

Ad nonum respondemus: I. Aut illæ confessiones puellæ considerantu
tenus propriam ejus personam concernunt, aut quatenus de Domina
ejusque filia falsò effusæ: hoc casu Dominæ viduæ ejusque filiæ, nihil pr
676 cant, tum quia confessiones † unius non debent nocere alteri: Felin. *in c.* 2.
de fid. Instrum. Berthazol. *consil. crim.* 242. *n.* 20. Herman. Vultej. 2. *consil.*
39. *n.* 150. Tum quia per suggestionem non præcedentibus indiciis vel diff
tione de Domina vidua, per Judicem nulliter fuêre extortæ, per deducta su

va decidendi ratione remissivè. Confessiones † autem factæ non præceden- 677
s indiciis, tanquam per se nullæ non validant processum nullum, *per ea quæ*
euntur in addition. ad 8 *consil.* Prosp. Farinac. Marsil. *consil.*130, *n.*25. *& alii*
allegati. Tum denique quia falsæ, erroneæ & variæ fuerunt, ut pariter suo
ostendimus. Quantum verò puellam attinet, neque quod ipsius perso-
confessiones illæ possunt purgare vitium processus; quia 1. argumentum
regulariter fallit in criminalibus, per deducta ad præcedens argumentum.
a adducta obtinent, quando confessiones sunt validæ, secus si nullæ: quia
quod nullum † est per se, validum operari non potest effectum, *l.* 14. §. *con-* 678
andum, ff. de re Iudic. l. non. putavit. §. *non quavis ff. de bon. possess. contra tab.*
verò istæ confessiones puellæ minorennis fuerunt factæ sine interventu cu-
is, † adeoq; nullæ, per deducta suprà in sexta decidendi ratione. Et ita in ter- 679
s nostris ad hoc argumentū, *Respondet* Roland. à Vall. *consil.*31. *n.*8 9. 10. & 11.
Non enim omnis confessio est sufficiens ad condemnandum reum, sed
mum quæ legitimè & servato juris ordine emanavit: Invalida autem at-
i non debet: quia actus † nullus & non factus parificantur, *l. quoties, ubi* 680
qui satisd. Marsil. *singul.* 431. *& ita deducit*, Berthazol. *consil. crim.* 341. *n.*17.
ubdens, ex invalida † confessione non posse quem pati damnum, nec illam 681
atuto disponente de confessione comprehendi.

Neque obstat ratio huic argumento annexa, quod veritate per confessio-
habita, non opus sit ambagibus; quia confessiones † reorum in crimina- 682
non sufficiunt ad liquidationem facti, quia de eo aliunde judici constare
t, Bertrand. *consil.*134. *n.*3. *part. vol.*2. Berthazol. *consil. crim.* 341 *nu.*17. Quo
nt jura allegata ad præcedens argumentum. Neque adversantur, quæ de
orio adducta sunt, quod confessio inducat notorium in quo juris ordo non
datur. Nam ex supra deductis patet, quod in criminalibus sola confessio
inducat notorium facti. Jura verò † & quæ disponunt in notoriis relaxari 683
ordinem, intelligenda sunt de notorio facti propriè ita dicti, quod est quan-
lictum commissum est coram populo vel majore ejus parte, & ita ille vel
r pars per sensum visus, vel auditus fuerit testis rem ita se habere *uti definit.*
ac. 1. *consil.*30. *sub n.*90. *Et in Pract. crim. q* 21. *n.*41. Quodvè inducit indu-
m certitudinem & ita se vulgo exhibet, ut negari non possit, per tradita
nb. *consil.*13. *n.*26. Indeque aliud † est delictum esse notorium, aliud de 684
o notorie ex confessione vel argumentis constare, hoc enim magis ex ju-
æsumptione, quam ex facti evidentia tale dicitur? Illo casu relaxatur juris
hoc non item, uti declarat Farinac. *d. q.*21 *n.*166.

I. Respondemus in contrarium allegata jura † procedere in notoriis, 665
ubstantia & qualitate sunt notoria, *per ea quæ latè tractat.* Sigismund Scacc. 686
lic. lib. 2. c. 9. n. 51. & aliquot. seqq.* Non enim satis † est ipsum factum esse no-
m ad hoc ut relaxetur juris ordo, sed necesse est omnes etiā qualitates facti

notorias esse, ita ut expeditum sit nullam reo notoria facti evidentia convi
defensionem competere posse, *per ea quæ tradit* Vultej. *1.consil. Marp.* 16.*n.*9

687 III. Respondemus Allegata jura possunt procedere † in notorio fa
actu permanentis *per ea quæ prolixè deducit* Sigismund.Scacc. *de Iudic. lib.*1.
sub num. 8.

688 IV. Respondemus Ex confessione † non dici notoriè constare de d
licto, quando contra eam aliquid opponi posset, utpote quod sit varia, incer
incôcludens, erronea, à minore facta, &c. Tunc enim cum confessionis fides v
cillare indicatur notorium non inducitur, Hostiens. *in cap. cum speciali de app*
Johan. Andr. *in cap. cum olim de verb. signific. gloss. in cap. cum sit. Roman. de A*
pellat. Mascard. *conclus.* 1102.*n.*9. *&* 10. *& ita declarat. etiam* Farinac. *d. quæst. n.*
Atqui hæc enumerata nomina contra puellæ hujus confessones verè adduci
opponi possunt. Ideoque dici non potest, ex iis judici aliquid notoriè consta
& indubitatam fidem facere potuisse.

689 *Ad decimum Respondemus.* Farinacium † ita quidem scribere, nulla tam
adducta ad hoc juris ratione vel textu? Et quamvis inter alios pro sua hac se
690 tentia alleget Francisc. Ponzinib. *tract. de Lam. n.*70. Is tamen † magis in cont
riam ibidem inclinat sententiam, quod nec in veneficii crimine si non cons
de corpore delicti Judex sine periculo ad condemnationem procedere pos
Siquidem is ita scribit: Declaratur tamen, dummodo talis confessio sit veri
milis vel vera, referens exemplum, de quadam muliere, quæ fuerat confessa
dedisse venenum viro suo ex quo mortuus fuerat, Judicio tamen medicor
tale venenum non fuisse repertum efficax ad mortem, Ideoque ex tali confess
ne non potuisse mulierem condemnari

Deinde leges & jura supra adducta, ex sola videlicet confessione reos n
691 esse damnatos generaliter & per modum regulæ universalis disponunt, †
standum, donec de exceptione doceatur, *l.* 5. *de probat.* Andr. Geil 2.*obs.*151 *sub*
3. *& in tract. de Pignor. cap. obs.*14.*n.*2. Johan. Meichsner. *Decis. camer.*18 *fol.*7
692 *tom.*3. Gœdd. 1.*consil. Marp.*52.*n.*107. *& seqq* Indeq; regulam † habens pro
adductam dicitur habere intentionem fundatam. Jas. *in l.* 2. *n.* 33. *ff. si quis in*
vocat. Bald. *in cap.*1 *n.*2. *de alien. Iudic.* Wes. *consil.*48.*n.*31.

693 Jam vero nulla lex in veneficii † crimine specialiter disponens rep
ritur, ideoq; à regula non est deflectendum Et ita Alexand. *consil.*115.*n.*1. *&* 3
3. Marsil. *in l.*1. § *præterea, n* 33. *ff. ad l. cornel. de sicar.* Grammat. *consil. crim.*36.
In hoc veneficii crimine post alios tenere refert, & sequitur. Ernest. Cothma
d. consil. 12. *num.* 21. *vol.* 1. Eamque sententiam sequi solere supremum Sabaudi
Senatum, testatur. Anton. Fab. *in Cod. rer. in Sabaud. Iudic. lib.*9. *tit.*12. *defin.*2.
694 Ubi decidit, periculosum esse † ultimi supplicii pœnam illis satis irrogare, q
delictum ultrò fatentur, de quo tamen non aliter quam ex ipsarum confessio
constaret.

Què

Quòd de aureo cochleari adductum est, illud tempore instituti process amissum fuisse, & de eo Judici constitisse, ad condemnationem puellæ nihil fert. deinde non apparet Judici certò, sed saltem confusè ex rumore conste de ejus amissione: talis autem confusa notitia † in criminalibus mini- 695
satisfecit sed ex diligenti inquisitione de omnibus circumstantiis inquiren- n. *text. in Constitut. Crim.* Carol. V. *artic.* 31. §. zum Andern/ *ibi*: Alle mögliche nottürfftige Umbstände / die nach Gelegenheit vnd gestalt jeder Sache/ rbest zu nachfolgender Erfindung der Warheit dienlich seyn mögen/erforn/ꝛc. *Junct. artic.* 54. *& seq.* Quia non dicitur † constare de facto, nisi etiam 696
stet de qualitate facti, *l. si. per alium, §. docere, ff. ne quis, eum qui* Bossi. *in tit. de* *ct. n.* 3 *& 4. Quod multis eleganter. de ducit.* Farinac. *in practic. crimin. q* 2. *n.* 1. . Si itaq; in qualitates & circumstantias hujus commenti inquisivisset, Judex q; cognovisset falsitatem delationis.

Ad undecimum argumentum respondemus, ex iis, quæ suprà deducta sunt, erq; patere, Juris ordinem in isto processu maximè quatenus ille concernit minam viduam, non esse observatum, adeoq; præsumptiones juris omnes tra Judicem vigere, *per. ea. quæ respons. ad prim. argumentum adduximus. Ne adversatur text. in l. quod. Reipublicæ* 33. *ff. de injur. qui maximopere in apologia tur*: Quia ille textus † loquitur restrictè & limitatè tunc videlicet demum 697
usari Magistratum, si Reipublicæ causa aliquid decernat, quod ad alicujus tumeliam spectet, si id faciat *secundùm bonos mores*, hoc est, † servato Juris 698
ine, *c. eorum qui, in fin.* 11. *quæst.* 3. solenniter, *cap. inprimis vers. Quod si. fortè solenniter acta non sunt*, 2. *q.* 1. secundùm leges divinas, Genes. 18. *vers.* 21. *cap. us omnipotens*, 2. *q.* 1. secundùm Juris publici formam, *l. si. quis homicidii, C. de sation.* secundùm formam constitutionum, *l. absentem, C. d. accusat. ex præto ordinationum criminalium* Carolinarum, *artic.* 83. *ibi*: In allen peinlichen ichtlichen Händeln / sollen Richter vnd Schöpffen / diese vnsere Ordnung nwertig haben/vnd darnach handeln/ꝛc. Ita ut nihil nocendi cupiditate, sed nia consulendi charitate fiant, *teste* Augustin. *in c. prodest.* 13. *q.* 4 non ex odii ite, sed charitatis affectu, *cap. qualiter. & quando, extr. de accusat.*

Quando † enim leges nostræ dicunt, aliquid fieri debere secundùm bo- 699
mores, hoc volunt ne offendatur pietas, *l. filius, ff. de condition.* nevè negliga- Justitia & veritas, *c. cum oporteat, c. qualiter & quando, extr. de accusat.* Et geliter secundùm bonos mores fieri dicitur, quod fit † secundùm leges & con- 700
tiones, secundùm Jus naturale & gentium, *per ea quæ tradit* Gœdd. *ad l.* 3. *sub . de verb. signif.* Andr. Geil. *observ.* 39. *n.* 15. Petr. PecK. *in c. nõ est obligatorium, g. jur.* 6. Vel secundum laudabiles & rationabiles locorum consuetudines, ol. Reusner. *consil.* 19. *n.* 57. *& seqq.*

Neque enim † publicæ utilitatis & severitatis prætextu, privata utilitas 701
igenda, & innocentes supprimendi: quia leges naturæ & omnia Jura eo respiciunt

respiciunt, ut utilitas publica & privata osculentur se invicem. Hinc JC. Paulu
alterum, inquit, utilitas privatorum; alterum vigor publicæ disciplinæ postul
l. locatio, §. in fin. ff. de publican, & vectigal. Quod eleganter expressit Frider
Imper. dum dixit Imperialem decere solertiam ita reipublicæ curam gere
& subjectorum commoda investigare, ut regni utilitas incorrupta persistat,
singulorum status jngiter servetur, c. 1. in princ. de prohibit. Feud. alien. per Frid

702 Et nota est illa 12, tab. lex †: Salus populi suprema lex esto. Nec est Ius
703 tia, † propter nocentes innocetem supprimere, gravare & diffamare Vi
Honded. *consil* 99. *n.* 22. *vol.* 1. interest quidem Reipubl. magis purgare provinc
am hominibus, & in deliquentes serveriùs animadvertere; sed magis inte
704 est ne innocentes † detrimentis afficiantur, *l. servum*, 33. *§ publicè, de procurat*
absentem, de pœn. l. 2. §. fratris, ff si aliq. testam. l. si fratres, 53. §. *fin. ff. pro soc. l. si tis*
quo, 20. *ff. comm. divid.* Matth. Wesenbec. *consil* 45. *n.* 50.

705 Nec † Magistratui fas est per injuriam aliquid facere, *l. nec Magistratui,*
de injur. Et quemadmodum delicta non debent manere impunita, & justific
706 impius; † sic nec condemnari justus, utrumq; enim apud Deum abominab
est, Proverb. 17. *vers.* 15. Albert Gandin. *in tract. de malefic. tit. de receptator. n*

707 Non † enim Justissimus Jehova vult justum perdere cum impio, sed p
tiùs propter decem justos multis injustorum millibus parcere, Gen. 18. *vers.*
& vers. fin. Exech. 18. *vers.* 5. Idque etiam Carolinæ inculcant constitutiones c
minales statim in exordio, ita videlicet in puniendis delictis, Judicem procede
adhibitâ prudentia, ne innocentes graventur, &c. P. H. O. *artic. ibi.* damit n
mand Unrecht geschehe /&c. Cùm leges ideò nocentes, & malos pœnis a
708 ficiant, ut innocentes & boni subleventur & defendantur, non debet id † qu
in innocentium salutem directum est in perniciem eorum detorqueri, *text. in*
quod favore, C. de legibus.

709 Quod enim justum est, † vel justum esse putatur, id justè nobis pers
quendum est, Deuter. 16. *vers.* 20. Ubi Iehova, justè, inquit, quod justum est pe
710 sequeris, ut vivas, &c. Non enim sunt † facienda mala, ut eveniant bon
monet Apostolus, *& can. forte*, 14. *q.* 5. *c sic. non sunt*, 32. *q.* 4. *cap. fin.* 32. *q.* 8. Imò
711 quidem bonum † faciendum, si ex eo majus malum oriri potest abb. *in c. cu*
712 *ab omni. n.* 2. *de vit. & honest. Cleric.* Cravet. *consil.* 6. *n.* 86. Sigism Scacc. *de Iudi*
713 *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 49. Unde Paulus, non omnia † inquit; quæ licent ædificant & e
714 pediunt, 1. Cor. 10. *vers.* 23. Ideoq; licitum ita † coarctandum & faciendum,
illicitum evitetur, *l. tutor. de suspect. tutor.* Majus † autem malum est damnis aff
cere innocentem, quam dimittere nocentem, *d. l. absentem. ff. de pœn.* Ideoq; po
715 tiùs debemus † pati malum, quam ut faciamus peccatum, *c. quod sacris extr. qu*
716 *met. caus. c. sicut cum trib. seqq* 32. *quæst.* 4. Nam facere † vel committere injuriam
quocunq; modo, vel sub quocunq; prætextu, omni Iure etiam naturali prohi
bitum est, Mascard. *de Probat. conclus.* 902. *vol.* 2. *n.* 6. 7. *&* 8.

Deben

Debent itaq; Judices † cum Dei & legum timore tribunal conscendere, 717
Nov.23. cap.3. Et actus † suos regulare à Justitia poli & fori, & summopere cu- 718
re, ne dilectionem proximi offendant, nevè tempestate potiùs quam potestate
[u]tantur, Zas.*consil.* 10.*n.*7.*lib.*2. Ferdinand Vasq.1.*controv. cap.*1.*nu.*20. *& lib.*2.
[c.]51.*n.*65. Ubi inferunt, nec summum † Principem prætextu publicæ utilitatis, 719
[su]bditos posse opprimere vel damnis afficere, & si quid agat, id agere debere sine
[al]icujus injuria *l.* 2 §. *si quis à Principe, ff. ne quid.in loc.publ.l.nec avus, Cod.de
emancip.lib.* Matth. de Afflict.*decis.*286.*nu.*3 Andr. Geil. *observ.*56.*n.*9.*& seqq.
& observ.*58.*n.*4.*& seqq.lib.*2. Nicol. Reusn.1.*consil.*1.*per tot.*

Cùm itaque Dnn. Directores hujus processus non secundum bonos mo-
[re]s, hoc est, Jura, leges & constitutiones procedendo aliquid ad contumeliam
[in]nocentissimæ matronæ ejusque filiæ fecerint, non rectè dict. Legem, quod
[R]eipubl. &c. ad sui exculpationem allegant, neq; culpa carent. Nihil † enim 720
[in]terest, ex quàm honesta causa quis insaniat, *inquit.* Hieronym.2.*contra Iovian.*

Et quid quæso Reipubl. inde boni provenire potuit, quod Domini Di-
rectores de Domina vidua ejusq; filia falsa crimina pro veris in Judicio publi-
[ca]runt, & diffamationi honestarum & nobilium personarum occasionem con-
[tr]a omnia humanitatis Jura præbuerunt. Et sanè † qui publicæ student utilitati 721
[&] severitati, cum oppressione innocentium, illi ventum seminant & turbinem
[m]etunt: Oseæ *cap.*8. *vers.*7. concipiunt quisquilias & pariunt stipulas, Esa.33.
[ve]rs. 11. Ova aspidum fovent, telas araneæ textunt & opera eorum opus ini-
[qu]itatis & violentiæ, ac pedes, eorum ad malum currunt & festinant, ut effundant
[in]nocentem sanguinem, Esa.59.*vers.*5. 6.7.

Similis est ratio aliarum in Apologia allegatarum legum, quòd videlicet
[Ju]ris executio non habeat injuriam, quia ex suprà deductis patet, non posse di-
[ci] Juris executionem, si innocentes damnis afficiantur, inauditi & indefensi dif-
[fa]mentur, publicatis de iis falsis & atrocibus criminibus pro veris.

Duodecimum quod attinet, non constat nobis de illo recessu Diæcesano,
[n]ec quicquam ex actis nobis transmissis, de ejus contentis exploratum habe-
[m]us: Putamus tamen recessum illum cum Reverendissimo loci Episcopo tan-
[q]uam Principe Imperii laudatissimo, & patriæ patre meritissimo, ita esse initum,
[ut] juxta allegata suprà Jura & Friderici Imper. ac constitut. Et publica utilitas &
[st]atus singulorum jugiter illæsus servetur: Si itaque talis extat recessus, **das man
die völlige Uhrgericht mit aller Personen Namen / darauff dieselbige gerichtet /
ohne eines Nachdencken/ubergeben und verlesen lassen möge / rc.** Ille utiq; non
[cr]udè & indigestè, sed civiliter † erit intelligendus. *l* 9.*ff.de servit.* Ne inde in- 722
[ju]riarum † oriatur occasio, unde Jura nasci oportet, ceu Impp Grat. Valentin. & 723
[T]heodos. rescripserunt, *in l. meminerint C. unde vi.*

Si autem † ille recessus ita crudè intelligeretur, quascunque de quibus- 724
[cu]nque etiam honestis & innocentibus personis, à malevolis & levissimis
hominibus,

hominibus, confessiones effusas per se falsissimas, ante veritatis inquisitione publicare, in Judicio licere, quid aliud quam occasio injuriæ & diffamation honestorum iste recessus existeret, Deinde † iste recessus ita intellectus, no
725 solùm offenderet dilectionem proximi, & innocentes damnis afficeret, s etiam contra pietatis, honestatis & Juris Civilis ac Carolinarum Constitut. re gulas, quæ jubent inquisitionem veritatis ante omnia faciendam, confessi nes reorum pro exploratis facinoribus non esse habendas, directè tender
726 adeoque Jure non subsisteret. Nam ut ait JC. Gajus, contra Juris † Civi regulas pacta conventa rata non habentur, *l. contra* 28 *ff. de pact.*

Et Imper. Antonin rescripsit: Pacta quæ contra leges, constitutionesq vel bonos mores fiunt, nullam vim habere, *l. pacta quæ* 6, *Cod. de pact. l. non dub um, C. de legib. cum similibus.* Non enim verisimile est, Justissimum Principe voluisse inire cum Reverendo Capitulo conventionem contra bonos mor
727 Iuris publici regulas, & Carolinas Constitutiones, quia Princeps † tanquam j stitiæ plenus præsumitur velle quod Iura volunt: *l. digna vox. C. de legib. l. ex i perfecto, C. de testament.* Barthazol. *consil.* 366. *nu.* 27. Cothman. 4. *consil.* 12. *n.*1

728 Talis namque præsumitur intentio † Principis, qualis est legum candor juris naturalis, integritas, *ut ex* Bald. *&* Zas. *tradit.* Geil. 2 *obs.* 76. *n.* 11. Garf. M strill. *de Magistrat. lib.* 3 *cap.* 4. *n.* 44. Hieron. Cævall. *in spec. com. opin. q* 906. *n. Quod. multis. & eleganter persequitur* Nicol. Reusner. 1. *consil.* 1. *nu.* 126. *usq. ad*

Quare si consideremus istum recessum, ut pactum & conventionem,
729 Iuris Civilis regulas in redigendus est; Si verò statutum, idem obtinet: Q statuta etiam debent esse rationabilia; ideoque interpretationem † ex jure co muni recipiunt & admittunt, *l. si. servi vestri, & ibi* Salicet. *Cod. de noxal. acti* Mascard. *de interpret. statut. conclus.* 2. *n.* 80. *& seqq.* Wesenbec. *consil.* 14. *n.* 10. 730 *Consil.* 47. *n.* 38. Froster. *de successión. ab intest. lib.* 8. *c.* 17. *n.* 4.

730 Illaq; interpretatio † ita facienda, ut quàm minimè à Iure communi rec datur, *l. præcipimus, in fin, Cod. de Appellat. l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrim. l. qu verò, & l. seq. C. de legib.* Alexand. *consil* 140. *num.* 4. *vol.* 2. Cravett. *consil.* 259. *nu.*
731 Mynsing. *observ.* 5. *cent.* 1. Etiamsi † à proprietate verborum esset recedendu Roman *consil.* 338. *n.* 19. Cravett. *consil.* 197. *n.* 6 *vol.* 2. Alexand. *consil.* 85. *n.* 12. *li.*

732 Unde † nec statuto caveri potest, ut nulla admittatur interpretatio, & talis clausula adjecta sit, tantùm de frivola intelligendum est, *ut monet* Bart. *ad omnes, n.* 65. *ff. de Iust. & Iur. per l.* 1. *§. pen. C. de vet. jur. enucl.*

733 Quamobrem recessus † iste de publicandis reorum confessionibus etiam de tertiis & aliis factis, expressis eorum nominibus, hanc recipiet inte pretationem ex Iure divino, naturali & communi, si confessiones istæ ver sint, & Iudici ex diligenti veritatis indagine exploratæ, indubitatæ, illique co tra quos istæ confessiones tendunt, non solùm tales sint personæ, in quos suspi cio ejusmodi delicti commissi cadat, sed etiam desuper cum suis defensionibu

audi

iti, innocentiam suam purgare non potuerint Si alium sensum quis arripiet us recessus, is hoc in effectu asseret, judici licere cum discrimine existimatio- innocentium vagari, falsa pro veris publicare & diffamationibus & calumniis n aperire, quod divina & humana pariter jura vetant.

Quinimò ratio naturalis tanquam † rerum omnium rectissima arbitra, 734
l. scire oportet, §. 51. *ff. de excusat.* Angel. *cons.* 110. *n.* 5. Cothman. 1. *consil.* 22. *n.* 5. ini splendoris radius: Contaren. *de Republ. & Magistrat. Venet. lib* 1. Recti silii, recti judicii fons & scaturigo, Lips. *lib.* 1. *de Constant. cap.* 4. Cordibus minũ insculpsit, & cum ipso genere humano, hanc prodidit maximam: Quod bi non vis fieri, alteri ne feceris. Si itaque quis quæreret ex Dnn. Directo- 735
us, si contingeret à levissimo nebulone vel alio Diaboli mancipio apud Ju- em N. vel alibi locorum de ipsis eorumq; uxoribus & liberis charissimis, ne- da scelera & atrocia crimina, puta veneficii, furti, latrocinii, raptus, rapinæ & ilium falsò, ad suggestionem vel ex odio confitentium aliorumque ita inci- tium spargi, essetne æquum ista statim illis desuper non auditis, neque veri- indagata, pro exploratis facinoribus in Judicio publicare, & ita ipsis & toti iliæ labem adspergere? omnes procul dubio uno ore responderent: mini- gentium. Ergo omnia † quæcunque vultis, ut homines faciant vobis, ita & 736
illis, Salvatoris præcepto, facere debetis. Hæc est enim Lex & Prophetæ, th *cap.* 7. *v.* 12. *&* 13. Lucæ. *cap.* 6. *v.* 31.

Denique non videmus quare Dnn. Directores isthæc falsa de Domina a ejusque filia conficta & ementita crimina pro exploratis facinoribus pu- è prælegi fecerint puellæ: Aut enim illa tanquam circumstantias aggravan- delictum puellæ prælegerunt & publicarunt, hoc, antequam illas circum- tias ex veritatis inquisitione, quæ tamen hic panè neglecta est, pro certo loratas haberent, juxta allegata suprà Jura & Constitutiones Criminales, re minimè potuerunt. Aut non pro exasperanda puellæ pœna, sed ad gra- dam Dominam viduam ejusque filiam: Et hoc malè & contra leges, cum prius non fuerint desuper auditæ, & crimina ista notoriè fuerint falsa & ficta.

Quod itaque neque Reipublicæ neque ulli hominum prodest, alteri verò et & innocentem famæ & existimationis jacturâ præter meritum afficit, ue piè, neque honestè, neque justè fieri potest, multò minus Reipublicæ erandæ causâ factum dici meretur: per ea quæ modò deduximus. Maximè 737
n Reipublicæ † intersit, cives maximè Nobiles integros sine calumniæ & miæ macula conservare. Novell. 85. *in pro.* Ernestus Cothman. *Consil.* 29. p444. *vol.* 3.

Quinimò † sinistra ex ipso facto oritur præsumptio, si actus qui geritur 738
il prodest facienti vel Reipublicæ, nocet autem alteri; Mascard. *concl.* 815. *n.* 2. 7. Joh Gœdd. *consil. Marp.* 28. *n.* 69.

Quæ prætérea de ſtylo judicii argumento huic 12. adjecta ſunt, plane ſtructo eo, ſuper quo conſtructa erant fundamento, per ſe concidunt, nec refutatione indigent. Quæ denique adjiciuntur, quòd præter intentionem tè Dominorum Directorum factum ſit, quòd puella nomen Dominæ vi ejusque filiæ in judicio exclamârit, eos omnino non excuſat, per ea quæ de cũcur *infr. in quæſt.* 5. reſolutione *ſub* 4. dubitãdi ratione *verſ.* nec adverſatur,

Ad decimumtertium, Reſpondemus I. Illud reſponſum venerandæ Facultatis Wittenbergenſis Apologiæ adjectum eſſe ſine dato vel ſine die & con

739 adeoque ſuſpicione † non carere, *l.* 1. *&* 2. *& quæ ibi notant Dd. ff. de edend.*

II. Reſponſum illud non fuit petitum ante, ſed poſt factam executio & publicationem, ut apparet ex contentis. Ideoque autem præpoſterationis

740 tio vix excuſatur: Quia conſilium prudentum † debet peti ante factum, Sy cid. *cap.* 32. *v.* 24. Hinc Poëta Mantuan, *Ecclog.* 2.

- - - - - - - - - - Vtile non eſt
Conſilium poſt facta dari, quod oportuit ante
Conſilium poſt facta, imber poſt tempora frugum.

741 Et dicunt noſtri: † Zu geſchehenen Dingen/ ſoll man das Beſte reden.

III. Narrata, ſuper quibus illud reſponſum fuit impetratum non adjecta Apologiæ, ideoque de ipſo reſponſo judicari non poteſt. Solet

742 JCti † reſpondere ſecundùm narrata.

743. IV. Reſponſum † illud Dominorum JCtorum Wittebergen interpretandum ſecundùm regulas Juris divini, Canonici, Civilis & Co tutiones criminales, atque adeò credendum eos citra controverſiam illud indubitato præſuppoſuiſſe: Magiſtratum videlicet conſulentem in conf num iſtarum, de perſonis tertiis factarum, veritatem inquiſiviſſe omne confeſſionis articulos, ejusque circumſtantias exploraſſe, & de his cert conſtitiſſe.

V. Nos cum Dominis Wittebergenſibus in hoc conſentimus, quo tum Reverendum Capitulum propter paucorum, qui proceſſum hunc dire exceſſum injuriarum actione conveniri commodè non poſſit, prout ſuo pluribus proſequemur. *Hactenus de tertia Quæſtione.*

QVARTO QVÆRITVR.

Cum Nobiliſſima virgo N. N. ejusque frates & tota familia, defuncti matre, contra quoſcunque citationem ex l. diffamari emaneri rint, an adhuc impoſito ſilentio nihilominus actioni injuriaru cus eſſe poſſit?

744 ET quidem id negandum videtur. Nam, I. Expeditum eſt quoties † currunt plures actiones rei nomine, una quis experiri debet, *inquit*

Ul

an. *l. nemo. ex his*, §. 1. *ff. de R. I. cui concordat IC.* Modestin. *in l. plura, delicta* *princ. ff. de O. & act* Ubi ita respondit: si ex una obligatione plures actio- nascantur, una tantum modo non omnibus utendum est ideoque actor, † 745 isu quo ejusdem rei nomine plures ei actiones competunt, unum eligere t, quâ intentata, regressus ipsi ad aliam non dabitur, *ut dicit* Ulpian. *in l. quod rede, §. 1. ff. de tributar. act.* Joh. Meischner. *Decis. camer. 9. n. 26. & Decis. 13. n. 10. & seqq. tō. 3.* Et hic, locū habet, quod dicitur, via † quā semel elegisti tibi 746 t, *l. si mulier, §. fin. ff. quod met. caus.* Coler. *de Process. execut. part. 1. c.* 10 *n.* 223.

II. Duo † remedia ordinaria electivè non cumulativè concurrunt, *per* 747 *a tradit* Zas. *singul. resp. cap. 20. n. 16.* Atqui tàm actio † injuriarum, quàm ex 748 amari ordinaria, est quia utraque ex lege competit.

II. Facit quod utraq; actio tendat ad vindictam, altera ad perpetuum ium irrogandum, altera vel corpori vel famæ damnum inferendum. Con- 749 tem, quoties † plures actiones ejusdem facti nomine ad vindictam com- e sunt, unà intentata aliam tolli. *l. nu. Cod. quando civil. act. præjudic. crimin.* *ibid. n text. in l. prætor. edixit, §. si dicatur, ff. de injur.* Andr. Geil. 1. *observ.* 65. oh. Sichard. *ad l. 3. sub n.* 4. *C. ad L. Aquil.*

V. Cum diffamatus in actione l. diffamari petat & concludat, ut diffa- in posterum desistat à diffamatione, priorem diffamationem tacitè cen- emisisse. Ideoq; † ad eam vindicandam admittendus non est *l. non solum*, §, 750 *injur. l. postquam liti. C. de pact.* Nam renunciantibus jura sua non datur ad ressus, *cap. quàm periculosum, 7. q. 1. l, quæritur, §. si venditor. ff. de ædil. edict.* *qui semet ff. de success. edict. l. Herennius, ff. de vict* Surd, *consil.* 152 *nu,* 1. Me- *consil.* 197 *. n.* 87. Roland à Vall. *consil.* 95. *n.* 34. *vol.* 1.

Sed hisce & similibus non obstantibus verior † & communior juris sen- 751 est, actionem injuriarum per intentatum antea remedium ex L. diffamari, nseri sublatam. Siquidem dictum remedium L. diffamari C. de ingen. niss. ad hoc saltem datur, ut diffamatori silentium perpetuum inponatur: cum ultra hanc perpetui silentii impositionem, alia pœna contra diffa- m ex d. l. diffamari, exigi non possit: Interim Reipublicæ ac privatorum è intersit, ejusmodi diffamatores, qui sine legitima causa cum discrimine ationis honestorum malo exemplo vagantur, dignis pœnis affici, ideoq; mninò impunè ferant, læsis patere debet actio injuriarum seu de dolo & resse. *ut tradit* Speculat. *tit. de empt. & vendit* §. *nunc dicendum est de re- d. vendit. vers. ult. not. cum duob. seqq. quem allegat & sequitur.* Bartholum. *ad L. diffamri cap.* 1 *n.* 5. *& cap.* 5. *n.* 32. 33. 34. 35. Cæsar. Contard. *ad d. dif- n.* 130. Hieronym. Cagnol. *ad eand. L. nu.* 4. *Et ita etiam novissimè respon- est.* Cothman. *consil.* 4 *n.* 29. *& seqq. vol,* 3. Ubi id de communi ferè curia- nsuetudine servari testatur.

isce accedit, quòd in jure nostro sint constituti modi, quibus obligatio

752 quæ ex injuria oritur, tollatur, quibus remedium intentatum d.l.diffamari in
invenitur adnumeratum, ideoq; nec per illud obligatio ex injuriis desende
753 censebitur sublata. Sicut enim non quovis † modo inducitur obligatio, ita
quovis, sed legibus demum constituto & confirmato tollitur modo, *ut eru ostendit* Jacob.Cujac.*ad l.1.ff.de Pact.*Francisc.Duaren.*ibid.*Reliqua pro hac se
tentia fundamenta patebunt ex responsionibus subjectis ad illatas modò du
tandi rationes.

Ad primum respondetur, adducta jura procedere videlicet una ex pluri
actionibus competentibus electa recessum non dari ad aliam, nisi plus sit in
754 quàm in alia. Si enim † ex eodē facto duę competant actiones, postea judicis
ti9 potestate esse, ut quo plus sit in reliqua actione, id actor ferat, *Resp.*JC.Pau
l.quoties 41. §.1.*ff.de action.& obligat.l.si actū* 43.*ff.pro sec.l.prædia*,28.*ff.de act
empt.*Bart.*in l.nunquam plura,nu.*3.*ff.de privat.delict.*Hubert.Giphan.*ad l.*
1.*n*.2.*ff.d. R. I.*Anth.Matth. *ibid n.6.Late* Matth.Coler.*de Process.execut.pa
c.*8.*n.*53.54.55.*& seqq.*Georg.Obrech.*de Concip.& form.libell c.*22.*n.*23.*& s*

755 Tunc enim unius † præstatio reum conventum ab altero non libe
etiam in pœnalibus,*l.cum.ex uno.*32.*Vbi IC. Hermogeman.* Cum ex uno, in
delicto plures nascuntur actiones, sicut evenit, cum arbores furtim cæsæ di
tur, omnibus experiri permitti, post magnas varietates obtinuisse, *ff. de obl.&
l.1.l.si colonus,*9.§.*ult.ff.arb furt.cæs.l.*1.§.*dixerit.ff.de public.l.*1.*ff.de vi.bon.ra
756 4.§.*cum Domina,&* §.*ult.ff.de noxal.act.* Obrecht.*d.lic.*Iniquum † quippe
ei cui duo jura proposita sunt, propter id quod minus est, auferri id quod ube
est, scribit Hug.Donell.*Commentar. jur.civil.lib.*19.*c.*4.

757 Constat autem pinguius † esse remedium actionis injuriarum quòd
solùm ad pœnam criminalem fisco applicandam, seu corporis afflictivam,
etiam civiliter ad æstimationem & recantationem intentari potest, quam act
nem ex L.diffamari, quæ eò saltem tendit, ut diffamatori, nisi in judicio legiti
diffamationis causas deducat, silentium perpetuum imponatur, ut in poster
758 abstineat: Quod itaque † adjectum est, viam quam quis semel elegit, ei p
re, id ex modò deductis ita intelligendum, si quis viam talem eligat, per q
præcludatur postea aditus ad aliam. Jam verò actio L.diflamari non est ejus
turæ & conditionis, ut præcludat viam ad actionem injuriarum.

759 *Ad secundum respondetur*, an actio l.diffamari ordinarium, an verò extr
dinarium sit remedium, inter Dd. non convenit. Nam extra ordinarium †
esse remedium, post Bald.Felin. & alios statuit Cæs Contard.*ad d. l.diffam
num.*98.*& seqq.* Sed posito hoc remedium esse ordinarium, non tamen hu
electione actio injuriarum consumitur: quia probatum est modò in pr
760 denti responsione etiam ordinariis † remediis pluribus ex eodem facto co
petentibus uno electo, alterum quod pinguius est & plenius actori prospi
non tolli. Et ipse Zas. *alleg. loc.*2.*sing. cap.*20.*nu.*34. declarat regulam à se p
posi

tam fallere si plures actiones remedia ordinaria, se compatiantur & cumulari possint. Jam verò ex casu quo unum remedium pinguius est altero illa compatiuntur & cumulativè competunt.

Ad tertium. respondemus, actionem L. diffamari,† propriè non tendere ad dictam vel pœnam commissæ diffamationis, sed ad hoc esse comparatam, eo injungatur silentium perpetuum, ut in posterum abstineat à diffamatione, nisi judicio experiatur, & si quas se justas diffamationis causas habere putat, legitimè deducat, *d. l. diffamari, & ibi.* Joh. Oldendorp. *num* 12. Blarer. *in pr. l. num.* 6 *& cap* 1. *n.* 5. Didac. Covarr. 1. *var. resolut. cap.* 18. *in pr. & n.* 7. *cum seq.* r. *Decis.* 255. *n.* 9. *&* 10. Geil. 1. *obs.* 9. *n* 2. *& seqq.* Nulla itaque pœna nulla vindicta est, inhibere diffamatori, justas rationes adducere non valenti, ne in posterum diffamari pergat, cum id tàm civilis quàm naturalis ratio eundem prohibeat. 761

Ad quartum respondemus illud legitima & probabili carere consequentia. Non enim † sequitur: Titius petiit sibi decerni processus ex L. diffamari Ergò renunciavit actioni injuriarum: Cum ex modò adductis constet, ista remedia esse compatibilia & diffamato cumulativè competere, quo casu unius electio alterum non tollit. Deinde juris est expediti renunciationem † in dubio non præsumi, sed eam per probationes excludentes & arctiores evidenter probandam *text. in cap. super hoc. extra de renunc.* Bald. *in l.* 1. *notab. ult. C. de edict. D. Adr.* Tiber Decian. *consil.* 100. *n.* 24. *vol.* 3. Cravet. *consil.* 206. *n.* 10. Wesenb. *consil.* Cephal. *consil.* 84. *in fin. lib.* 1. Adeò ut ex actu † aliquo etiã Proximo nõ inducatur, nisi de ea expresse agatur. *cap. sane & ibi gl in vb. Sustinere in fin. ext. de renũc.* 762 763 764

Et generaliter quoties † alia conjectura capi potest, quam remissio juris competentis, illa potius quàm hæc arripienda. Cephal. *consil.* 25. *num.* 50. *lib.* 1. & *consil.* 434. *n.* 5. *lib.* 3. Siquidem remissio † juris est quasi quædam donatio *l. con- §. si filius, ff. de pact.* Bart. *in l. si quis delegaverit, ff. de donat.* Wesenb. *consil.* 42. *n* Nemo † autem suũ jactare præsumitur, *l. cum. de indebito, ff. de condict. indebit.* Qui ex intentato L. diffamari, remedio, alia, quam remissionis actionis iniuriarum capi conjectura potest, videlicet illa, quæ & naturæ illius beneficii competit diffamatori, nisi judicio experiri velit, injungatur, ut à diffamatione desistat, vel etiam in eum finem, ut diffamato certò constare possit, quasnam diffamationis suæ causas diffamator allaturus sit, & si legitimas non habeat, diffamato melius proposita injuriarum actione, diffamationem prosequi possit, inque hoc † L. diffamari remedium quodammodo præparatorium actionis injuriarum esse potest. *Vti eruditè monet in hanc. sententiam respondens* Ernest. Cothman. *d. consil.* 4 *num.* 32. *Junct. num.* 54. *vol* 3. 765 766 768

❧:(*):❧

SUCCEDIT JAM QUINTA QUÆSTIO.

In qua hoc proponitur, quod cum Domini Consulentes pro certo tenea[nt] hanc diffamationem à quibusdam ex Dominis Capitularibus, qui h[u]jus processus, nomine tamen collegii totius, instituti Directores e[x]stitere, vindictæ studio ac eo animo factam, ut per eam ipsis p[iè] d[e]functæ matri, sorori, totique familiæ ignominia & dedecus infer[re]tur, Annè propterea quòd tam ficulneo & fragili fundamento inh[æ]rentes, huic diffamationi occasionem præbuerint, recipiendo ta[m] frivolas, falsas & varias delationes easq; publicando pro veris [&] exploratis facinoribus & quod eandem diffamationem non obsc[u]in prætensa sua Apologia prosecuti sint, actione injuriarum conve[ni]ri possint?

ET quidem hoc ipsum sequentes suadent rationes & argumenta. I. Quod [fa]cere † vel committere injuriam quocunq; modo, tàm naturali quam ci[vili]
769 jure sit omninò prohibitum, *per ea quæ tradit* Mascard. *de Probat. conclus.* 90[1] 6.7 & 8. Joh. Goedd. *consil. Marp.* 26. *n.* 70. *in fin. fol.* 2. Ideoq; neminem excu[sa]ri eam committendo, ne quidem Magistratus vel Judicem, † *per text. in l. nec m[a]*
770 *gistratibus* 32 *ff de injur.* Ubi JC. Vlpian. Nec Magistratibus, inquit, licet aliqu[id] injuriosè facere, si quid igitur per injuriam fecerit Magistratus, vel quasi priv[a]tus, vel fiducia Magistratus, injuriarum potest conveniri. *l. continet.* 3. §. 1. *ff. q[uod] met. caus. ubi idem* Vlpianus. Cæterum, inquit, si per injuriam quid fecit pop[uli] Romani Magistratus, vel provinciæ præses Pomponius scribit edictum, quo[d] metus causa locum habere. *fac. l quidem.* 29. §. *Magistratus. ff. ad L. Aquil.* Pro[sp.] Farinac. *de var. ac divers. crimin. quæst* 105. *n.* 13.
771 Igitur II. non solum procedit, quando † Magistratus est singularis p[er]sona, sed etiam universitas, Collegium, Capitulum, &c. *arg. l. metum, § a[ni]madvertendum, & ibi gl. ff. quod met. caus. l. sed & ex dolo* 15. §. 1. *ff. de dol. mal. Auth.* [...] *nulla communitas. C. de Episcop. & Cler.* Innocent. *in cap. gravem, n.* 2. *extra de [sent.] tent. excom.* Oldrad. *consil.* 65. *n.* 7. Vbi dicit, comunem hanc esse Dd. sententiam. *Quem ad hoc allegat & sequitur.* Ernest. Gothman. *consil.* 32. *n.* 208. *vol.* 3. Myn[s.] *obs.* 78. *cent.* 4. Joh. Harprecht. *ad §. non solum, n.* 56. *Institut. de Injur.*
772 Siquidem & dolus † delictum & consequenter etiam pœna in Vniver[si]tatem & Collegium cadit, per allegata modo Jura Alber. *in l. si quis in tantam col.* 3 *vers. quidam dicunt, C. unde vi.* Paul. Paris. *consil.* 21. *n.* 30. *lib* 4. Vbi dicit es[se] communem conclusionem, Julius Clar. *lib.* 5. *Sentent. §. fin. quæst.* 16. *nu.* 8. And[r.] Geil. 2. *de Pac. publ. cap.* 9. *n. & seqq.*

No

Non obstante quod Collegium Universitas seu Capitulum habeat di
atem: quia dignitas in delictis nihil relevat, adeò ut ex dignitate † delin- 773
ntis delictum efficiatur gravius, *cap.1.§. Iudices, ubi* Bald. *de Pact. juram. firm.*
n. Cravett. *consil.* 118. *sub n.* 8. Reatu enim majori delinquit. qui honore po-
i præfulget, *cap. nulli,* 25. *quæst.* 1. Et quanto † quis est sublimior, tanto debet 774
perfectior Mich Ulcurrun *de Regim. mund. q.* 2. *n.* 14. Unde illud Satyrici: † 775

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major qui peccat, habetur.

Quod nostri ita efferunt:

Je höher Bergk / je tieffer Thal /
Je grösser Mann / je schwerer Fall.

n obtinet, etiam delinquentes sint Clerici: quia † illi vel maximè vitæ in- 776
itate & exemplo aliis prælucere debent. *text. in l.* 8. *in fin. C. de Episcp. & Cler.*
non. si incompetenter. 2. *q.* 7. *cap. Sacerdos,* 3 *q* 7. Quod multis persequitur Apo
us 1. *ad Timoth. cap.* 3. Huc faciunt quæ in nostris terminis scribit Philipp.
mminæ. *lib.* 5. *histor. Galli.* † Quo potentior, inquit & major est, qui facit in- 777
am, eò gravius dolere eos quibus infertur, quod propter auctoritatem illius
is ad infamiam suam pertinere putent.

III. Censetur autem † Magistratus facere alicui iniuriam quando 778
ra innocentem inauditum præcipianter aliquid facit, dicit, vel publicat,
d ad diffamationem & existimationis ac dignitatis læsionem spectat *d. l.* 32. *ff.*
jur. Petr. Frider. Mandan. *de Processi lib.* 2. *c.* 13. *n.* 7. & 8. Johan. Harprecht.
non solùm, n. 64. *Instit. de injur.* Omne namque † verbum vel factum iniu- 779
um, quod alterius sugillationem vel infamandi causam spectare potest,
umitur iniuriosè seu animo iniuriandi factum. *l.* 1. *§. omnem autem, ff. de in-*
l. item apud Labeonem, §. generaliter, ait prætor, ff. eod. Bart. *ibid. n.* 5 Farinac. *de*
ac divers. crimin. q. 105. *n.* 15. Adeò ut purgatio † & contrarii animi probatio 780
mbat ei, *l.* 1. *si non convicii, C. de injur. l. item apud. §. fecisse & mult. seqq. ff eod.*
extra de præsumpt. Geil. 2. *obs.* 106. *n.* 1. *lib.* 2. Mascard. *conclus.* 902. *n.* 6. 7. *Ubi*
tur. de commun. Paris. *consil.* 149. *n.* 9. *vol.* 4. Bernh. Wurmbser. *Pract. forens.*
tit. 47. *obs.* 1. Clar. § *injuria. num* 12.

Constat autem ex actis & suprà deductis, Dominos Capitulares Dire-
es processus huius, nulliter inquirendo contra Dominam viduam eiusque
n, & publicando de iis falsa & atrocia crimina per se iniuriosa pro veris,
imationem & dignitatem earum multis modis gravasse, ac diffamationi
ltram aperuisse: Indeque eos id iniuriosè & diffamandi animo fecisse, tàm
præsumitur, donec illi contrarium evidenter probent.

IV. Nihil interest, an universitas vel collegium ipsum directò aliquem
mòrit an verò diffamationi alicuius nulliter & contra iuris ordinem pro-
ndo, occasionem præstiterit: Cum certi iuris sit, etiam † ex occasione præ- 781
bita,

bita, jure aliquem conveniri & puniri posse. Jas. *consil.* 139. *num.* 1. *circ. fin. vol.*
782 Ernest. Cothman. *consil.* 32. *n.* 290. *vol.* 1. Maximè † quando quis operam dat illicitæ, tunc enim semper ei imputantur quæ inde sequuntur. *d. l. si. non convi* *Cod. de Injur. l. si ex plagis*, §. 1. *ad. L. Aquil.* Felin. *in cap. si autem, n.* 1. *&* 2. *de* *script.* Alexand. *consil.* 103. *n.* 3. *vol.* 1. Andr. Geil. 2. *obs.* 110. *n.* 8. *& de Pac. publ.*
783 *c.* 7. *n.* 13. *& seqq. Plenè* Cacheran. *Decis.* 104. *n.* 4. 5 8. Sic in L. Aquilia, qui † dam occasionem præstat damnum fecisse videtur. *l. qui occidit*, 30. §. *in hoc quoq.*
784 *L. Aquil. & in L. Cornelia.* Nihil † interesse putatur, an aliquis occidat, an mortis occasionem præstet. *l. nihil. interest. ff. ad cornel. de sicar.* Schneidvvin. *fin. num.* 7. *instit. ad l. Aquil.*

Res autem est illicita contra Juris ordinem innocentem & in auditum vare, de eo falsa crimina pro veris publicare, item non præcedentibus indi vel fama inquirere. Quin imò etiam rei licitæ operam dans, si eam non præ diligentiã, quam præstare de jure obstrictus erat, exinde conveniri potest;
785 & imperitia † culpæ annumeratur, §. *præterea. cum.* §. *seq. Instit. ad L. Aquil.* Medicus, qui perperam medicamentum adhibuit, tenetur, *l. illicitas.* §. *sicuti,* *offic. præsid. l.* 2. *ff. quod. quisq. Iur.* Mynsing. Schneidvvin. *&* Dd. *ad l.* §. *præt*
786 *Institut. ad L. Aquil.* Adeò ut † Judex condemnavit innocentem capite p possit, *ut tenet* Bald. *in rubr. Cod. de pœn. Iud. qui malè judic. vers. quæro qua* *debet Iudex, &c.* Salicet. *ibid. in l fin. eod. tit. text. in l. lege* Iulia, §. *hodie, ff. ad L.* *repetund.* Vel si id per negligentiam faciat, deponi possit, *l. si quos, Cod. de offic.* *fect. orient.* Nicol. Boër. *Decis.* 147. *n.* 8. 9. 20. *& seq.*

Neque adversatur, quod Domini Directores falsa crimina de Dom vidua ejusque filia fecerint publicari suppressis earum nominibus, & quod vinare non potuerint, puellam in Judicio earundem nomina expressarum.
787 hoc enim responderi potest, aliquem † injuriarum teneri, si ad alicujus i miam, vel dignitatis læsionem aliquid fecerit, dixerit, susceperit, etiamsi eum nominarit, *per ea quæ tradit.* Jul. Clar. *lib.* 5. *sentent.* §. *injur. num.* 1. *in fin.* Ale
788 Nevo, *consil.* 82. Unde & † impersonaliter verba injuriosa proferentem publicantem, injuriarum conveniri posse ab eo, ad cujus contumeliam illa tinent, haud incognitum est, *l. Lex Cornelia*, 5. §. *si quis, &* §. *quod Senatuscon* *tum. ff. de injur.* Bart. *in l item apud*, 15. §. *cui, ff. eod.* Socin Jun. *consil.* 38. *lib.* dolph. Schrader. *de feud. part.* 9. *cap.* 4. *n.* 107.

789 Et non excusatur Judex, si dicat, † non putâram, quia illa teste Cicero
790 non est vox prudentis. Nam prævidere † Judex prudens debet, quod verisim ter contingere potest, quodq; ille suspicari potuit vel debuit, *arg. l. si. quis dom* §. 1. *ff. locat. text. in c.* 1. §. *novit. ibi futuris casib. prudenter occurrere, distinct.* *convenientibus, in princ.* 1. *q.* 7. *gl. in c.* 1. *in verb. precaveri, extr. de serv. nõ. ord.* Bl *ad l. diffamari, n.* 19. *C. de ingen. manumiss.* Barthol. Cæpol. *consil.* 34. *n.* 50 53.
791 Sic qui † abortionis vel amatorium proculum exhibet, etsi non ea mente da

occi

idat, tamen homicidii secuti pœnam luit. *l. si quis. § qui abortionis. ff. de pœn.* Si-
iter vim † inferens non tantùm de vi, sed & de omnibus facinoribus & 792
nis violentia illata commissis, tenetur. *C. ad l. Iul. de vi publ.*

Atqui suprà probavimus, judicem injustè & præcipitanter innocentem
ditum gravantem, censeri vim facere. Cùm itaque noster Judex non solùm
brupto non præcedentibus indiciis legitimis, & diffamatione injustè ad in-
itionem contra Dominam viduam ejusq; filiam processerit, & non habita
atis inquisitione falsa crimina pro exploratis de iis publicârit, sed etiam
itare potuit, seu saltem debuit, talem publicationem injustam, damnosam
posse Dominæ viduæ ejusque filiæ & toti N. Nobiliss. familiæ puellamque
n vel ex desperatione impunitatis vel ex malevolorum incitatione, ad nomi-
onem Dominæ viduæ, si ei falsa ista de ea conficta crimina in Judicio præ-
rentur, facilè prosilire potuisse, ideoque propter temeritatem & impru-
iam non † excusatur, si cum discrimine alienæ existimationis iniquè vaga- 793
it. *l. prætor edixit, 7. in pr. ff. de injur.*

Quia culpa † casum præcessit, adeoque is non excusat, *per l. 1. §. cum ariete l.* 794
quadrupes pauc. fec. d. c. l. quoniam multa, C. ad L. Iul. de vi publ. Cacheran. *De-*
04. *n.* 75. Maxime cum nulla justa fuerit causa, quæ Judicem movere debuit,
t hæc falsa crimina de Domina vidua conficta puellæ prælegi in judicio face-
cum ejus delictum & factum aggravare ista non potuerint, ut suprà circa
Quæstionis deduximus, Ubi autem justa † instituti causa reddi non po- 795
utique calumnia præsumitur.

V. Totum Capitulum injuriarum actione nostro casu conveniri posse
nde maximè infertur, quod etiam post factam publicationem, & ex ea or-
injustam diffamationem, Apologia quædam sub nomine & auctoritate
us Capituli emanaverit, in qua processus iste omnesque iniquitates & nulli-
s circa eum commissæ ratificantur, approbantur ab ipso Capitulo ipsaque
matio continuatur: Quæ † ratificatio etiam in delictis æquiparatur man- 796
, l. 1. §. sed & si quod, l. 3. §. cum procurator, ff. de vi & vi arm. l. hoc jure utimur,
l. cap. 1. de homicid. in 6. Hieronym. Schurff. *consil.* 55. *n.* 14. *cent.* 3. Cacheran.
ns. 138 *num. 6. & aliquot seqq.*

Cum enim processus iste à Dnn. Directoribus fuit formatus, nomine &
oritate Capituli, bene potuit † ab ipso ratificari, etiam per deputatos, Bart. 797
ui facta, § nonnunquam, ff. de pœn. innocent, in c. gravem, de sent. excomm. An-
consil, 21. n. 32. lib. 4. Matth. de Afflict. *Decis. Neapolit.* 376. *n.* 3. 4. Quod usq; 798
verum est, ut † non tantùm expressa, sed & tacita ratificatio sufficiat, Myn- 799
4. *obs.* 79. *nu.* 5. *ubi scribit.* Quod † per tacitam ratihabitionem & conniven-
universitas delicti particeps reddatur, etsi illud nullo communicato consi-
it perpetratum, *per tradita* Felin. *in cap. dilectus, 2. de Simon.* Jas. *in l. civitas. ff.*
b. cred. Ernest. Cothman. *consil.* 32. *n.* 319. *& seqq. vol.* 1.

800 Satis enim est, quod † per conjecturas & actus sequentes colligatur voluntas & consensus Capituli, ad hoc ut omnes teneantur & puniantur, Card. *Clemens.1.de pœn.* Felin, *in d.c.dilectus col.fin. verf.tertiò limita*, Et *ita ponderat Dn referens apud* Adrian. Gylman. *in Symphorem part.1.tit,2.vol,1.sub nu.* Eamq; opinionem ut cōmunem refert Villob. *in Com. opin.lit.u.n.*46. Meno
801 *Remed.9.recuperand.num.*123. Eò magis quod † Capitulum dicatur Collegium
802 parvum, *ut dicit* Bart. *in l.1.in fin.ff.de alb.scrib.* Indeque † præsumuntur omnes habuisse notitiam & scientiam, & quòd omnes voluerint actum ratificare, *pluribus deducit* Paul. Paris. *d.consil.*21.*n.*38.39.40.*lib.* 4.

Verùm licèt hæc sint ejus ponderis, ut gravissimis & justissimis hisce rationibus moti, sine suspicione calumniæ, Domini Consulentes Reverendum Capitulum injuriarum actione convenire & pulsare possent, attamen inspectis diligentiùs præsentis casus circumstantiis, nō videtur è re Dnn. Consul. uti injuriarum actione Capitulum prędictum, convenire, sed potiùs aliis remediis tutioribus experiri.

803 Siquidem I. Certi & indubitati Juris est, ad hoc † ut universitas aliqua vel capitulum actione pœnali pulsetur, non sufficere, quòd quidam, vel etiam omnes de collegio seu capitulo excessum committant; sed necesse est, ut id communicato consilio, & habito tractatu, factum illicitum committendi
804 *distinctè determinat*, Bart. *in l.aut facta*, §. *fin.c.*9.*ff.de pœn* Quem tanquam juris nostri speculum & lucernam, uti eum appellat Curt. Jun. *Consil.*4. *colum.* *Consil.*12.*col.*4. *Patrem Juris Catell.Cott.in memoriabil.verb.* Iurisperitus, *&c.* in re omnes sequuntur Jas. *in l civitas,n* 3.*ff.si cert.pet.* Bald. *consil.*383.*nu.*1. Paul. Castrens. *Consil.*104.*n.*1. Quæ est communis oppinio, *ut dicit* Abb. *in c. dilectus* 2. *de* Simon. *quem ad hoc allegat & sequitur* Jul. Clar. *lib,*5.*senteut.* *quæst.*16.*n.*8 Matth. de Afflict. *Decis,*378.*n.*1. Hieronym. Schurff. *Consil,*55. *cent.*3. Ernest. Cothman. *d.consil.*32.*n.*218. Eamque sententiam à Dominis Assessoribus Cameræ Imperialis aliquoties comprobatam, apparet ex iis quæ tradit, Mynsinger *d.observ.*79.*n.*1.*& seqq.cent.*4. Andr. Geil. 2.*de Pac.publ.cap.* *n.*4.*& seq.* *Referens apud* Gylman. *in symphorem part.*1.*tit* 2.*vol.*1.*sub n.*201.
805 *secundum elisionis fundamentū fol.*144. Non itaq; potest † Universitas conveniri ex delicto quorundam, *per notat.* Innocent. *in cap. gravem, de sentent. ex com.*
806 Oldrad. *Consil* 65. *Col fin.* Aym. Cravet. *Consil.*19.*n.*8. Licet † illi sunt præcipui
807 primores Capituli, *per tradita* Mynsing *d.observ.*79 *n.*3. Quia † delictum particularium personarum regulariter non nocet universitati, *cap. accedentibus privileg. gloss.ibid in verb, renunciasse*, Andr. Geil. *in tract. de Arrest c.*
808 Adeò ut † ne quidem statuto effici posset, ut universitas vel Capitulum, facta singulorum præstet, Bald. *in l.sed omninò,n.*2. *C.ne uxor pro marito*, Jas. *in l.si*
809 *suo*, §.1.*n.*3, *C.de in offic.testam.* Aliud † quippe est ipsum Capitulum, aliud singuli in eo homines, *gl. in l.sicut*, §.*si quid.ff.quod cujusq. universi.nom.* Canonist. *in c.*

om

tu,extr.de constitut. Roland. à Valle consil. 53. n, 6. vol. 7. Johan. Gœdd. consil. rp. 28. num. 131 vol. 2. Nostro autem casu non constat ex actis, Dominos Capitulares omnes cõvenisse, & prævia deliberatione unanimiter hoc cõnclusisse, processus iste ita injustè, & nulliter contra Dominam viduam ejusq; filia m oriretur, & illæ ita diffamarentur.

II. Reperimus, non postremi nominis JCtos ejus esse sententiæ, Magistratum † & Judicem ob processum injustum vel nulliter institutum, injuriam quidem facere sine dubio, sed actione injuriarum non teneri, nisi evidenter appareat non solùm inordinatè, sed etiam malitiosè eum egisse, & animum ac propositum injuriam faciendi habuisse, Iacob. de Aren. ad d. l nec Magistratibus, de injur. quem ad hoc allegat & sequitur Ernest. Cothman consil. 24 nu. 15 vol. 3. 810

Siquidem ob † inordinatum processum duo tantùm dantur remedia, quorum alterum est appellationis, nullitatis & reliquorum hisce cohærentium, in l, 4. § condemna um, ff. de re Iud. Alterum verò est actio Syndicatus, l. 2. & Bard. Cod. de pœn. Iudic. qui ma'e Iudic. Et ita in Romana Curia decisum fuisse, tur Paris. de Put. de Syndicat § injuria officialis, vers. Iudex ad instantiam. n. 2 in fin. & in §. inquisitio, vers. Iudici faci iter, n. 9. 811

Ubi de Judice † temerè & indebite inquirente, quod teneatur in Syndi parti ad interesse, & expensas etiamsi ad delationem vel instigationem alicujus processerit, qui tamen in probatione defecerit. imò aliquando etiam criminaliter Judicem propterea teneri ex Cyno & Bald. ibid. statuit. Quamvis casu, quo constat ex actis, Judicem inquisitionem formâsse, nullis vel levissimis & inanibus præcedentibus indiciis, neq; diffamatione, censeri esse in dolo, calumnia, & non solùm ad expensas, sed etiam criminaliter puniri posse, incidere in Turpillianum, patique omnes pœnas, ac si esset privatus, quia verè dicitur esse in dolo, post Bart. & alios scribit practica criminalis Magister Prosper. Farinac. tit. de accusat. q. 16. n. 27. 812

Quæ sententia & nobis arrideret, nisi hoc nostro casu adessent circumstantiæ, propter quas difficulter non sine magnis sumptibus & ambagibus, actione injuriarum contra totum Reverendum Capitulum instituta obtinere Domini Consulentes maximè in ista opinionum varietate, possent. Et cùm tutiori viâ, ipsis satisfieri possit, ut ex Quæstionis sequent. & penult. resolutione patebit, eam ambulandam consultiùs esse putamus.

Argumenta suprà in contrarium adducta, relinquimus in suis terminis, eaq; tanti ponderis esse putamus, nisi in hoc casu circumstantiæ & considerationes singulares, & ea quæ in prima decidendi ratione adduximus, id suaderent; iis tuto insisti posse. Quintum adhuc videtur obstare argumentum, ad quod respondemus I. Eandem solennitatem † requiri in ratificatione actus, quæ requiritur in confectione, l. sicut proponis, C de nupt. l. nuptiæ. ff. rit. nupt. Decian, consil. 532. n. 2 Aretin, consil. 127. n 3. Cacherã. decis. 138 sub. 813

num.6.verſ.nec obſtare,&c. Sicut itaq; ad hoc, ut Capitulum delinquat & puni-tur, neceſſe eſt omnibus convocatis, præcedente deliberatione & communica-consilio delictum commiſiſſe, per ea quæ ſuprà deduximus: Ita id ipſum eti-ut cenſeatur factum ſingulorum, ratum habuiſſe Capitulum, ad hoc ut pu-poſſit, neceſſariò præcedere debet, Cacheran.*d.deciſ* 138.*ſub n.*18.

Jam ex actis nobis tranſmiſſis, de eo nihil conſtat, neque etiam opina-omnium Dominorum Capitularium mentem & intentionem fuiſſe, vel adh-eſſe, injuſtum quorundam proceſſum, cum injuſtitia & læſione innocentis N-biliſſ. matronæ ejusque filiæ & totius Nobiliſſ. familiæ conjunctum, ratificar-laudare: Quin multos potius ex iis, juſti & veri amantes, in corde ſuo iſtas i-quitates deteſtari & injuſtè ac falſò diffamatis condolere, certò credimus. fieri etiam potuit, hos ipſos, qui Directores ejus proceſſus fuêre, auctores fu-& ſuaſores, ut Apologia iſta prætenſa divulgata ſit.

II. Illa Apologia videtur fuiſſe oppoſita proceſſui inſtituto à Dnn.Co-ſulentibus ex *L. Diffamari*, quamvis nulliter & contra juris ordinem, ut in re-lutione octavæ Quæſtionis deducetur: adeoque ad exculpationem & excu-tionem potius, quàm ad ratificationem nullitatum & diffamationis commi-

814 publicata. Tunc autem demum † ex facto ſubſequenti actus præcedentis m-ximè illiciti approbatio & ratificatio præſumitur quando factum tale eſt, fieri non poſſit, niſi actus præcedens ratus habeatur, Bart. & Paul. Caſtrenſ. *Paulus reſpondit, ff. rem rat. hab.* Cravett.*conſil.*204.*n.*14. Burſat.*conſil.*118.*nu.*

815 Surd.*conſil.*164.*n.*46.*& conſil.*183.*n.*36. Et quælibet † occaſio ſive cauſa ſuff-ad excludendum ratificationem: quia neceſſariò ex facto inferri debet. Rom-*Conſil.*291.*n.*5. Dec.*conſil.*72.*n.*5. Marc. Anton. Natt.*conſil.*77.*nu.*14. Maſcard-*probat.concluſ.*1255.*n.* 51. *&* 53.

Cùm verò iſta Apologia prædicto proceſſui fuit oppoſita, & etiam p-teſtatio expreſſa ei inſerta, quod ad ſui tantùm defenſionem, ad nullius verò d-famationem Domini Capitulares ediderint, non neceſſariò exinde inferri p-teſt diffamationis ratihabitio & approbatio.

Hoc tamen huic Quæſtioni annectimus, ſi Domini Conſulentes, co-tra quoſdam ex his qui proceſſum iſtum nomine Capituli ita nulliter & ad i-juriam Dominæ viduæ, &c. formârunt, concurrentibus præſumtionibus q-buſdam & conjecturis concludentibus, odii, inimicitiæ, invidiæ &c. prop-quas illos potiùs quàm alios convenire injuriarum vellent, id jure fieri po-non dubitaremus (cùm aliud ſit Capitulum, aliud ſinguli de Capitulo, per ſ-

816 ora deducta) eoque ad minus adigi poſſe, niſi propter factum injurioſ-condemnari injuriarum vellent, † ut Jurejurando ſe purgarent, animo in-riandi, ex odio, & propter inimicitias nihil feciſſe, *per ea, quæ in Cameræ judicio ſervavit* Andr. Geil. 1 *obſ.*106 *n.*4.5. *& cõprobat* Marq. Freher. *de exiſtim. l.* 3. *ſub.n.*22. Gilh. *de injur.* §.9.*n.*38. Bernh. Græv. *concl. practic.* 106.*n.*2. *& ſeqq.*

IN SEXTA QVÆSTIONE QVÆRITVR.

nnè Domini Consulentes cæmentarium istum ejusque uxorem, quòd de Domina vidua ejusq́ filia tàm gravia & atrocia crimina falsò detulerint, easq́ diffamarint, injuriarum actione convenire possint?

AD quam Quæstionem sine ambagibus Respondemus, cæteris tamen paribus, quod sic. Siquidem † injuria dicitur inferri, quoties alicui crimen 817
quod imputatur, & de eo spargitur, quod per se turpe est, & existimationem dignitatis statum lædit, quocunque id faciat modo. *l. item apud Labeonem, §. eraliter. & §. ait prætor, ff. de injur.* Bart. *ibid. n. 5.* Ernest. Cothman. *consil. 15. n. vol. 1.* Farinac, *de var. ac divers. crimin. quæst. 105. n. 17.*

Quod etiam in eo locum habet, qui non ex officii necessitate, sed motu prio judici de aliquo crimen falsum defert, † & diffamationi causam præ- 818
: Cum nemo debeat denunciare crimen, quod probare non potest, *per ea habentur in l 1. ff. ad Turpill.* Aym. Cravett. *consil. 13. sub n. 3. post med. quem gat & sequitur.* Harprecht. *in §. injuria autem, n. 125. Instit. de injur.*

Sicut enim ad accusationem alterius prosilire nemo debet, nisi crimen ntratum & objectum legitimè probet; *l. qui accusaret 4. Cod. de edend. l. fin. B. robat.* Ita nec ad delationem, quia talis delator sponte se offerens similis est usatori. *arg. l. ea quidem, C. de accusat.* Luc. *de penn. in rubr. Cod. de delator.* ammat. *Decis. 39. n. 6. 9. & 10.* Sigismund. Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 55. sub nu. 3.* idicit, contra ejusmodi delatorem posse opponi omnes exceptiones, quæ sunt opponi contra accusatorem. Jul. Clar. *§. fin. quæst. 7. in fin.* Vbi dicit, de qui non ex necessitate officii, sed sponte accederet ad denunciandum, judidum prout de accusatore, & ratione calumniæ condemnari posse: Quia actionis & delationis effectus quoad puniendum delictum in idem incidunt, *n fin. §. quod quisq; jur. l. 2. §. docetur, ff. ne quis eum qui in jus vocat.*

Ideòque † denunciatores tenentur probare, vera esse omnia quæ in de- 819
nciatione continentur, *uti post alios notavit* Joseph. Mascard. *de probat. concl. nu. 1. & seq.* Quod & in denunciante ex officio calumniosè mult s *defendit* avett. *consil. 68. n. 8. 9. 10. per text. in l. 3. C. de advocat. divers. judic. & alia jura ationes ibid. adductas.* Ergò tanto magis id obtinet in denunciante sponte, notu proprio. *Latè* Prosp. Farinac. *de Accusat. quæst. 16. n 15. 16. 17.* Vbi testatur ne, † se vidisse ejusmodi delatores propter calumniam fustigatos, vel ad tri- 820
es missos. Quamobrem si delator non probet crimina quæ detulit, dolus & mus injuriandi in eo præsumitur. *l. 1. C. de advocat. divers. iudic. cap. 2. ibique gl. a de calumniator. cap. qui crimen, 2. q. 8. § qui verò. de elect. in 6.*

Neq; excusantur delatores nostri, quod dixerint, se audivisse à puella, non minus reus sit, qui crimen ab aliis confictum spargit, quàm qui ipse confin-

confingit, *text.in cap.in cunctis*, §. *hac igitur, ibi*: Nimiæ levitatis esse, si quis m gravia credere studeat, quæ probari non possunt, 11.*q.* 3. *c.non solum ibid.* Ideo ex eo quod non solum crimen intentatum non fuit probatum, sed etiam no riè de falsitate delationis constet, libido & animus injuriandi satis deprehen tur. *d.l.*1. *C.de advocat.divers.ludic.l.si non convicii, C. de injur.*

821 Siquidem indubitatum est, † quod mendacia summam fraudem & qu maximè deliberatum dolum arguant & ostendant. Car. Ruin. *consil.*29*n.*6.*vo* Cravet.*consil.*142.*num.*17. Hippol. Riminald.*consil.* 274. *num.* 53. *& mult. seq* Neque adversatur quod dici solet, quamlibet causam etiam injustam & fatu excusare à dolo, *l.igitur*, §. 2 *deliberat.caus.* Mynsing 3.*obs.*98.*n*, 4.

822 Quia illa regula non procedit, † nisi injusta causa habeat probabile simplicitatem vel ignorantiam, absitque ab ea præsumta vel astutia, vel vaf cies *d.l igitur*, §.*potest, de liber.caus.* Udalr. Zas.*consil.*12.*n.*106.*lib.*1.*ubi dicit*, N lum esse juris textum qui assertionem istam sine illo temperamento firmet. Pr inde si qui ex Dd. eam doctrinam aliter docerent hi non viderentur æqua d cuisse; Quia statuerent tenebras lucem, & ut dicit Esaias, bonum malum. Nu quid enim semper filii Belial causam prætexerent injustam, & sic impunè gra rentur? Quid enim non audet homo malitiæ deditus? *Hactenus Zasius*:

823 Causa autem † illa, quod audiverint à puella, minorenni & à Diabo divexata, non habet probabilem simplicitatem, neque tollit præsumtion fraudis & astutiæ, cum puella ista tàm propter ætatem, quàm propter sexum vitæ conditionem non fuit fide digna, ut ex ejus ore fas esset, tàm atrocia c mina de matrona honesta & Nobilibus personis in Judicio deferre & div gare, quo casu ex tali causa quem non excusari à dolo, si fœminis credat, *ut* Barba. & Tyraquell. *imitando prædictam regulam tradit.* Anton. Gabriel. *Co*

824 *mun.conclusion lib.*7 *concl* 8.*n* 42. Sicuti † nec rumor incertus, & vagus excu solet. *per ea quæ tradit* Mascard. *de Probation.concl.*254.*n.*40.

825 *Secundò*, regula illa non procedit † in illicitis, & jure prohibitis: quia his semper dolus vel notorius est, vel saltem indubitatò præsumitur, *gloss & D in l.dolum, Cod de dol.* Geil.1.*de Pac.pub.cap* 7.*nu.*23. Petr: Frider. *de Process.lib cap.*23.*n.*14. Wes.*consil.*33.*n.*6. *& seqq.* Illicitum autem & Iure divino, naturali civili prohibitum est, de proximo crimina falsa & atrocia ex frivolis & inep causis deferre & divulgare, ideoque id faciens à dolo non excusabitur.

826 *Tertiò*, procedit illa regula † nisi aliunde ex aliis iisque fortioribus & lidioribus conjecturis dolus præsumatur & appareat, *ut tradit* Harprecht. *ad* §.*injuria autem*, *n.*134. *Instit.de injur.*

Jam verò non solùm de falsitate delationis notoriè patet, sed etiam su conjecturæ; quæ ostendunt, cæmentarium istum ex odii & malitiæ virulen potius suggessisse filiæ ista crimina, ut ea de Domina vidua assereret, prout eti hac occasione alios honestos viros, & matronas diffamatas suprà deduximus.

Qu

Quamobrem cum falsò cæmentarius ille cum uxore sua de Domina vi-
a ejusque filia atrocissima crimina divulgârit. & ad Judicem detulerit, quod
erint in consortio Sagarum: quod Domina vidua arte magicâ Reverendissi-
N. sorori aureum cochlear surripuerit: quod illi & Reverendissimæ suæ Celsi-
dini in itinere N. grave damnum attulerit. Eaque omnia falsa & conficta
isse mendacia notorie constet, quis dubitet, hosce delatores non solùm ad
mna & interesse teneri, sed etiam criminaliter, vel civiliter injuriarum actio-
conveniri posse. Et cum forsan parum habeant in bonis, expedit potius cri-
inalem adversus eos actionem ad corporis inflictivam, apud competentem
non suspectum Judicem intentare: Præsertim cum falsitas delationis noto- 827
sit, nec ipsi innocentiam suam legaliter purgare valeant, Non dubitamus
mentarium † istum ad minimum fustigatione & relegatione, uxorem verò
hac solùm plecti posse. *Iuxta l. fin ff. de iniur.* Wesenb. *in Paratitl. n. 16. ff. eod.*
Geil. 1. *obs.* 65, *n.* 2. 3. Treutl. *Disp.* 30, *th* 9. *lit. h. vol.* 2. Et in terminis falsi dela-
is ita se observasse, *testatur* Farinac. *de Accusat. quæst.* 16. *n.* 17. *in fin.*

Certum enim est, injurias hasce † atroces esse, tùm ratione falsò delato- 828
n criminum atrocium, §. *atrox. & ibi* Dd. *Institut. de injur.* Tùm quòd † con- 829
Dominam viduam, tamquam Nobilem & honestam matronam ac spectatæ
nitatis fæminam, ejusque filiam virginem verecundam, malitiosè effusæ;
m... ùm Angel. *in l. non solùm*, §. *quumq;* 3. *n.* 3. *ff. de injur.* Practic. Corrad. *rubr. de* 830
ur. n. 9 Farinac. *de var. ac, divers. crimin. q* 105. *n.* 205 Tum † quia apud Prætorē
loci Judicem sparsæ; *l. Prætor edixit.* §. *atrocem, vers. nam in Prætoris conspectu*
le injur. Aretin. *in d.* §. *atrox, instit. de injur.* Azo. *in sum. n.* 16. *C. eod* Paris *consil*
4. *n.* 11. Adrian. Gylman. *votor. Cameral. Tom.* 1, *part.* 2 *vol.* 13. *n* 8. Tùm quia ad
otocollum dictatæ & scripto comprehensæ: *l. Lex. Cornelia*, §. *si quis, ff. de injur.*
n. C. de famos, libell. c. 1. 5. *q.* 1. Zas. *in l. cum lex, n.* 12. *ff de legib.* Tum † quia apud 831
dicem repetitæ; Ancheran. *consil.* 325. *n.* 2. Tum † quia plures iniuriæ & delicta 832
t, *l.* 1. *vers. quia duplici, C. de rapt. virgin.* Ernest. Cothman. *consil.* 15 *n* 82. *&*
vol. 1. Tum † quia in Judicio criminali, & loco publico multis adstantibus & 833
lientibus publicatæ & proclamatæ, *d. l. Prætor. edixit.* §. *at ratione, ff. de injur. l.*
est quæstionis, §. 1 *ff. eod. c.* 1 *ibi multis, coram adstantibus. extr. de maledic. & per*
m text. post. Hostiens. Iohan. Andr. *& alios* Farinac. *d. q.* 105. *n.* 186. *&* 189. Cra-
t. *consi.* 168. *n.* 11. Tum quia toti familiæ dedecori: August. Beror. *consil. nu.* 8.
3. Tum deniq; ratione pernitiosi eventus, cum nequissimi isti dilatores ist-
suâ delatione tantū effecerint, ut iniuriæ istæ & calumniæ à Iudice loci, quam-
neque piè neq; iustè pro exploratis facinoribus fuerint publicatæ, & multi
maximè vulgus hominum inde sinistrè de Domina vidua eiusque filia su-
spicati sint, Nevizan. *consil.* 76 *n.* 7. Ernest Cothman
consil. 4. *num.* 24 *vol* 3.

SEPTIMO QVÆRVNT DOMIMI CONSVLENTES.

Annè injuriæ istæ pro scriptis & realibus potiùs, quàm verbalibus habendæ, adeoq; etiam anno elapso actio injuriarum salva sit?

AD quam pariter sine circuitu respondemus, injurias hasce non solùm prolatas, sed etiam scriptura comprehensas, easque publicè in Judicio ... ctas, ipsa testari acta & scripta. Et cum suprà respondimus, totum Capituli c... pus commodè injuriarum actione conveniri non posse, hîc disquirendu... anné etiam ex parte cæmentarii, ejusque uxoris injuriæ hæ scriptis factæ cen...
834 possint: Et quidem certum est, injuriam † in scriptis fieri, quoties aliquis sc... pturam famosam componit, scribit, edit, hoc est, copiam describendi facit, ... quod perinde est, alteri scribendum dictat, *L. Lex. Cornelia, 5. §. & si quis, ff. de jur.* § 1. *& ibi* Schneidwin. *&* Dd. *Instit. de injur. l. item apud Labeonem,* 15. ... *quis, 29. ff eod.* Vbi JC. Vlpianus, si quis, inquit, libello dato vel Principi, vel ... cui, famam alicujus insectatus est, injuriarum erit agendum. Constat autem ... actis cæmentarium nostrum ejusque uxorem, non solùm voce injurias ha... Judici detulisse & sparsisse, sed ad album seu Protocollum articulatè dictâsse, ... asque ex ore eorum ita ab actuario in publica monumenta conscriptas & re...
835 ptas esse. Jam verò eò modò dictis Juribus † non solùm is injuriam in scri... fecisse censetur, qui scribendo alicujus famam insectatur, sed etiam qui ... quid edit apud Judicem vel alium quemcunque. Edere autem, ut explicat Vlpi... JC. non solùm est copiam describendi ejus quod jam antea scriptum est, face... sed etiam *Dictare*, vel ad album Prætoris demonstrare, quid dictaturus est, ... §. 1 *ff. de edend.* Johan. Oldendorp. *Clas. 1. act. 8. in princ.*

Ideoque nihil interest, sive quis porrigat libellum Judici in scriptis, ... porrigat querelam seu delationem verbalem apud acta Judicis, & tabellio e... in scriptis redigat, *ut explicat* Salicet. *in l. pen. n. 2. C. de accusat.* Iul Clar. *lib. 5. s... tent. §. fin. q. 12. n. 7.* Hinc etiam in crimine libelli famosi nihil interest, an aliq... scripserit, vel alii scribendum dictarit *secund.* Angel. *in l. Lex Cornelia, §. si quis ... brum, n. 1. ff. de injur.* Ant. Gomez. *de delict. c. 6. rubr. de injur. n. 1. in pr.* Ceph... *cons. 341. n. 5.* Farinac. *de var. ac divers. criminib. q. 105. n. 445.*

Ex hisce itaque fundamentis indubitatis præsupponimus, injurias is... non solùm voce & verbis, sed etiam scriptis factas. Ideoq; quamvis ex co...
836 munior i Dd. sententia verbales non reales sint, actionem tamen † super iis co... petentem non annalem sed perpetuam esse, in foro & praxi receptior est sente...
837 tia: cùm scriptura † sit perpetua, quæ semper manet semperq; loquitur. Vd... Zas. *in l. cũ lex. n. 12. ff. de legib. per text. in l. Arrian, C. de hæretic. facit text. in l. q... dam, §. nummularios, ibi quarum probatio scriptura continetur, ff. de edend.* Pa...

l.consil.112.n.44.vol.1.per text.in l.1.§.initio, ff.de offic.praefect.urb. Hinc Oldorp. Germaniæ Sulpitius, uti eum appellat Ernest. Cothman respons. Acad. 25. scribit, quòd plus lædant scripta & diutius hæreant, quàm vulnera, Class. 7 o. vers. Usus autem sum exemplo, &c. Habent enim scripta actum permanenut dicit, Bald. in un. n.5. vers. primo casu, C. de confess. Et semper, continenter uotidiè loqui censentur. Paris. d. cōsil. 112. n.44. Joh. Althus. lib.1. Jurisp. Rom. 53. vers. pœna hac tollitur. Et hanc sententiam præter allegatos tuentur. Bernh. rmbs. Pract. forens. lib.1. tit.47. obs.11. n.3. Hieronym. Schurff. consil.12. n.1. Cent. ynsing. Respon.59. n.9. Vultej. ad §. pœna autem, n.8. Instit. de injur. Borcholt. fin. instit. Hackelman. Illustr. quæst, Disp.23. th.15. lit.c. Eamq; tanquam jure & nibus firmioribus suffultam Cameram Imperialem in decernendis proces- & causarum decisione sequi, testatur Andr. Geil. 2. obs.104. n.4. Et ita conm in causa Pauli Wobelers, contra G. Vhrangell 25. Septembr. An. 1567. or. Decision. sive præjudic. Camer. verbo injuria vers. injuria picta vel scripta. 4. Ubi pariter attestatur, ita observatum in causa Hanaw contra Großschlag eptembr. An. 1578. Ab eaque recedendum non esse arbitratus est Dn. Refecui reliqui Adsessores omnes adstipulati sunt in causa cujusdam civitatis N. ra D N. apud Gylman. Tom.2. votor. Cameral. part.2. vol.12. n.1. Ac juxta eam ando pronunciasse Academiam Friburgensem testis est Udalric. Zas. ad d. l. ex, n.12. ff. de legibus.

Decisiones † autem Cameræ esse instar legis, & pro lege merito sequen- 838
ribit Hermann. Vultej. lib.2. de Feud. cap.3. n.9. in fine. Cum ipsa repræsentet eratorem & summi principis consistorium, ut idem Vultej. Respondit. Consil. purg.19. n.94. & consil.21. n.264. vol.3. Ubi, à Camera Imperiali, Imperatorē tum Imperii representantem, decisa, dicit vim legis habere argumento eoquæ traduntur de decisionibus consilii Neapolitani & aliarum curiarum emarum, Matth. de Afflict. Decis.169. n.9. & Decis.109. n.7. Robert. Marant. cul. Indic. tit. de Appellat. n.252. Menoch. Remed.1. recuper. possess. n.189. Ubi, l decisiones Concilii Delphinatus vim legis in ea regione habeant. Idem ecisionibus Rotæ, Gratianopolitanis disserit Wesenb. ad §. respons. instit. de G. & civil. Menoch consil.53. n.28.

Ideoq; Cameræ † Decisiones communi Dd. opinioni rectè præferuntur. 839
de consil.21. n.264. Cæsar Ursill. in addit. ad Afflict. Decis.1. nu.10. Francisc. Decis. Neapol. 401. n.26. & seqq quæ adducit Bernh. Græve. in proœm. concl. 3. cōcl.2. n.32. Et facit text. in l. filius, 14. in pr. ubi IC. Paul. Quæstionē ex antesenatus decisione resolvit, in verbis: sic enim senatū censuisse, ff. ad l. Cornel. de fals. hac autē SCtū, ibi: & ait sextus sic esse sæpe Iudicatū, ff. de SCto Syllan. cū simil.

Et extat † in jure novissimo sanctio pragmatica, ut in quæstionibus inter 840
controversis Senatus Cameralis sententiæ, vota seu decisiones anteriores vè emergentibus casibus, observentur, donec Imperatoris & statuum Im-

perii communi definitione terminentur, R. A. zu Speyer / de Anno 1570. §. Da aber aller veränderung / &c. ibi. Damit auch die opiniones so bey den Rechtsl[ehrern] gantz Streittig / und aber etwann in relationibus causarum mit Approb[a]tion deß gantzen Raths angenommen / mit fleiß colligiren, &c. *junct.* verb. Gleichwol sollen Cammerrichter immittelst (videlicet antequam Imperatori[s] statuum conventione & sanctione aliter non sit decisum,) in decernendo p[ro]cessus & decidendo causas sich denen gemeß verhalten. Vbi itaque claram h[abe]mus textus determinationem, meritò longior cessat disputatio, *l. ancilla, C.* *furt.* Wesenb. *consil.* 24. *n.* 14 Decian. *consil* 2 *n.* 102. *vol.* 2.

Superesse adhuc difficultas quædam videtur, cujus Domini Consule[n]in facti specie non meminerint, à quo hæc actio institui possit? Cum enim D[o]-
841 mina vidua defuncta sit, videtur ipsius † morte extincta injuriarum actio, c[um] mors omnia solvat, Nev. 22. *cap.* 20. *in pr.* Ideoque eam neque heredibus nec heredes dari, *l. Injuriarũ,* 13. *l. item apud,* 15. §. *Injuriarum, ff. de injur. l. si cum,* ... *qui injuriatur. ff. si caution. in judic. tot tit. C. si reus vel accusat. mortuus fuerit.*

Sed quia non solùm Dominæ viduæ, jam piè defunctæ, sed etiam filiæ adhuc viventi, nominatim injuriæ fuerunt illatæ, ut etiam in omnium relicto[rum] liberorum, & totius familiæ ignominiam illæ redundent, dubium non est, [prae]dictam Nobiliss. Virginem una cum fratribus & sororibus totaq; cognat[ione]
842 suo ac matris, & respectivè cognatæ nomine, actionem injuriarum criminale[m] seu accusationem contra cæmentarium illum ejusq; uxorem, pessimos inju[rian]tes instituere posse, *l. Lex Cornelia, in pr.* §. 3. *ff. de injur. l.* 1. §. 1. §. 2. *l.* 2 *l.* 3. *ff. de* ... *ber. caus.* Bart. *in d. lex Cornel. in pr. ante n.* 1. *& ibi* Alexandr. *in addit. lit. b.* Bart. *in l. ne pupillo,* §. *si quis ipsi in qua quæstion. ff. de nov. oper. nunciat.* Paul. C[astr.] *cõsil.* 275. *col.* 2. *vol.* 2. Mascard. *de Probat. lib.* 1. *concl.* 68. *n.* 4. Prosp. Farinac. *d[e]* ... *ac divers. crimin. q.* 105. Menoch. *lib.* 2. *Arbitrar. cas.* 262. *n.* 1. Osasc. Cach[er.] *Decis. Pedemont.* 104. *n.* 3. Tiber. Decian. *in tract. Crimin lib.* 3. *cap* 5. Johan. Surd. *Decis. Mantuan.* 89. *n.* 4. 11. *& aliquot seqq.* Johan. Schneidwin. *ad* §. *pa[en.]* *n.* 15. *Instit. de injur.* Robert. Marant. *in specul. part.* 6. *tit. de inquisit. n.* 60 *&* Fichard. *consil. German.* 98. *n.* 3. Ludov. Gilhaus *de injur. & famos. libell.* §. 7. *& seqq.* Tyraquell. *de pœn. temperand. caus.* 51. *n.* 68. Henningus Goden. *c[ons.]* 101. *n.* 11. *& Consil.* 107. *n.* 2. 3. *& seqq.* Hartman. Pistor. *observ.* 99. *n.* 1. *Et ita* ... *de jure consultus respondit.* Ernest. Cothman. *consil.* 87. *n.* 10 *& seqq. vol.* 2.

Idque non solùm vivente, sed etiam defuncto injuriato obtinere, [li]beri & cognati injuriantem accusare, & injurias parenti vel cognato ma[xime] in judicio & scriptis illatas, vindicare possint, *eleganter firmat* Matth. W[esenb.] *consil.* 22. *nu.* 2. Ubi dicit, quod licet actio injuriarum non transeat ad here[dem] tanquam heredem, cum non sit in bonis defuncti, in quibus terminis jura ...
843 allegata loquuntur, sed bene possit † accusare hæres tanquam persona [con]juncta, cujus interest, & qui persequitur vindictam propriam persequ[endo] inju[riam]

uriam defuncti, *per text. in l.1. §. & si fortè, ff de injur.* Ubi addit JC. rationem, òd spectet ad existimationem nostram, si qua defuncto cui successimus, fiat uria vel si fama ejus lacessetur; quia videlicet semper interest heredis defun- existimationem purgare, *text. in l.d.1. §.6. ff. de injur.* Hieron. Schurff. *consil. num 13. cent.1.*

Et quamvis allegati textus loquantur de injuriis, jam defuncto & cadaveri tis, ratio tamen subjecta generalis est, & fortior in vivente quàm in defuncto litat. Ideoque idem jus argumento à fortiori vigeri debet. *l. non possunt cum ff. de legib. l. pen. § si quis, 5. vers. & licet municipum, ff. de Jur. & fact. ignor.* Mi- r enim est injuria quæ fit defuncto quàm illa quæ fit viventi, *ut ex notat. per* rtol. *in l. fideicommissum, C. de fideicommiss. tradit.* Cravett. *consil. 205. n. 26.*

Ideoque hæredibus maximè liberis, ut injuriam patri vel matri defunctæ tam prosequantur criminaliter, jure permissum est, præsertim † si injuriæ sint æ in scriptis & in judicio *per tradita* Wesenb. *d. consil. 22. n. 2. Et ita etiam ex-* dit *& sequitur* Cothman *d. consil. 87. n. 16. vol. 2.* 844

Quod etiam eo casu quo defunctus † injuriam remisisset, iujurianti, ut ni- ominus conjuncti de familia eam vindicare possint, procedere, *diserte declarat* . Petr. Surd. *d. Decis. Mantuan. 89. nu. 4. quem allegat & sequitur* Farinac. *de ac divers. criminibus, quæst. 105. n. 289. in fin.* 845

Sed ex concione funebri typis divulgata & nobis transmissa constat, Do- am viduam vindicationem sibi illatarum injuriarum Deo justissimo Judici, beris suis debito modo prosequendam ante mortis horam commisisse, & unxisse hisce verbis: Sie wolte für ihre Person solche Verleumbder für das richt Gottes wissen zu fordern / und das übrige in dieser Welt ihren Kindern Erben gebührlich zu Eyffern befehlen / rc.

Quamobrem liberi defunctæ Nobiliss. Dominæ viduæ ultimo elogio, & ndato ad injurias hasce debito modo, & per legitimos Juris tramites vindi- e obstringuntur. Idq; † & piè & justè Domina vidua liberis suis injungere, 846 b his rectè effectum dari & potest & debet. Exemplo Davidis viri secundum Dei, & Salamonis filii ejus sapientissimi: Ille enim injuriam sibi illatam à nei filio Gera, uti & proterviam ac delicta à Joabo commissa, huic tanquam cessori & heredi in regno, sanguine vindicanda commisit, quod & is ita ex ris jussu piè & justè executus est. 2 Reg. *cap. 3. v. 2.*

SUCCEDIT JAM OCTAVA QUÆSTIO,

In qua in eventum Quæritur:

nè hoc casu quo commodè adversus capitulum injuriarum actio insti- tui non possit, directò & in specie contra ad ipsum denuò citatio ex L. diffamari peti, & ex ea processus formari possit, præsertim cum

contra jamdum agitatum & finitum judicium ex prædicta L. diffamari in genere contra quoscunque diffamatores institutum Apologiam quandam ediderint, & judiciaria tela terga obverterint?

SEd cum ex actis nobis transmissis constet, citationem & processus ex L. Diffamari generaliter contra quoscunque & ut ex narratis supplicationis citationis satis evidenter apparet, etiam contra Dominos Capitulares N. propter nullitates in processu suo, maximè quatenus tangit Dominam viduam ejusque filiam, commissas, directò fuisse impetratos, eoque rem deductam, post emissam secundam citationem edictalem, peremptoriam, & accusatam solenniter contumaciâ, nemine comparente, servato Juris ordine, omnibus & singulis diffamatoribus, qui diffamationi occasionem præbuerunt, à deputatis Reverendiss. Domini Episcopi Commissariis, per sententiam, perpetuum impositum silentium 25. *Ianuar. An.* 1619. illaque in rem judicatam transiverit, denuò ex eadem causa & ad eundem effectum, agi non poterit: † Hoc etenim rerum judicatarum auctoritas non patitur, ut ea, quæ semel finita sunt ex eodem capite & fonte instaurentur. *l.* 5. *C. de re Iudic. & ibi* Cujac. *in Paratitl.* Azo *in summ. l. fin. C. sentent. rescind. non poss.* Ubi Constantinus Imperat. rescripsit, decisas semel causas judiciali sententia, ne quidem per rescripta Imperialia resuscitari. Cùm itaque Domini Consulentes, processus ex L. Diffamari in genere contra quoscunque & ita etiam contra Dominos Capitulares jam ante obtinuerint, eoque rem perduxerint, ut quibuscumque & consequenter etiam Dominis Capitularibus per sententiam silentium perpetuum fuerit impositum, illaq; neque per Appellationem vel aliud remedium suspensivum extincta vel suspensa fit, suum transeundo in rem judicatam sortita est effectum, etiam contra Dominos Capitulares, in quantum illi diffamationis illius commissæ, reos se fecerunt, *per ea quæ post alios deducit* Blarer, *ad L. diffamari, cap.* 8. *n.* 41. *& mult. seqq. iisque plenum attulit præjudicium* Geil. 1. *obs.* 12. *n.* 5.

247

248 Neq; per prætensam † illam Apologiam Directores Processus illius legaliter instituti, ex quo orta hæc diffamatio, effectum emanatæ citationis, & desuper in contumaciam publicatæ sententiæ, sibi ipsis in prætensa illa Apologia Jus dicentes, impedire aut effugere Jure potuerunt; sed omninò citati comparere, & in competenti hoc Judicio, si quas suæ diffamationis & processus contra Dominam viduam ejusque filiam nulliter & neglecto Juris ordine instituti justas proferre rationes & causas potuissent allegare, & Judicis sententiam causâ plene discussâ expectare debuissent. Nam ideò judiciorum vigor, Jurisque publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipsi valeat permittere ultionem, *rescribentibus Impp.* Theodos. Arcad, & Honor. *in l. nullus* 14. *C. de Iuda. & Cælicol.*

Et exstat Decretum Divi Marci in hæc verba: Optimum est, ut si qua

utes habere petitiones actionibus experiaris. Cum Marcianus diceret: Vim iam feci: Cæsar dixit: tu vim putas esse solùm, si homines vulnerentur? Vis & tunc, quoties quis id quod deberi sibi putat, non per Judicem reposcit. *te-* C. Callistrato, *in l. exstat*, 13. *ff. quod met. caus. l.* 10 *in verb. non expectato Judi-* *um ordine, &c. Cod. unde vi, l.* 11. *ibi: nec citra præsidialem Jussionem res debito-* *rbitrio suo auferre potest, C. de pignorat. act.* Non enim singulis permittendum quod per Magistratum publicè fieri debet, *teste* JC. Paul. *in l. non est singulis, ff.* *eg. Jur.* Juris igitur æquabilis decernendi gratiâ Judices inventi sunt, Claud. tiunc. *de offic. Iudic. c.* 2. Ubi in hæc scribit verba: † Si in sua sibi quemq; 849
a jus dicere Majores nostri sustinuissent, quid non sibi permisissent, vel po- iores in infimos? Vel veteratores isti cautelarii in simplicis cultores verita- Imò quæ non tyrannis ex illa licentia profluxisset: Huius igitur æqualitatis servandæ gratia, arbitrati Legumlatores, iniquum admodũ esse, in re propria uere alicui licentiã, Jus sibi dicere, *l. un. Cod. ne quis in sua caus. judic. l. qui Iu-* *ctioni praest*, 10. *ff de jurisd.* Quibus licet solutus videatur sumus Romanorũ iceps, *l. Princeps. ff. de legib.* Adeò ut ipse in causa propria jurdicare possit, *l. &* 41. *ff. de hæred. instit.* §. *fin. inst. de vulgar. substit. ubi* Tiberius & *l pœn ff. de his n testã. del. ubi* Ant. Imp. *in causis propriis judicarunt*, Bald. *in l. rescripta, C. de* *ib. Imp. offer.* Zas. *in l. est receptũ, n.* 8. & 9 *ff. de Iurisd.* Castald. *de Imp. q.* 19. *n.* 2. *qq.* Natt. *consil.* 487. *n.* 49. Cravett. *consil.* 5. *n.* 6. Placuit tamen, legibus soluto cipi, legibus se allegatum profiteri Principem, *l. digna vox, C. de LL.*

Indeque † vigore Aureæ Bullæ Caroli IV. receptum, ut ipse Imperator vel 850
Romanus super causis, pro quibus imperitus fuerit, coram Electore Pala- Rheni respondeat, *text. in Aur. Bull.* Carol. IV. *c.* 5. §. *fin.* Thom. Michael. *de* *d. cõclus.* 131 Vult. *ad l.* 1. *n.* 4. & *seq. C. ubi senat.* & *Clariss.* Sixtin. *de regalib. li.* 1. 52. & *seqq.* Heig. *illustr. q. part.* 1. *q.* 4. *n.* 8. Rosenth. *de Feud. c.* 12. *concl.* 3. *n.* 15.

Si itaque ipse imperator super causis, pro quibus impetitur, judiciorum ri & ordini se submittit, neque ab observantia judiciali se eximit, tantò mi- d aliis minorum gentium Magistratibus licebit vel integrum erit, A polo- scribendo Judicialem auctoritatem spernere, & pro suo arbitratu, patris dicis vices subire. Hinc toties in novissimis cautum legimus Imperii con- tionibus, † omnem viam facti, sive id fit armis, sive scripturis sive picturis, 851
sis etiam Imperii principibus & statibus esse prohibitam, nullique, cujus- que sit conditionis & dignitatis, fas esse, judiciorum vigorem spernere & viam eligere, *text in* Reichs Abscheid zu Augspurg/ *de Anno* 1555. §. dargegen n die Stände/ ꝛc. *In verbis*: Es soll sonsten kein Standt den andern/ mit That/ oder sonsten mit ungutem fürnehmen / sondern in alle wege/ nach laut Anweisung der heiligen Reichs Rechten / sich an gebührenden ordent- n Rechten benügen lassen/ ꝛc. S. A. zu Wormbs / *de Anno* 1521. *sub rubr.* n. Kays. Mayest. Landfrieden/ *in fin. princ. ibi*: wer zu dem andern zusprechen vermeinet/

vermeinet / der soll solches thun an Enden und Gerichten / da die Sach ordent
hin gehöret / R. A. zu Speyer / *de Anno* 152 . §. zum andern / &c. *in fin. verbis*: we
den andern zu sprechen hat / soll das mit gebührlichen Rechten thun / bey Pöen
Straff deß Landfriedens / &c. R. A. zu Regenspurg / *de Anno* 1521. §. wo aber jeman
&c. *ibi*: mit Recht vnd dessen ordentlicher Execution / *& de Anno* 1542. §. und da
die Zeit / &c. *juncta ordinat. Politic. de Anno* 1548. *sub rubr.* von Schm
schrifften / &c.

Hæc Jura, licèt de actore loquantur, idem tamen in personis reorum c
ventorum obtinere dubium non est, cum quoad Processum & Juris ordin
plerumque actor & reus pari Jure censeantur, per Jura vulgò nota. Quin
in Judicio hoc L. diffamari non Domini Consulentes, sed Domini Directo
hujus processus, vel qui eorum factum probârunt, actoris vices sustinuerunt
ea quæ tradit Geil 1. *observ.* 9 *& latè ibid.* Bernhard. Grævæ *concl.* 9 *per tot.* M
sing. 6. *obs.* 90. Neque etiam opitulatur Dnn. Apologistis, quòd sint Clerici
852 cõstituant corpus dignitate valdè conspicuum: Siquidem etiam adversus † P
latos & Clericos competere beneficium L. diffamari, *tradit* Felin *in cap. acc
mus, & per illum text. extr. de fid. instrum.* Alexand. *consil.* 103. *quos allegat &
quitur* Cæsar. Corrad. *in tract. L. diffamari. c.* 3. *n.* 33. *& seq.* Vbi id ampliat, ut
casu non solùm Prælatis, sed etiam eorum successoribus perpetuum cense
impositum silentium: *& c.* 5. *n.* 3.

853 Et constat ex novissimis † imperii constitutionibus; ipsaq; praxi in vi
observantia posita, Electores Principes & Status Imperii, tàm Ecclesiasti
quàm Seculares, hoc nostro L. diffamari remedio in Camera certis casibus
attenta status dignitate cõveniri posse, Geil. 1. *obs.* 10. *& seq.* Myns. *loco supr. a*

Quamobrem, cùm Domini Consulentes ad Jus provocarint, & serv
Juris ordine processus & tandem sententiam obtinuerint, eaq; neq; per ap
lationem vel simile remedium extincta vel suspensa sit, sed in rem judica
transierit, contra quoscunque diffamatores suum sortita est effectum. Ne
enim unquam relatum, neque usquam receptum, ceu loquitur JC. *in fin. l.* 1. *ff.
Senator.* Apologias scribendo & edendo reum conventum, vel actorem
servantiam judiciorum declinare, vel sententiæ & rei judicatæ effectum im
dire posse. Ideoque cum Reverendo Capituli N. *Decano* citatio hujus p
cessus solenniter fuit insinuata, ut constat ex relatione nuncii, & passim pub
affixa, utique Capitulum per Syndicum vel procuratorem comparere, & ex
ptiones si quas habuissent, vel dilatorias vel peremptorias opponere, si sent
tiam perpetui silentii impedire voluissent, Juris auctoritate obstricti fuer
Aut enim existimarunt Dnn. Capitulares, citationem attingere, Reverend
Capitulum, aut non. Si hoc, non opus fuit Apologiam scribere, vulnus fa
jam antè diffamationis per eam refricare, & Dominorum consulentium
trem jam pie defunctam, & filiam adhuc viventem, ulteriùs præter meri
gra

avare & affligere; Si illud; omninò comparere & Jure agere debuissent, per
odò tradita,

❧ ❧ ❧

IN NONA QUÆSTIONE DUO PROPONUNTUR:

Annè modò memoratis remediis deficientibus, vel propter difficultates circa ea incidentes vel aliis emergentibus hoc casu incommodis, Domini Consulentes contra Dominos Capitulares, ad nullitatem processus tutò agere, & apud superiorem obtinere possint, ut iste processus superioris auctoritate annulletur & cassetur?

AD hanc Quæstionem breviter respondemus, Dominos consulentes † ad processus illius, respectivè contra matrem & sororem nulliter & neglecto ris ordine instituti & publicati, cassationem, proposita nullitatis querelâ procedere, idque deductis nullitatibus ex ipsis actis, quæ notorium inducunt, obtire posse, dubium nullum esse dubitamus, *per ea quæ tradit* Mynsing. *obs.* 42. *nt.* 4. Johan. Fichard. *Consil. German.* 123. *per tot.* Andr. Geil. 1. *observ.* 127. *n.* 8. *seq.* Ernest. Cothm. *consil.* 14. *n.* 53. *& aliquot seqq. & consil.* 16. *n.* 134. *& seq. vol.* 1. uctor. *decis. sive præjudiciorum Cam. verb. Citatio super Nullitate, fol.* 73. *Et est t. in ordinat. Camer. part.* 3. *tit.* 34. §. und soll also die Nullität/ꝛc. *Et in ead. ordi. part.* 2. *tit.* 28 §. *item* nach dem auch/ꝛc. *Ibi*: da sich jemand beklagen würde/ daß peinlichen Sachen sey unerfordert und ungehört/ und also nichtiglich/ oder sonst der natürliche Vernunfft und Billigkeit/ wider ihn procedirt/ gehandelt d geurtheylet/ und derhalben principaliter auff die Nullität und Proceß an- then würde/ ꝛc. Alsdann soll der ansuchenden Parthey solcher Nichtigkeit lber Ladung erkandt/ und darauff Rechtliche Hülff mitgetheilet werden/ ꝛc. um itaque ex ipsis actis & iis, quæ in 3. Quæstionis resolutione deduximus, identer appareat, quàm plurimas & insanabiles nullitates, contra Jura natuia, Civilia, & constitutiones criminales Caroli, in processu isto N. commis-, & Dominorum Consulentium piè defunctam matrem & adhuc viventem orem ac totam cognationem exinde graviter læsam, hoc remedio experiri issimè poterunt, 854

Verùm enim verò cum in optione † gravati sit, vel coram eodem Judice, i pronunciavit, vel coram ejus superiore nullitatem principaliter in Judicium ducere. Barth. *in l. si expressam.* 19. *sub n.* 14 *ff. de Appellat.* Felin. *in c. in literis, de offic. & potest. Iud. deleg.* Sebast. Vant. *de Nullitat. rubr. coram quo possit, &c.* 7. & 8. *Vbi testatur de communi* Sigismund, Scacc. *de appellat. quæst.* 19. *remed.* 1. *nclus.* 6. *n* 72.. Mynsing. *observ.* 92. *n.* 6. *cent.* 5. 855

Hoc etiam casu in optione Dominorum Consulentium erit, annè Nullitatis,

tatis querelam apud Reverendum Capitulum N. velint proponere, & postul. ut processum à se institutum, quatenus ille Dominam viduam ejusque fili attigit, publicè in Judicio per decretum annullent, & pro nullo declarent; ill acta inquisitionis à publicis actis separent & cancellent, refusis sibi damnis expensis. Et si hæc via Dominis Consulentibus placuerit, non dubitamus R verendum Capitulum, ipsorum postulationi non defuturum: Siquidem pri

856 cipalibus † constitutionibus cautum est, ea quæ infamandi alicujus causâ monumenta publica posita sunt, tolli de medio, *inquit* JC. Marcian. *in l. con tutionibus, 37. ff. de injur.* Constat autem ex actis & deductis, crimina ista à mentario & uxore ejus infamandi causa falsò conficta, delata & nulliter in m numenta publica relata, esse notoriè falsa, ac ad infamationem Dominæ vid jam defunctæ ejusq; filiæ & totius familiæ spectare, ideoque à monumentis p blicis, quæ non falsorum criminum suggestionibus, sed explorata rerum ve tate, firmitatem obtinent, removenda, *arg. l. fin. C. de re judic.*

Et si fortè quis persuadere vellet Dominis Capitularibus, hoc sine sc

857 dalo aliquo & disreputatione Reverendi Capituli fieri non posse, is sciat, † dicem potiùs admittere debere scandalum, quàm veritatem relinquere, & f crimina pro exploratis, in monumentis publicis reservare, *ut ex* Hadrian. *ref* Neviz an. *in sylv. Nupt. lib. 5. n. 116.* Quia iram Dei supra se provocat, qui ver tem opprimi prospiciens, eam pro viribus non ostendit & defendit, *c. quisq cap. nolite, 11. q. 3.* Veritati enim meritò omnia cedere debent, *c. fraternitatis frigid. & malefic.* Ideoq; melius est pro veritate pati supplicium, quam pro ad tione recipere beneficium, *inquit* Augustin *c. nemo peritorum, 11. q. 3.* Nam M gistratui & judici, utpote Dei vices in hisce terris obtinenti, Psal. 82. *vers. 6.* pient. *6. vers. 5. Nov. 105. cap. 2. in fin.* Magis debet esse cordi custodia Just & veritatis, quàm obedientia voluntatis, Sapient. 1. *vers.* 1. Psalm. 72. *v. 1. & se* Psalm. 101. *vers 5. c. Iudicet. 3. q 7. l. puniri, ibi gl. verb. Iudices, C. si contra Ius vel lit. publ.* Speculat. *lib. 3 part. 3. de sentent. §. in fin.*

Quamobrem nullius rei major quàm veritatis esse debet reputatio. Si que Dominí Capitulares hoc denegarent, eo ipso significarent, se potiùs fa isti diffamationi velum & patrocinium velle quærere & iniquitatem operiri, P 73. *vers. 6.* quàm veritati jam detectæ & singulari Dei beneficio manifestatæ, stimonium præbere, quod utiq; de tàm laudabili & spectato collegio non præsumendum.

Hac viâ relictâ, si superiorem adire vellent, Domini Consulentes, sive sit Reverendissimus Episcopus loci, sive Camera Imperialis, possunt narr Nullitates processus, & petere ut decernatur citatio adversus Reverend Capitulum, ad videndum, declarari processum nullum, & resarciendum mna & expensas. Prior via esset compendiosior, & sine magno sumptu i posset: Posterior autem magis quidem regia, sed prolixior & sumptuosi

ac mag

nas simultates, odia & inimicitias Dnn. Capitulârium, adversus Domi-
nsulentes, fortè implicaret.

Alterum hujus Quæstionis Caput quod attinet, anné videlicet Domini
lentes contra Reverendum Capitulum N. propter abusum Jurisdictionis
ationem ejus agere possint? Pro Affirmativa seqq. videntur militare ra-
, quòd communis & generalis sit conclusio, abutentem Jurisdictione
maximè in criminalibus, & neglecto Juris ordine cum asperitate proce- 858
n, privari posse, *arg.* §. *Dominorum & quæ ibi tradunt* Dd. *Instit. de his qui
vel alien. Iur. l.* 2. §. *Dominorum*, *& ibi*. Bald. *ff eod. l.* 1 *C. de. emend. serv.*
nton. de Petr. *de potestat. Princip. c.* 8. *n.* 74. Ubi dicit, quòd abutens do-
sibi concesso, non mereatur dominari. Curt. Jun. *consil.* 137 Grammat.
04. Ubi refert, per magnam curiam ita judicatum, & in regio consilio
litano comprobatum Mynf. *obs.* 8. *nu.* 5. *& seqq. cent.* 5 Matth. de Affl ct.
265. *n.* 72. Regner. Sixtin *consil. Marp.* 8. *n.* 113. *vol.* 3. Geil. 1. *obs.* 17. *n.* 2. Hie-
n. Treutler *Disp.* 3. *th.* 12. *lit. c. vol.* 1. Unde illud laudabile curiæ Parisianæ
navit edictum: *Le Seigneur, qui abusè de sa justicè, en doit estre prive* ! hoc
utens imperio privator. Papon. *lib.* 13. *Arrest. tit.* 2. *arrest.* 5. *& lib.* 23 *tit.* 5 *ar-*
oh. Gall. *Quæst.* 340. Zachar. Viet. *de exemption. conclus* 14. Quia expedit
licæ, ne quis jure & re sua malè utatur, *inquit Sacratiss. Imperat.* Justinia-
§ 2. *Instit. de his qui sunt sui vel alien. jur.* Et privilegium omninò meretur
re, qui permissa sibi abutitur potestate, *inquit* Gregor. *in cap. Privilegium*,
st. 3. *cap. plerunque, ibid.* Qui suæ voluntatis motus, non autem causarum
ur merita, ipse potestate sua se privat *d. caus.* 11. *q.* 3. Et summos etiam Prin-
& Reges propter sævitiam & injustitiam regnis & imperio exutos, tàm fa-
àm profana testatur historia. Cujus rei habemus exemplũ in Rehabeam.
ronic. *cap.* 1. Syracid. *cap.* 47. *v* 28. In Athalia, 2. Reg. *cap.* 11. *cum similibus.*
occasione Tarquinium, Neronem, Wenceslaum & alios imperio Romano
os, expeditum est. Ita etiam aliquando in regno Angliæ accidisse testatur
rd. *lib.* 1. *histor. Gall.* Et de Rege Neapolitano refert memorabile exem-
Cominæ *lib* 1. *de Bell. Neapolit.*

Pro Negativa autem sententia facit, † quod Jurisdictio Collegio & Ec- 859
competens, propter abusum quorundam de Collegio, ipsi Ecclesiæ adimi
possit. *cap. delictum de reg. jur in* 6 *gl. in cap placuit*, 26. *q* 3. Felin. *in cap. ad A-
cam, n.* 2. *de Simon. Dd. in l. jubemus nullã, C. de SS. Eccles.* Cæsar Contard. *in
L. diffamari, cap.* 3. *n.* 38. & *seq.* Ubi concludit in simili, quòd in materia L.
mari, respectu juris prælati diffamantis, ei rectè imponatur silentium, illæso
nente jure Ecclesiæ *per tradita Roman. consil.* 369 *incip. circa primum. col.
cunt tradita* Andr. Geil *de Arrest. Imper. cap.* 10 *n.* 24. Hieronym. Schurff.
55. *cent.* 3. Et quæ supra in resolutione quintæ Quæstionis deduximus.

860 Deinde ut ad privationem † procedi possit, necesse est, ut præcedat superioris monitio, quâ judex monetur ut ab asperitate desistat, quod si facere cesset, tunc demum privatur. *per tradita* Andr. Geil. *d. obs.* 17. *sub n.* 4. ubi dicit ita in praxi observari. Bernhard. Grævæ *conclus.* 17. *considerat.* 1. *lib.* 1. Sed in nostro casu talis monitio nulla præcessit. Possent tamen Domini Consulentes apud superiorem,
861 præter annullationem † ad mulctam agere fisco applicandam propter excessum istum valdè irregularem, *per text.* In P. H. O. Caroli V. *artic.* 1. *ibi*: In dem allem eine jede Oberkeit möglichen Fleiß anwenden soll/ damit die Peinlichen Gericht zum besten verordnet/ und niemand Unrecht geschehe/ als dann zu diesen grossen Sachen/ welche deß Menschen Ehr/ Leib/ Leben und Gut belangen/ tapffer und wol bedachter Fleiß gehörig. Darumb dann in solcher Uberfahrung/ niemand mit Rechtmässigem Vorträglichem Grund seine Verlassung und Hinlässigkeit/ entschuldigen mag/ sondern billich derhalben/ vermög dieser unser Ordnung gestrafft/ daß also alle Oberkeit so peinlich Gericht haben/ hiemit Ernstlich gewarnet seyn sollen.

862 Possunt † item damna, expensas & interesse petere sibi adjudicari, *arg. art.* 20. *Ordinat. Crim.* Caroli V. Bald. *in l. sancimus, C. de judic. & in rubr. C. de pœn. Iud. qui malè judic.* Paris. de Put. *in tr. de Syndicat. §. inquisitio, vers. Iudici faciliter non permittitur inquirere, &c. n.* 9. & 10. Rob. Marant. *in spec. part. tit. de inquisit. n.* 21. & 31. *in fin.*

Salvo semper cujusvis rectiùs sentientis judicio.

FINIS.

